Anföranden vid Stockholms läns landstingsfullmäktiges sammanträde 19 maj 2015

§ 76 Bordlagd interpellation 2015:7 av Håkan Jörnehed (V) om beslutet att minimera inhyrd personal

Anförande nr 1
Landstingsrådet J ö r n e h e d (V): Ordförande, fullmäktige! Tack, personallandstingsrådet Peter Carpelan, för svaret på min interpellation om att minimera inhyrd vårdpersonal! Vi vet att vården har cirka 300 stängda vårdplatser på grund av avsaknad av vårdpersonal. Det är framför allt sjuksköterskor som saknas. Vi vet att kostnaderna för inhyrd personal drastiskt har skenat, inte minst under de senaste åren.

Personalbristen är en av orsakerna till att akutsjukhusen går med enorma underskott. Det var ungefär 800 miljoner kronor förra året. Detta har i sin tur lett fram till olika rapporter och undersökningar. I december, det känns kanske lite länge sedan nu i maj, kom rapporten *Akutsjukhusens ekonomiska situation: slutrapport*. I den föreslogs bland annat starkare ägarstyrning för sjukhusen, och en av åtgärderna för att komma till rätta med underskotten var att minimera kostnaden för inhyrd personal.

Vi i Vänsterpartiet stöder förslaget att minimera inhyrd personal. Jag tror dock att det är viktigt att man aktar sig så att man inte bara ge sig på symtomen, inhyrd personal, utan också frågar sig vad som är orsaken till att vi har så mycket inhyrd personal. Varför behöver vi så mycket inhyrd personal, och varför väljer man att inte jobba kvar?

När vi tidigare har haft debatter om den här frågan har alliansföreträdare försvarat inhyrningen av personal, och man har sagt att man absolut inte vill ha ett inhyrningsstopp. Jag kan tycka att det är lite spännande att det är ett moderat landstingsråd som nu vill införa ett inhyrningsstopp, eller är det bara ett minimerande? Det är min första fråga i interpellationen: Vad betyder detta? Vi vet ju att man inom cancervården på KS tar in inhyrd personal, för man klarar inte av att minimera inhyrningen.

Varför tar vi då inte ett politiskt beslut om att minimera inhyrd personal? Det var ju detta man föreslog i rapporten i december. Min fråga är alltså varför det inte blir ett politiskt beslut. Skulle inte detta vara ett sätt att göra det tydligt för verksamheterna att vi inte ska ha inhyrd personal utan jobba med andra åtgärder? Det är bättre för patientkvaliteten, bättre för personalen och bättre för landstingets ekonomi.

Anförande nr 2
Landstingsrådet C a r p e l a n (M): Fru ordförande! Ledamöter! Jag är glad över att oppositionslandstingsrådet ställer frågor om personalen i våra verksamheter. Den är vår viktigaste resurs.

När det gäller de frågor som Jörnehed ställer tycker jag att det är viktigt att slå fast vad bemanningsföretagen egentligen kostar och hur stor del som är bemanningskostnad av den totala lönekostnaden. Det är bara 1,8 procent som är bemanningskostnader, det vill säga det är inga gigantiska belopp jämfört med den totala lönekostnaden.

Som jag uppfattar det hela gäller Håkan Jörneheds skriftliga frågor själva styrningen. Hur styr vi från politikens sida över verksamheterna och inte minst bemanningen? Det är ju klart fastlagt här i landstingsfullmäktige hur vi ska styra. Vi har ägardirektiv och andra budgetdirektiv, och vi lägger andra styrningsdirektiv ut till verksamheterna här i fullmäktige. Men vi ägnar oss inte åt detaljstyrning. Politiken ska inte göra det. Det kan verksamheterna mycket bättre. Det är också detta vi har gjort från Moderaternas och Alliansens sida. Vi vill inte gå in och peta på det sätt jag tror att Håkan Jörnehed säkert vill. Klåfingriga politiker och Vänsterns övertro på detaljstyrning är inte vad Alliansen förespråkar.

Akutsjukhusens restriktivitet vad gäller bemanningspersonal är beslut som sjukhusen själva har tagit. Vi kan inte ha bemanningspersonal som tar över hela avdelningar på sjukhus. Men bemanningspersonalen behövs givetvis vid vissa arbetstoppar, vid sjukdom eller vid andra avvikelser från det normala. Det är inget konstigt med det, och det är också något som vi bejakar, men det får inte bli en alltför stor del av våra verksamheter. Därför stöttar vi också sjukhusen i deras arbete med att begränsa detta och inte låta det påverka verksamheten alltför mycket.

Det viktiga från vår sida är att se till att vi har en personalstrategi och en kompetensförsörjningsstrategi som gör att vi har tillräckligt med personal. Nu arbetar vi från Moderaternas och Alliansens sida med att ta fram just detta. Vi tar fram en kompetensförsörjningsstrategi där vi tar ett samlat grepp över kompetensförsörjning, lönebildning, utbildning, vidareutbildning och ledarskap. Det är saker som vi ska arbeta med från Alliansens och den politiska ledningens sida.

Anförande nr 3
Landstingsrådet J ö r n e h e d (V): Tack, Peter Carpelan! Du säger att ni jobbar med en personalstrategi och en kompetensstrategi. Då blir frågan till dig: Tycker ni att ni lyckas? Vi har ju 300 stängda vårdplatser.

Du säger också att detta bara är 1,8 procent av de totala personalkostnaderna. Ska vi tolka det som att det alltså inte är några problem att vi har inhyrd personal? Du säger också att vi inte kan acceptera att hela avdelningar är stängda. Men vi har ju Gastro, som har haft bara inhyrd personal under nästan två år. Det finns också exempel bland vårdcentralerna. Hallstaviks vårdcentral har inte haft en fast läkare på tre fyra år. Så nog finns det problem.

Jag ska berätta för dig, Peter, och för alla andra att jag i höstas hade ett spännande samtal med Per Båtelson, tidigare ordförande för Karolinska sjukhuset. Jag ställde samma frågor till honom: Hur är det möjligt att Karolinska sjukhuset inte lyckas rekrytera? Varför har ni hela avdelningar med inhyrd personal? Per Båtelson och jag har nog väldigt olika åsikter i många frågor, men det är befriande med personer som verkligen säger vad de tycker. Han sade: Vi i verksamheterna måste få draghjälp av politiken för att lyckas med stoppet och de skenande kostnaderna för inhyrd personal. Jag tror att även Peter Carpelan behöver lyssna på Karolinska sjukhusets tidigare ordförande.

Jag går vidare bland de frågor jag ställde i interpellationen. Fråga 2 var: Vilket stöd kommer sjukhusen att få för att lyckas med inhyrningsåtgärderna? Du säger att vi har ett centralt viktigt uppdrag att stötta sjukhusledningarna i detta arbete. På vilket sätt gör ni det? Jag berättade precis att cancervården på Karolinska inte klarar att rekrytera utan måste ta in inhyrd personal. På vilket stöttar du och hur lyckas vi? Vi har ju inte tagit något politiskt beslut när det gäller inhyrningen.

Jag återkommer till rapporten En starkare ägarstyrning. Hur ser du på S:t Görans sjukhus? Ska det också omfattas av de åtgärder som gäller inhyrningspersonal? Gäller detta med minering av inhyrningspersonalen även S:t Görans sjukhus, eller ska de köra en egen gräddfil? På vilket sätt påverkar det i så fall hela systemet?

Jag kan i varje fall utläsa att du inte föreslår några konkreta åtgärder för att öka attraktiviteten i vården, Peter. Du hänvisar till en personalstrategi och en kompetensstrategi, och jag tror tyvärr inte att det lyckas särskilt bra.

Anförande nr 4
Landstingsrådet C a r p e l a n (M): Fru ordförande, ledamöter! Jag tror att vi måste arbeta på flera olika sätt med personalfrågorna i landstinget. Det jag nämnde tidigare var just kompetensförsörjningsstrategin. Jag tror att vi måste titta på olika saker för att vi ska vara bättre och attraktivare som arbetsgivare från landstingets sida.

Det är klart att vi ser problem på olika avdelningar. Vi ser problem på rekryteringssidan i landstinget. Men detta är en fråga för landsting hela landet. Det är inte något som bara påverkar oss i Stockholms läns landsting, så att vi har ont om personal, utan framför allt på sjuksköterskesidan rör detta hela landet. Det är ett problem för oss alla.

Från landstingets sida arbetar vi med kompetensförsörjningsstrategin, men också på att det måste löna sig att arbeta, att vara en sjuksköterska som kan göra en lönekarriär. Vi kan se på läkarna som exempel. Där har man AT-tjänster, ST-tjänster och så vidare, och man har en tydlig lönetrappa för den som utbildar sig och blir mer erfaren.

I diskussionen hos oss och också i medierna har det snarare handlat om att ingångslönen för sjuksköterskor ska vara prio 1. Den är viktig, men jag tror att det är minst lika viktigt att ha sjuksköterskor som känner att vidareutbildning, kompetens och erfarenhet lönar sig. Nu är spannet mellan en oerfaren nyutexaminerad sjuksköterska och en erfaren och väldigt produktiv sköterska alldeles för litet. Det måste öka. Från Alliansens sida kommer vi att arbeta för att lönekarriären ska bli tydligare och för att vi ska få en lönespridning. Man ska känna att det lönar sig att gå in i landstinget som sjuksköterska och att det lönar sig att vidareutbilda sig. Det ska finnas incitament och morötter för att detta ska bli något bra. Det innebär också att vi som landsting och arbetsgivare blir mer attraktiva och mer relevanta, så att vi kan få de duktigaste och bästa sjuksköterskorna till vår verksamhet.

Ingångslönerna har inte pressats. Vi har löneprov nu. Man talar om 25 000 i månaden. Jag tror att vi måste pressa upp lönerna också för de attraktiva sjuksköterskor som har erfarenhet. En annan viktig sak för att göra oss relevanta som arbetsgivare är att nyutexaminerade läkare och sjuksköterskor känner att vi tar hand om dem och att vi har traineeplatser, vilket vissa sjukhus redan i dag har börjat med. Det handlar om att skola in nya sjuksköterskor så att de snabbt kommer ut och blir produktiva och klarar sig själva.

Regeringen har också ett ansvar att se till att vi har tillräckligt med utbildningsplatser på läkarsidan och på sjuksköterskesidan. Här måste vänsterregeringen ta sitt ansvar. Håkan Jörnehed kan säkert göra någonting för att trycka på för att vänsterregeringen ska skapa flera utbildningsplatser.

Anförande nr 5
M i c h e l S i l v e s t r i (MP): Ordförande, ledamöter! Det är en viktig och ständigt högaktuell fråga som Håkan Jörnehed har tagit upp. Bemanningsfrågorna är centrala i alla verksamheter som vi ansvarar för inom landstinget.

Vi talar mycket om framtidsplanen, om framtidens hälso- och sjukvård. Där kan vi alla, oavsett om vi är landstingsrevisorerna, ute på vårdgolvet eller här inne, konstatera att det har blivit alldeles för mycket av ett byggprojekt i stället för ett vårdprojekt. Det är de mjuka värdena, personalen, som är allra viktigast för att vi ska ha en trygg och säker vård långsiktigt. Detta är frågor som ligger oss alla varmt om hjärtat, inte minst oss i Miljöpartiet. Vi kan se till aspekten med hållbar utveckling.

Jag har en liten extra fråga. Utbildning är något som jag också känner starkt för, och Peter Carpelan, som är både personal- och forskningslandstingsråd med ansvar för utbildningsfrågor kommer in på just detta med utbildning. Vi kanske återkommer till det i en senare debatt dessutom.

Det jag vill ta upp här just nu är det som ingår i ditt interpellationssvar, Peter. Det står: ”Det pågår i linje med alliansens budget en aktiv dialog med utbildningssamordnarna om förbättringar av den verksamhetsförlagda utbildningen och samarbetet mellan verksamhet och utbildning.” Det är alldeles utmärkt, men jag måste fråga, för tydlighets skull, om det ska vara ”utbildningssamordnarna” eller ”utbildningsanordnarna” i detta fall. Som en passus kan jag lägga till att jag tror att det är mycket viktigt att man har en aktiv dialog med båda dessa nyckelparter i de här frågorna.

Anförande nr 6
N i n o s M a r a h a (FP): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Jag tror att vi är överens om att bemanningsfrågan är viktig och central. Men vi måste förhålla oss nyktert till frågan om inhyrd personal. Det går inte, som en del här tror, att helt avskaffa den. Så funkar inte vården. Vi behöver kunna kalla in extra personal, inte minst på somrarna.

Vi kommer alltid att ha det behovet. Men vi ska inte hyra in den personal som vi faktiskt kan anställa själva. Det är utgångspunkten för det fortsatta arbetet. Dels är det ett problem att sjukhusen dräneras på kompetenta medarbetare, dels måste vi anställa dessa till en högre kostnad. Detta är en central fråga som vi måste hantera, och det görs inte nödvändigtvis bäst på central nivå i landstinget, utan här krävs en bemanningsstrategi på varje sjukhus för att se över personalmixen och hur man ska anställa på bästa möjliga sätt.

Jag tänker inte upprepa de åtgärder som Peter Carpelan föredömligt gick igenom när det gäller att skapa en bra kompetensförsörjningsstrategi, men jag kan konstatera att vi är på god väg att göra det, och det känns bra. Däremot kan jag inte låta bli att betona att aktiv ägarstyrning inte innebär detaljstyrning, som det verkar vara i Håkans värld. Vi på den här sidan i landstingssalen tror att det är sjukhusledningarna som har den främsta kompetensen att avgöra hur man ska anställa och hur man ska organisera sin verksamhet och sin personal.

Anförande nr 7
Landstingsrådet J ö r n e h e d (V): Ninos, du säger att det är sjukhusledningarna som ska klara av det här. Men i en politiskt styrd organisation är det ju ytterst ett politiskt ansvar. Eller menar du att du inte har något ansvar när det är 300 stängda vårdplatser?

I rapporten som kom i december menade man att man skulle ha en mycket aktivare ägarstyrning. På Peter Carpelan låter det som om detta betyder att man ska skylla på någon annan. Man säger att detta inte något problem för att det är så här i hela landet eller att det är regeringens fel. Men nu är vi i Stockholms läns landsting och diskuterar detta och där är Peter Carpelan personallandstingsråd.

Min sista fråga handlar om ingångslöner. Där undrar jag vad som är din inställning, Peter. Man föreslår ju att man ska samordna ingångslönerna på alla akutsjukhus, och det är ju en lönekartell. Är det verkligen något som Moderaterna ställer sig bakom? Man vill till och med ha med S:t Görans sjukhus i detta, så att man erbjuder samma ingångslön för nyexaminerade sjuksköterskor i Stockholms läns landsting år 2015.

Anförande nr 8
J e n s S j ö s t r ö m (S): Ordförande, ledamöter och åhörare! Som socialdemokrat som många gånger i denna talarstol har talat om behovet av en strategisk kompetensförsörjningsplan gläds jag naturligtvis åt att få höra Peter Carpelan, som för bara ett halvår sedan i samband med budgetdebatten i december sade nej till en strategisk kompetensförsörjningsplan. Detta är något som vi har engagerat oss i från flera partier vid ett antal tillfällen. Därmed kan man konstatera att utvecklingen går framåt även på allianssidan i det här landstinget.

Också de frågor som du ringar in tycker jag att vi har varit inne på tidigare. Jag delar därmed naturligtvis din uppfattning att det handlar om att en kompetensförsörjningsplan ska innehålla en tydlig lönemodell och entydig löneutveckling för vår personal. Den ska vara förutsägbar, och man ska veta vilka kriterier som räknas och på vilket sätt man kan utveckla sig. När det gäller ingångslönerna har vi en problematik som handlar om lönespridningen. Men det handlar också mycket om tydligheten i signalgivningen, och jag ser fram emot att också få se den färdiga kompetensförsörjningsstrategin så småningom.

Vi vet att det handlar om styrsignaler utåt, och Håkans interpellation handlar om en sådan tydlig styrsignal. Det finns andra landsting, till exempel Uppsala, som har tydliggjort detta, med goda resultat, såvitt jag kan förstå. Men det handlar också om kraven utåt på

bemanningsplanering. I dag har vi ganska låga tal när det handlar om hur många i enheter som faktiskt jobbar med en strategisk kompetensförsörjning. Tittar man på personalen inringat är det i princip 5 300 anställda som i dag omfattas av det som ligger inom ramen för en strategisk kompetensplanering. Siffran 5 300 av totalt 44 000 anställda ger en lite annan bild av i vilket tempo detta går.

Vi kan också konstatera att kostnaden för inhyrd personal ökar markant. Peter slår sig för bröstet lite grann och säger att det bara motsvarar 1,8 procent av det totala budgetutrymmet när det gäller personal, men sanningen är att utvecklingen går åt fel håll. I den årsredovisning vi senare ska debattera kan vi se att vi har ökat kostnaden för inhyrd personal med 150 miljoner kronor. Det är en uppräkning med 43 procent, varav ökningen just på hälso- och sjukvårdssidan är 132 miljoner, alltså 45 procent.

Detta gör att vi också får en skenande kostnadsutveckling för helheten av bemanningsstrukturen på totalt 7 procent när vi summerar det. Detta är alarmerande signaler, och därför krävs det att vi också är tydliga i de styrsignaler vi ger i den här talarstolen och i den här församlingen.

Låt mig avslutningsvis ta upp utbildningsplatserna. Regeringens proposition, som föll i höstas, innebar ju att hela förskjutningen skedde inom ett halvår till ett år för ungefär 300 planerade utbildningsplatser inom vårdsektorn. Nu har regeringen tillfört platser i vårpropositionen, vilket naturligtvis är varmt välkommet och också förstärker de insatser som görs. Men glöm inte bort att Alliansen tillsammans med Sverigedemokraterna försenade hela utvecklingen på utbildningsområdet.

Anförande nr 9
Rikard Wessman (M): Fru ordförande! Det är spännande att följa interpellationerna från oppositionen, att se vad man lägger sin energi på och, framförallt, att se vilka alternativ som erbjuds. Om jag tolkar Håkan Jörneheds interpellation rätt menar han att det här inne vi ska ta ett principbeslut.

Jag kan tycka att det blir ett väldigt detaljreglerande och väldigt plottrigt, precis som Peter Carpelan sade, om vi här inne ska fatta principbeslut om att vi inte ska ha inhyrd personal alls. På de flesta arbetsplatser där jag har befunnit mig har det förvisso varit fast anställda som utgjort kärnan i verksamheten, men inhyrd personal fyller en funktion då och då, när det kommer arbetstoppar eller sjukfrånvaro. Att ta ett principbeslut på den nivån här inne känns inte som en lämplig ägarstyrning.

Sedan var det detta med aktiv ägarstyrning. Jag tycker att Peter Carpelan beskriver mycket bra hur man ska arbeta när man är en ägare som landstinget. Det är inget fåmansbolag, där vi varje dag kan vara med i verksamheten och se vilka behov som uppstår, utan vi måste agera genom ägardirektiv och styrelser, och låta styrelserna vara de som styr genom sin ledningsgrupp i sjukhusen. Det är en modern aktiv ägarstyrning. Att i en politisk församling som landstingsfullmäktige, med 149 viljor, styra en vårdavdelning är faktiskt inte riktigt genomförbart.

Håkan Jörnehed talar om karteller. Det är också ett ord att använda. Det förekommer ibland karteller mellan bolag ute i näringslivet, och det är ytterst allvarligt. Men då handlar det om bolag med olika ägare. Landstinget är ensam ägare till flera sjukhus. Visst kan man vara kritisk till att landstinget äger många sjukhus eller många bolag, men så har jag inte uppfattat Håkan Jörnehed tidigare.

Landstinget är inte en kartell utan en koncern, och där är det helt naturligt att man samordnar sig. S:t Görans är i det här fallet en möjlighet för Håkan Jörnehed att hitta en arbetsgivare som kan konkurrera med andra villkor, kanske bättre arbetsvillkor och bättre löner. Den möjligheten ska vi vara tacksamma för.

Peter Carpelan beskriver mycket väl hur vi i landstinget har en genomtänkt strategi. Det finns en personalförsörjningsstrategi som är på väg. Vi tittar på hur man ska styra bolagen

genom våra ägardirektiv, och det är just detta som efterlyses i den rapport som Håkan Jörnehed hänvisa till. Man ska tydliggöra sjukhusens roll, tydliggöra landstingets roll och ha strategier och jobba med långsiktiga mål. Jag tycker att Peter Carpelan har beskrivit arbetet mycket bra, och jag tycker att det funkar bra.

Anförande nr 10
N i n o s M a r a h a (FP): Jag vill också framhålla vikten av en modern ägarstyrning. Det är att satsa på ledarskap, bättre än att satsa på att förändra kulturen. Det är en modern ägarstyrning, inte att detaljstyra.

När det gäller hur vi skapar bästa möjliga verksamheter och arbetsplatser är det faktiskt upp till sjukhusen själva att bestämma hur de vill utveckla sina verksamheter. Under våren har det gjorts en benchmarking, där vi kan se att till exempel S:t Görans sjukhus, som är i privat regi, har en väldigt effektiv verksamhet, där patienterna är nöjda och där personalen är nöjd med sina högre löner, och man utför också vården till ett lägre pris än övriga landstinget. Detta tycker jag att det är viktigt att vi tar med oss i den fortsatta diskussionen.

Håkan vill avskaffa inhyrd personal. Tror du, Håkan, att det blir fler vårdplatser som vi kan hålla öppna om vi gör det?

Anförande nr 11
Landstingsrådet C a r p e l a n (M): Fru ordförande, ledamöter! Jag tycker att det är en spännande och intressant diskussion om personalfrågor som vi har här.

Till Jens Sjöström vilja säga att jag tror att vi har en samsyn i många av de här frågorna. Han talar dock om en kompetensförsörjningsplan, och det är givetvis något helt annat än en kompetensförsörjningsstrategi, som Alliansen föreslår.

Rikard Wessman berörde koncerntänket. I landstinget är vi alltså en arbetsgivare. Vi ska inte spreta åt olika håll. Vi har olika sjukhus, men vi är en och samma arbetsgivare, och därför kan man inte säga att det är frågan om en kartellbildning. Vi har ett koncerntänk. Vi ska ha styrning på våra verksamheter, men det är helt fel att, som Håkan Jörnehed, säga att det rör sig om kartellbildning.

Det vi diskuterar vidare är kompetensförsörjningsstrategin, precis som jag nämnde. Vi vill åstadkomma ett samlat grepp över landstingets verksamheter vad gäller vår personal. Vi ska ta ett samlat grepp och se till att vi har tillräckligt med sjuksköterskor och tillräckligt med läkare i våra verksamheter och att vi har en lönebildning som är bra för vår personal. Jag pekade på lönekarriären. En sjuksköterska ska kunna se att det innebär en lysande karriär att jobba kvar i Stockholms läns landsting. Vi kommer att ha en lysande framtid i Stockholms läns landsting.

Anförande nr 12
M i c h e l S i l v e s t r i (MP): Ordförande! Vi talar om detta med inhyrd personal som ett problem, och det är ju för att vi ser att det ökar år från år, och kraftigt dessutom. Det är fördyrande, och det ger egentligen en sämre kontinuitet i vården. Det är alltså sannolikt sämre för våra patienter utifrån ett helhetsperspektiv.

Jag tycker att det är glädjande att Peter Carpelan kom in på detta med utbildningsfrågor, för om vi inte har någon utbildning av framtida vårdpersonal har vi inte heller någon vård. De som är ute och arbetar i vården i dag – sjuksköterskor, läkare, fysioterapeuter med mera – ska också vara med och skola in de nya och vara handledare åt dem som är studenter. Där är det ett problem att det blir allt mindre luft i systemet, och de som är verksamma har allt svårare att ta sig tid att handleda de nya studenterna, helt enkelt.

Eftersom Peter Carpelan efterlyser, bland annat från regeringens sida, fler utbildningsplatser till sjuksköterskeprogram och annat, tycker jag att det kan vara på sin plats att ta upp detta. Låt mig visa upp det här lakanet. Det är tvåsidigt dessutom. Det är en lista med vårdenheter som under föregående år tackade nej till att ta emot studenter för att man inte anser sig har tid och möjlighet att handleda dem. Detta är också en verklighet som vi måste förhålla oss till om man nu tjatar om fler utbildningplatser.

Anförande nr 13
J e n s S j ö s t r ö m (S): Ordförande, ledamöter! Till Ninos vill jag säga att det är en intressant benchmarking som nu har gjorts. Capio S:t Göran gör ett utomordentligt jobb, men glöm inte bort att man har haft en mycket effektiv drift av det sjukhuset under många år. Man har varit framstående även under den tid då landstinget bedrev verksamheten. Det är något som många gånger glöms bort i debatten. Kanske vi snarare ska försöka dra erfarenheter av hur man under lång tid har arbetat där.

Peter är en nyansernas mästare. Vi kan tala om en strategisk kompetensförsörjningsplan, som vi har kallat det, eller en kompetensförsörjningsstrategi, som ni nu kallar det. Säg i stället som det är, att ni tycker att det är ett väldigt bra förslag som vi har lagt under lång tid och som ni nu på något sätt vill kopiera. Vi får se vad utfallet blir när detta presenteras, för det är innehållet som betyder något. Jag är övertygad om att vi kan hitta gemensamma framgångsvägar där, bara vi har lite pragmatism i våra politiska diskussioner.

Återigen vill jag framhålla att det faktiskt var Alliansen som försköt utbildningsplatssatsningen med ett år. Vi tappade därför 300 platser under det första året av den här perioden. Det är inte bra, och jag vill påminna Peter om detta när han i olika sammanhang skrivit debattartiklar och kräver av regeringen att man ska satsa på utbildning.

Anförande nr 14
K e r s t i n B u r m a n (V): Presidium, fullmäktigeledamöter och åhörare! Håkan Jörnehed har fått några frågor här, men hans talartid är slut, så jag passar på att ta ordet och svara åt honom. Det är inte så ofta man får prata i stället för vårt landstingsråd.

Han fick bland annat frågan om vi tror att det blir fler öppna vårdplatser med ett stopp för inhyrd personal. Ja, det skulle det verkligen kunna bli. Det beror ju på vad man använder pengarna till. Det är helt uppenbart att kostnaden för den inhyrda personalen är alldeles för stor enligt vår mening. Med ett stopp som innebär att man inte tar in inhyrd personal om det inte är nödfall skulle man kunna lägga pengarna på en dräglig arbetsmiljö för vår personal, för det är ju det som det handlar om. Vi hör att våra sjuksköterskor går till bemanningsföretag för att de inte får den löneutveckling eller den vidareutbildning som de vill ha eller en dräglig arbetsmiljö. Detta är ett sätt att i stället få det.

Vänsterpartiet vill i stället lägga pengarna på att förbättra personalens arbetsmiljö inom landstinget, och vi är glada att kompetensförsörjningsstrategin nu äntligen kommer till stånd. Vi kommer säkert att få diskutera innehållet i den vid ett senare tillfälle, när den har presenterats.

Detta med detaljstyrning är märkligt. Man vill alltså inte detaljstyra för att frigöra pengar och satsa på vår personal, däremot vill man detaljstyra vilka ingångslöner personalen ska få. Jag tycker att detta säger något om prioriteringen i det arbetsgivaransvar man tar eller säger sig ta.

Anförande nr 15
Landstingsrådet C a r p e l a n (M): Fru ordförande! Det är givetvis fel att påstå att vi från politiken detaljstyr ingångslöner. Det gör vi inte, utan det är upp till verksamheterna att diskutera löner, som jag framhöll tidigare. Det blir löneförhandlingar i sedvanlig ordning, och där ska vi från politikens sida inte vara inblandade.

Om vi ska lyckas med kompetensförsörjningen och vår kompetensförsörjningsstrategi måste givetvis alla verksamheter delta i att utbilda, vidareutbilda och handleda framtidens hälso- och sjukvårdspersonal. Jag förutsätter att alla är delaktiga i den processen. Man skar inte kunna neka, för det är också ett egenintresse hos verksamheten att skola in personal på ett bra sätt, på samma sätt som man ska se till att man har introduktion och handledning. Oavsett om man kallar det traineeverksamhet eller något annat är det viktigt att man skolar in sjuksköterskor och läkare på ett bra sätt.

§ 77 Bordlagd interpellation 2015:8 av Rickard Wall (SD) om kommande pendelbåtslinje Ulvsunda – Södersjukhuset

Anförande nr 16
R i k a r d W a l l (SD): Presidium, ledamöter! Jag tackar landstingsrådet för att han har svarat och går rakt på sak. Den här interpellationen ska ju handla om samhällsekonomi. Jag går in på det som är kärnan i min interpellation här.

Hur motiverar trafiklandstingsrådet övergången från olönsamhet enligt den samhällsekonomiska kalkylen till lönsamhet enligt den samhällsekonomiska bedömningen? Alla kanske inte riktigt hänger med i terminologin här. Vi socialdemokrater, förlåt, vi sverigedemokrater har som en grundbult i vår ideologi att alla ska med, så jag börjar med att introducera begreppen. Jag vill visa en liten illustration här för att anknyta till en gammal tråd. Jag ska visa några sidor ur den samhällsekonomiska analysen av Stockholmsförsöket.

Här skriver man: ”Den utökade busstrafiken beräknas vara samhällsekonomiskt olönsam såväl under försöket som under en eventuell permanentning.” Det säger Jonas Eliasson och alla andra som medverkat i rapporten. Det är dock inte detta som är det intressanta. ”Resultatet kan dock tolkas försiktigt”, skriver man. Så kommer själva illustrationen.

Här står det nu: ”Kollektivtrafik beräknas vara samhällsekonomiskt i strikt mening …” Det syftar på den samhällsekonomiska kalkylen. I den samhällsekonomiska kalkylen tar man in investeringskostnader som man väger mot olika à-priser, tidsvinster för resenärerna, minskade olyckskostnader, minskade utsläpp och så vidare. Sedan fortsätter man ”… men kan ändå anses vara angelägen att driva av olika orsaker.” Det men då menar är den samhällsekonomiska bedömningen. Då går man utanför det som transportekonomerna ställer samman.

Bedömningen är en politisk bedömning. Vad är till exempel värdet av att behålla Bromma flygplats? Det är en beredskapsflygplats för att kungen och regeringen ska kunna sticka i väg om det skulle brännas. Det är ett samhällsekonomiskt värde, men det ligger på den politiska bedömningen att ta fram det värdet. Det kan inte ekonomerna göra.

Häremellan har vi ett gränsland med alla möjliga frågor. Man brukar tala om den samhällsekonomiska analysen, utvärderingen. Det kan handla till exempel om intrångsvärden och sådant. Frågan är nu alltså: Hur går vi från den samhällsekonomiska kalkylen till den samhällsekonomiska bedömningen i det specifika fallet om båtpendlingen?

Anförande nr 17
Landstingsrådet T a m s o n s (M): Ordförande, landstingsfullmäktige! Tack, Rikard Wall, för en mycket viktig interpellation som förtjänar att tas på allvar! Det handlar om hur vi på bästa sätt väger in samhällsekonomiska bedömningar när vi gör våra investeringar och gör avvägningar mellan olika intressen utifrån den begränsade ekonomi vi har för kollektivtrafikens utbyggnad. Det gäller både när vi bygger en ny kollektivtrafik och när vi ser över den vi har för att se att den gör största möjliga nytta för de pengar som skattebetalare och resenärer ställer till vårt förfogande.

Det är viktigt att komma ihåg att det finns många begrepp i diskussionen när man mäter sådana här saker. Trafikverket gick våren 2014 ut med nya bedömningskriterier, där man bland annat rekommenderade att i stället för nyttokostnadskvot i högre grad använda nettonuvärdeskvot, just eftersom man menade att det på ett bättre sätt skulle kunna mäta samhällsekonomisk lönsamhet i olika objekt.

Vi ska komma ihåg något annat som vi lärde oss i Stockholmsförhandlingen om utbyggd tunnelbana, och det är att det ofta är väldigt svårt att se stor samhällsekonomisk lönsamhet i utbyggd kollektivtrafik på kort sikt. Forskarna själva säger att det oftast är i motorvägsbyggen, vägbyggen eller reinvesteringar i befintlig infrastruktur som man kan se de största samhällsekonomiska vinsterna. Många gånger ser i stället investeringar i spårtrafik ut att vara samhällsekonomiska belastningar på kort sikt. Det har att göra med att de ofta byggs i tättbebyggda områden och i en kontext där man inte fullt ut kan räkna in resandeeffekter, bostadsbyggande eller andra tillväxteffekter som är viktiga att ta hänsyn till.

Skulle vi strikt ha tillämpat samhällsekonomiska effekter skulle vi tillexempel inte ha fattat beslut om utbyggd tunnelbana. Men vi hade då också gått miste om de effekter vi vet kommer på lite sikt, till följd av att reseavstånd kortare, att fler människor kan röra sig och att vi då kan bygga 48 000 nya bostäder och åtskilliga tusen arbetsplatser.

När det gäller just båtpendlingen kan det vara värt att ta med sig att motsvarande resonemang har förts så tidigt som 2013. Nio båtpendlingslinjer blev tre, och det baserades på att man försökte fånga in just de som hade störst samhällsekonomisk nytta, men man hade en inte fullt hemräknad samhällsekonomisk nytta från start. Varför gjorde man på detta? Jo, därför att det är värt att pröva nya kollektivtrafikfärdsätt, och det är värt att markera att vi gör en del satsningar för att vi tror att de på sikt kommer att få en ökad lönsamhet. I de här fallen har det också visat sig vara så.

Anförande nr 18
R i k a r d W a l l (SD): Det är just detta det handlar om. Här ser vi, enligt den samhällsekonomiska kalkylen, trafikförvaltningens egna siffror för linjen Ulvsunda–Södersjukhuset. Nyttan är bara en femtedel av kostnaden. Detta är alltså kalkylen. Då är min fråga: Hur motiverar man då att den samhällsekonomiska bedömningen blir positiv? Det är detta jag är ute efter.

Jag har tittat i olika dokument: *Regionalt trafikförsörjningsprogram för Stockholms län på vatten* och alla möjliga andra. Men ingenstans ser jag kvantifieringar. Nu är detta svårkvantifierat i och för sig, men man kan faktiskt göra det.

På 1990-talet var jag involverad i ett projekt som handlade om att gräva ned tunnelbaneförbindelsen vid Gamla stan. Bron där är ju ganska ful, och många skulle säkert vilja att förbindelsen gick under vatten i stället. Då ställdes vi inför frågan hur man ska ta reda på om detta är samhällsekonomiskt lönsamt. Man kan göra det på olika sätt. Ett sätt är att helt enkelt skicka ut enkäter till kringboende stockholmare och andra. Sedan har amerikanarna funderat ut olika tekniker som man ska använda för att få människor att svara korrekt och på det sättet avslöja betalningsvilja.

Det är denna typ av beräkningar och motiveringar som jag är ute efter. Hur kan man motivera att den samhällsekonomiska kalkylen är otillräcklig? Detta går att göra.

Ett klassiskt exempel finner vi i arbetet med förbifarten. I oktober tog man beslutet att stoppa bygget av förbifarten, och sedan började man i januari igen. Enligt den samhällsekonomiska kalkylen kostade detta mängder av miljoner. Men, särskilt om man är socialdemokrat, man skulle kunna motivera detta utifrån den samlade samhällsekonomiska bedömningen. Man skulle kunna säga: Nu ligger de här miljonerna på Miljöpartiet, men vi socialdemokrater skulle kunna ta dem och använda dem för att få socialdemokratisk politik. Så skulle man kunna räkna ut vad detta skulle kunna ge i form av ökad bnp, fler jobb, och hur bra det skulle kunna bli. Med ett sådant resonemang skulle

man ha kunna motivera att det var samhällsekonomiskt lönsamt att göra stoppet I bygget av förbifarten.

Detta är ett exempel. Det jag vill höra från Kristoffer Tamsons är motiveringar, exempel och kvantifieringar. Varför är pendelbåtarna samhällsekonomiskt lönsamma enligt den samlade samhällsekonomiska bedömningen?

Anförande nr 19
L u k a s F o r s l u n d (C): Ordförande, fullmäktige! Pendelbåtarna är ett av de mest uppskattade trafikslagen i Stockholmsregionen. Som ordförande i Sjötrafikberedningen ser jag hur vattenvägarna är något som både politiker och väljare värnar och vill utveckla. När Stockholm växer och utvecklas står vi inte bara inför ökad trängsel och behov av avlastning utan också inför behov av nya smarta tvärförbindelser som kan skapa mervärden för stockholmarna. Här har pendelbåtstrafiken viktiga luckor att fylla, inte minst mot bakgrund av att infrastrukturen är förhållandevis billig. Vattnet behöver inga spår. Vattnet är underhållsfritt. Det blir sällan trängsel, och man kan styra båtarna precis dit man vill.

Det vi behöver är angöringspunkter, bryggor, som ligger på rätt ställen. När vi genomför viktiga infrastrukturprojekt, som ombyggnationen av Slussen eller renoveringen av getingmidjan, behöver vi också avlastning och alternativa resvägar. Pendelbåtstrafiken är ett bra och flexibelt sätt att uppfylla delar av det behovet.

Interpellanten ställer frågor om den samhällsekonomiska kalkylen. Samhällsekonomiska kalkyler är ju en materia som landar i olika resultat beroende på vilka parametrar man utgå ifrån. Rörande pendelbåtarnas trafik kan jag också ställa mig frågan om man räknar med alla relevanta faktorer. Vi måste komma ihåg att verkligheten utanför de här väggarna är ganska komplex, och vi kan inte alltid reducera myllret av människor och företag i Stockholmsregionen till siffror. Stockholm är mer än så. Ett exempel på det är att Sjövägen inte bedömdes ha underlag för trafik innan den startade. Nu är den otroligt populär och en säljande faktor för de vattennära områdena i Nacka.

Andra satsningar som sades skulle sakna samhällsekonomisk grund var Tvärbanan och på sin tid även tunnelbanan. I dag kan man ställa sig frågan: Hur tänkte de som gjorde kalkylen då?

Sedan ska man komma ihåg att Stockholm är speciellt, byggt på och omkring öar. Jag tror att man kan tala om en vattenfaktor i en stad som Stockholm. Precis som Venedig, Sydney och Amsterdam kan vi nyttja vattenvägarna för kollektivtrafik, turism och smidiga genvägar, inte minst för det ökande antalet cyklister i regionen. Pendeltågstrafiken kan transportera cyklar, barnvagnar och rullstolar enkelt och bekvämt, många gånger enklare än andra trafikslag.

För att avrunda tycker jag att det är bra att vi diskuterar och debatterar de här frågorna. Jag hoppas också att interpellanten, om han inte redan har gjort det, prövar att åka med Sjövägen, där vi i dag har en utsläppsfri elbåt av modernaste snitt. Den går uppskattat, tyst och stabilt fram genom stan på ett miljövänligt sätt – aspekter som kanske inte alltid syns i den samhällsekonomiska kalkylen.

Anförande nr 20
Landstingsrådet T a m s o n s (M): Ordförande, landstingsfullmäktige! Man kan lätt förledas att tro att just satsningen på pendelbåtstrafik är en godtycklig satsning som har höftats fram på tjänstemannaväg eller på politisk väg, men så är inte fallet. De som har följt hur man har berett och diskuterat den här frågan kan spåra den ganska långt tillbaka i tiden.

Mycket av det som Lukas tog fasta på här nyss är sådant som har legat till grund för de beslut som steg för steg också har fattats, det vill säga att man har velat slå vakt om att vi

ska ha en bra kollektivtrafik i Stockholmsregionen, diskutera på vilka sätt vi kan utvidga kollektivtrafiken genom att nyttja de delar som i politiska diskussioner ofta ses som viktiga, i det här fallet Stockholms vatten, för att skapa nya förbindelser och nya tvärförbindelser som kan underlätta för människor att snabbare ta sig fram och också få dem att ta sig fram på ett nytt sätt, vilket skapar nya världen i det kollektiva resandet.

Detta mynnade i sin tur ut i att vi tog fasta på att vi skulle göra ett antal försök och satsningar när det gäller båtpendling. Detta mynnade i sin tur ut nio tänkbara linjer, varav vi sedan beslutade att tre skulle genomföras.

Man valde ut dem som var mest samhällsekonomiskt lönsamma även om de inte var fullt samhällsekonomiskt lönsamma, delvis beroende på att man hade vetskap om att alla de faktorer, alla de nyttor, som man potentiellt kunde se i satsningen inte skulle gå att hämta hem i de samhällsekonomiska kalkyler som används i dag.

Det här gäller inte bara båttrafiken, om vi ska vara ärliga. Låt mig återvända till detta med nettonuvärdeskvoten och konstatera att den är -0,4 till -0,9 för de tunnelbanesatsningar som vi har fattat beslut om. Den är -0,3 för Citybanan. Den är -0,2 för Tvärbanans Kistagren. Så kan man fortsätta. Däremot är den väldigt positiv för Förbifart Stockholm.

Detta beror just på att de samhällsekonomiska kalkyler som vi har att utgå från i dag i stor utsträckning kommer fram till just den slutsatsen: Vägbyggen är samhällsekonomiskt lönsamma och reinvesteringar i befintlig infrastruktur är oftast samhällsekonomiskt lönsamma, men nya investeringar i kollektivtrafik, och då särskilt spårbunden sådan, är väldigt sällan samhällsekonomiskt lönsamma. Så är det om vi inte tar fasta på den dynamik som skapas i bostäder och i mermöjligheter för människor och om vi inte tar fasta på att det ibland finns faktorer i det sätt vi räknar på som bör utvecklas för att vi ska kunna se att Stockholm av i dag är något annat än de städer och de sammanhang där kalkylmodellerna en gång utvecklades.

Här pågår ett spännande arbete inom ramarna för Sverigeförhandlingen, där Stockholms läns landsting är behjälpligt med att utveckla kalkylerna. Jag ser fram emot att se vad det arbetet kommer att leda fram till.

Anförande nr 21
K a r l H e n r i k s s o n (KD): Ordförande, ledamöter, Rickard Wall! När man diskuterar pendelbåtar måste man utgå från den verklighet som vi faktiskt har erfarenhet av. Där är sjövägen, från Nybroplan till Nacka och vidare till Lidingö och Frihamnen ett fantastiskt exempel på hur bra det kan fungera.

När vi kristdemokrater började driva att sjövägen skulle komma till stånd kunde vi inte ana hur många resenärer det skulle vara på linjen några år senare. Vi ser att det fortsätter att öka dramatiskt, inte bara fina vårdagar som i dag utan även under vintern och under tider då man tidigare resonerade: Då kommer nog folk inte att välja båten. Men när pendelbåten är ett effektivt transportmedel kommer folk att välja det, och det skapas nya resandemönster som inte har funnits tidigare.

När man nu går vidare med tre försökslinjer på Mälaren – av dem är linjen Ulvsunda–Södersjukhuset en – är det utifrån de utgångspunkter som man har sett.

Rickard Wall hänvisar till de samhällsekonomiska beräkningar som har gjorts. Men när man tittar närmare på dem ser man att de på väsentliga punkter är annorlunda. Det är ett annat försök som kommer att genomföras än det som man analyserade.

Det är, precis som Lukas nämnde, ett antal parametrar som påverkar hur effektivt ett projekt är. Viktiga frågor när man talar om pendelbåtar är: Hur ser fartygen ut? Hur ser bryggorna ut? När det gäller en linje från Ulvsunda till Södersjukhuset, där det är ganska korta vägar mellan bryggorna och många bryggor längs vägen, har tiden det tar att köra in

till bryggorna och tiden det tar för passagerare att kliva av och på stor påverkan på den samhällsekonomiska effektiviteten.

Här kan vi se att vi kan göra oerhört mycket i arbetet med att se till att försöket blir så klokt som möjligt, att vi har smarta bryggor och att vi har smarta fartyg som kan göra snabba stopp längs vägen. Då kan vi få bra samhällsekonomisk nytta av projektet. Det räknar vi med, men det återstår ju att se. Det är därför man gör just ett försök och inte en permanent satsning. Vi måste se hur vi kan få en bra ny trafik i det här spannet.

Anförande nr 22
Rickard Wall (SD): Det var mycket ord. Men det jag efterlyser är lite mer fakta. Jag motsätter mig inte detta, men då vill jag se studier, beräkningar och kalkyler på att den nuvarande samhällsekonomiska kalkylen är en underskattning. Det som har utspelats nu från talarstolen påminner lite grann om hur det var i vintras. Någon i talarstolen såg överfulla bussar med glada resenärer, men när fakta kom på bordet: Den utökade busstrafiken är samhällsekonomiskt olönsam.

Jag kan bara upprepa: Jag har stått här därför att jag efterlyser fakta, inte känslor – att ni tycker, vill och tror. Jag vill se fakta på bordet. Du säger att försöket ska vara annorlunda. Fram med kalkylerna för det nya försöket då! Det är det jag vill ha.

§ 78 Bordlagd interpellation 2015:9 av Robert Johansson (S) om krav att erbjuda psykologisk bedömning vid skador orsakade av våldseller sexualbrott

Anförande nr 23
Robert Johansson (S): Ordförande, ledamöter och framför allt åhörare – där uppe sitter nämligen min vän Jimmy! Han är bakgrunden till den här interpellationen. Den 17 november förra året utsattes han för brutal misshandel i sitt hem.

Tack, landstingsrådet Starbrink, för svaret! De frågor som jag ställde till förvaltningen för ungefär tre månader sedan, det vill säga några veckor innan jag skrev den här interpellationen, har jag fortfarande inte fått svar på av dem. Nu har jag delvis fått det av dig.

Tyvärr menar jag att svaret inte är tillfredsställande. Det som Jimmy utsattes för hade – om han hade gjort det av egenhanda verkan – renderat en bedömning från sjukhusets psykjour. Nu blev det inte så, eftersom han var ett brottsoffer.

Jag vet från sjuksköterskor som jag har pratat med att det som landstingsrådet skriver i sitt svar stämmer delvis. Men det gäller enbart triaget och inte om man som Jimmy kommer upp på en avdelning.

Det som hände honom var att han blev inlagd på en avdelning för observation. Men när den somatiska vården av honom ansågs vara färdig fick han ingen fråga om hur han mådde psykiskt.

Jag vet att vår vård är hårt belastad. Dessutom fick Jimmy mycket bra somatisk vård. Han har vänner som kunde ta hand om honom, och han är en stark person med ett starkt och brett socialt skyddsnät.

Men hur är det för andra? Hur är det för den ensamma killen som råkar ut för samma sak fast genom gatuvåld? Hur är det med alla de kvinnor som misshandlas av sina partner och kommer in sönderslagna? Vilken hjälp får de när den somatiska vården är över?

Jag har som sagt frågat ett antal bekanta inom akutsjukvården som jobbar med detta. På triaget på Danderyds sjukhus kan man få en lapp med numret till sjukhusets kurator. Det

är bra. Men vad som händer om man kommer upp på en avdelning visste hen som jag talade med inte.

Jag har också frågat personer som jobbar på akutsjukhusens avdelningar på två andra av länets sjukhus om de känner några rutiner som du nämner i ditt svar, men det gjorde de inte.

I Jimmys fall bad han dessutom om psykhjälp – men fick till svar att någon kurators- eller psykologjour inte finns på helgerna. Visserligen fanns det en sjukhuspräst. Men personalen visste inte riktigt hur man fick kontakt med hen. En och en halv vecka senare blev Jimmy uppringd av någon som hade hört att han ville ha samtalsstöd. Hen hade fått en lapp med hans nummer men inget mer. Det var en och en halv vecka senare – inte ens den första vardagen. Det är pinsamt.

Kanske hade Jimmy otur. Kanske arbetar den vårdpersonal som jag har pratat med på avdelningar där detta har missats. Men varför finns då inte den rutinbeskrivning som jag har efterfrågat? Varför finns det inte en kontrollista för hälso- och sjukvårdspersonalen att använda och bocka av?

När du hör Jimmys historia, kan du då som landstingsråd påstå att dagens insatser räcker?

Inom försvaret säger man att om kartan och verkligheten inte stämmer överens gäller kartan. Problemet är här att jag fortfarande efter fyra månader inte har fått någon karta av förvaltningen. Då blir slutsatsen: Om kartan inte finns är det tyvärr den krassa verkligheten som gäller.

Anförande nr 24
Landstingsrådet S t a r b r i n k (FP): Ordförande, fullmäktige! Tack, Robert, för en viktig interpellation! Och tack till Jimmy, som jag aldrig har träffat men som har inspirerat till interpellationen!

Först och främst vill jag beklaga om du inte har fått den information du har efterfrågat från förvaltningen. Det får vi försöka åtgärda.

Vården måste stå väl rustad för att möta människor som har utsatts för våld eller sexualbrott. I akutsjukhusens uppdrag ingår att akut bedöma och behandla alla patienter som söker sig dit. I det ingår också att bedöma patientens psykiska tillstånd. Det sker, som jag förstår det, inte särskilt djupgående.

Alla sjukhus har rutiner. Men som du beskriver det, Robert Johansson, är det si och så med hur rutinerna efterlevs, vilket vi har fått höra exempel på här.

Det finns tillgång till psykologer och kuratorer dagtid men inte kvällstid eller helger. Det är ett område som kan och bör utvecklas. Det finns rutiner för att ge patienterna en god vård och erbjuda samtalskontakter, bedömningssamtal och krisbearbetning. Men även här finns det uppenbarligen behov av utveckling.

För kvinnor som har våldtagits gäller det att man remitteras till Södersjukhusets mottagning för våldtagna kvinnor. Den mottagning för män i samma situation som vi har diskuterat flera gånger här i salen är under uppbyggnad på Södersjukhuset och ska ta emot patienter till hösten. Som jag förstår det är arbetet i full gång med att göra utbildningsinsatser för personalen, så att man ska vara väl rustad.

Jag tycker att vi ska använda den berättelse som ni har bidragit med i dag, Robert och Jimmy, för att inspireras att se hur vi kan utveckla det här arbetet vidare. Det är också en del av framtidens hälso- och sjukvård. Där ingår det – i arbetet med att utveckla nätverkssjukvården och skapa en jämlik vård – att se över även arbetet på det här området, för att möta de patienter som har utsatts för våldsbrott, sexualbrott eller kanske

andra händelser som starkt påverkar livet, så att man kan få den psykiatriska hjälp eller psykologhjälp som man har behov av.

Anförande nr 25
Robert Johansson (S): Tack, landstingsrådet! Jag måste säga att jag ser del två i ditt svar som något positivt. Men då undrar jag hur du som landstingsråd kan garantera att detta kommer att ske inom ramen för Framtidens hälso- och sjukvård. Jag undrar också när det kommer att ske. Det är ju bara ett förslag som finns i FHS och inte ett konkret beslut.

Dessutom undrar jag vad din tanke är för hur vi ska kunna lösa detta i dag, så alla ska kunna få hjälp fram till dess att FHS-planen är genomförd? Det är ju som du säger: Det finns kuratorer och psykologer – men inte på kvällar och helger. Det är bara att titta på statistiken. När utsätts folk för brott? Ja, inte är det primärt på dagtid mellan 7 och 15, utan det är i stor utsträckning på kvällar och helger som våldsbrotten sker.

Vad är din plan för att lösa detta för dem som råkar ut för det nu? Det finns ju ett problem i dag.

Anförande nr 26
Landstingsrådet Starbrink (FP): Självklart ska man inte vänta på att göra förbättringar tills den stora planen sjösätts, allt på en och samma dag. Så ser naturligtvis verkligheten inte ut. Det gäller att arbeta med ständiga förbättringar i vardagen. En uppenbar sak som vi behöver arbeta med är att göra de rutiner som finns mer kända i vården. Det tycker jag är den viktigaste läxan som ska göras här och nu.

Det tar förstås en stund att få igång akutmottagningen för våldtagna män. Den blir en viktig plats för patienterna men också ett viktigt centrum för kompetens på det här området. Den kommer igång efter sommaren.

Anförande nr 27
Karin Michal (MP): Ordförande, ledamöter! Jag tycker att Robert Johansson är något viktigt på spåren. Men jag vinklar det lite bort från Jimmy till sexuella trauman.

Det finns minst tio ideella föreningar i Stockholm som ger stöd efter sexuella trauman men bara två inom landstinget. Föreningen Hopp har till exempel en väntelista på ett år. Efterfrågan är stor. Många patienter med våldstrauman går vilse mellan olika vårdgivare.

Den beredskap hos akutvården som Anna Starbrink beskriver låter bra i teorin. Men det finns många svårigheter i praktiken. Patienten har ofta en chockreaktion. Hon vill kanske förneka det som har hänt. Hon vill inte ha någon hjälp. Hon vill bara få åka hem. Hon fokuserar troligen på de kroppsliga skadorna och det polisiära som följer på våld. Därför är det så viktigt att följa upp och återkomma efter en liten tid. Men vem gör egentligen det?

Som jag ser det behöver krishjälp på sjukhus anpassas över längre tid och inte ges enbart i direkt anslutning till händelsen. Man behöver involvera anhöriga, som kanske är de som bäst kan ge stöd. Man behöver ge information, ett papper i handen, om var det går att söka stöd på eget initiativ, kanske till mottagningar med inriktning på trauma. Man behöver om möjligt fånga upp dem som kommer att behöva långsiktig behandling.

Om man lyckas med detta sparar vi in på både lidande och pengar, för det rör människor som annars hamnar i vården med andra symtom, som ångest, depression, självskadeproblem och suicidförsök.

§ 79 Bordlagd interpellation 2015:10 av Pia Ortiz-Venegas (V) om nedläggningen av stressmottagningen för patienter med utmattningssyndrom vid Danderyds sjukhus

Anförande nr 28
P i a O r t i z V e n e g a s (V): Den här interpellationen handlar om stressmottagningen på Danderyds sjukhus. Den har varit en koordinator i stressnätverket i Stockholms läns landsting och tagit hand om en stor del av de patienter som har drabbats av utmattningssyndrom. Den ska nu läggas ned.

Detta är en följd av vårdvalet. Men det som förvirrar mig mycket är att man inte låter Danderyds Stressrehab, med all den kompetens och erfarenhet som finns där, delta i vårdvalet utan att man helt enkelt väljer att lägga ned.

Diagnosen utmattningssyndrom är en av de diagnoser som ökar mest och en av de vanligaste orsakerna till sjukskrivning. Ungefär 80 procent av dem som drabbas är kvinnor.

Stressmottagningen är en av de platser där man har haft längst erfarenhet av behandling av just utmattningssyndrom. Den kompetensen växer inte på trän. Den finns inte överallt.

En av de främsta orsakerna till interpellationen är frågan hur vi ska kompensera när den här kompetensen försvinner från Stockholms läns landsting. Det oroar mig väldigt att den mest erfarna personalen nu blir arbetslös medan vi har brist på kompetens på det här området.

Jag har frågat: Vilken enhet ska överta koordineringsansvaret? Stressrehab har haft ett koordinerande ansvar inom stressnätverket och har varje år tagit emot hundratals remisser, som man sedan har fördelat till olika mottagningar, och ungefär en tredjedel av patienterna har man behandlat själv.

Den andra frågan är: Känner du någon oro över att den erfarenhet och kompetens kring utmattningssyndrom som samlats på stressmottagningen går förlorad i och med nedläggningen? Då får jag svaret att landstinget i förfrågningsunderlaget kräver minst två års dokumenterad erfarenhet av multimodalt teamarbete med målgrupperna för att få vara med i vårdvalet. Men jag har fått uppgiften att det finns bara två läkare i hela landet som har minst två års erfarenhet av det här arbetet. Då undrar jag hur vi kan ha godkända vårdgivare redan nu.

Hur anser du att man ska säkerställa fortsatt forskning och utbildning på det här området? Det sägs att det uppdraget ska ingå i vårdvalet. Men jag kan inte riktigt se hur och av vem.

Vilka incitament för vårdgivarna finns det för att erbjuda de allra svårast sjuka och de mest resurskrävande patienterna med utmattningssyndrom adekvat behandling? Man har lagt samma ersättning ungefär från något slags snittvärde på 4 och uppåt. Det är alltså lika mycket betalt från ungefär där man klassar in för att ha utmattningssyndrom och ända upp till där man har mycket svåra symtom.

Jag får fortsätta senare eftersom talartiden är slut.

Anförande nr 29
Landstingsrådet S t a r b r i n k (FP): Ordförande, fullmäktige! Tack, Pia, för din interpellation! Den har så att säga legat till sig ett tag och varit bordlagd. Vi hade en liknande debatt under förra fullmäktige med en annan frågeställare.

Stress och utmattningssyndrom är allvarliga tillstånd som tycks drabba allt fler. Det är viktigt att adekvat vård erbjuds över hela länet. Vi behöver bygga ut den vården. Fler mottagningar och tydligare uppdrag är två goda effekter av att vårdvalet nu införs för

rehabiliteringsverksamheten i Stockholm för de här patienterna. Med patienten i fokus och möjlighet till vård över hela länet skapar vi en bra vård och en bra service till patienterna.

Beslutet om att införa vårdval är taget för att utöka möjligheterna för patienterna att få vård. Vården kan inte vara koncentrerad till en eller ett fåtal platser i länet. I det nya vårdvalet förväntas också antalet vårdgivare öka. Sedan vårdvalet infördes i oktober 2014 finns det nu dubbelt så många mottagningar att vända sig till.

Inom landstinget arbetar vi, som alla vet, för att ställa om hälso- och sjukvården och för att möta framtidens behov. Det innebär bland annat att den vård som inte behöver akutsjukhusens resurser och lokaler inte heller ska ges där utan på andra ställen, nära och tillgängligt för patienterna.

Det är också ett av skälen till att verksamheten inte längre ska bedrivas av Danderyds sjukhus. Det behövs en mångfald i sjukvården, och fler vårdgivare ger patienterna större valmöjligheter och påverkansmöjligheter i sina egna liv.

Det finns kompetens på området, även om inte alla här på grund av ideologiskt färgade skygglappar kan se att kompetensen kan finnas också hos privat vårdgivare. Och kompetensen ska tas till vara. Jag tror inte att vi kommer att se arbetslös vårdpersonal, som du varnar för, utan tvärtom tas kompetensen till vara.

Forskning och utveckling sker – hör och häpna – även i privat driven verksamhet, och så ska det vara. Detta är ett område som kan utvecklas mycket mer. Kraften som finns i den utveckling som sker när man släpper loss alternativen och låter fler bidra till sjukvården får vården att utvecklas och skapar engagemang hos många vårdgivare och ger patienten möjlighet till reell valfrihet för att få hjälp med sina specifika behov.

Anförande nr 30
Landstingsrådet L a r s s o n (S): Vi hörde alldeles nyss det ansvariga landstingsrådet stå och redogöra för motiven för vårdvalet, det vill säga att man ska skapa fler vårdgivare. Det var det ena. Det andra motivet var att man skulle säkerställa att vård skulle flytta ut från sjukhusen.

Det är gott och väl så. Många delar uppfattningen att vi inte kan bedriva all vård inne på våra sjukhus. Men i det här fallet tycker jag faktiskt att ansvarigt landstingsråd tänker oflexibelt. Här har vi en mycket uppskattad vårdgivare på Danderyds sjukhus som har varit ledande på området, har varit ledande inom forskningen och är djupt uppskattad av dem som behöver hjälp för bland annat utmattningssyndrom. Det är en mycket uppskattad verksamhet.

Verksamheten säger klart och tydligt: Vi tycker inte att vi behöver ligga inne på sjukhuset. Man söker – och har hittat – andra lokaler utanför själva sjukhusbyggnaden. Men då gäller inte det som det nyss resonerades kring – vikten av att flytta ut. Det är redan tillgodosett, men ändå ska man absolut förbjuda Danderyds sjukhus att bedriva denna verksamhet.

Det är tyvärr ideologisk förblindelse, som leder till att man monterar ned en välfungerande sjukvårdsverksamhet. Det är att beklaga. Det drabbar patienterna och medborgarna helt i onödan.

Tänk lite mer flexibelt! Låt sjukhus som bedriver verksamhet utanför sjukhusens ramar och gör det bra fortsätta göra det!

Anförande nr 31
K a r i n M i c h a l (MP): Ordförande, ledamöter! Jag fortsätter på samma tema. Jag vill ta upp fyra principer som jag tror att vi är överens om i teorin men inte i tillämpningen.

Princip 1: Vård ska bedrivas enligt vetenskap och beprövad erfarenhet. För det behövs det forskning och utbildning. Stressbehandling är något relativt nytt, och det tar tid att bygga upp en verksamhet. Det är inte bara att starta nytt.

Princip 2: Vårdpersonalen ska ha goda arbetsförhållanden. Att skrota eller organisera om väl fungerande verksamheter visar på dålig respekt. Det gör det inte lättare för landstinget att rekrytera ny personal.

Princip 3: Valfrihet. Patienten bör ha rätt att välja välfungerande verksamheter med dokumenterade resultat. Nya vårdval kan bli bra, men det tar tid att etablera och utvärdera dem.

Princip 4: God ekonomi och hushållning. Att lägga ned fungerande vårdteam är resursförstöring. De är inte gratis att återuppbygga. Team med goda resultat är samhällsekonomiskt lönsamma, för patienten kommer snabbare tillbaka i arbete. Att satsa på vårdval riskerar att bli dyrare. Det ligger i deras intresse att vårdkonsumtionen ökar.

Förslaget att lägga ned Danderyds stressmottagning strider mot alla de här principerna. Det borde ha gått att hitta en lösning utan att bryta ned en fungerande verksamhet.

Anförande nr 32
P i a O r t i z V e n e g a s (V): Jag ska återgå till koordinatorfunktionen. Väldigt många av dem som remitteras från primärvården för utmattningssyndrom har bakomliggande orsaker till att de har drabbats av utmattningen. Då vill man diagnosticera och behandla de andra åkommorna först, för att kunna komma åt utmattningssyndromet. Där har Stressrehab Danderyd haft en viktig nyckelroll i att hitta de bakomliggande faktorerna och se till att folk har fått en neuropsykiatrisk utredning eller en mag-tarm-utredning eller något annat innan de har inlett behandlingen.

Därför har koordineringsansvaret varit oerhört viktigt, men det är borta i dag. När vi pratar om nätverkssjukvård: Det är oerhört viktigt att någon koordinerar i nätverket. Nu säger man att vårdgivare tillsammans med patient ska styra rätt i systemet.

Man kan titta på hur systemet har lyckats. Det stämmer att vi har fått fler vårdgivare. Men flera av dem har ännu inte kunnat påbörja arbetet med utmattningssyndrom, just för att de saknar den kompetensen. En av vårdgivarna har just nu remisstopp. En annan vårdgivare har tre månaders väntetid just nu.

Det man skapar är köer och brist på valfrihet. Jag säger som tidigare talare: Varför lägger man ned en välfungerande verksamhet? Det är groteskt och vansinnigt.

Du säger, Anna, att kompetensen ska tas till vara. Men här handlar det om teamarbete. Det är ett team som har arbetat sig samman och blivit oerhört professionellt på en diagnos. Det är inte samma sak att de sedan söker jobb var och en för sig hos någon privat vårdgivare. Det handlar om att man försöker tvinga dem att knoppa av och starta eget, om de ska få finnas kvar över huvud taget.

Som det har sagts tidigare: De har letat efter andra lokaler och säger att man hellre finns ute på stan än inne på sjukhuset. Men vad är det som gör att inte Danderyds sjukhus eller SLSO kan driva detta i egen regi och bevara den kompetens som finns? Och var är valfriheten för alla de patienter som har valt den här mottagningen – därför att den är bra? 80 procent av dem som behandlas där kommer tillbaka i arbete efter avslutad behandling.

Anförande nr 33
Landstingsrådet J ö r n e h e d (V): Ordförande! Jag lyssnade på landstingsrådets inlägg. Du, Anna, brukar ofta i retoriken säga att valfrihet är så viktigt och att politiker absolut inte ska bestämma. Då tänker jag: De kvinnor som nu har valt att gå på Danderyds stressmottagning, gäller inte deras val? Varför ska allianspolitiker överpröva deras val? Det är väl konstigt!

Hur kan jag säga att de vill vara på Danderyds stressmottagning.? Vi får väldigt många mejl. Vi har fått samtal från kvinnor som är jätteoroliga och som känner att de har trivts och att det här varit jättebra. Vi har fått uppvaktningar från olika typer av patientorganisationer.

Jag förstår inte hur du får ihop detta, du som alltid brukar säga att det är så viktigt att välja, att det handlar om patienternas makt och att det inte är politiker som ska bestämma. Varför har ni allianspolitiker då bestämt att Danderyds stressmottagning inte ska få finnas kvar?

Anförande nr 34
Landstingsrådet S t a r b r i n k (FP): Ordförande! Några av de frågor som har kommit upp vill jag svara på.

Vi håller på att genomföra det vi kallar framtidens hälso- och sjukvård. Det handlar om att omstrukturera vården, att den vård som akutsjukhusen inte behöver bedriva, den vård som inte behöver akutsjukhusens resurser, den ska bedrivas av andra.

Den principen måste gälla – annars blir det ingen framtidens hälso- och sjukvård. Vi kan inte både säga att vi ska införa nätverkssjukvård och föra ut den vård som inte behöver akutsjukhusens resurser till andra aktörer och sedan vägra göra det när tillfälle ges.

Jag har stort förtroende för de vårdgivare som jag har besökt inom det här området. Jag har tagit reda på vilken kompetens de har och hur vården ser ut. Det är god vård som ges av privata aktörer.

Pia tog upp koordinatorfunktionen. Jag vill slå ett slag för husläkarna, som är de som remitterar vidare till den här vården. De har en viktig roll i detta, en roll som vi bör stärka genom att utveckla också primärvården.

Till Håkan om detta med valfrihet: Sanningen är den att fram till det att vårdvalet har införts har valfriheten varit i högsta grad begränsad. Man har ju i praktiken hänvisats till ett enda ställe, som i och för sig många sedan har varit nöjda med, glädjande nog. Nu får patienten makt i sin hand för att kunna gå till den vårdgivare som man önskar.

Alla de som får vara med och bidra till vården ska naturligtvis uppfylla de krav som vi ställer i de avtal som vi har med vårdgivare inom vårdvalet. Det handlar om att erbjuda en adekvat vård utifrån patientens behov.

Pia tog tidigare upp vilken vårdnivå som ska gälla och hur behoven för dem som har stora behov ska tillgodoses. Det är genom att vi inte begränsar hur mycket behandling eller vilka insatser som ges utan att det skräddarsys utifrån varje enskild patients behov. Så tycker jag att god vård formas.

Anförande nr 35
K a r i n M i c h a l (MP): När jag har pratat om detta tidigare har Anna Starbrink argumenterat att man kan se hur bra det blev när logopedmottagningarna övergick till vårdval. Miljöpartiet har fått många brev från logopeder under våren. Jag citerar ur ett som kommer från talkliniken, som faktiskt ligger just på Danderyds sjukhus:

”Jag har jobbat som logoped i fem år, alltså hela tiden i vårdvalet. Ersättningen har sänkts två gånger trots att kostnaderna för verksamheten ökar. Den senaste sänkningen kändes som ett slag i magen. Vi tvingas redan springa snabbare än önskvärt, och det finns inte tid till den följning av forskningsutvecklingen som vi är ålagda. Att förvaltningen går ut i media och säger att det här inte påverkar patienterna utan bara vårdgivarnas vinst är ett skämt. Vi går back. Vi har personalkostnader på 80 procent av det vi drar in och har knappt råd med material, och vi har knappast oskäligt höga löner heller. Mängden utbränd vårdpersonal ökar i skrämmande takt.”

O r d f ö r a n d e n : Jag vill påminna ledamöterna om att vi nu diskuterar stressmottagningen vid Danderyds sjukhus för patienter med utmattningssyndrom.

Anförande nr 36
I s a b e l l e F l y g a r e (V): Vad den här mottagningen har är en samlad kompetens kring utmattningssyndrom. Det är väldigt viktigt att vi har kvar den samlade kompetensen någonstans. I och med att borgarna lade ned Arbetslivsinstitutet lade man också ned många år av systematisk forskning kring bland annat stress och utmattning och relationen till arbetsmiljön på arbetsplatserna.

I dag finns det ett stort behov av att ha en samlad bild av hur utmattningssyndrom tar sig ut och också kunna titta systematiskt på hur det påverkas av arbetsmiljön på arbetsplatserna. Vi måste ha ställen där man kan se och bedriva forskning genom att man har en samlad bild. Det försvinner när man splittrar och sätter ut diagnoserna på massor med husläkare som inte har den samlade kompetensen.

Anförande nr 37
J e s s i c a E r i c s s o n (FP): Det är flera som har sagt detta: Vi kan inte erbjuda en bra vård för tillräckligt många patienter med bara Stressrehab på Danderyds sjukhus. Vårdval är nödvändigt, för vi känner alla en himla massa människor som har drabbats av utmattningssyndrom. Kompetensen på Danderyd är inte tillräcklig på långa vägar. De har också vid ett flertal tillfällena haft remisstopp under långa perioder. Det pekade mot att det behövde göras något. Vårdval är en jättebra lösning.

Husläkarnas kompetens behöver i vissa lägen utvecklas. Beträffande mycket av det ni pekar på är viktigt och som de på Danderyds sjukhus har kunnat hjälpa till med: Detta med mag-tarm-utredningar och att kunna remittera till neuropsykiatrisk utredning ska väl inte behöva fångas upp i så sent skede? Det måste vi fånga upp tidigt, så att folk får hjälp i tid och när de behöver det. Jag tycker att det blir ett lite konstigt resonemang.

Ni pratade också om forskningen och sade att det är stor risk att den försvinner. Anna har redan nämnt att flera av de privata forskar mycket. Centrum för psykiatriforskning gör ett fantastiskt arbete. Deras kompetens får vi naturligtvis inte glömma bort. Gustavsbergs vårdcentral forskar på stress och utmattning och har kommit väldigt långt. Deras kompetens är också jättebra.

Jag tror mycket på att vi ska utveckla den kompetens som vi har inom primärvården och stötta upp där, så att många människor kan få tidig hjälp för sina problem, innan de en dag vaknar upp och har drabbats av utmattningssyndrom.

Det kommer inte som en blixt från klar himmel för någon. De flesta har mått dåligt och har haft symtom under en längre tid. Fångar vi upp dem i tid kan de få hjälp tidigare. De som inte får det ska naturligtvis ha tillgång till bra kompetens som de kan få via kvalificerade vårdgivare, och den möjligheten kommer de också att ha genom vårdval.

Anförande nr 38
P i a O r t i z V e n e g a s (V): Jessica! Jag tycker att du ska gå till de patienter som inte får vara kvar på Danderyds Stressrehab och säga att vårdval är en jättebra lösning. Jag är inte så säker på att de håller med dig om det.

Jag har tittat lite grann i ett brev från en person på förvaltningen som har varit ute på de olika mottagningarna och tittat på hur det ser ut, efter att en anhörig till en patient har larmat när det gäller patientsäkerhet och sagt att kompetensen inte finns ute på mottagningarna och undrat vad som händer med patientsäkerheten.

Då kom det fram att flera av de här mottagningarna, som man säger, ännu inte har kommit igång med att behandla utmattningssyndrom. I förfrågningsunderlaget är det ett krav för att bli godkänd att den kompetensen finns. Men här har man alltså godkänt flera vårdgivare som inte har den kompetensen och som fortfarande efter sex månader inte har kommit igång med att behandla den här patientgruppen.

Jag förstår att ni vill ha fler vårdgivare. Det är väl jättetrevligt. Men i det här fallet handlar det om att en patientgrupp trängs undan och inte får den hjälp som de vill ha. Då kan vi inte prata om vare sig tillgänglighet eller valfrihet längre. Här hade vi en fungerande mottagning!

Någon sade: Vi kan inte bara ha Stressrehab. Men det har vi ju aldrig haft bara. De har varit koordinatorn i ett nätverk av flera olika mottagningar i Stockholms läns landsting. Att de har blivit fler spelar ingen som helst roll för den här patientgruppen, om de inte har kompetens att behandla dem.

Så ser det ut i dag!

Anförande nr 39
Landstingsrådet L a r s s o n (S): När man lyssnar på Anna Starbrink hör man egentligen två motiv.

Det ena är att sjukhusen inte ska bedriva den här verksamheten eftersom vi har för trångt om utrymme inne på våra sjukhus. Det motivet är svårförståeligt, när just den här verksamheten har hittat andra lokaler ute på stan och alltså inte ska bedriva sin verksamhet inne på sjukhuset.

Det andra motivet som ansvarigt landstingsråd för fram är, för att citera landstingsrådet: Många har varit nöjda, glädjande nog. Visserligen har det varit en fantastiskt bra verksamhet. Men den har varit monopolistisk, och vi behöver fler vårdgivare. Vi får nu fler vårdgivare tack vare vårdvalet.

Två mycket dåliga argument har förts fram av det ansvariga landstingsrådet. Det får i alla fall mig att dra slutsatsen att det egentligen tyvärr är ett tredje motiv som är styrande i det här fallet, nämligen att privat verksamhet alltid är bättre än offentligt driven verksamhet. Det är tråkigt att den tanken lever kvar i den här salen, och det är bara beklaga de patienter som drabbas av Alliansens privatiseringsiver i just detta fall.

Anförande nr 40
Landstingsrådet S t a r b r i n k (FP): Ordförande! Jag ska använda det sista inlägg som jag har i den här debatten för att lyfta fram betydelsen av att vi låter många olika aktörer bidra.

Det är för en del jobbigare än för andra med förändringstider. Men att vi skapar en bra nätverkssjukvård med bra vård, spridd över hela länet och inte koncentrerad till några få platser, utan låter många olika vårdgivare bidra, det gynnar patienterna här och nu och framför allt i framtiden.

En förändring av det här slaget, när man lägger ned en verksamhet, påverkar självklart individer på plats, och det kan skapa både oro och frustration. Vi måste naturligtvis se till att de enskilda personerna slussas vidare till adekvat vård. Men vi måste bygga vårt sjukvårdssystem för framtiden, och i framtiden behöver vi ha ett bra nätverk av vård för människor som drabbas av stressrelaterad ohälsa, och det måste finnas från Norrtälje till södra länet – inte koncentrerat till några få platser.

§ 80 Bordlagd interpellation 2015:12 av Freddie Lundqvist (S) om utvecklingen av rehabiliteringsvården inom Stockholms läns landsting

Anförande nr 41
F r e d d i e L u n d q v i s t (S): Ordförande! Tack för svaret, Ella Bohlin! Men ärligt talade hade jag faktiskt väntat mig lite mer.

Jag ställde fem frågor, och sammanfattningsvis kan man säga att jag har fått en förhoppning om att marknaden ska ta tag i det hela, när det gäller den rehabträning som ska ske genom träning i varmvattenbassäng, men också ett väldigt motsägande svar från ansvarigt landstingsråd, om man tar sig tid och kraft att jämföra med det ansvariga kommunalrådet i Sollentuna samt de tjänstemän som är tillsatta av både landstinget och kommunen för att lösa den här specifika frågan om bassängen i Sollentuna.

Om man tittar på den första frågan kan man konstatera att alliansmajoriteten helt överlämnar åt vårdgivaren att vara aktiv. Ni har inte ens ställt några krav i förfrågningsunderlaget på hur varmt vattnet ska vara. Det är rätt att vi inte ska bestämma behandlingen av patienter. Men jag tycker faktiskt att det är vår förbaskade skyldighet att uttrycka vår vilja och inriktning och därmed också skapa möjligheter för vårdgivare att genomföra detta.

Den andra frågan handlar om att det saknas kontroll över hur många bassänger det finns. Det är uppenbarligen också helt upp till vårdgivaren att ange i sin ansökan var de tänker bedriva verksamheten. Det man kan fråga sig är om antalet bassänger, som jag i svaret kan få fram är 22, räcker för att täcka behovet, inte minst när man tittar på beläggning på anläggningarna.

På den tredje frågan är svaret att man i bästa fall får en indikation om man läser första stycket, men sammantaget syns fortfarande ingen vilja här heller från majoritetsföreträdarna.

Vore jag ansvarigt landstingsråd skulle jag skämmas när man på det här sättet visar så liten förståelse och kommer med så få faktiska förslag som skulle säkerställa denna för flera vårdgrupper mycket viktiga vårdform. Det handlar om allt från reumatiker till personer med behov av att få hjälp med sin rörelsesmärta när de tränar samt pensionärer med flera.

Vi kan sedan gå över den andra delen, som handlar om Sollentuna sjukhus och bassängen där, fråga 4. Där uttalar man att bassängens tekniska livslängd skulle vara ute. Jag hävdar, utifrån en del rapporter som är tillgängliga, att man kan tvista om det. Men en sak är helt säker: Vi måste ha alternativ. Att flytta någon annanstans innebär att det blir ett uppehåll på minst ett eller två år, troligtvis ännu längre. Därmed är bassängfrågan i Sollentuna oerhört illa skött.

Anförande nr 42
Landstingsrådet B o h l i n (KD): Ordförande, presidium, ledamöter! I Framtidens hälso- och sjukvård är rehabiliteringsvården en mycket viktig del. Det är en central vårdform, och det kommer att ske en utbyggnad av rehabiliteringsvården runt om i vårt län genom FHS.

Alliansen har infört vårdval inom primärvårdsrehab och specialiserad fysioterapi, det som tidigare kallades sjukgymnastik. Inom ramen för de vårdvalen kan man ansöka om tilläggstjänsten behandling i bassäng.

Det stämmer att vi i dag inte ställer krav på exakt hur varmt bassängvattnet ska vara. Den diskussionen har vi haft många gånger. Frågan är hur detaljstyrande vi som politiker ska vara. Vi måste också lita på att vårdgivarna och de som är aktiva inom vårdvalet kan bedöma vad som är lämplig temperatur i bassänger när man ska utföra till exempel rehabträning.

Bassängträning är en behandlingsform som erbjuds patienter framför allt med smärta och försämrad rörlighet. Men det är just en av behandlingsformerna, för det finns faktiskt flera, och det är inte den enda behandlingsformen, dock en viktig sådan.

Bassängen i Sollentuna är omtyckt, och jag har märkt att frågan väcker engagemang. Det tycker jag är kul. Bassängen därute nyttjas också väl. Det är många som besöker den, också olika patientgrupper och pensionärsföreningar utöver de tider som är avsatta för rehabträning.

De rapporter som jag har fått och de utredningar som jag har sett säger att bassängens tekniska livslängd är uppnådd. Man gjorde för något år sedan omkalkningar för att kunna använda bassängen ytterligare. Men nu bedöms den ändå ha tjänat sitt syfte, och det är helt enkelt svårt att fortsätta på det gamla spåret.

För att möjliggöra en ombyggnation på Sollentuna sjukhus kommer den befintliga bassängen att få stänga. Det finns runt om i vårt län en rad olika bassänger som kan nyttjas. I närheten till Sollentuna finns det hela sex olika bassänger där det finns möjlighet till rehabträning.

Som bekant byggs en stor geriatrisk klinik på Sollentuna sjukhus. Där har de också uttryckt att de inte i första hand är i behov av en bassäng, utan det finns andra behov, till exempel en gymnastiksal. Det behövs också en del utrymmen för viss teknisk utrustning.

Den geriatriska vården använder inte bassängträning som den primära behandlingsmetoden. Däremot rehabtränas man på andra sätt av rehabiliteringsteam, och det är också en viktig del av vården.

Jag menar att det inte är landstinget som ska stå för huvudfinansieringen av bygget av en helt ny bassäng i Sollentuna kommun, utan detta måste också vara en kommunal fråga. Det pågår också en utredning kring hur vi ska kunna lösa frågan, och jag vet att det förs samtal och diskussioner mellan kommunen och landstinget. Jag får återkomma när jag har hela bilden av de diskussionerna.

Anförande nr 43
S h a d i L a r s s o n (MP): Ordförande, ledamöter, åhörare! Det är viktigt att prioritera förebyggande åtgärder för att människor ska bibehålla och återfå sin hälsa för att klara av vardagen och för att ha förutsättningar att ta sig tillbaka till arbetet.

Rehabilitering måste vara en mer naturlig del av vårdkedjan. Stockholms läns landsting har ett utvecklingsarbete framför sig vad gäller att förbättra insatserna inom rehabilitering. Den som söker rehabilitering ska få vara med och påverka utformningen av åtgärderna. För att få bästa möjliga resultat av behandlingen är det också viktigt med valfrihet i valet av behandlingsform.

Det finns i dag ett relativt stort antal människor som upplever ohälsa och sjukdom. För många personer med reumatiska sjukdomar är träning i varmvattenbassäng den rehabiliteringsform man själv kan utföra på grund av minskad smärta i varmt vatten. Bassängträning har dessutom god psykisk effekt i form av ökat välmående och högre

livskvalitet. Detsamma gäller för människor med kronisk smärta. För människor med fibromyalgi är detta den lindring som finns.

Ordförande, ledamöter! Visste ni att bland dem som drabbas av ledgångsreumatism är tre av fyra kvinnor? När det gäller fibromyalgi är förhållandet sådant att 95 procent av de insjuknade är kvinnor.

Att satsa på välfungerande rehabanläggningar är en lönsam investering, eftersom varje satsad krona ger återbäring. Det leder även till minskade samhällsekonomiska kostnader i form av färre vårddagar, minskade läkemedelskostnader och sjukskrivningar. Det är viktigt att all rehabilitering ska vara tillgänglig i det närområde där människor bor och att insatserna följs upp på ett systematiskt sätt.

Anförande nr 44
N i n a U n e s i (S): När man talar om varmvattenbassänger får man gärna intrycket att det handlar om något slags stillasittande, meditativ tillvaro i vatten, men i själva verket är det träning. Den är mycket ansträngande om man har en kronisk sjukdom. Men den är också smärtlindrande.

Det finns forskning som stöder det. På Sahlgrenska universitetssjukhuset har man undersökt vad som händer patienter som använder detta som en regelbunden träningsform. Man har sett att det har lett till betydande förbättringar i människors muskelfunktion, ökad uthållighet i axlar, greppkraft och vitalitet samt dynamisk uthållighet i övre och nedre delen av kroppen. Det är effekter som varade långt efter det att forskningen hade avslutats.

Jag har letat lite grann efter effektiva rehabiliteringsformer, och jag kan inte komma på någon annan som är lika effektiv och samtidigt så fri från biverkningar. Jag tycker därför att det är lite märkligt att frågan om varmvattenbassäng endast är en fråga för ledningen på ett sjukhus, när det finns ett större samhällsintresse av att bistå Stockholmslänsborna med tillgång till varmvattensträning.

Min fråga till Ella Bohlin är: Har de lokala patientgrupperna tillfrågats när frågan om varmvattensträning har beretts?

Anförande nr 45
N i n o s M a r a h a (FP): Jag kan instämma med föregående talare och det som har sagts i diskussionen, att rehabvården är en mycket viktig fråga.

Men jag vill tillägga att det finns ett särskilt uppdrag till landstingsstyrelsen att se över frågan och komma fram till en bra lösning. Det vill jag att vi tar med oss i debatten.

Anförande nr 46
Landstingsrådet B o h l i n (KD): Jag tror inte att någon ifrågasätter om bassängträning i varmvattenbassäng är en bra rehabform. Det måste vara upp den enskilde som är i behov av den rehabiliteringen. Det är en bra vårdform.

Men vi har 35 olika vårdgivare som är godkända för tillägget behandling i bassäng. Jag upprepar: Det är 35 i vårt län. Det finns sex bassänger som ligger i näraliggande kommuner till Sollentuna kommun.

Vi står inför jättestora investeringar när det gäller att bygga ut rehabvården och framför allt geriatriken i det här fallet, och det får också implikationer på hur bassängen på Sollentuna sjukhus kan komma att se ut. Det är viktigt att ta det i beaktande.

Det verkar som om oppositionen vill hänga upp hela landstingets rehabvård på en bassäng i Sollentuna. Så är det naturligtvis inte. Vi gör massor inom rehabvården. Den är en viktig vårdform, och den har stor plats och stort utrymme i framtidens hälso- och sjukvård.

Jag vill inte förminska de här frågorna på det sätt som oppositionen säger, att den skulle vara dålig därför att det har blivit lite trassel kring bassängen i Sollentuna.

Jag var i förra veckan och träffade strokepatienter på Stockholms sjukhem. Vi gör jättemycket för rehabiliteringsvården för dem. Det finns till exempel ett neuroteam som arbetar med träning för dem som har blivit drabbade av stroke, för att få dem att komma tillbaka till ett normalt fungerande liv och kunna leva det liv som de levde innan. En tredjedel av de patienterna räknar med att kunna bli helt återställda tack vare att vi har en så fin rehabiliteringsvård.

Låt inte frågan om rehabiliteringsvården hängas upp bara på bassängen i Sollentuna! Som Ninos mycket riktigt påpekade finns det ett uppdrag till landstingsstyrelsen att utreda detta ytterligare, och jag ber att få återkomma när de samtalen är färdiga.

Anförande nr 47
F r e d d i e L u n d q v i s t (S): Ordförande! Det vi gjorde kallas exempel. Man kan inte på tre minuter redovisa hela rehabträningen och alla möjligheter som finns eller inte finns runt om i våra länskommuner, utan det är ett exempel. Men det är ett talande exempel.

Nu hänvisar Ella Bohlin till alla andra angränsande kommuner. Då ska man veta att bassängen i Sollentuna har 5 500 patientbesök per år plus pensionärsorganisationerna. Den är alltså i princip använd alla dygnets timmar som det är möjligt att använda den.

Då är det inte rimligt att tro att de personerna ska kunna åka till andra kommuner och tro att det finns en massa hål där. Sanningen är ju att bassängerna har blivit färre och färre, inte fler och fler. Därför finns det anledning att ta Sollentunabassängen som ett exempel på något som man inte bör göra. Man bör i stället arbeta med att hitta ett alternativ.

Alternativet är besvärligt, för den utredning som både Nino och Ella hänvisar till går på sparlåga. De tjänstemännen har än så länge bara kommit fram till fler frågor. Det finns ingen plats diskuterad med kommunen. Det finns ingen finansiering diskuterad med kommunen. Alltså haltar det.

De här patienterna har ett, två, tre eller till och med fyra års väntan framför sig där de inte kommer att ha några större möjligheter till bassängträning.

Detaljstyrning talar Ella Bohlin om. Ja, jag sade i mitt inledningsanförande att det inte var det vi skulle ägna oss åt. Men det var du som skrev det i ditt svar.

Jag säger bara: Detaljstyrning för mig är inte det vi ska ägna oss åt – däremot att ge möjligheter till dessa 35 vårdgivare. Men det gör vi inte om vi börjar med att lägga ned bassänger. Då ger vi inte de här vårdgivarna möjligheter att erbjuda sina patienter den här rehabdelen. Det är det jag tycker att diskussionen ska handla om.

Det är lite intressant när man i valrörelsen går ut så tydligt och kraftfullt och ger vallöften som man sedan något halvår senare inte kan klara av att stå upp för.

Ansvarigt kommunalråd i Sollentuna sade: Jag har engagerat mig i frågan och tidigare liknat en nedläggning av det i övrigt fungerande badet som en kapitalförstörelse. På det svarade Anna Starbrink vid samma tillfälle: Om den här läggs ned måste en ny kunna ersätta den på en gång – vi kan inte be människor som har ett stort behov av den här för att få bra livskvalitet att sätta sitt liv på vänt.

Nu tycker jag att det är dags för majoriteten att svara upp till det man lovade under valrörelsen och faktiskt se till att bassängen blir kvar och att vårdgivarna får en bra möjlighet att erbjuda även den här vården i Sollentuna.

Anförande nr 48
Landstingsrådet S t a r b r i n k (FP): Ordförande! Jag nämndes, så jag vill gärna göra ett kort inlägg.

För Folkpartiet och många Sollentunabor är frågan om bra rehabilitering och den här bassängen viktig. Som du påpekar var det också en stor diskussion i valrörelsen, där många partier lyfte frågans dignitet.

Jag står fast vid det jag sade. Rehabiliteringen är viktig, och det måste finnas bra tillgång över hela länet. Den utredning som ska göras och som pågår handlar specifikt om Sollentuna – det får inte råda något tvivel om det. Det är precis vad frågan handlar om. Om lösningen sedan blir att bassängen är kvar där den ligger i dag eller om vi måste hitta en annan lösning i samarbete med kommunen måste utredningen komma fram till.

Jag blir oroad när jag hör att ni från oppositionen upplever att utredningen går alltför långsamt. Det ger mig anledning att ställa frågor på nytt, för vi måste få fram den utredningen och kunna ge Sollentunaborna besked: Så här löser vi rehabiliteringsfrågan, som är så viktig för många av invånarna där.

Anförande nr 49
F r e d d i e L u n d q v i s t (S): Det här är ju strålande! Nu börjar det röra på sig!

Däremot blir jag lite oroad när jag tittar på den statusrapport som jag fick nyss – själva rapporten kommer inte förrän i slutet på maj, så den får vi fortsätta att vänta på ett tag till. Då ser jag att man fortfarande ställer sig frågande till bedömningarna av ett framtida behov från landstingets sida och kostnaderna för att anlägga en ny bassäng. Man har alltså inte kommit längre än att man har konstaterat att det eventuellt finns ett behov, men man vet inte hur stort landstingets intresse är. Man har ännu inte diskuterat kostnaderna.

Sjukhuset börjar redan nu att renoveras. Sjukhuset ska vara klart 2016–17. Om man vill hitta en annan plats och inte få ett stort hålrum, som Anna Starbrink tidigare tyckte var så viktigt, då är det faktiskt dags att göra någonting nu. Då räcker det inte med fagra förhoppningar om en utredning. Då måste man sätta lite fart på det hela, och man borde ha kommit längre vid det här laget, tycker jag.

§ 86 Frågestund

Fråga 1

Anförande nr 50
Landstingsrådet U l l b e r g (S): Herr ordförande!, ledamöter, åhörare! Det är tur att vi har medierna som granskar och gör sitt jobb! Nu har man åter en gång börjat granska Sveriges största och kanske världens absolut dyraste sjukhusbygge. Svenska Dagbladet har en artikelserie, jag lägger på en bild på projektorn här så att ni kan se. Det här är en av artiklarna.

Med anledning av de skenande kostnaderna och diskussionen om vad det hela egentligen kommer att kosta skattebetalarna i Stockholms läns landsting vill jag ställa en fråga till dig, Torbjörn Rosdahl.

När kostnaden för att bygga Nya Karolinska Solna på kort tid ökat från 14,5 miljarder kronor till 22 miljarder kronor, undrar jag om du kan garantera att kostnaderna för att bygga NKS inte kommer att öka ytterligare innan sjukhuset står klart?

Anförande nr 51
Landstingsrådet R o s d a h l (M): Ordförande! Tack så mycket Erika för din fråga! Nu kan jag förklara vilket pris som gäller. Jag vet inte för vilken gång i ordningen som jag förklarar det här och hur många möten som du och jag gemensamt har suttit på där vi har fått det här förklarat. Nu gör vi det också för stockholmarna.

Man skulle ju kunna tro, efter att ha sett den bild som du visade, att kostnaderna för NKS har skenat i väg. Men så är ju inte fallet! Kostnaden för att bygga byggnaden NKS är 14,5 miljarder kronor. Byggkostnaden är en fast kostnad.

I och med att projektet har finansierats genom ett så kallat OPS-avtal, offentlig–privat samverkan, så är alla kostnader för själva NKS-byggnaden fastställda från början. Det är den avtalslösning som man i full enighet i den här församlingen den 8 juni 2010 fattade beslut om, och den valde man just för att säkerställa att det här projektet med säkerhet ska stå färdigt i rätt tid och med rätt innehåll.

Anförande nr 52
Landstingsrådet U l l b e r g (S): Tack för det, Torbjörn Rosdahl. Du säger att byggandet inte kostar mer än 14,5 miljarder kronor och att det är en fast kostnad. Jag tror att många är lite tveksamma till tvärsäkerheten i det uttalandet. När man tillsatte 3S-utredningen, som vi känner till väl och som var inledningen på diskussionen om ett nytt akutsjukhus i Stockholm, så bedömdes kostnaden till 6 miljarder kronor.

Sedan hade förvaltning jämförande objekt som visade sig att det skulle kosta 7,5 miljarder kronor, och när man lade fram förslaget till i landstingsfullmäktige så skulle det kosta 12,3 miljarder kronor.

Sedan blev avtalet så som ni ville ha det. Vi var, som bekant, motståndare till OPS hela tiden, 14,5 miljarder kronor. Nu är kostnaden 22 miljarder kronor.

Frågan är därför om du vågar lova att kostnaden för att bygga Nya Karolinska inte kommer att öka ytterligare.

Anförande nr 53
Landstingsrådet R o s d a h l (M): Efter det att OPS-avtalet skrevs har planerna för framtidens hälso- och sjukvård vuxit fram och utvecklats. Med anledning av detta har landstinget gjort ett antal tilläggsbeställningar till NKS.

Landstingsfullmäktige har beslutat om ramarna för investeringsbudgeten, och tilläggs-avtalen ligger inom dessa ramar. Bland annat har man beslutat om en påbyggnad av en behandlingsbyggnad – eftersom vi blir fler som bor i Stockholmsregionen har man ökat antalet vårdplatser, i det här fallet är det med ytterligare 80 stycken vårdplatser.

Även i den här församlingen har vi gjort en tilläggsbeställning ytterligare, bland annat ett tillagningskök.

Det finns också bygginvesteringar knutna till NKS-projektet utöver dem som skrivs i OPS-avtalet, och det är till exempel ombyggnad av befintliga byggnader vid Karolinska universitetssjukhuset Solna, till exempel thoraxbyggnaden och Astrid Lindgrens barn-sjukhus. Dessa byggnader måste hålla modern standard även i framtiden så att de ska fortsätta att vara en del av Karolinska universitetssjukhuset i Solna.

Anförande nr 54
Landstingsrådet U l l b e r g (S): Det var ju mot bakgrund av att vi så tidigt kunde se oron för att det skulle bli så dyrt, oflexibelt, att vi inte skulle ha makten över bygget som

Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet var motståndare till en OPS-lösning som ni ändå drev igenom.

Nu när vi kan se att kostnaderna har ökat med 370 procent jämfört med vad man diskuterade då ni tillträdde år 2006, så känner jag att man borde vara bekymrad om man är finanslandstingsråd.

Det här var redan var så dyrt jämfört med andra sjukhus, kostnaderna rusade redan i höjden och nu kan vi ändå se det som du kallar tilläggsbeställningar. Det är ungefär som om man skulle bygga en villa så skulle man inte ha kylskåp och inte kök och inte badrum, det kan man beställa sedan. Det blir en helt annan kostnad. Är det inte bättre och ärligare då att säga att ni faktiskt inte har någon som helst kostnadskontroll över den OPS-lösning som ni har satt er i när vi nu bygger Nya Karolinska Solna?

Anförande nr 55
Landstingsrådet R o s d a h l (M): Det nya för mig är att du säger att ni helt var motståndare till OPS. Diskussionen var livfull, och den 8 juni 2010 var alla eniga. De som skrev ett särskilt uttalande var Vänsterpartiet.

Byggtiden för NKS är lång – mellan åren 2010 och 2018. Om upphandling av medicinsk-teknisk utrustning skett år 2010 så hade vi haft en åtta år gammal utrustning år 2018. Det är därför som den upphandlingen skjuts upp.

OPS-avtalet – jag förtydligar – kostar 14,5 miljarder, precis som jag sade i första inlägget. Det tilläggsavtal som har gjorts kostar 1,5 miljarder. De investeringar i byggnader som inte ingår i själva OPS-avtalet kostar 2,5 miljarder. Totalt blir det alltså 18,5 miljarder för att bygga Nya Karolinska.

Den medicinsk-tekniska och övriga utrustning som NKS får kostar drygt 4 miljarder kronor. Allt detta sammanräknat gör att NKS kommer att kosta 22 miljarder kronor.

Du frågar om jag kan lämna garantier, och svaret är att man aldrig göra det. Däremot finns det orosmoment när man nu i sista minuten från professionen vill göra ändringar, och på den punkten måste vi från politiken sätta ett absolut stopp! Nu ska huset bli klart och vi kan inte ändra i sista minuten.

Fråga 2

Anförande nr 56
Landstingsrådet N o r d l i n g (MP): Ordförande, fullmäktigeledamöter! Jag har valt att ställa den här enkla frågan, för säkerligen har många av oss varit i kontakt med Psoriasisföreningen i Stockholm län. Den har tydligt för oss alla talat om att de har problem. De känner att de behöver varsla en del personal, de känner att de besparingskrav som ligger i vårdvalet kommer att knäcka föreningen.

Psoriasisföreningens verksamhet har pågått i 41 år. De bedriver sin verksamhet i form av patientkooperativ i nära samarbete med professionen. De är lokaliserade i hela vårt län för att vara tillgängliga för patienterna, det vill säga nära hemmet eller nära arbetsplatsen. Det är så med tanke på att deras patienter behöver komma till dem flera gånger i veckan, för givetvis har patienterna ett fullt fungerande arbetsliv och familjeliv som de också behöver tas hänsyn till.

Med anledning av detta har jag ställt frågan hur ni tänker tillgodose behoven så att vi kan behålla den här verksamheten, eftersom det skulle innebära en väldigt stor förlust för Stockholms läns landsting om så inte sker.

Anförande nr 57
Landstingsrådet Ljungberg Schött (M): Ordförande! Tack, Susanne, för frågan! Det är en väldigt angelägen fråga.

Låt mig inleda med att säga att jag har varit engagerad i de frågor som rör psoriasisföreningen och dess arbete under många år. Jag vet att detta är en väldigt viktig verksamhet och den är oerhört uppskattad, både bland deras medlemmar och bland andra patienter runt om i Stockholms län.

Medarbetarna på psoriasisföreningen bedriver en viktig vård som både mildrar och förebygger symptom. Det här är ju en kronisk sjukdom, en folksjukdom, som inte är botbar, men det går alldeles utmärkt att lindra symptomen och lindra smärtan.

Sedan lång tid tillbaka har landstinget därför valt att stötta den här verksamheten. Det var också en av de verksamheter som vi gjorde till vårdval för att vi skulle få bättre långsiktighet.

Det enkla svaret, Susanne, på din fråga är: Ja, det vill vi.

Jag har själv träffat flera av representanterna från psoriasisföreningen, jag har hört dem berätta om föreningens ekonomiska situation och vad de anser sig behöva från oss i landstinget för att de ska kunna fortsätta att bedriva sin verksamhet. Jag vet också att medarbetare i förvaltningen vid minst två tillfällen har träffat representanter från psoriasisföreningen, och att föreningen också har kommit tillbaka med egna förslag till förändringar av verksamheten för att den ska kunna bli lite mer effektiv och komma fler patienter till del.

Jag tycker att det är väldigt angeläget att de här diskussionerna nu får fortsätta i lugn och ro med en inriktning på att komma överens. Både vi som är politiker och hälso- och sjukvårdsförvaltningens tjänstemän är måna om att vi ska hitta långsiktiga och hållbara lösningar för psoriasispatienter.

Anförande nr 58
Landstingsrådet Nordling (MP): Jag tycker att det är ganska angeläget att vi hittar en lösning och att vi också tänker utanför boxen. Det här är en organisationsform och ett sätt att bedriva en verksamhet som inte stämmer med hög ekonomisk avkastning eller avkastning över huvud taget.

Föreningen är en idéburen organisation som i mångt och mycket jobbar ideellt med sin styrelse. Deras verksamhet har ju inte, trots vårdval, mött så stor konkurrens. En del av förklaringen till det är just att det är väldigt svårt att få ekonomisk lönsamhet i den här typen av verksamhet när man behöver vara tillgänglig över hela länet rent geografiskt.

Att hitta en lösning är därför att kanske tänka utanför boxen, och det är på den här punkten som jag hoppas att du skickar en signal till tjänstemännen om att verkligen tillgodose den här verksamheten så att vi kan behålla den. Jag tror nämligen inte att det är så enkelt som att behandla den som vilken annan vårdverksamhet eller vårdvalsverksamhet som helst. På den här punkten hoppas jag verkligen att vi kan tankevända.

Anförande nr 59
Landstingsrådet Ljungberg Schött (M): Det här är inte riktigt som vilken annan vård verksamhet som helst. Samtidigt tror jag att vi gör föreningen en otjänst om vi inte behandlar verksamheten som en vårdverksamhet. De har väldigt hög professionalitet och hög kompetens. Detta tycker jag att vi ska ta vara på. Men det är klart att de måste ha spelregler som gör att det är möjligt att finnas till för patienterna och för de stockholmare som behöver den här vården.

Jag tror att vi är helt överens om att vi ska göra allt vi kan för att möjliggöra en fortsättning av den här vården.

Anförande nr 60
Landstingsrådet Nordling (MP): Tack, Marie!

Fråga 3

Anförande nr 61
Gunilla Roxby Cromvall (V): Ordförande! Kristoffer, jag tror att du är så ung att du inte minns eller ens var med om att SL-kortet infördes år 1991. Då kostade månadskortet 50 kronor. Om man skulle räkna om det med konsumentprisindex till dagens penningvärde så skulle det i dag kosta 352 kronor.

År 1997 var priset för SL-kortet 400 kronor. Om man skulle räkna om det till dagens penning värde så skulle kortet kosta 487 kronor. Det är alltså så att SL-resenärerna, som reser miljövänligt och hållbart, får betala för landstingets underskott. Tycker du att det är rättvist och hållbart att göra sådana gigantiska prisökningar på SL-kortet?

Anförande nr 62
Landstingsrådet Tamsons (M): Ordförande, landstingsfullmäktige! Jag brukar undvika att kommentera dem som använder min ålder som argument för eller emot mig, men låt mig göra ett undantag och göra samma konstaterande som Carl Bildt en gång gjorde: ålder må vara det enda av min personlighet som är av övergående natur.

Gunilla Roxby Cromvall har ställt en fråga till mig som rör ett påstått underskott i hälso- och sjukvårdsnämndens och trafiknämndens verksamhet. Jag vet inte om hon sitter i samma nämnd som jag som ju i förra veckan finns redovisat för sig hur ekonomin hittills i år gått. Förvaltningen redovisar ett nollresultat i enlighet med budget.

Jag vet inte varifrån Gunilla Roxby Cromvall fått sina uppgifter om att det skulle föreligga stora underskott.

Låt mig, med detta sagt, säga att det visst finns ekonomiska utmaningar. Dem har jag ju varit tydlig med. Jag tror nämligen på att det är en viktig princip att ha i politiken, att vara öppen, att vara transparent, att vara tydlig både med problem och med möjligheter. Jag tror nämligen att det är så man kan vinna brett och stort stöd för att göra någonting åt problemen.

Vi har en växande Stockholmsregion. Vi har en kollektivtrafik som under en lång tid har tillåtits ha en kostnadsökningstakt och byggas ut i en takt som kanske inte helt och fullt har rimmat med vad våra ekonomiska muskler har tillåtit.

Av den orsaken har jag i februari aviserat ett åtgärdsprogram på åtta punkter. I det ingår bland annat att se över förvaltningens administrativa kostnader, intäkter från reklam, justeringar av biljettsystemet och biljettaxan samt förstärkta insatser mot fusk och tjuvåkning vid sidan av trimningar och justeringar av trafikutbudet.

Allt detta och mycket annat är saker och ting som vi nu jobbar med för att långsiktigt skaffa oss ekonomiska muskler just för att vi ska ha det vi har haft, nämligen ordning och reda i kollektivtrafikens ekonomi som möjliggör för oss att fortsätta att förstärka bygga ut och förbättra Sveriges bäst utbyggda kollektivtrafik.

Anförande nr 63
Gunilla Roxby Cromvall (V): Kristoffer, det här var ju ett väldigt märkligt svar från dig! Det är klart att det förra året fanns en balans i trafikens ekonomi, men du har ju

aviserat en höjning av priset på SL-kortet med 110 kronor till 900 kronor. Det ger en inkomst på 770 miljoner kronor enligt en snabb överslagsberäkning. Du var också med och antog en budget i december förra året som innebär att trafiken i år ska spara 400 miljoner kronor, och landstingsdirektören har hittills aviserat att ytterligare besparingar på 300–400 miljoner kronor ska göras på trafikområdet.

Det är ju de här besparingarna det gäller. Är det verkligen rättvist att de som reser miljövänligt, att de som reser långsiktigt hållbart, att de som reser rättvist är de som ska betala de gigantiska ekonomiska underskott som ni håller på och ställer till med i landstingets ekonomi?

Anförande nr 64
Landstingsrådet T a m s o n s (M): Gunilla Roxby Cromvall hävdar nu att jag har nämnt att taxan ska höjas och hon nämner med vilket belopp det ska ske. Om det är det som frågan baseras på måste jag ställa en fråga till Gunilla Roxby Cromvall. Varifrån hämtar du den uppgiften? Var och i vilket sammanhang har jag sagt det som du nu hänvisar till?

Anförande nr 65
G u n i l l a R o x b y C r o m v a l l (V):
Det här blir ju jättespännande! Då ställer jag en fråga tillbaka. Det är naturligtvis i massmedierna som uppgiften finns.

Innebär detta nu att du kan lova att priset på SL-kortet inte kommer att höjas?

Anförande nr 66
Landstingsrådet T a m s o n s (M): Gunilla Roxby Cromvall inser alltså nu att hon har baserat sin fråga på rykten i medierna.

Det pågår just nu budgetsamtal inom Alliansen, och när de är klara kommer vi att redogöra för vad de samlat innehåller, sett till avgifter, taxor, skatter, sett till den verksamhet inom både sjukvård och kollektivtrafik som vi ser framför oss att vi ska bedriva och fokusera på i detta län under nästkommande år.

Men där är vi inte ännu. Då får man gott vänta på att de samlade beskeden är klara innan besked ges och besked lämnas om hur den samlade bilden ser ut.

Den enda i den här församlingen som mig veterligen har höjt taxor historiskt sett är ju Gunilla Roxby Cromvalls eget Vänsterpart, i alla fall senast de själva satt vid makten. Det intressanta med Vänsterpartiet är att de alltid vill sänka och är motståndare till höjningar när de befinner sig i opposition medan de genomför höjning i majoritet. Senast skedde det år 2004 med just 100 kronor.

Jag ser fram emot att diskutera vilka argument ni hade för det då och där, så kan vi säkert ta en debatt om vem som talar sanning och är rak och ärlig när det gäller taxehöjningar.

Fråga 4

Anförande nr 67
Landstingsrådet W i k h o l m (S): Vid sidan om de ekonomiska problem för trafiken som vi redan har diskuterat – med bristande resandeutveckling och felinvesteringar och kostnadsutveckling – så har vi utmaningar med själva trafiken. Och våra resenärer har mött en hel del brister nu under våren med Lidingöbanan som inte kunde starta som den skulle eftersom signalsystemet inte fungerade och med signalsystemet på tvärbanans Solnagren som ännu inte fungerar så att bandelarna inte kan byggas ihop. En hel del sådana problem har vi haft.

Det är mot bakgrund av detta som jag vill ställa frågan till trafiklandstingsrådet om du anser att trafikförvaltningen har den kompetens som behövs för att upphandla signalsystem.

Anförande nr 68
Landstingsrådet T a m s o n s (M): Ordförande, landstingsfullmäktige! När jag såg frågan här i morse trodde jag att den skulle handla om något mer aktuellt ämne än om signalsystemet på till exempel Lidingöbanan.

En tanke som slog mig då var att frågan kanske skulle handla om de signalfel som drabbat vår pendeltågstrafik och hur Trafikverket och Sveriges regering och dess ansvariga minister, socialdemokraten Anna Johansson, underlåter att ta sitt ansvar för att vidta de åtgärder som krävs för att pendlarna i Stockholmsregionen ska få den pendeltågstrafik som de förtjänar och som Stockholms läns landsting betalar staten 160 miljoner kronor om året för att de ska se till fungerar.

Men frågan handlar om andra signalsystem, nog så viktiga. Låt mig då bara instämma i det som Nanna Wikholm säger. Likaväl som jag ligger på staten och regeringen för att de ska sköta sitt när det gäller banorna för vår pendeltågstrafik ligger jag på trafikförvaltningen för att de ska sköta sitt.

Vi vet att det historiskt sett har funnits en hel del problem. Det är inte enbart problem som vår egen trafikförvaltning har när det gäller introduktion av nya signalsystem utan det är något som vi snarare kan se existerar runt om i vartenda land i Europa – inte minst i London som nu brottas med att installera ett nytt signalsystem och para ihop det med ett gammalt inom ramarna för en tunnelbaneutbyggnad.

Den information som jag har fått när jag har legat på förvaltningen i frågan är emellertid att det gjordes en genomlysning av frågan föra året i syfte att få en *second opinion* i frågan om hur man arbetar med de här frågorna, på vilket sätt man bör förstärka och utveckla arbetet.

Man har också sagt till mig att de problem som vi nu har sett bygger på beslut som är fattade, ej genomförda, inom ramarna för ett gammalt arbetssätt. Sedan dess har man utvärderat, gått till botten med frågan om på vilket sätt det har fungerat bra respektive illa i det arbete som man har utfört. Man utvecklar nu steg för steg det arbetet.

Vem har gjort den typen av utveckling arbete? Ja, det gjordes av en aktör som jag sätter värde på ska göra sådana här saker, det vill säga en oberoende granskare, en utomstående expert har gjort *second opinions*. Vad behöver vi gå till botten med? Vad behöver vi förstärka i vårt arbete? En konsult, skulle man kunna säga, för de kan faktiskt ibland också göra nytta.

Anförande nr 69
Landstingsrådet W i k h o l m (S): Aktualiteten i den här frågan är att det just har kommit en revisionsrapport som skrivits efter att det gjorts studier i de här sakerna. Jag tänkte läsa upp för fullmäktige vad som står här. Det finns konsulter som kan göra nytta, och det finns konsulter som kostar SL-koncernen 1,2 miljarder kronor. Det är en siffra som jag tycker att fullmäktige ska hålla i minnet inför trafiklandstingsrådets förklaring att det är nödvändigt med nedskärning i trafiken och höjning av biljettpriserna.

Problemet med ett stort konsultberoende är inte bara kostnaderna utan också att de är kopplade till de här investeringsobjekten, vilket man konstaterade. Konsulten konstaterade att det inte är den tekniska komplexiteten som är huvudorsaken till problemen i signalsystemet utan styrningen och oklarheter i roller och ansvar relaterade till trafiknämndens roll som beställare.

Man konstaterar också att trafikförvaltningen saknar kompetens att agera som långsiktig ägare, förvaltare av infrastrukturen och att en stor del av dokumentationen och kontinuitet har hamnat hos konsulter och leverantörer.

Det är inte bara så att det kostar oss väldigt mycket pengar direkt att ha ett stort konsultberoende, det leder också till felinvesteringar. Vi köper fel saker och det läcker pengar på olika ställen i SL-koncernen.

Jag hörde inget riktigt svar på frågan. Tycker du att förvaltningen har den kompetensen eller delar du den här konsultens bedömning att vissa konsulter ändå förtjänar att vara kvar?

Anförande nr 70
Landstingsrådet T a m s o n s (M): Jag misstänker att den rapport som du hänvisar till är en del av just den genomlysning och den utvärdering som under förra året gjordes för att gå till botten med frågan om varför det inte fungerar som du och jag som politiker har rätt att förvänta oss när det gäller de beslut vi fattar, och som resenärer och skattebetalare har rätt att förvänta sig när det gäller pengar och förvaltande av trafikens utveckling.

Till detta kan vi också foga till exempel den rapport som jag håller i min hand och som är just den här genomlysningen gjord av PWC och som ytterligare landar inte bara i en problembeskrivning utan också i en åtgärdslista som jag har försäkrat mig om att trafikförvaltningen nu arbetar med att implementera och att jag på precis samma fråga som du nu ställer till mig har fått ett rakt svar: de hävdar att de problem och de brister som historiskt sett har förekommit när det gäller signalsystem är sådana som de åtgärder som man nu implementerar mer eller mindre ska tillintetgöra när det gäller det framtida arbetet.

Vi får se om det stämmer. Det blir nu viktigt för mig, för dig, för alla oss folkvalda att följa upp och hålla koll på just den här typen av frågor. Vi har naturligtvis rätt att förvänta oss att de beslut som vi fattar också verkställs på bästa tänkbara sätt, också när det gäller så komplicerade ting som signalsystem.

Anförande nr 71
Landstingsrådet W i k h o l m (S): När vi står inför en situation med stora bortprioriteringar, nedskärningar och taxehöjningar är det ju väldigt viktigt att vi från början ser till att de pengar som vi satsar på kollektivtrafiken används till rätt saker och att det blir rätt när vi gör våra investeringar så att det inte drabbar våra resenärer mer.

Det blir problem när vi dels lägger stora pengar på konsulter men också får stora felinvesteringar på grund av att vi inte har den här kompetensen själva. Riktigt hur du har tänkt dig att du ska bygga upp den kompetensen i det här huset, i vår egen förvaltning, har jag inte hört.

Om vi studerar den här rapporten ser vi att konsultkostnaderna som helhet innefattar kostnader för 150 projektledare som vi inte har själva utan köper in. Antalet fakturerande konsulter under förra året var 1 700.

Det finns en ganska stor hemläxa att göra i kollektivtrafikens ekonomi innan man skickar notan till resenärerna. Agenda för detta har du faktiskt inte riktigt presenterat.

Anförande nr 72
Landstingsrådet T a m s o n s (M): Ordförande, fullmäktige! Som nytillträtt trafiklandstingsråd och ny ordförande för trafiknämnden aviserade jag i början av februari ett åttapunktersprogram där just en genomlysning av kostnader för administration och konsulter är en av punkterna.

Ett par steg har tagits i riktning mot att sänka konsultkostnaderna, har jag fått redovisat för mig. Mycket arbete kvarstår så klart, men att detta allena är en mirakelmedicin för att råda bot på kostnadsökningstakten i kollektivtrafiken eller utmaningar kopplade till våra investeringar eller till en växande Stockholmsregion är något som jag inte tror på. Det vore inte ärligt av mig att hävda det.

Visst finns det mer jobb att göra. Därför kommer jag i dag att inför er och dem som lyssnar tillkännage att alla konkreta förslag om sänkta konsultkostnader och sänkta administrativa kostnader som Nanna Wikholm och Socialdemokraterna presenterar kommer jag att biträda och se till genomförs. Det gäller alla konkreta förslag de framlägger. Rulla bara fram de konkreta förslagen så ska jag se till att de genomförs! Detta är du och jag gemensamt skyldiga skattebetalare och resenärer i Stockholmsregionen.

Fråga 5

Anförande nr 73
Viviann Gunnarsson (MP): Man kan ju tycka att det här är en detalj, men det är ju inte en detalj för dem som står och väntar på en buss varje dag. Det hör också ihop med den rapport som vi nyligen fick till trafiknämnden där man redovisar vilka hinder som finns i trafiken för stombusstrafiken. Man kommer fram till att det största hindret är vägbyggen.

Kl. 22 finns det förstås kvar markeringar kring vägbyggen, men att det skulle vara stora proppar kring vägbyggen kl. 22 på kvällen är ett påstående som jag måste ifrågasätta. Vad som då händer när man står där och väntar i 30 minuter är att buss nr 4 kommer, och så kliver det av några passagerare och direkt efter den kommer buss nr 4, och några kliver av. Sedan kommer buss nr 4, och några passagerare av. Sedan får man vänta ytterligare en massa minuter till dess att buss nr 1 kommer, och då kommer tre stycken bussar på samma linje som i en flock.

Som jag ser det kan detta bara vara ett led i trafikledningen.

Anförande nr 74
Landstingsrådet Tamsons (M): Ordförande, landstingsfullmäktige! Tack, Vivianne Gunnarsson, för din fråga, en fråga som kanske inte är en så kallad cykelställsfråga utan mer en busshållplatsfråga.

Jag har ju under senare tid lagt mycket tid och engagemang på att just fördjupa mig i busslinje 1 och olika busshållplatser inte bara i Stockholms innerstad utan runt om i Stockholms län. Så vitt gäller innerstadens problematik kan jag bara instämma i en del av det du säger. Det finns framkomlighetsproblem som vi har skäl att fortsätta att arbeta med.

Från min egen horisont har jag god dialog med Daniel Heldén, trafikborgarrådet i Stockholms stad, då vi på olika sätt diskuterar hur vi ska kunna utveckla, fördjupa och vidga arbetet med en framkomlighetsstrategi och annat kopplat inte minst till stombusslinjerna, vilket vi ju påbörjade under förra mandatperiod och där jag hoppas att vi ska kunna viktiga steg på vägen framåt där under den kommande tiden.

När det gäller just ett visst klockslag och hur många bussar som just då passerar en viss busshållplats måste jag säga att jag kanske inte riktigt kan ha svaret, men visst förefaller det vara lite märkligt. Om det är den tekniska faktorn, den mänskliga faktorn eller någon annan faktor som har påverkat i just det här fallet, det kan jag faktiskt inte svara för.

Vi får väl gemensamt se till att vi tar med oss den här frågan, du och jag, och tar en diskussion med trafikförvaltningen och trafikplanerare och eventuellt entreprenörerna som kör trafiken, för att se om det just då och där var något som hade inträffat eller om

det finns skäl att tro att detta är ett vanligt återkommande problem i vår busstrafik och i så fall vad det beror på.

Anförande nr 75
V i v i a n n G u n n a r s s o n (MP): Nu är det så att jag tog detta som ett exempel. Jag åker med de här bussarna varenda dag. Jag vet ju att det här är väldigt vanligt förekommande, inte bara vid den här tiden på kvällen. Det händer under hela dagen.

Det som är mer märkligt med just det här fallet är just att det inträffar på kvällen när det inte är någon trafik att tala om. Också då uppstår de här problemen. Också då kommer bussarna på samma linje på rad på det här viset.

Vi har utredningar som säger att det tar för lång tid från start till mål med de här stombusslinjerna. En rapport har sagt att vi hade klarat av en minuts minskning som lett till att man ska dra in hållplatser. Det tycker jag är ett väldigt konstigt grepp om det inte är det som är felet. Om vi kan åtgärda det här med till exempel bättre trafikledning så borde vi göra det.

Anförande nr 76
Landstingsrådet T a m s o n s (M): Ordförande, landstingsfullmäktige! Slutsatserna visar väl att det går att minska framkomlighetsproblematiken och öka möjligheten för bussarna att både avgå i tid och nå fram till sina hållplatser i tid med ett antal olika insatser som rör både hur gaturummet disponeras, hur man jobbar med trafikljus och hur man jobbar med bland annat sådana saker som avstånd mellan hållplatser och en mängd andra saker.

Jag tror att vi behöver studera allt detta, men också ha full förståelse för att detta inte enkom är en fråga där vi som en diktator över kollektivtrafiken kan diktera var bussen ska stanna och hur bussen ska gå. Det här är ett arbete som i väldigt hög utsträckning bygger på ett initiativ taget av Stockholms stad och på slutsatser som de drar om hur de vill utveckla busstrafiken i Stockholms innerstad.

Vi har att i rätt hög utsträckning lyssna på de synpunkter och den vilja de har att nyttja sitt gaturum för kollektivtrafik, för parkeringsplatser och för den delen även när det gäller en och annan busshållplats här och var.

Jag har som sagt var för avsikt att följa frågan och fortsätta att ha en dialog med Daniel Heldén men också vara tydlig med vem som har vilken roll i just framkomlighetsstrategin.

Anförande nr 77
V i v i a n n G u n n a r s s o n (MP): Nu gäller det den här rapporten som visade tidspassningen. Den visade att vi fått en minuts förbättring. Det är därför jag tar upp frågan. En minut är försumbart när det tar över en halvtimme att köra från den ena till den andra ändhållplatsen. Då kan jag också visa på en annan sak.

En söndag kl. 7:41 skulle jag ta buss 41 vid min hållplats. Den kom inte, och jag skulle passa en annan buss. Vad det var som inträffat frågade jag busschaufförен om. Han hittade inte sin buss i terminalen, sade han. Det är naturligtvis så att det finns en mängd olika problem, och dem har vi inte fått redovisade ordentligt i trafiknämnden.

Jag tycker att vi behöver ha en ordentlig genomgång både av hurdan effektiviteten är vid fram- och uthämtning av bussar, vad som kan stoppa trafiken, men också dialogen med Stockholms stad. Där anser Stockholms stads företrädare att de inte har någon påverkan på det här med det avtal som vi i landstinget har skrivit med Keolis. De anser att de bara har påverkan ifall det stoppar trafiken i övrigt. Då hamnar ju trafikanterna i ett väldigt egendomligt läge.

Anförande nr 78
Landstingsrådet T a m s o n s (M): Det var tiotusen frågor sammantaget för mig att besvara på 50 sekunder.

Vad gäller bussen så fick du själv svar på frågan varför den inte kom i tid. Det finns säkert andra skäl att titta på mänskliga faktorer och annat när det gäller framkomlighet och trafikplanering och annat.

När det gäller stombusslinjerna har du direkt fel. Det är ju beslut som hör hemma i trafiknämnden när det gäller förändringar av stombusslinjernas utbud eller dragningar. Det handlar ju om förändringar som vi vidtar i väldigt nära samarbete med Stockholms stads trafikpolitiker eller till och med på ännu högre nivå innan beslut där fattas.

På den punkten far du endera med osanning eller är illa påläst om hur busstrafiken fungerar och hur besluten fattas om just våra stombusslinjer.

Fråga 6

Anförande nr 79
Landstingsrådet J ö r n e h e d (V): Ordförande! Jag tror att vi här inne är väldigt överens allihop och stolta över att vi har en HBT-hälsa på Södersjukhuset. De erbjuder samtalsstöd, terapier. De fick ju år 2010 även i uppdrag att ta emot transpersoner. Man kan säga att det ökar. År 2013 var det 43 transpersoner som sökte samtalsstöd där. År 2014 var det hela 105 stycken. De samarbetar med Sösam-enheten och det som tidigare kallades Lesbisk hälsa.

Nu vet vi att man ska bygga om på Södersjukhuset. De har i dag sina lokaler i ett hus som ska rivas. Under ett års tid har det kommit olika förslag på andra lokaler. Bland annat har man erbjudits att vara i gamla hudmottagningen, och man menar att det inte fungerar.

Locums representant i den här arbetsgruppen har sagt att det inte går att bedriva den typen av verksamhet i de lokalerna. Därför är patienter oroliga: fungerar de här lokalerna för den här typen av verksamhet?

Anförande nr 80
Landstingsrådet S t a r b r i n k (FP): Ordförande! Tack för frågan, Håkan! Jag delar din uppfattning att det här är en grupp patienter som vi behöver utveckla vården för. Det har också hänt mycket positivt.

Någon lokalexpert är jag inte, men jag ska göra mitt bästa nu. Södersjukhuset ansvarar för sina egna verksamheters lokaler. I det här fallet meddelar sjukhuset, som mina medarbetare har varit i kontakt med på förmiddagen i dag, att lokalen är anpassad för verksamheten och beaktar såväl sekretess som andra behandlingsaspekter. Detta har säkerställts av chefsläkare, är det besked som jag har fått.

Som du hör famlar jag lite. Jag har helt enkelt inte varit involverad i detta arbete med lokalfrågan och måste därför ärligen säga att jag inte kan bedöma lokalens lämplighet som ju var din fråga.

Men låt oss ta den här frågan vidare tillsammans. Vi delar ju engagemanget och det är väl något som vi kan ställa frågor om i hälso- och sjukvårdsnämnden och säkert få ett bra underlag från förvaltningen om de får lite mer tid på sig än vad vi hade nu på förmiddagen i dag.

Håkan, jag kan väl ändå få slå fast en sak. Det finns skäl att noga följa hur vården för HBTQ-personer utvecklas i vårt län. Det gäller dels på den här specifika platsen men även generellt inom sjukvården. Jag tycker att det är en fråga som vi ska ha ögonen på, för ambitionerna är höga och dem delar vi över många partigränser. Men att gå från stolta

visioner till praktisk verklighet kan ju ha sina *ups and downs*. Så låt oss jobba vidare med frågan!

Anförande nr 81
Landstingsrådet J ö r n e h e d (V): Anna, jag blir väldigt glad när jag hör dig. Jag hör också att du inte har varit och tittat på lokalerna. Jag är inte heller någon lokalexpert, men jag har varit i de här lokalerna. Eftersom jag försökte få förvaltningen – och det var ju närmast en Kafkalik historia – att hjälpa till, men jag fick till slut ett svar som innebar att jag själv skulle ringa upp sjukhusledningen. Det är där vi har ett problem.

I de här lokalerna har man haft hudvård och smörjt in personer, det finns kök. Det är inte gjort för terapier. Jag tror att man ska lita på Locums expertis. Det här är något som Södersjukhuset visste. Var ska vi göra av verksamheten?

Därför tycker jag, med tanke på de debatter som vi har fört tidigare, att vi bör ställa frågan: Varför måste den här typen av verksamhet bedrivas på Södersjukhuset? Den behöver ju inte ett akutsjukhus tjugofyratimmarsinsatser. Varför kan de inte få anpassade lokaler för terapier och samtalsterapi? Det kan man göra på väldigt många andra ställen och det skulle stämma med Framtidens hälso- och sjukvård.

För ett år sedan insåg man att den här verksamheten inte kan vara kvar i huset eftersom det ska rivas. Varför hade man inte ambitionerna? Det är nämligen så här. När vi försöker med vår förvaltning så säger någon: Nej, det där ingår i sjukhusets ansvar. Eller så säger någon: Det där ligger på psykiatriavdelningen. Ingen tar ansvar och ingen har heller någonsin följt upp den här verksamheten.

Anförande nr 82
Landstingsrådet S t a r b r i n k (FP): Tack, Håkan, för konkreta förslag som vi kan studera vidare. Jag gillar en konstruktiv ton och goda idéer för hur vi kan utveckla hälso- och sjukvården. Vi tar med frågan dit där den hör ännu bättre hemma än i fullmäktige, nämligen till hälso- och sjukvårdsnämnden.

Anförande nr 83
Landstingsrådet J ö r n e h e d (V): Jättebra, Anna! Jag var ju tvungen att ta upp frågan här för det gick inte att få ett svar från förvaltningen. Det var tråkigt, men det behöver vi inte diskutera.

Jag tycker att det är bra, för några är nog väldigt intresserade av vad du svarar nu, Anna.

Låt oss jobba vidare, för vi ska fortfarande vara jättestolta över den här verksamheten. Låt oss få fungerande lokaler och utveckla den här verksamheten, för vi har ju unik kompetens på det här området här i Stockholm.

Anförande nr 84
Landstingsrådet S t a r b r i n k (FP): Jag får bara tacka Håkan och säga att det är roligt att vi är överens i den här frågan.

Fråga 7

Anförande nr 85
T o v e S a n d e r (S): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Ella, jag har frågat dig om du kan garantera att alla kvinnor som vill göra en medicinsk abort kommer att få göra det.

Anledningen till min fråga är förstås de sänkta ersättningarna inom vårdvalen och att vårdgivarna som bedriver vård inom vårdval gynekologi aviserar att de inte kan bedriva vård med den ersättning som de kommer att få nu.

Anförande nr 86
Landstingsrådet B o h l i n (KD): Ordförande, ledamöter! Jag tackar för frågan. Det korta svaret på den här frågan är ja. Jag vill gärna utveckla hur och varför.

Alla kvinnor har i dag möjlighet att genomgår trygga och säkra aborter i Stockholms län. De kommer att ha det även i sommar och i framtiden. Det är viktigt att säga i det här sammanhanget att ingångna avtal gäller till sommaren, så eventuella förändringar kommer att märkas först senare, men jag tror inte att det kommer att bli så. Jag ska förklara varför.

Medicinska aborter är säkrare för kvinnor jämfört med kirurgiska som är mer krävande och kräver större resurser.

Vi hade tidigare högre ersättning för medicinska aborter, för vi ville komma till rätta med att de stod för en väldigt hög del. Det här har fallit väl ut. Andelen medicinska aborter har stigit till 90 procent. Grundat på det kan vi nu justera ersättningen. Vi vill alltså ha jämlik ersättning för de här olika sätten.

Jag tycker att det är tråkigt när missuppfattningar förekommer. Självklart ska yrkesutövarna välja abortmetod på professionella grunder. Det är väl känt att vi som styr Stockholms läns landsting värnar valfriheten i högre utsträckning än vad som sker i andra delar av landet.

Vi arbetar hela tiden med att ge kvinnor bättre sexuell hälsa. I årets budget skjuter vi till 59 miljoner kronor till gynekologin. Vi har initierat ett projekt för att utarbeta en plan för landstingets arbete med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Vi har också höjt åldersgränsen för subventionerade p-piller till 26 år.

Sänkningen av de här nivåerna är en del för att vårt arbete med att få bukt med kostnadsökningstakten. Jag tror att det är nödvändigt att göra det. Vi kan inte sitta med armarna i kors, för det är inte att ta ansvar som politiker.

Nu ska vi noga följa effekterna av de förändringar som vi genomför. Patientsäkerheten och kvinnors hälsa är våra främsta prioriteringar i det här arbetet. Jag tror att med Alliansen i landstinget kommer den här strävan att kombineras med en ansvarstagande politik för en ekonomi i balans.

Anförande nr 87
T o v e S a n d e r (S): Det var ju så, Ella, att med införandet av vårdval gynekologi så skulle tillgången till medicinska aborter öka, och man skulle flytta ut vård från sjukhusen.

Det som händer nu är att man sänker ersättningen för medicinska aborter med 19 procent. Det är en ganska ansenlig sänkning. Det är ett stort antal vårdgivare som säger att de inte kan bedriva vård inom vårdval gynekologi. Aleris har sagt upp sitt avtal om abortverksamhet i Handen, på Sabbatsberg och i Täby. De flyttar alla sina gynekologiska operationer till Nacka.

Den enda kvarvarande gynekologen i Täby tror inte att hon kommer att kunna fortsätta att bedriva verksamhet. Akademikliniker har sagt upp sitt avtal. Ersta, som var den enda mottagning som bedrev specialiserad onkologisk eftervård, säger upp sitt avtal.

Det vi ser hända nu, Ella, är att vården ute bland människor försvinner, stängs, och flyttas in på sjukhusen igen. Om du bor i den norra delen av Stockholm finns det två ställen där du kan få medicinsk abort, nämligen Danderyds sjukhus och Norrtälje sjukhus.

Anförande nr 88
Landstingsrådet B o h l i n (KD): Det vanligaste är kirurgiska och medicinska aborter. Vi hade olika ersättning, eftersom de medicinska aborterna stod för en alldeles för låg andel. Vi såg att detta snabbt förändrades när vi höjde ersättningen, och nu vill vi gå tillbaka till en ersättning som jämställer dem, för vi har nått det mål som vi ville uppnå.

Vi vet att vi behöver göra vissa justeringar i vårdvalen, för vi har sett en kostnadsökningstakt som är helt oacceptabel. Därför gör vi nu den här justeringen. Jag menar att vi redan har nått det mål som vi hade. Det som du hänvisar till har redan skett tidigare, alltså att en del har sagt upp avtalen. Det var planerat redan sedan tidigare.

Anförande nr 89
T o v e S a n d e r (S): Det är riktigt att avtal har sagts upp tidigare, för vårdval gynekologi har varit underfinansierat i många år. Man har finansierat gynekologiklinikerna genom att kompensera underskott där med överskott på andra mottagningar. Nu försämrar du det läget och sänker ersättningen ytterligare.

Det är en generell besparing utan analys som slår hårt mot ett vårdval som redan var hårt ansträngt.

Anförande nr 90
Landstingsrådet B o h l i n (KD): Jag vill påminna om de 59 miljoner kronor som vi i årets budget lägger på gynekologin och att vi subventionerar p-piller för kvinnor upp till 26 års ålder. Vi satsar på kvinnors reproduktiva och sexuella hälsa. Det kan ingen ta ifrån oss.

Vi gör stora satsningar. Vi gör investeringar. Det är Alliansens fokus. Jag kan garantera att de säkra aborterna kommer att kunna göras under sommaren men också för framtiden om vi får vara med och bestämma.

Fråga 8

Anförande nr 91
T h o m a s M a g n u s s o n (V): Herr ordförande! Bakgrunden till frågan är ganska enkel. Vi har många tagit del av den mediedebatt som pågått till följd av att SL:s VD rest till Hongkong. Vad som hände på flygplatsen kan vi väl lämna därhän i den här diskussionen.

Vad det handlar om här är att det har framkommit i medierna att man har flugit i *business class*, att man har bott på femstjärnigt hotell, och det har dessutom framkommit i medierna att han under förra året åkt taxi för 67 000 kronor. Det är själva grunden till diskussionen.

Varje normal människa som tar del av dessa uppgifter borde fundera på vilken resepolicy vi har och hurdan efterlevnaden är. Det är det som är bakgrunden till min fråga till dig, Torbjörn Rosdahl.

Anförande nr 92
Landstingsrådet R o s d a h l (M): Ordförande! Tack, Thomas, för frågan! Jag vill inleda med att säga att jag aldrig kommer att tala om någon enskild person. Jag talar om en policy för Stockholms läns landsting som antas här i fullmäktige.

Självklart ska representanter för landstinget följa de regler som finns i våra policy-dokument. Det gäller såväl resor som representation och allt annat som regleras i de många policyer som landstinget har antagit.

Svaret på din första fråga är alltså ja, och på den andra frågan är svaret också ja. Jag anser att landstingets resepolicy bör uppdateras. Jag anser att vi ska göra det. Det är ett levande dokument, och det behöver ses över kontinuerligt för att kunna anpassas till nya förutsättningar allt eftersom lagstiftning och andra faktorer i omvärlden förändras.

Vi måste vara beredda att då och då göra mindre justeringar och vid behov göra större översyner för att anta nya policydokument. Detta gäller även resepolicyn.

Den nuvarande policyn antogs för elva år sedan, år 2004, och det finns därför skäl att se över hur den kan förbättras utifrån 2015 års förutsättningar. Det arbetet pågår i nuläget. Det är ett arbete inom förvaltningen som leds av landstingets chefsjurist. Då ska man se över nuvarande policy för både resor och representation. Jag ser fram emot att få se resultatet av det arbetet.

Anförande nr 93
T h o m a s M a g n u s s o n (V): Tack så mycket, Torbjörn, för ditt svar! Låt mig först klargöra att jag självfallet inte är ute efter att diskutera enskilda personer, precis som du.

Det som är grunden är att när situationen nu inträffar så måste vi också kunna ha möjlighet att föra vidare det i en politisk diskussion och fundera på hur våra egna regelverk fungerar.

Jag är väldigt nöjd med ditt svar. Min fråga är uppdelad i två delar. Du svarar ja och ja. Det tycker jag är ett positivt svar. Det betyder att det finns förutsättningar för att vi ska kunna gå in i en diskussion om hurdant vårt regelverk är och på vilket sätt vi följer regelverket.

Jag tror att det är oerhört viktigt att vi tar till oss den här typen av händelser för att försöka se till att förbättra och förändra i de delar vi tycker att regelverket inte är till fyllest.

Anförande nr 94
Landstingsrådet R o s d a h l (M): Våra policydokument ska vara tydliga, transparenta, lättöverskådliga och lägga grunden för allmänhetens förtroende. Utifrån de riktlinjer som finns gällande representation och resor ska vi även granska att reglerna efterföljs av både politiker och tjänstemän. Sker brott mot reglerna ska åtgärder vidtas mot det hela.

Åter en gång vill jag understryka vikten av att vi kontinuerligt ser över våra policyer. I budgeten för 2011 inledde Alliansen en större översyn av landstingets styrdokument, och i dessa styrdokument ingår resepolicyn. Arbetet har pågått sedan dess. I år arbetar förvaltningen med att se över just resepolicyn.

Ett annat arbete som pågår som en del av detta är att minska det stora antalet policyer som finns genom att slå ihop vissa dokument. Det kommer förhoppningsvis att göra våra policyer mer lättöverskådliga och förenkla landstingets ansvar att informera om innehållet i alla olika policydokument i alla våra olika verksamheter.

Anförande nr 95
T h o m a s M a g n u s s o n (V): Jag tycker att det är positivt, Torbjörn, att du redovisar att det pågår en översyn, men om översynen påbörjades år 2011 och ännu inte kommit i mål kanske vi borde öka takten. Det är väl den spontana reaktion som jag tycker att man borde ha här.

Åter en gång vill jag säga att jag inte vill diskutera ett enskilt ärende, men för mig och kanske för många stockholmare som reser med SL blir det väldigt märkligt att SL:s VD på grund av tidsbrist väljer taxi i stället för kollektivtrafiken. Det är inte pengarna vi talar om

utan mer signalvärdet. Om det är så pass bråttom att jag måste ta mig fram snabbt så väljer jag bort kollektivtrafiken och väljer taxin i stället.

Jag tycker att det är en väldigt allvarlig situation, och jag hoppas att du i det regelverk som du talar om, Torbjörn, kommer att se till att även den typen av signalfrågor ska kunna hanteras på ett bra och klokt sätt.

Anförande nr 96
Landstingsrådet R o s d a h l (M): Ja, det var länge sedan, år 2011. Nu diskuterar vi resepolicyn. Eftersom vi har så många policyer och reglementen tar det tid att föra samman dem och göra allt tydligt. Fullmäktige har ju fattat beslut om den som nu gäller, så det är bara att följa vad som står i den.

Jag uppskattar att vi kan ha en diskussion om de här reglerna för politiker och tjänstemän vid resor. Det är viktigt att regler garanterar varsamt hanterande av skattepengar vid resor och representation så att så många skattekronor som möjligt går till det som vi prioriterar, nämligen att erbjuda stockholmarna en sjukvård och kollektivtrafik i världsklass.

Åter en gång vill jag poängtera att om det sker brott mot reglerna så ska åtgärder vidtas mot det hela. Det är också viktigt att landstinget fullföljer sitt ansvar att informera om vad som gäller i olika policydokument.

Min utgångspunkt är att den pågående översynen och uppdateringen av våra policyer ska leda till bättre transparens och både tydligare och mer aktuella regler för resor och representation i landstinget. Det kommer förhoppningsvis även att stärka allmänhetens förtroende för oss och vår verksamhet.

Miljöpriset 2014

Anförande nr 97
Landstingsrådet H e m m i n g (C): Herr ordförande! I dag är det dags att återigen tillkännage årets vinnare av Miljöpriset. Det är andra gången vi delar ut det här priset, som ska stimulera och uppmärksamma goda exempel från miljöarbetet i landstingets verksamheter eller andra verksamheter som är finansierade av Stockholms läns landsting. Prissumman på 20 000 kronor ska användas till att sprida eller utveckla den vinnande idén.

Stockholms läns landsting bedriver ju ett miljöarbete i världsklass, och det innebär att vi ständigt strävar efter att minska miljöpåverkan från landstingets egna verksamheter och våra leverantörer, men det innebär faktiskt också att vi ofta är en förebild och en idégivare för andra landsting, andra kommuner och andra aktörer både i Sverige men även globalt. Jag tycker det är viktigt att påminna om den här multiplikatoreffekten, för genom att landstinget väljer att ligga i fronten bidrar vi till att driva på även den nationella och den globala miljöomställning som vi vet är helt nödvändig om vi ska klara av att säkra en hållbar framtid.

Landstingets miljöarbete sker efter ett gemensamt miljöprogram, som landstingsfullmäktige tar, och med stöd av en engagerad och högkompetent miljöavdelning – men genomförandet sker ute i vår decentraliserade organisation, där medarbetares och underleverantörers eget engagemang och idérikedom är en ofta avgörande framgångsfaktor.

Att det finns en enorm kreativitet och ett stort engagemang hos våra medarbetare visar årets 41 fantastiska nomineringar. De innehåller allt från tekniska uppfinningar och nya, smarta arbetssätt till engagerade medarbetare som ger järnet för att jobba med att nå landstingets miljömål. Alla de här delarna är lika viktiga.

Vi har haft en sakkunnig jury som kontinuerligt bedömt nomineringarna som har kommit in under våren, och sedan har slutligen ledamöterna i landstingets miljöberedning valt mellan tre finalister som den sakkunniga juryn har tagit fram. Jag kan säga att det här var bland de svåraste val jag har haft att göra – och jag tror att jag talar för hela beredningen. Vi hade faktiskt väldigt svårt att välja vem bland de här tre riktigt vassa finalisterna som skulle utpekas som den slutliga vinnaren, men vi lyckades landa det till slut.

Även i år har det utöver det formella, huvudsakliga priset varit möjligt att rösta på och kommentera nomineringarna på nätet. Det har man också gjort, och det bidrag som fått flest röster på nätet belönar vi med ett hederspris.

Ytterligare en nyhet är att vi i år utdelar ett pris till Årets eldsjäl. Det gör vi därför att eldsjälarna är oerhört viktiga för Stockholms läns landstings miljöarbete. Det här är ett pris som man får för visat stort engagemang, kreativitet och uthållighet i sitt miljöarbete.

Nu har jag den stora äran att dela ut de här tre priserna, och jag börjar med hederspriset. 2015 års hederspristagare i tävlingen om Stockholms läns landstings miljöpris går till Heidi Swietlik, miljöombud på Danderyds sjukhus. Heidi har uppmärksammat att många riskavfallsburkar för skärande/stickande blir överfyllda. Det innebär att personalen utsätts för en stor stickskaderisk. Heidis idé är att man med hjälp av en tydlig stoppmarkering visar hur mycket man får fylla burken med innan den måste stängas och förslutas. På det sättet undviker man stickskaderisken, vilket är positivt ut både miljö- och arbetsmiljösynpunkt.

Danderyds sjukhus jobbar på bred front för ett klimateffektivt, resurseffektivt och hälsofrämjande miljöarbete, där medarbetarnas engagemang spelar en viktig roll. Nomineringen till miljöombudet Heidi Swietlik på röntgenavdelningen är ett av många exempel på detta. Eftersom Heidi inte kan delta i prisutdelningen är det Frida Hemmingsson, miljöansvarig på Danderyds sjukhus, som tar emot priset.

Anförande nr 98
F r i d a H e m m i n g s s o n, Danderyds sjukhus: I år är det som sagt många värdefulla nomineringar till miljöpriset, allt ifrån stora innovationer som telemedicin och elfartyg och miljöbyggnationer i guldklass. Jag var först lite fundersam på om Danderyds jämförelsevis lilla bidrag verkligen förtjänar ett hederspris, men det visar en annan sida av miljöarbetet som är minst lika viktig. Det är ett exempel på ett miljöombud, Heidi, som ser ett problem och kommer på en förbättring och som tar sig tiden – trots en stressad vardag i vården – att försöka genomföra sitt förslag.

Danderyds sjukhus miljöarbete är både omfattande och komplext, men ingenting skulle fungera utan engagemang. Det här hederspriset tycker jag visar ett exempel på att alla medarbetare kan vara med och bidra och att det inte bara är de stora kliven som räknas utan även alla de många små stegen som vi behöver på vägen för en hållbar utveckling.

Så jag är jätteglad för att få ta emot det på Heidis och sjukhusets vägnar.

Anförande nr 99
Landstingsrådet H e m m i n g (C): Tack så mycket för de fina orden, Frida! Du får hälsa Heidi från oss alla.

Nu är det dags att dela ut det nya priset, Årets eldsjäl. Det går till Jan Rapp, och så här lyder nomineringen: Jan Rapp är läkaren som har initierat, drivit och genomfört metoder och arbetssätt för att hantera matavfall inom Stockholms läns landsting och göra det nyttigt. Han har infört en modell för sortering av patientmatrester som sedan blivit till biogas. Systemet samlar i dag in 6 000 ton matrester per år från nio sjukhus i vårt landsting. Sedan starten 2007 har metoden ersatt 1 miljon liter diesel i transportsektorn med miljövänligt förnybart bränsle, biogas.

Insamlingsmodellen som Jan har infört har förbättrat arbetsmiljön i kulvertar och har på fyra år sparat 170 000 plastsäckar bara på Karolinska sjukhuset och Danderyds sjukhus.

Genom insamlingen har de fantastiska volymer mat som slängs blivit mätbara, vilket i sin tur varit utgångspunkten i ett mycket framgångsrikt arbete med att minska matsvinnet på både Huddinge och Norrtälje sjukhus.

Jag kan tillägga att Jan Rapps arbete och inspiration som eldsjäl sträcker sig långt utanför landstingets gränser och också har haft en inverkan på diskussionen kring matavfallsfrågor och insamling till biogas även i kommunerna i vårt län, och Jan har ju också mottagit flera andra priser för detta.

Så det är en stor heder att få utdela priset för Årets eldsjäl till Jan Rapp.

Anförande nr 100
J a n R a p p , Sophiahemmet: Jag heter alltså Jan Rapp och arbetar som läkare vid Sophiahemmet men har också äran att vara ordförande i Biogasakademin. Jag tänkte be er att resa er upp allihop. Det är svårt att rädda miljön och klimatet på en minut som är talartiden här i dag, men bor man i Stockholm har man goda förutsättningar att klara det på i alla fall sex sju minuter per dag. Hur många av er bidrar i dag till att Stockholm kör 328 bussar på biogas – världens största biogasdrivna bussflotta? Och ni som räcker upp handen, hur gör ni det?

(Vi har beslutat om det!)

Mycket bra. Då ska ni få göra en övning. Sätt er på stolen, sitt i tre sekunder och res er igen. Jag kan säga att alla som går på toaletten i Stockholm bidrar till det här, eftersom det är därifrån biogasen kommer, och ni är klimathjältar allihopa, även när ni är utanför den här salen.

Om man vill ersätta en sjättedel av all diesel och bensin i världen så kan man göra en sak till, nämligen skaffa sig en sådan här brun påse hemma. Hur många av er har sett en sådan? Ni ska få varsin med er hem. Tricket med den här påsen är att man ska vika ner kanten till den streckade linjen utan att spräcka den och sedan platta till botten. När man har gjort det, är det bara en fråga om att föra sin högra hand – eller vänstra hand – och slänga matavfallet 15 centimeter bredvid det andra avfallet. På det sättet löser vi i Stockholmsmodellen en sjättedel av drivmedelsförbrukningen globalt.

Hur många av er har bil? Om ni dessutom väljer en biogasbil nästa gång ni köper bil så visar ni världen ett jättekliv framåt i klimatprocessen.

Det är det här Biogasakademin vill tala om. Stockholm har tack vare er ett världsunikt system, som passar in i varenda stad i hela världen. Och det är viktigt att vi behåller det och inte slår sönder det här biogasnätet genom att blanda in andra drivmedel, för då blir den här pedagogiken inte lika tydlig, som resten av världen behöver ha ett tag till – tills de också har förstått att biogas är så smart att vi inte kan hoppa över det, det hinner vi inte helt enkelt, det har vi inte råd med!

Tack för att jag fick priset, och fortsätt göra det bra jobb ni gör! Jag lägger en påse längst ned i salen i varje ände, så den som inte har en hemma kan börja vika nu.

Anförande nr 101
Landstingsrådet H e m m i n g (C): Tack – nu behöver man i alla fall inte fälla upp stolen!

Nu är det äntligen dags att avslöja vem som vinner årets miljöpris och de 20 000 kronor som ska gå till att sprida idén vidare. Vinnaren får också ta emot Miljöprisets vandringspokal. 2015 års vinnare av Stockholms läns landstings miljöpris är bidraget Världsunikt batteridrivet elfartyg i SL-trafik som drivs av Rederi AB Ballerina.

Så här lyder nomineringen: Sedan hösten 2014 trafikeras en del av SL:s pendelbåtslinje Sjövägen av ett nybyggt och batteridrivet elfartyg. Det är det första fartyget av sitt slag i världen, byggt för ren batteridrift och med plats för 150 passagerare, 25 cyklar, 5 rullstolar och 5 barnvagnar. Fartyget är tillgänglighetsanpassat och erbjuder med sin tysta gång en unik komfort och färd på vattnet. Pendelbåten drivs av två elmotorer och batteripaketet har kapacitet för fem timmars drift. Batterierna snabbladdas med miljöel i trafikuppehållen under dagtid. Full uppladdning sker nattetid. Laddningsutrustningen finns ombord, vilket ger hög flexibilitet. Skrovet ger låg vågbildning och är förstärkt för isdrift i Stockholms inre vatten. Jämfört med traditionell dieseldrift innebär trafik med elfartyget – och då talar vi om *ett* fartyg – en minskning av koldioxidutsläppen till atmosfären med hela 152 ton per år.

Juryn har valt ut denna nominering som vinnare med följande motivering: Det bidrar till att uppnå målen i miljöprogrammet. Det innebär en stor minskning av fossilt bränsle. Idén går att sprida. Det är ett pilotuppdrag som blivit ett gott exempel. Det finns ett spännande och bra samarbete med entreprenören. Arbetssättet förbättrar yttre miljö och arbetsmiljö.

Med det sagt har jag den stora äran att dela ut priset till Rederi AB Ballerina, Gustaf Myrsten, Jonas Leffler och Fredrik Leffler.

Anförande nr 102
G u s t a f M y r s t e n, Rederi AB Ballerina: Tack ska ni ha för det här fantastiska priset! Men det är trots allt ni som sitter här som är upphovet till det. Initiativet har ju kommit från er att det ska trafikeras med elfartyg. Vi är oerhört ödmjuka för att ha fått förtroendet att få förvalta möjligheten att bygga detta fartyg.

Jag kan bara konstatera att det har gått fantastiskt bra. Vi har nu kört i åtta månader utan att ha förbrukat en enda liter diesel i den här driften. Ja, det är bara att fortsätta i den här linjen, om ni så vill! Det är alltså dyrare att bygga sådana här fartyg, men vill man ha det miljösmart så kostar det lite mer pengar, tyvärr. Jag tror att passagerarna tycker det är värt det. Vi kör i dag 400 000 människor på den här linjen, och det ökar hela tiden. För korta sträckor är en elbåt en utmärkt lösning.

Återigen ett jättetack till er som har gjort det möjligt för oss att få göra det här!

Anförande nr 103
Landstingsrådet H e m m i n g (C): Avslutningsvis har jag ett meddelande till alla. Jag vill uppmuntra alla att gå in på www.miljopriset.se och ta del av alla de andra fantastiska nomineringarna och inte minst alla fina kommentarer.

Stort tack för er uppmärksamhet! Känn nu stor stolthet tillsammans med våra ytterst värdiga prismottagare över Stockholms läns landstings fina miljöarbete!

Information om SLL Internfinans AB – landstingets internbank

O r d f ö r a n d e n : I den här salen fattas många stora och små beslut. Bland dem är de stora investeringsbesluten som vi har fattat och fattar snart igen, och hur de ska finansieras är en verksamhet i sig – en oerhört stor och ganska komplicerad verksamhet, som man behöver både kunskap och intresse för att verkligen tränga in i. Vi har tyckt att det kunde vara värt att ha en kort genomgång av vad Internfinans står för och vad de gör. Sedan finns det ju möjligheter att läsa på vidare, vi har en finanspolicy antagen, och det finns möjlighet att så småningom återkomma till dessa frågor.

Till den änden har vi bett verkställande direktören i Internfinans, Frida Korneliusson, att komma hit. Hon står redo – här är en flicka som vet att förbereda sig! – att ge oss en kort föredragning och information kring det väsentliga arbete som utförs inom denna bank.

Anförande nr 104
F r i d a K o r n e l i u s s o n , SLL Internfinans AB: Tack för de vänliga orden, fru ordförande! Det är spännande att få komma hit och prata om hur vi finansierar våra investeringar. Jag kommer att i synnerhet tala om den finansiering som vi gör via kapitalmarknaden, alltså inte finansiering via skatter.

Jag heter som sagt Frida Korneliusson och är vd för landstingets internbank, och det har jag varit i drygt tre år. Närmast kommer jag från revisions- och konsultbolaget Deloitte.

Jag kommer att prata i max 20 minuter, så ni vet vad ni har att förhålla er till. Finns det tid för frågor på slutet, vilket fru ordföranden får bestämma, så ställer jag självklart upp på det, och är det något som ni inte har fått fråga om så finns jag tillgänglig senare.

Jag har redan märkt att ni är ganska följsamma, så jag vågar mig på en liten fråga med handuppräckning. Hur många av kände till att landstinget har en internbank innan ni kom hit i dag? Imponerande många! Det är inte alltid så när jag är ute och pratar, både inom och utanför landstinget. Men tänker man efter på de stora investeringar som ska göras inom hälso- och sjukvården och inom kollektivtrafiken så förstår man att vi måste finansiera det här på något sätt, eller hur?

Vi ska investera drygt 73 miljarder de kommande fem åren. Grovt räknat kommer under de närmaste åren ungefär hälften från skatter och hälften från kapitalmarknaden. Hur den fungerar ska jag snart komma in på.

Upplåningsbehovet för 2015 är uppskattat till runt 10 miljarder. Det inkluderar både ny finansiering och refinansiering, det vill säga lån som förfaller och som man får ta om igen. Det är en väldigt stor summa. Så mycket pengar har SLL aldrig lånat inom ett år. Och vi ska genomföra den här finansieringen på ett ansvarsfullt sätt. Det innebär med en ekonomi i balans och det innebär en kostnadsökningstakt på en hälsosam nivå, annars klarar vi inte av den här nivån på investeringar.

Kort om Internfinans uppdrag: Först och främst lånar vi på kapitalmarknaden – det är därför jag är här i dag – men vi hanterar också in- och utlåning mellan bolagen och SLL. Vi hanterar finansiella risker för hela SLL-koncernen. Vad är då en finansiell risk? Det kan exempelvis vara att vi köper tåg i utländsk valuta. Man kan undra varför vi gör det, men det finns en ekonomisk kalkyl bakom, som då trafikförvaltningen har gjort och kommit fram till att det är bäst att köpa från den leverantören, som finns i Europa eller någon annanstans. De pengarna måste vi säkra hem till svenska kronor, och de riskerna hjälper vi till att hantera. Andra finansiella risker kan vara förskottsbetalningar. Varför vi ska vara försiktiga med det och annat kan ni läsa mer om i finanspolicyn.

Vi ansvarar också för landstingets koncernkontosystem. Det innebär att vi är bollplank mellan våra bolag och vår så kallade husbank, den bank som hjälper till med alla löneutbetalningar, leverantörsfakturor och så vidare.

Slutligen ansvarar vi för landstingets stiftelser och donationsfonder.

Men i dag kommer jag att fokusera på den första punkten: Hur finansierar vi oss på kapitalmarknaden?

Kort om Internfinans organisation: Vi är ett litet bolag, sett till antalet anställda, men vi hanterar en väldigt stor skuldportfölj. Den är i dag runt 36 miljarder kronor och kommer förmodligen att vara över 40 miljarder efter årsskiftet. Vi agerar som en professionell treasury-avdelning, precis på samma sätt som i börsbolagen. Vi har hög kompetens med flera medarbetare som kommer från den privata sektorn, banksidan, treasury, från konsultsidan men naturligtvis också med en lång erfarenhet från landstingets verksamhet.

Vi har en mixad styrelse med en representant från Alliansen och en från S i dag, plus tre externa ledamöter, plus ekonomidirektör för SLL och ekonomidirektör för trafikförvaltningen.

Hur finansierar vi då våra investeringar, det som inte sker via skatter och bidrag? Vi har tre olika alternativ – egentligen har vi fyra, men det fjärde använder vi oss inte av därför att det är inte speciellt förmånligt.

Först och främst gör vi marknadslån, som för oss betyder certifikat, vi har ett MTN-program och ett EMTN-program. Certifikat innebär att vi kan låna kort. Ganska normalt för oss är att gå ut och låna på tre fyra månader på certifikatprogrammet. MTN står för Medium Term Note. Här emitterar man obligationer. En obligation är ett skuldebrev, en möjlighet för landstinget att låna pengar. Men det programmet är vilande i dag därför att vi för några år sedan bestämde att vi skulle uppdatera vårt EMTN-program, som står för Euro Medium Term Note. Poängen med det programmet är att man kan låna både i svenska kronor och i utländsk valuta. Det lättaste för er att komma ihåg är att vi mest använder oss av EMTN-programmet och genom det kan vi emittera obligationer, och det gör vi både i Sverige och på den europeiska marknaden.

Det andra alternativet vi har är EIB, Europeiska investeringsbanken, som är väldigt bra om man vill låna på lite längre löptider och finansierar specifika projekt. Vi har lånat till bland annat Nya Karolinska, den del som SLL själv finansierar, och vi har lånat till Tvärbanan och Citybanan via EIB.

Slutligen har vi möjlighet att dra pengar, som vi säger, via checkräkningskrediten eller backup-faciliteten. Men normalt vill vi inte göra det utan vi vill ha det som en backup ifall vi får sämre tider – och då menar jag inte resultatmässigt utan sämre tider på lånemarknaden, om det skulle bli svårt att få tag på kapital. Checkräkningskrediten är på 3 miljarder – det kan vara bra för er att känna till.

Jag nämnde att vi har ett fjärde alternativ, och det är leasing. Men den marknaden är inte så intressant för oss i dag. Vi tittar hela tiden var vi kan få bäst ränta och jämför obligationsmarknaden med leasingmarknaden, och så som världen ser ut här och nu har obligationsmarknaden varit bättre för oss.

Jag blev väldigt glad för att man delade ut Miljöpriset innan jag kom hit, eftersom jag tänkte prata lite om gröna obligationer. Hur många har hört talas om det tidigare? Ni är mycket väl pålästa! En grön obligation fungerar finansiellt på ungefär samma sätt som en vanlig obligation, men med den skillnaden att den har ett miljöperspektiv – vi har en miljöinvestering kopplad till den. Vad betyder då det? Jo, vi – både miljöavdelningen och Internfinans – plockade förra året fram fyra områden där vi identifierade möjliga miljövänliga investeringar som skulle passa in i grönobligationsprogrammet, och jag tänkte nämna de viktigaste.

Det ena är naturligtvis kollektivtrafiken. Det andra är, som någon nämnde tidigare, de byggnader som vi bygger enligt miljöbyggnadsklass Guld. Vi lånade 1,1 miljard förra året

via gröna obligationer och har finansierat delar av Roslagsbanan med det, och delar av nybyggnationen av Södertälje sjukhus.

Vad är då poängen med de här två investeringarna, kopplat till gröna obligationer? Jo, vad gäller kollektivtrafiken och Roslagsbanan är det naturligtvis att göra den mer attraktiv så att det är fler som väljer att åka kollektivt. Och vad gäller Södertälje sjukhus är poängen att man bygger med miljöbyggnadsklass Guld, som är den högsta standarden i Sverige har jag fått lära mig. Att få ned energianvändningen är viktigt, men andra viktiga aspekter är arbetsmiljö, som att få in rätt ljus – och då är det kanske inte patienten man tänker på i första hand utan alla som jobbar där, i regel i många år – och man tänker på att använda rätt material. Man följer det regelverk som finns.

Kan vi själva hitta på vad vi tycker är en grön obligation? Nej, det kan vi inte. Det finns ett ramverk för det här, som förvisso är i sin linda fortfarande, så det får man vara ödmjuk inför. Det ramverk vi har tagit fram har granskats av en oberoende part som heter Cicero och är ett miljöinstitut som finns i Oslo.

En befogad fråga är: Jaha, och varför ska SLL göra gröna obligationer? Det finns två syften, ett finansiellt perspektiv och ett miljömässigt perspektiv.

Till att börja med är räntan samma som när man ger ut en vanlig obligation, men ett stort plus för oss är att vi kan diversifiera investerarbasen. Med det menar jag att vi når investerare som vi inte hade nått annars. Det finns en växande grupp investerare som bara vill gå in i investeringar som är klassade som gröna eller hållbara, och det är viktigt, när man ska låna så här mycket pengar, att se till att ha många olika långivare som vill låna ut pengar.

Det andra som vi har sett är att möjligheten att låna på lite längre löptider än vanliga obligationer nu visar sig fungera bättre för gröna obligationer. Det är så att den svenska kapitalmarknaden fungerar ganska bra om man lånar pengar i upp till fem till sju år – det skulle ge stor volym och funkar bra här. Men vill man låna lite längre får man gå till den europeiska marknaden eller Europeiska investeringsbanken – fram tills nu när vi ser att det finns investerare som gärna går lite längre om det är en grön obligation man kan investera i.

Miljöperspektivet – ja, naturligtvis! Att ge ut gröna obligationer ligger i linje med Miljöutmaning 2016, som bland annat säger att SLL ska vara med och påverka omvärlden till en minskad miljöpåverkan, och vi är med och skapar en ökad efterfrågan efter miljövänliga och hållbara investeringar. Naturligtvis eftersträvar vi ett hållbarhetstänk i alla landstingets investeringar, men med de gröna lyfter vi fram goda exempel och gör det på ett sätt som våra investerare som är intresserade av hållbarhet tycker är viktigt. Det vill jag lyfta fram – det är vad *investeraren* anser är viktigt kring miljö som vi har att förhålla oss till.

Och igen, slutligen: Gröna obligationer ska man vara lite ödmjuk inför, för det är i sin linda. Det kommer att hända en hel del kring det regelverket, och vi är stolta över att vi får vara med och påverka här och nu.

Avslutningsvis: Ett högt och stabilt kreditbetyg möjliggör goda lånevillkor. SLL har i dag Aa+ – det näst högsta betyget från rating institutet Standard & Poor. Motiveringen till det är en stark ekonomi, en stark finansiell ledning, stark likviditet och en region med god och stabil ekonomisk utveckling. Med ett högt betyg kan vi få lägre ränta när vi lånar, och det behöver vi med tanke på de stora investeringar vi står inför framöver– eller hur?

För att vi ska ha en fortsatt god rating krävs det att vi fortsatt har en ekonomi i balans, att vi lever upp till prognostiserade resultat, att vi visar att vi klarar av att hantera framtiden utmaningar och möjligheter med en växande befolkning.

Jag har lagt ut mina kontaktuppgifter, om ni vill kontakta mig för frågor. Nu får ordföranden bestämma om det finns tid för frågor.

O r d f ö r a n d e n : Ja, det finns det alltid – om det finns några frågor. Ordet är fritt och frågan fri.

Men det här var tydligen kristallklart – lätt som en plätt! Jag skulle ändå rekommendera alla att läsa finanspolicyn, för den är en viktig ram och en viktig grund för det här. Är det något man inte begriper – och det kan jag tala om, att även om man har hållit på med sådant här, som jag har gjort, så finns det frågetecken som man behöver få uträtade. Då ringer eller mejlar man till Frida.

Stort tack!

§ 90 Överläggning i ärendet om årsredovisning år 2014 för Stockholms läns landsting

Anförande nr 105
Landstingsrådet R o s d a h l (M): Fru ordförande! Befolkningen i Stockholms län ökar med cirka 35 000 invånare varje år, och det gjorde den också under 2014. Det är en ökning med 1,6 procent och utgör 34 procent av hela rikets befolkningsökning.

Det är positivt att många vill bo, arbeta och studera i länet. Samtidigt innebär det fler resande i kollektivtrafiken och fler invånare som behöver en väl fungerande hälso- och sjukvård. Med tanke på de utmaningar som länet står inför är det därför illavarslande med de förändringar som sker inom skatteutjämningssystemet, som dränerar landstingets ekonomi med miljardbelopp vilka skulle ha behövts för att säkerställa en god vård och en väl fungerande kollektivtrafik. Det är mycket viktigt att Stockholms län fortsätter att vara motorn i svensk ekonomi, något som faktiskt hela Sverige tjänar på.

2014 års bokslut är positivt till såväl resultat som uppnådda mål. Det är åttonde året i rad som Stockholms läns landsting uppvisar svarta siffror. Årets notering är plus 136 miljoner. Det är viktigt att ta ansvar för landstingets ekonomi, något som vi även fortsättningsvis kommer att göra. Vi har under dessa år med överskott fonderat medel för att klara av det stora omstruktureringsarbete som nu sker inom sjukvården – omstruktureringskostnader som vi kommer att få återkomma till om en månad.

Stockholms läns landsting har sex övergripande mål. Dessa är:

- förbättrad tillgänglighet och kvalitet i hälso- och sjukvården,
- förbättrad tillförlitlighet i kollektivtrafiken,
- hållbar tillväxt,
- ett fritt, tillgängligt kulturliv med hög kvalitet samt
- att vara en attraktiv och konkurrenskraftig arbetsgivare.

Under det gångna året har samtliga övergripande mål uppnåtts.

Kostnadsökningstakten är däremot fortsatt för hög. Ett antal åtgärder av såväl kostnadsreducerande som strukturell art är vidtagna och kommer att vidtas i år och kommande år. Det är min förvissning att vi gemensamt kommer att lyckas bromsa in kostnadsökningstakten till de 4,1 respektive 3,3 procent som anges i budgeten för 2015 och planeringsunderlaget för 2016.

2014 uppgick Stockholms läns landstings investeringsvolym till 15 miljarder kronor – vi hörde nyss Frida Korneliusson berätta om vilka investeringar vi står inför – vilket är en mycket hög nivå och landstingets högsta investeringsvolym ett enskilt år. Även här har ett aktivt arbete med att nedbringa volymerna till en långsiktigt hållbar nivå inletts. Detta arbete kräver tydliga prioriteringar och ett tydligare koncerntänk.

Trafikens investeringar sträcker sig över samtliga trafikslag och uppgick till 8 miljarder kronor. Exempelvis kan nämnas en ny tunnelbanedepå för röda linjen, upprustning av Lidingöbanan och tre nya dubbelspårssträckor på Roslagsbanan.

Vårdens investeringar under 2014 består främst av byggnationen av Nya Karolinska Solna, ny- och ombyggnation av Södertälje sjukhus samt teknisk upprustning av en byggnad vid Löwenströmska sjukhuset.

Jag tänkte nämna några av de väsentliga händelserna under 2014. Landstingsfullmäktige beslutade i början av 2014 om finansiering och medfinansiering av utbyggd tunnelbana enligt 2013 års Stockholmsförhandling. Utbyggnaden till Nacka, Barkarby och Arenastaden beräknas vara klar år 2025. Därutöver byggs en förgrening till Gullmarsplan från linjen till Nacka med syfte att öka den södergående kapaciteten. Utbyggnaden omfattar nästan två mil nya spår och nio helt nya stationer.

Genomförandet av Framtidsplanen inleddes också under 2014. Sjukvården utvecklas mot en vård där alla vårdgivare arbetar gemensamt och där vården utförs närmare patienten. Det blir fler vårdplatser när landstinget bygger nytt och rustar upp. Forskningen knyts närmare den dagliga verksamheten i syfte att förbättra vården, öka kvaliteten, effektivisera resursutnyttjandet och utveckla nya arbetssätt. Alla satsningar som genomförs inom hälso- och sjukvården utgår från Framtidsplanen.

Landstinget fortsätter sitt framgångsrika miljöarbete, som bygger på tydliga och mätbara mål som är integrerade i verksamheten – det har vi fått bevis för nyss. Landstinget använder biogas, etanol och el från förnybara källor i kollektivtrafiken. Landstinget förhindrar också klimatpåverkande utsläpp från lustgas och andra medicinska gaser från vården och fasar ut farliga kemikalier.

Stockholm har som första landsting genomfört en så kallad grön obligation – det fick vi också höra om alldeles nyss från Internfinans vd. Det är ett sätt att låna pengar till miljösmarta satsningar samtidigt som investerare bidrar till en bättre miljö. Roslagsbanans upprustning och ny- och ombyggnationen av Södertälje sjukhus, med mera.

Avslutningsvis vill jag tacka alla 44 375 medarbetare i Stockholms läns landsting för deras goda arbete och de tjänstemän som har utarbetat den här fina årsredovisningen. Med det yrkar jag bifall till landstingsstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 106
Landstingsrådet U l l b e r g (S): Fru ordförande, ledamöter, åhörare! Jag vill börja med att instämma i det tack som Torbjörn Rosdahl riktade till personal och tjänstemän – där är vi helt överens.

Men nu är vi ju här för att diskutera vad vi som förtroendevalda ansvarar för. Som politiker tycker man mycket om att se framåt – nu ska vi ägna en stund åt att blicka bakåt. Den som inte tittar bakåt kan inte heller lära sig för färden framåt. Tage Danielsson sade det berömda: Om man inte vågar se framåt och vägrar att se bakåt, då får man se upp!

Och i landstinget kan man konstatera: Ja, vi får se upp! Oavsett om man tittar bakåt eller ser framåt är det ett väldigt allvarsamt läge vi är i. Om mönstret framåt liknar spåren som vi har lämnat bakom oss, finns det verkligen risker för en upprepning.

Landstinget har under flera år haft en kostnadsökningstakt som har växt mycket snabbare än skatteintäkterna. Målet om en kostnadsutveckling på max 3 procent har vi inte lyckats hålla annat än vid två tillfällen hittills under 2000-talet. Vi kan inte ens längre balansera vårt eget resultat om man inte tar från det egna kapitalet. Det här påverkar – Fridas fina föredragning till trots – hur omvärlden kommer att se på oss framgent. Landstingets skatteintäkter ökar stadigt med ungefär 3,5 procent, men vi har inte lyckats öka produktiviteten – den minskar. Vi har gått från att ha det kanske lägsta

försörjningsansvaret per person till att få en demografisk utveckling med ett högt försörjningsansvar per individ.

Det finns mycket klokt i Framtidsplanen – men det gäller då också att Framtidsplanen förenas med att ta ett starkt grepp om såväl investeringarna som kostnadsökningstakten. 6,6 procent blev den förra året. Det är framför allt alarmerande inom exempelvis akutsjukvården, där kostnaderna ökar utan att produktionen av vård ökar i samma utsträckning.

Ibland när man pratar om utfall och resultat kan man tro att det gäller någon sorts kommersiell verksamhet och att det här inte skulle ha någon relevans för oss som jobbar inom offentlig sektor, men det är ju helt fel! Om sjukvården har ekonomiska problem av den art som Stockholms läns landsting har enligt bokslutet och årsredovisningen, så är det klart att det också påverkar vilken vård vi kan ge våra invånare, våra patienter, när köerna riskerar att öka och vi som skattebetalare betalar allt mer men får allt mindre.

Så det här resultatet är tyvärr inte så mycket att vara stolt över, och det har ni ett ansvar för – inte bara 2014 utan alltsedan 2006.

Vi tror att man behöver mer strategiska åtgärder. Det handlar inte bara om att till exempel hyvla brett med 5 procents kostnadsreduceringar inom Vårdvalet, utan det krävs helt andra grepp för att få ordning på hela vårdkedjan. Det är så man får bättre resultat och bättre utfall för patienten. Fragmentiseringen av sjukvården är en av de tydligaste sakerna som vi ser i Stockholms läns landsting, och detta kan verkligen inte få fortsätta.

Vi måste gå från mer slutenvård till mer öppenvård. Det där handlar också om att orka ta ett grepp om vårdvalen, att inte tro att Vårdvalet är en religion som löser problemen. Det blir svårt att ge företag fri dragningsrätt på skattebetalarnas pengar samtidigt som man tror att det är ett incitament för akutsjukvården att skifta ut vårdtillfällen från slutenvård till öppenvård.

När det gäller trafiken är den viktigaste utmaningen att öka resandet och därmed öka intäkterna. Vårt län växer snabbt, absolut. Det blir fler resenärer och det blir ökade intäkter – men inte biljettintäkter! Jämfört med er egen budget tappade ju SL förra året över 150 miljoner kronor i biljettintäkter. Resandet ökade – ja, 1 procent. Men jämfört med hur snabbt befolkningen ökar är det inte alls tillräckligt i en modern, urban storstad där kollektivtrafiken ska vara normen och allt fler ska känna att man vill resa kollektivt.

Vad är då lösningen? Ja, det får vi kanske se i morgon om ert budgetalternativ kommer då. Blir det nödbroms och ni skickar räkningen till våra trogna arbetspendlare? Men det tar vi då – nu ska vi titta bakåt. Som sagt: Se bakåt, men se också framåt. Se till så att mönstren ni nu lämnar 2014 inte får fortplanta sig framåt – för vi får redan se upp. Det är dags att ta ansvar för det!

Anförande nr 107
Landstingsrådet S t a r b r i n k (FP): Fru ordförande, fullmäktige! Ja, vi blickar bakåt och vi kan med stolthet se den utveckling som har skett inom hälso- och sjukvårdens område. En ekonomi i balans och ett överskott för åttonde året i rad med Alliansen ger möjlighet till utveckling.

Men det finns också utmaningar. Tillgängligheten och valfriheten har ökat, men vi är inte nöjda. Tillgängligheten måste bli ännu bättre och utbyggnaden av vården måste fortsätta, och då är de stora investeringar som vi har arbetat så hårt med under året helt centrala.

Framtidsplanen tar form och vården utvecklas. Sex nya vårdval har tillkommit, och det ger patienterna tillgång till bra vård av många olika utförare – inom ortopedi, handkirurgi, neurologi, klinisk neurofysiologi, när det gäller rehabilitering vid långvarig smärta och utmattningssyndrom och inte minst inom barn- och ungdomsmedicinska mottagningar.

En annan viktig men kanske inte lika stor och kostsam förändring, som jag ändå vill lyfta fram, är arbetet med vaccination av barn, där vaccinationsprogrammet har utökats med rotavirus – ett mycket välkommet tillskott för de barnfamiljer som nu kan undvika den här tråkiga sjukdomen.

Jag vill också lyfta fram den förstärkning som BB Sophia har bidragit med när det gäller förlossningsvården. Vi har under förra året – och åren innan också – haft en stor diskussion om förlossningsvårdens utveckling och hur vi ska se till att vi kan erbjuda alla blivande föräldrar den bästa vården. Där har att BB Sophia tillkommit gjort förlossningsvården radikalt bättre.

Var fjärde stockholmare har nu ett konto på Mina vårdkontakter. 1 800 mottagningar är anslutna. Det är en ökning med hela 17 procent. Det är ju så att det här med e-hälsolösningar och bra service på nätet är någonting som vi som patienter kan välja eller låta bli, men för vården måste det vara obligatoriskt att erbjuda en bra service.

Det finns mycket att arbeta vidare med. En grund är lagd sedan flera år tillbaka i det gedigna utredningsarbete och i de politiska debatter och diskussioner som vi har haft för att forma framtidens hälso- och sjukvård. Nu är det skarpt läge! Nu ska vi genomföra de planerade förändringarna. Då är det viktigt att vi orkar hålla ut och faktiskt göra även de förändringar som i stunden känns lite obekväma men som på sikt är det som ger grunden för att vi ska kunna erbjuda även framtidens stockholmare och invånare i hela länet den bästa hälso- och sjukvården.

Jag delar Erikas uppfattning att det finns en stor poäng med att blicka bakåt och lära av både framgångar, utmaningar och ett och annat misslyckande, för att kunna skapa en bra framtid och föra en konstruktiv diskussion om hälso- och sjukvården.

Jag ska också nämna mitt andra ansvarsområde i det här sammanhanget, kulturpolitiken – jag var ju förra året ordförande i kulturnämnden och har fortfarande kvar föredragningsansvaret. Det händer mycket inom kulturområdet i Stockholms län som vi kan vara stolta över. Konserthuset går från framgång till framgång och har satt Stockholm på den spännande internationella kartan när det gäller musik i världsklass på konserthus. Men även det mindre sprakande kulturlivet, det som sker runt om i länet i mötet mellan scenkonstens aktörer och skolbarnen, utvecklas och förstärks också – till glädje och nytta för många.

Ett område som ligger mig alldeles extra varmt om hjärtat är Kultur i vården. Där har arbetet gått vidare med att även på det området se till att vi vet vad vi gör, att vi har evidens för de insatser som görs. För den som är nyfiken och vill lära mer om det här spännande området kan jag berätta att Stockholms läns landsting är med och bidrar till en samlingsplats på nätet där man kan hitta information och kunskap. Den heter kulturellahjarnan.se. Titta där och känn stolthet över vad vi kan åstadkomma när vi kopplar ihop landstingets alla viktiga funktioner såsom kulturen och vården!

Tack för ordet.

Anförande nr 108
Landstingsrådet N o r d l i n g (MP): Fru ordförande, fullmäktigeledamöter och åhörare! Årsredovisningen för Stockholms läns landsting ger oss en imponerande läsning, med en verksamhetsbredd som omfattar exempelvis 327 000 vårdtillfällen, 12 miljoner besök inom primärvården, 284 700 000 kollektivtrafikresor på land och till sjöss. Att hålla ordning på det här är inte det lättaste!

Men för att styra ett landsting i en hållbar och modern riktning krävs en god ekonomisk hushållning. En viktig del i detta är att se till att ha en långsiktig, stabil och solidarisk finansiering av landstingets investeringar och verksamhet.

Vi i Miljöpartiet vill att de som bor här och lever i Stockholmsregionen ska kunna leva och bo bra. Det betyder att vi ska leva klimatsmart. Det betyder att vi ska ha en region som främjar vår hälsa, ha en god miljö och framför allt se till att vi har goda förutsättningar för våra barn. Vi vill att vår region ska utvecklas på ett modernt sätt, med ett rikt urbant kulturliv, en växande arbetsmarknad och en modern landsbygd.

För det behövs en långsiktigt hållbar politik såväl ekonomiskt och socialt som ekologiskt – en mera mänsklig politik.

När man läser årsredovisningen, som innehåller väldigt mycket verksamhetstillfällen, blir man ändå oroad, för både SL och akutsjukhusen visar på stora ekonomiska bekymmer. Det är med nöd och näppe som den styrande minoriteten, Alliansen, klarar av att hålla det ekonomiska bokslutet på plussidan. Alliansens räddning är minskade pensionskostnader och finansiella kostnader på grund av ränteläget, och en fortsatt kraftig inflyttning med ökade skatteintäkter som följd.

Kollektivtrafikens andel av det motoriserade resandet i länet är 37 procent. Det är för lågt. Vi tycker att betydligt fler behöver åka kollektivt i vårt län. Kollektivtrafiken behöver vara norm i samhällsplaneringen och ska vara det självklara resealternativet i människors vardag. Att resa kollektivt har så många fördelar: det är bättre för klimatet, det är bättre för luften i vår region, det ger mindre trängsel och färre köer på vägarna och mindre trafikolyckor.

För att vi ska kunna växa med den kraft som vi gör i vår region behöver kollektivtrafiken fortsätta att utvecklas. Det ska vara enkelt att ta sig mellan jobbet, skolan, förskolan och hemmet. Det ska vara möjligt att ligga i framkant i Stockholms läns landsting vad gäller tillgängligheten och utbyggnaden av kollektivtrafiken.

På hälso- och sjukvårdssidan vill vi se en trygg, jämlik, jämställd och hälsofrämjande hälso- och sjukvård, där tiden räcker till både för patienterna och för personalen och där vi har en god kvalitet, hög evidens och utgår från patienternas behov. Här är personalen vår viktigaste resurs. I dag får personalen i hög grad betala för landstingets bristande organisation och ohållbara ekonomiska prioriteringar. När man tittar på hälsofrämjande arbetsmiljö får man intrycket att den håller på att bli allt sämre. Antalet sjukdagar per anställd har ökat successivt och obevekligt från 15,4 år 2010 till 18,0 år 2014. Det här är en oroväckande negativ trend.

Vi noterar också när det gäller chef- och ledarskap att andelen kvinnor bland de högsta cheferna har minskat på bara ett år, från 35 procent till 19 procent. Det är inte ett jämställt Stockholms läns landsting. Vad beror det här på, hur tänker man i landstingsledningen och vilka åtgärder vidtar man för att ordna till det? Det är ytterligare en negativ trend som vi ser just nu.

Stockholms läns landsting måste bli en attraktiv arbetsgivare dit vårdprofessionen söker sig och väljer att stanna kvar. Personalens arbetsmiljö ska vara bra och den ska vara utvecklande. Vi vill ha en ekonomi i balans som tillgodoser både dagens och morgondagens behov och fördelar kostnaderna på ett rättvist sätt mellan nutida och kommande generationer.

Anförande nr 109
Landstingsrådet J ö r n e h e d (V): Ordförande, fullmäktigeledamöter! När jag hör finanslandstingsrådet och sjukvårdslandstingsrådet dra sina inledningar tänker jag på tv-serien *Skilda världar*. Nu ska jag berätta för er varför.

I den politiska inledningen till ärendet står det skrivet att landstingskoncernen för åttonde året i rad gör ett ekonomiskt överskott. Jag tycker att det är positivt att ni skriver ordet landstingskoncern, för koncernperspektivet har annars varit väldigt osynligt under dessa åtta år av ert styre. I förra årets årsredovisningsdebatt sade finanslandstingsrådet Torbjörn Rosdahl att kostnadsökningen måste ned från 4 till 3 procent. Året gick och kostnadsutvecklingstakten ökade, tvärtemot vad finanslandstingsrådet sade, till 6,6 procent.

Väldigt mycket av kostnadsökningstakten är relaterad till personalbrist. Detta i sin tur får konsekvensen att i dag är det över 300 stängda vårdplatser. Det är ungefär lika många vårdplatser stängda i dag som nästan hela S:t Görans sjukhus, som har 310 vårdplatser. Kommer ni ihåg år 2008, då det var sjuksköterskestrejk? Då sade man att det var patientosäkert, att patientsäkerheten var hotad därför att det var så många stängda vårdplatser. I dag, när det är fler stängda vårdplatser än 2008, nämns ingenting av detta i den politiska inledningen av högerpartiet. Inte ett ord sade heller finanslandstingsrådet om detta i sin inledning.

Om man ur ett koncernperspektiv gjorde ett litet överskott år 2014 så gjorde vissa verksamheter underskott. Akutsjukhusen gick minus med ca 800 miljoner, trafiken med många miljoner. Det var under de sista månaderna förra året. Det är då först man redovisar att sjukhusen går med stora underskott. Det tycker jag reser många frågetecken. Vad har landstinget för ekonomiska uppföljningssystem när det kan gå nästan ett helt år utan att det uppenbaras att akutsjukhusen går med nästan en hel miljard i underskott? Så kan man ju inte ha det.

Hur kan det komma sig att vi har så dåliga uppföljningsverktyg när det gäller verksamheternas ekonomi just 2014, när det är valår också? Jag är övertygad om att vi i alla partier vill vinna val genom ärlighet. Att mörka ekonomiska underskott vore direkt ansvarslöst och oärligt gentemot länets invånare. Vilken otur och vilket sammanträffande för medborgarna att just redovisningen av landstingets verksamheter helt halverade valåret.

Vad betyder dessa siffror och denna text i årsredovisningen för medborgarna, för patienter i vården, för den anhöriga, för vårdpersonalen och för resenären i kollektivtrafiken? Det är ju medborgarna som på akutmottagningarna drabbas av långa väntetider på en vårdplats. Det är medborgarna som får trängas i tunnelbanan och sakna sina inställda tåg. Vi har patienter i korridorer. Överbeläggningar blir mer och mer normalläge. Stabsläge och anmälningar om en ohållbar arbetssituation blir mer vanligt. Det är sommarbemanning året om i vården. Och orsaken kan i stort sett hänföras till vakanser. Det är framför allt sjuksköterskor som saknas. Det är uppenbart att löneutvecklingen för sjuksköterskor har varit alltför långsam och att alltför många undersköterskor har försvunnit ur verksamheten.

Vi lade fram en budget där vi öppnade för möjligheten att höja ingångslönen för sjuksköterskor till 25 000 kronor. Ni har hårdnackat vägrat att gå med på det. Ni har i stället valt dyrare inhyrningslösningar, brandkårslösningar. I stället för att aktivt arbeta med konkreta personalförslag på lång och kort sikt har ert näst intill enda förslag varit: Lämna landstinget och gå till det privata! Skillnaden mellan er och Vänsterpartiet är att ni

gör allt för att personalen ska lämna landstinget. Vi gör allt för att de ska stanna kvar, för de behövs här för att vårda de sjuka personerna.

Inte minst alla de nya vårdval som har införts utan speciella konsekvensbeskrivningar sticker i väg i en kraftig kostnadsökningstakt till 7,8 procent. Vi tycker inte att man kan ha det så. Jag tycker att det finns en övertro på att patienter ska kunna fungera som kunder och att efterfrågan ska kunna reglera tillgången på vård. Vi får inte glömma att såväl Riksrevisionen som landstingets egna revisorer under åren har anmärkt på hur personer med kroniska sjukdomar och sköra äldre åsidosatts i detta system. Hälsoklyftan i detta län växer. Vänsterpartiet efterlyser en tydligare styrning av vården så att de med störst behov prioriteras. Därmed yrkar jag bifall till vårt särskilda uttalande.

Anförande nr 110
Landstingsrådet B o h l i n (KD): Ordförande, presidium och åhörare! Årsredovisningar kanske inte är de mest spännande dokument man kan ta sig an, men årsbokslutet för Stockholms läns landsting för 2014 är det faktiskt en glädja att läsa. Jag vill gärna kalla det för ett gott bokslut över vården i vårt län, utan att för den delen ringakta trafiken. För åttonde året i rad visar landstinget ett positivt resultat. Vi i Alliansen har arbetat hår för en ekonomi i balans, vilket är själva grunden och förutsättningen för att möta ett växande behov av både vård och kollektivtrafik och givetvis också möjligheten att ta del av goda kulturupplevelser, som också är ett viktigt ansvar för vårt landsting. Stockholms län står för hela 34 procent av landets befolkningsökning.

Alla verksamheter behöver konkreta mål. Utan tydliga mål går det inte att följa upp verksamheten. Det går heller inte att utveckla den. Landstingsfullmäktige har i demokratisk anda formulerat fyra övergripande mål för hälso- och sjukvården. Det är vård i rätt tid, säker vård, hög effektivitet och högt förtroende för vården. Samtliga dessa övergripande mål har uppnåtts under året. Fler länsmedborgare har ett invånarkonto på Mina vårdkontakter. Andelen husläkarmottagningar som bedriver aktivt förebyggande arbete har ökat från föregående år, 2013, och antalet patienter som får tid för behandling inom 90 dagar genom vårdgarantin har blivit ännu högre än tidigare år. Utfallet är nu 90 procent, att jämföra med 88 procent förra året. Fler uppger också att de har förtroende för vården. Antalet läkarbesök i öppenvården ökade med 1 ½ procent jämfört med 2013 och läkarbesök utanför akutsjukhusen har ökat med ca 19 procent. Det ligger också väl i linje med Framtidens hälso- och sjukvård att flytta vård som inte måste bedrivas på akutsjukhusen ut i öppenvården.

Det finns många fler exempel att räkna upp, men sammantaget tycker jag att man kan konstatera att vi är på rätt väg. Vi har nått kraven för att få del av kömiljarden. Landstinget räknar med att få tillbaka 114 miljoner kronor i ersättning från staten tack vare vårt intensiva arbete med att minska väntetiderna till vården.

Det allmänna hälsotillståndet har förbättrats hos invånarna i vårt län. Vi har infört sex nya vårdval. Jag vill särskilt nämna ett viktigt vårdval för en kanske försummad patientgrupp. Det är vårdval vid långvarig smärta och utmattningssyndrom. I sommar startar en klinik vid Stora Sköndal.

Till sist vill jag nämna något om utvecklingen för våra barn och unga. 2 582 förlossningar skedde vid nystartade BB Sofia under 2014. Det nyinrättade glasögonbidraget för barn tog ca 2 200 barn del av. Andelen uthämtade recept för antibiotika minskar.

Sammanfattningsvis tycker jag att det här är ett gott slut och ett bokslut att vara stolt över, även om det finns områden att ytterligare förbättra.

Anförande nr 111
Landstingsrådet H e m m i n g (C): Det känns alltid roligt att diskutera bokslutet, men det är lite kluvet när man ska diskutera budget mindre än en månad senare. Likväl är det, som flera talare har nämnt, viktigt att också ta sig tid att blicka bakåt för att kunna rusta sig för framtiden. När man summerar det här bokslutet och därtill läser det ur just det historiska perspektivet tror jag ändå att det är ganska unikt att ett landsting har kunnat ha ett positivt resultat under så många år i följd och under så skiftande konjunkturväxlingar och omvärldsförutsättningar. Jag tror också att man även från oppositionens sida ska känna någon liten glädje över att vi har förmått att sätta undan en del reserver för de starka omställningar som är nödvändiga i en region som växer så snabbt som Stockholmsregionen gör. Men det är klart att även vi i Alliansen har all anledning att ha en ödmjukhet och se att det finns utmaningar i det här bokslutet som vi behöver ta oss an och som vi tar oss an och nu arbetar hårt för att bemästra. Kostnadsutvecklingstakten är naturligtvis ett sådant exempel.

Mycket är ändå positivt. Jag vill särskilt nämna att vi har en fantastisk kapacitet när det gäller att investera i den här regionen, i ett läge där vi också måste investera och vi gör det. Att starta processen med att bygga en ny tunnelbana under året tycker jag är ett fantastiskt steg som verkligen visar att vi också förmår att visa handlingskraft i den här regionen mellan landsting och kommuner och tillsammans med statsmakten.

Stockholms läns landsting är inte bara genom tunnelbaneutbyggnaden och kollektivtrafikarbetet en mycket stark miljökraft. Ett exempel där vi är nydanande och där man tydligt kan peka på de starka sambanden mellan grön hållbarhet och ekonomisk hållbarhet är nysatsningen på gröna obligationer, där Stockholms läns landsting har kunnat låna förmånligt till projekt som Roslagsbanans upprustning och nybyggnation och även till upprustning och nybyggnation vid Södertälje sjukhus just utifrån att det här är investeringar som också stärker den miljömässiga hållbarheten. Som vanligt är vårt effektiva miljöarbete en källa till både glädje och stolthet. Inte minst ger det ett visst hopp om att många saker trots allt går i rätt riktning även i det globala miljöarbetet. Vi bidrar i hög grad till det.

Vi har en stark regional utveckling, men självklart behöver vi om vi ska ha en fortsatt stark regional utveckling en hållbar transportapparat och en hållbar kollektivtrafik. Det samlade trafiksystemet måste vara hållbart. Det är klart att ett ökat kollektivtrafikresande är en viktig del i det. Det finns en viss tendens till ett ökat kollektivtrafikresande under senare år. Vi får se hur det står sig under året. Men jag tycker att det förblindar lite grann när man enbart pratar kollektivtrafik och biltrafik. Det är inte så att varje person som slutar att åka kollektivt börjar åka bil eller att varje person som slutar att åka bil börjar åka kollektivt. Det vi har sett under de senaste åren, inte minst tack vare Alliansens satsningar i Stockholms stad, är ju att cykeltrafiken är en snabbt växande del av det samlade trafiksystemet. Det här är kanske det bästa sättet att arbeta med hållbarhet. Det är när vi kan välja att bo nära våra arbetsplatser eller när vi kan ta oss fram dit utan att behöva anlita motoriserade färdmedel över huvud taget som vi når den verkliga hållbarheten. Skulle vi räkna in cykeltrafiken i de trafikstrategiska mättalen och nyckeltalen tror jag att vi skulle se en lite annan bild. Vi kanske också skulle göra lite annorlunda prioriteringar. Det är väl värt att ta med sig inför arbetet med både kommande trafikpolitik och regionutvecklingspolitik.

När det gäller miljöarbetet i landstinget kan jag bara konstatera att det rusar framåt. Vi har en särskild diskussion i samband med miljöredovisningarna, eftersom det är en sådan viktig fråga. Men jag nämner att förskrivningen av antibiotika fortsätter att minska, även om vi som storstadsregion ligger illa till jämfört med många andra landsting går det definitivt åt rätt håll. Det här är en jätteviktig fråga för framtiden.

Vår fossilfria kollektivtrafik bara rusar. Vi tar ju tiotals procentenheter i ökad hållbarhet varje år på det området. Vår energianvändning minskar och vi har fått den första elbåten.

Bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 112
Landstingsrådet F o r s l u n d (FP): Fru ordförande, ledamöter och åhörare! 2014 var ett år då vi tog flera avgörande steg i landstingets arbete med förnyelse och innovation samt vår förmåga att snabbare skapa nytta för våra patienter och vår personal av den nya tekniken, nya behandlingsmetoder och de arbetssätt som vi behöver för en modern vård. Det är här vi också har receptet för framtidens utmaningar. Vi har chansen nu till lösningar, inte bara med ökade resurser eller mer personal utan också möjligheten att hitta de nya arbetssätt som framtidens vård behöver. Här har vi tagit strategiska initiativ som började ge resultat redan under förra året. Jag vill tacka alla de eldsjälar och medarbetare som har gjort det möjligt.

Jag vill också ta upp tre goda exempel på vad som faktiskt har åstadkommits under förra året. Det första handlar om hur vi faktiskt använder upphandlingsinstrumentet när vi upphandlar nya produkter och tjänster för landstingets verksamheter. Det har vi nu använt strategiskt som ett verksamhetsutvecklingsverktyg snarare än bara ett verktyg för ekonomi och juridik. Exempelvis har SLL-upphandling nu sett på totalpriset under en livscykel för en produkt, den nytta den skapar för verksamheten och inte bara inköpspriset. Exempelvis inom sårvården har det gjort stor skillnad. Man kan upphandla mycket mer effektiva produkter som minskar lidandet för patienterna.

Vi har också blivit bättre på att samordna våra upphandlingar av medicinteknik, vilket skapar stor effekt när vi nu ska byta ut mycket av den teknik vi har på sjukhusen. Vi har på Nya Karolinska prövat helt nya metoder när det handlar om innovationsupphandling och långsiktiga partnerskap med leverantörer för att säkerställa att Nya Karolinska har den bästa och mest moderna tekniken under en lång period framåt, så att vi inte upphandlar i dag det som har blivit gammalt när sjukhuset öppnar om några år. Det är ett viktigt område.

Vi har också inom informationsförsörjningen i landstinget tagit ett avgörande steg. Vi har sjösatt ett arbete tillsammans med Västra Götalandsregionen och Region Skåne – det som kallas 3R-samarbetet – om framtidens vårdinformationsmiljö. Äntligen har vi börjat resan mot att ge vår vårdpersonal smartare verktyg i vardagen, bättre teknik som stöder en säkrare, mer tillgänglig och mer effektiv hälso- och sjukvård. Under förra året togs programdirektiven fram i det arbete som nu inleds under våren 2015. Här har vi en chans att ge både personal och patienter de verksamhetsstöd som de så desperat behöver. Här visar också SLL att vi tar den ambition vi har att gå i bräschen för Sveriges e-hälsoarbete på nationell nivå på allvar.

När vi pratar om framtidsplanen och nätverkssjukvården bör vi notera att den inte bara kräver bättre informationsförsörjning för vår vårdpersonal och informationsutbytet inom vården, det krävs också framsteg när det gäller utbyte av information mellan vården och våra invånare. Här kan vi glädja oss åt att vår vårdportal 1177. se slår rekord i antal besök. Under 2014 hade vi närmare 71 miljoner besökare på den här sidan, varav 30 miljoner kom från Stockholms län. Det innebär att varje invånare i länet i snitt besökte den här vårdsajten 13,7 gånger per invånare, vilket är imponerande. Webben och digitala kanaler har gått från att vara en perifer extrakanal till att vara en av kärnkontaktvägarna för många patienter.

När vi pratar om digitala kanaler som viktiga ska vi veta att digital tillgänglighet är lika viktig som tillgängligheten på sjukhusen för att kunna avlasta vården, för att erbjuda en bättre service och att vården finns tillgänglig i patienternas vardag. Exempel på hur man använder de här tjänsterna är att 73 000 recept förnyades elektroniskt på Mina vårdkontakter. Hela 55 000 tidsbokningar gjordes under förra året av patienter som bokade en tid direkt hos en vårdgivare. Detta visar på att vi är på god väg att stärka informationsförsörjningen i landstinget.

Anförande nr 113
Landstingsrådet J ö r n e h e d (V): Jag vänder mig till Torbjörn Rosdahl, för du började ju. Jag tycker att det är jättespännande att höra dig, Torbjörn, för vi verkar uppfatta det här landstinget väldigt olika. Du sade bland annat att ni investerar i fler vårdplatser, och det är ju bra. Det behöver vi, eftersom vi har ett väldigt lågt antal slutenvårdsplatser per hundra tusen invånare. Men de här fler vårdplatserna, vilka har du tänkt ska jobba där när vi har 300 stängda som du glömde bort att över huvud taget nämna i ditt inledningsanförande?

Sedan undrar jag en sak till, Torbjörn. Längst ned i den politiska kappan till ärendet pratar ni om investeringar. Ni skriver: ”Som exempel kan nämnas ny förlossningsklinik vid S:t Görans Sjukhus.” Var har det beslutats någonstans? Är det redan klart och på gång? Det är jättebra om vi får information om det.

Anförande nr 114
Landstingsrådet R o s d a h l (M): Fru ordförande! Du tillhör ju det gäng som tror att vårdplatser alltid är det som är viktigast. Men antalet vårdtillfällen är mycket mer intressant. Jag skulle nästan önska att det var en liten frågestund där vi fått sträcka upp händer och så vidare. Egentligen skulle jag vilja ställa en fråga också: Känner ni till vilket som är Stockholms läns landstings näst största sjukhus? Det är hemsjukvården. Det innebär att det inte är antalet vårdplatser som är primärt viktigt utan att man får den vård man behöver. Man får vård på sjukhuset och sedan vårdas man hemma av professionen. Då drabbas jag av mina egna baciller i stället för att smittas på sjukhuset.

S:t Göran och förlossningen har det inte fattats något beslut om, men det är det vi önskar i alla fall.

Personal är en utmaning, men det är när man tänker på hur det ser ut i dag. Det kommer säkert att se annorlunda ut i morgon med e-hälsa och så vidare.

Anförande nr 115
Landstingsrådet J ö r n e h e d (V): Det var du, Torbjörn Rosdahl, som nämnde ordet vårdplatser. Då tog jag den bollen. Jag tror att det är jättebra att man i modern sjukvård kan få hem läkare och vårdpersonal om man så önskar, att man på olika sätt och vis kan få kontakt med vården. Men fortfarande behöver vi, om vi ska bedriva vård och ha hög ambition i vården, personal. Det är det som jag tror är den punkt som är en jättestor utmaning. Ni skriver i er inledning att personalrekryteringen har varit lite problematisk, men ni skriver inte ett ord om att vårdplatser är stängda. Jag säger återigen att när det var så här många vårdplatser stängda 2008, när Vårdförbundet gått ut i strejk, sade man att det var patientosäkert och en samhällsfara. I dag är fler vårdplatser stängda och då säger man ingenting i inledningen från er sida.

Anförande nr 116
N i n o s M a r a h a (FP): Fru ordförande! Det har sagts många bra saker i den här debatten. Jag tänker inte upprepa allt, men det känns bra att för åttonde året i rad kunna säga att vi har gått med överskott. Det är också bra att Standard & Poor’s har uppmärksammat detta och gett oss det näst högsta betyget.

Utmaningarna är stora, och vi tar oss an dem bland annat för kollektivtrafiken och för akutsjukvården. Det krävs nya sätt att arbeta, nya sätt att tänka. Det krävs att vi effektiviserar verksamheterna. Det krävs att vi ökar produktiviteten, precis som även delar av oppositionen är inne på. Därför känns det bra att vi i landstingskoncernen också visar att vi har inlett arbetet med att ompröva kostnadsdrivande projekt och att det ger skattebetalarna mer valuta för pengarna. Det är ett arbete som vi kommer att återkomma till om en månad, men jag kan ändå konstatera att årsredovisningen visar att vi har uppnått många av de mål som vi har satt upp, bland annat hög måluppfyllelse i tillgängligheten i vården. Här vet jag att det förs fram kritik, att tillgängligheten inte har ökat, att den har minskat. Jag kan inte se att det stämmer. Om man läser årsredovisningen

ser man att tillgängligheten har ökat när det till exempel gäller sådan behandling som vi kritiseras för. Allt fler får behandling inom 90 dagar. Vi uppfyller vårdgarantin där. Däremot kan det bli bättre när det gäller första kontakten för besök. Men vad gäller behandling är det en ökning och det framgår av årsredovisningen.

Sedan har vi frågan om kostnadsdrivande vårdval. Vi hör från S att vi måste se över vissa vårdval som är kostnadsdrivande. När vi nu har inlett det arbetet, som vi får återkomma till i nästa debatt, hör vi ändå en viss kritik. Jag tycker att det är viktigt att vi är självkritiska när vi läser årsredovisningen och ser vad det är vi kan förbättra. Vårdvalet i sig är en frihetsreform. Frihetsreformer kostar. Men vi måste förändra ersättningssystemet så att det bättre premierar mer patientnytta, så att det premierar mer värde i vården, mer kvalitet. Vi har inlett det arbetet och kommer att intensifiera det.

Vi gör enorma investeringar i både sjukhusen och kollektivtrafiken. Vi har bland annat köpt in nya tunnelbanefordon, C30, som trafikerar Röda linjen. Det görs många bra saker som har lyfts fram av de andra debattörerna, men investeringstakten måste balanseras. Det är också en utmaning som vi har framför oss.

Sammantaget tycker jag ändå, mot bakgrund av det som har sagts, att 2014 var ett bra år. Vi kan nu gå vidare och utveckla kollektivtrafiken, akutsjukvården och även regionens tillväxt.

Anförande nr 117
F r e d r i k W a l l é n (KD): Fru ordförande, ombud och åhörare! Jag ska börja med att medge att det faktiskt är första året i år som jag har läst årsredovisningen för Stockholms läns landsting. Jag kan ha bläddrat i den någon gång tidigare, men 2014 års årsredovisning är den första som jag personligen har läst. Precis som har framförts här tidigare slås man av vilken enormt omfattande och i allt väsentligt väl fungerande verksamhet vi har att styra över, hur många goda medarbetare vi har och hur många goda sammanställare av årsredovisningar vi har. Ett särskilt tack vill jag rikta till dem som har sammanställt den här. Den är verkligen en fin översikt över vår viktiga verksamhet.

Precis som också tidigare har sagts är det ju så att även om en årsredovisning blickar bakåt – en sliten men korrekt klyscha är ju att vi lär av historien – lär årsredovisningen oss inför framtiden. Som landstingspolitiker borrar man naturligtvis i det verksamhetsområde som man har mest ansvar för eller arbetar med själv. Jag har som ordförande i färdtjänst- och tillgänglighetsberedningen under trafiknämnden självfallet tittat särskilt på de områdena. Vi kan börja med att ta avstamp i att nöjdheten med färdtjänsten bland brukarna fortfarande är nästan 90 procent. Den är 87 procent. Det finns mycket att jobba med inom färdtjänsten. Det finns mycket att jobba med när det handlar om att ta in feedback från brukare och så vidare. Men att ta avstamp i sådana siffror när man tar del av en årsredovisning känns väldigt härligt.

Det finns faktiskt något från 2014 som jag kan tänka mig är något av ett skov utifrån de investeringar i tillgänglighet i den allmänna kollektivtrafiken som jag tror att det normalt sett är ganska stor enighet om i den här församlingen. Det är nämligen nu vi kan se att vi har fler färdtjänstberättigade resenärer i den ordinarie kollektivtrafiken än i den reguljära färdtjänsten. Det är 4,1 miljoner resor per år i den rena färdtjänsten, men det är 5,1 miljoner resor av färdtjänstberättigade resenärer i den ordinarie kollektivtrafiken. Det är ju därför man har beslutat om dessa stora investeringar i tillgänglighet i den ordinarie kollektivtrafiken, därför är det här verkligen någonting som bådar gott inför framtiden och som borde sporra oss att fortsätta bevaka de här frågorna.

Det finns mycket kring tillgänglighet i den ordinarie kollektivtrafiken att lyfta fram ur årsredovisningen: den tillgänglighetsanpassning som skett genom hållplatsutrop, låginstegsgolv och också den ledsagning som finns på 155 stationer och bytespunkter. Utifrån det perspektivet och med ett litet tips till oss allihop att om vi inte redan har gjort det titta på alla tillgänglighetsanpassningar på vår egen hemsida – det finns till och med en Youtubekanal där man kan titta på filmen *Resa med SL-trafiken för dig som har en*

funktionsnedsättning – vill jag än en gång tacka för denna årsredovisning och naturligtvis yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 118
M i c h e l S i l v e s t r i (MP): Ordförande! Håkan Jörnehed nämnde tidigare att han tyckte att inledningen av debatten påminde om en tv-serie, *Skilda världar*. Fredrik Wallén var inne på film och så är det faktiskt i mitt fall. Jag kom att tänka på en film i stället, nämligen *Tillbaka till framtiden*, när jag hörde Torbjörn Rosdahl redogöra för årsredovisning 2014 och snarare var långt inne på hur alla investeringar är slutförda. Det känns naturligtvis lite konstigt. Vi som har sett filmen, och det tror jag att de flesta har gjort, vet att framtiden kan bli lite olika beroende på vilken väg man tar dit. Där är vi kanske inne i *Skilda världar*. Vi har olika syn på det.

Det har framförts här, ganska pompöst i vissa fall, att man har klarat av ekonomin på ett bra sätt för åttonde året i rad. Jag ska försöka ge både ris och ros, men vi kan väl ändå konstatera allihop som har satt oss in lite grann i siffrorna att det definitivt var med rena förskräckelsen man klarade sig på plussidan den här gången. Det tycker jag att man kan vara ärlig med.

Annars har det återigen talats en hel del om Framtidens hälso- och sjukvård. Vi har ju påbörjat den processen nu. Jag tycker på något sätt, det har min partikollega Susanne Nordling varit inne på också, att man kanske inte riktigt har bäddat för den på rätt sätt, inte krattat på rätt sätt och utnyttjat reserverade medel i ett tidigt skede för att personalen ska kunna genomföra den här omställningen på ett bra sätt. Det ser vi också i ett ökat antal sjukdagar, i personalflykt och så vidare, vilket bidrar till de problem som vi står inför.

Nya vårdval talar man också om. Visst vet vi alla att vårdvalen i mångt och mycket är kostnadsdrivande. Det går naturligtvis bra att stå i talarstolen och skryta om nya vårdval när vi redan har sett att man har börjat skära med en rejäl osthyvel på ersättningen till dem som ska arbeta med de här vårdvalen och så att säga tillhandahålla dem. Det är ett givande och tagande på samma gång, tycks det.

Ninos Maraha var inne lite grann på kömiljarderna. Jag hängde kanske inte riktigt med där, men när det gäller tillgängligheten har ändå Stockholms läns landsting klarat sig bra och fått en bra belöning. När det sedan i andra skedet gäller att ta hand om de patienterna och faktiskt ge dem behandling och hjälpa dem får man väl säga att det tyvärr har varit lite sämre. Det är ju det som många av oss har varnat för när det gäller den här typen av bonussystem.

Lite ris och lite ros, nu ska jag ta lite ros. Vi har redan tidigare hört om gröna obligationer. Vi tycker att det är föredömligt av Stockholms läns landsting att på något sätt gå före med den typen av instrument, även om det är i sin linda, som vi hörde Frida Korneliusson prata om tidigare. Vi gör mycket som är bra. Någon slags liten eloge får jag ändå rikta till miljölandstingsrådet Gustav Hemming. Men sedan är det också så, det kan jag inte låta bli att påminna om, att vi är bland de sämsta landstingen i landet när det gäller energieffektivisering i våra egna lokaler. Det måste vi definitivt göra någonting åt.

Anna Starbrink var bland annat inne på Mina vårdkontakter. Även där tycker jag att det är värt ros. Det som skett är glädjande, för det är också ett sätt att genom e-hälsa stärka patientinflytandet, öka patientmakten. Det var också Daniel Forslund inne på lite grann när han nämnde 1177 Vårdguiden. Visst är det bra med våra e-hälsoresurser, men samtidigt måste vi också vara medvetna om att inte alla våra invånare har tillgång till dem eller vet hur de fungerar. Det måste vi naturligtvis också vara beredda att parera så att vi fortsatt har en så långt det är möjligt jämställd vård.

När det gäller patientinflytande måste vi som sagt bli bättre på att gå från ord till handling. Det kan inte bara handla om digitala instrument och e-hälsa utan vi måste också se det i vården. Jag väntar på den dag då vi ser en patientrepresentant i någon vårdenhets

styrelse, till exempel på Karolinska. Många av oss har också på senare tid i tidningen sett fallet Åke, 90 år, med 66 läkare under ett års tid. Där kommer ändå på ett bra sätt ett erkännande från Anna Starbrink att det här inte är bra och att man måste göra någonting. I det fallet är det ersättningssystemet, men man måste naturligtvis också lyssna på patienterna.

Avslutningsvis vill jag bara säga att vi från Miljöpartiet lägger fram ett särskilt uttalande med lite korrigering av det som har gått ut tidigare.

Sedan vill jag bara tacka Torbjörn Rosdahl för att han genom alla hemvårdsplatser lyckades öka antalet vårdplatser till ungefär 2,2 miljoner.

Anförande nr 119
N i n o s M a r a h a (FP): Bara en kort replik till Michel Silvestri och ett förtydligande av vad jag faktiskt sade. Jag sade att vi har ökat tillgängligheten enligt landstingets uppsatta mål. Då har vi vad gäller andelen patienter som har fått vård inom fem dagar hos husläkare nått 89 procent. Vi klarar målet. Sedan har vi också ökat andelen patienter som har fått tid för behandling inom 90 dagar. Andelen som får behandling har ökat till 90 procent. Däremot har vi minskat andelen patienter som får tid för ett första besök inom 30 dagar. Det här är enligt landstingets mål.

Sedan har vi så klart de nationella målen som vi måste bli bättre på att leverera. Där har tillgängligheten ökat för besök men inte behandling enligt den kritik som har förts fram. Det får vi givetvis ta med oss.

Anförande nr 120
M i c h e l S i l v e s t r i (MP): Eftersom Ninos Maraha var inne på kapitlet måluppfyllelse och det du nämnde också är en del av det vill jag koppla det lite grann till det som Ella Bohlin var inne på, de sex övergripande målen som landstingsstyrelsen anser är uppfyllda. Där är det ju intressant – nu går vi kanske händelserna lite i förväg, men det har ändå med det här att göra – att landstingsrevisorerna inte delar den synen. De ser bara att två av de övergripande målen är uppfyllda, att tre är delvis uppfyllda och att ett inte är mätbart över huvud taget.

Anförande nr 121
Landstingsrådet L a r s s o n (S): Fru ordförande! Jag vill för egen del säga att jag tycker att det har varit en väldigt intressant och givande diskussion så långt. Det är spännande att det i en sådan komplicerad och mångfasetterad verksamhet som vår finns så många bilder av hur det står till. Själv känner jag en enorm glädje över att få bo i den här fantastiska regionen med befolkningstillväxt och en ung befolkning. När jag möter kolleger från andra delar av landet säger de dessutom ofta till mig: Ni i Stockholm har det ändå ganska fantastiskt. Ni har en ökande skattetillväxt. Ni har alla förutsättningar som vi inte har i många glesbygdslandsting eller landsting som präglas av svår arbetslöshet. De har mycket större utmaningar än vi att hantera. Det är ett fantastiskt landsting och en fantastisk region som vi verkar i. Det måste man ändå börja med att säga.

Samtidigt som väldigt mycket av det som andra debattörer har sagt är alldeles sant finns det andra bilder. Trots våra fantastiska förutsättningar är det ändå så att vi inte är bäst i landet på att leva upp till den generella vårdgarantin. Vi har problem. Det nämndes ju alldeles nyss. Trots våra fantastiska förutsättningar står vi i en situation där vi förra sommaren, fru ordförande, hade stängda vårdplatser, vi hade personal som var jättebekymrad över hur det låg till med patientsäkerheten och vi hade en barncancervård som var under all kritik. När jag pratar med personalen ute på våra sjukhus nu är det många som är oerhört oroade över hur situationen ska bli den kommande sommaren. Trots de fantastiska förutsättningar som vi har i vårt landsting klarar vi inte av att hålla våra vårdplatser öppna. Det tycker jag är tragiskt.

Trots våra fantastiska förutsättningar kan vi konstatera att sjukhusen i vår region har gått med 800 miljoner kronor i underskott, att vi inte klarar av att hålla våra sjukhusbudgetar samtidigt som vi har en sjunkande vårdproduktion och stängda vårdplatser. Det är klart att inte någon från något parti kan vara nöjd när situationen ser ut på det sättet. Alla seriösa politiker borde begripa att det är någonting vi borde försöka göra någonting åt.

Jag vet också att en hel del politiker i den här salen tror att vårdval är lösningen på allting och att vårdval liksom är ett magiskt trollspö som man kan hålla ut över sjukvården. Men jag tror att en eller annan i den här salen fick sig en tankeställare i mars när hälso- och sjukvårdsnämnden hade att hantera panikbesparingar – det är vad jag kallar det för – på vårdvalssystemen. Man slog till med drakoniska besparingar rakt in i ersättningssystemen. Det är klart att många av de privata vårdgivare som blev väldigt glada över de här vårdvalssystemen nog tänkte en och annan tanke när det visade sig att alliansmajoriteten i den här salen genom ett klubbslag ryckte undan och förändrade de ekonomiska förutsättningarna dramatiskt för dem. Det är otryggt att verka i Alliansens vårdvalssystem här i Stockholm. När som helst kan de ekonomiska förutsättningarna ändras, beroende på att man har konstruerat system som inte är långsiktigt hållbara.

Visst kan vi debattera många gånger med varandra om vad som är klokt, rimligt och riktigt och visst kan ni tycka att vi socialdemokrater har haft fel när vi har riktat kritik mot vårdvalen. Det är er fulla rätt. Men kan ni åtminstone inte bära med er tanken om det är rimligt att rulla ut ett tiotal nya vårdval varje år utan konsekvensanalyser, utan att fundera på om de är långsiktigt ekonomiskt hållbara, utan att fundera på vilka effekter de faktiskt får på exempelvis sådana viktiga begrepp som jämlik vård och ett allsidigt vårdutbud över hela regionen. Man har rullat ut vårdval som om det är en religiös dogm som gäller i alla lägen. Tio nya vårdval varje år gäller till vilket pris som helst. Om jag vore allianspolitiker, Gud förbjude, skulle jag noga säga så här: Vårdval är bra, men jag kanske ska ta det lite lugnare och se till att de vårdval som läggs ut faktiskt fungerar så att jag slipper gripa till panikbeslut, som man gjorde i mars.

Åke, med 66 läkarkontakter, omnämndes alldeles nyss. Åke är tyvärr inte ensam. Vi har ett fragmentiserat vårdsystem i vårt län. Vi har ett system där alldeles för många säger NAP, någon annans patient. Det är inte jag som behöver ta ansvar. Jag skickar patienten vidare. Jag tror att vi behöver bygga ett mycket mer sammanhållet vårdsystem, där läkarna faktiskt uppmuntras att ta ett helhetsansvar. Men då måste vi också våga tänka sammanhållning och samarbete i stället för konkurrens och uppsplittring, ett helt annat sätt att tänka på sjukvården.

Jag ska ändå avsluta med att ge en eloge. Jag tycker att Anna Starbrink på sistone har skickat ut signaler om att hon vill prata om primärvårdens ersättningssystem. Det är en riktigt positiv signal. Jag tror att det finns förutsättningar för oss att tillsammans prata om detta och göra någonting bättre, så att vi som man har gjort i resten av landet kan närma oss att faktiskt bli överens om hur primärvården skulle kunna se ut. Jag tror att det är möjligt. Men jag vill samtidigt som jag ger den rosen ändå be er att tänka en gång till på varför det är så viktigt att rulla ut tio nya vårdval om året. Är det inte bättre att genomföra en klok politik som håller så att man slipper genomföra panikbesparingar?

Anförande nr 122
Landstingsrådet L i n d q u i s t (M): Fru ordförande! Det är glädjande att höra att även Dag Larsson tycker att vårdval är bra. Men när han pratar om det fantastiska förutsättningarna i den här regionen har han bara delvis rätt. Det här är en fantastisk region. Den växer snabbt. Vi har en massa fördelar. Men den skapar också väldigt stora utmaningar för oss att hantera. Därför tycker jag faktiskt att det är en bedrift att vi har, som finanslandstingsrådet och flera talare före mig har nämnt, klarat av att ha en budget i balans åtta år i rad, detta samtidigt som verksamheten växer rekordartat. Vi har fler sjuksköterskor och fler läkare anställda än någonsin. Vi gör rekordstora investeringar i det här landstinget. Det gör vi samtidigt som vi har en skatteutjämning som slår hårt mot regionen. Vi har inte mer pengar per capita att röra oss med än någon annan. Däremot har

vi större utmaningar därför att nya investeringar kostar mer än att bedriva verksamhet i så att säga redan befintlig kostym.

Jag tänkte ägna några minuter åt att prata om de investeringar som vi faktiskt gör. Vi hade en budget för investeringar på nästan 16 ½ miljard förra året. Vi lyckades upparbeta 91 procent, motsvarande nästan 15 miljarder av detta. Det innebär att vi i landstinget investerar mer än vad varje kommun i det här länet, Stockholms stad undantaget, omsätter. Det är alltså gigantiska belopp vi pratar om. Vi får mycket för de här pengarna, men det gäller att vi investerar rätt, att vi har koll på hur pengarna används och att vi ser till att leverera bra kvalitet till invånarna för detta.

Av de knappt 15 miljarderna går 7,8 miljarder lite drygt till trafiken. Vad har vi fått för de pengarna? På Roslagsbanan har vi byggt tre nya dubbelspårsträckor. Vi har vidtagit bulleråtgärder och vi har rustat upp vagnarna. Vi har genomfört en upprustning av Lidingöbanan som dock, det ska erkännas, väntar på att få det sista med signalsystemet åtgärdat innan den kan gå i gång igen. Röda linjen har påbörjats. Det är en mångårig investering på sammanlagt 12 miljarder, om jag minns rätt, där vi har byggt en ny depå i Norsborg. Vi har moderniserat stationer i Norsborg och Hallunda och vi har börjat delbetala de nya fordonen. Vi har tecknat en överenskommelse med Stockholm, Nacka och Värmdö om finansieringen av bussterminalen vid Slussen. Vi har fortsatt programstudien för Spårväg Syd. Tvärbanan för Solnagrenen har åter trafikstartat i augusti efter att under sommaren ha varit avstängd på grund av en ombyggnation.

Utbyggnaden av tunnelbanan har påbörjats. Där finns stora förhoppningar och förväntningar för den här växande regionen som jag tror att alla i den här salen delar. Citybanans projekt fortsätter med full kraft. Förutom vad vi lägger ned själva har vi fått en medfinansiering på 710 miljoner kronor för de olika investeringarna i år.

När det gäller vården har vi investerat 2,8 miljarder, förutom nya Karolinska. Här är de största projekten en ny- och ombyggnation av Södertälje sjukhus, upprustning av Löwenströmska och ett nytt garage i Huddinge. Det ska påpekas att det har blivit dyrare än den ursprungliga budgeten, men det beror på att vi kopplar det till en försäljning av en fastighet ovanför så nettot blir trots allt plus för detta. Vi har också tagit genomförandebeslut för behandlingsbyggnad på Södersjukhuset och en likadan behandlingsbyggnad för Danderyds sjukhus. Sedan har vi lite smolk i bägaren. Det gäller S:t Göran, där akutmottagningen tyvärr har blivit försenad på grund av överklaganden. Det är risk att även vårdbyggnaden kommer att möta samma försening framöver eftersom även den har blivit överklagad.

Detta var ett litet axplock av vad vi har fått för de inte fullt 15 miljarderna. Det är som sagt rekordstora investeringar vi gör. Vi har koll på ekonomin och vi ska fortsatt ha koll på ekonomin och kvaliteten i det vi levererar.

Med detta, fru ordförande, yrkar jag bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 123
Landstingsrådet L a r s s o n (S): Jag skulle vilja ge en form av konsumentupplysning till någon eventuell lyssnare utanför den här salen. Ni hörde nu Paul säga att en del av Stockholmsregionens problem beror på den förhatliga skatteutjämningen. Den minnesgode kanske minns att även finanslandstingsrådet pratade om den hemska skatteutjämningen. Jag vill bara tala om för er redan i förväg att det här kommer ni att få höra mer av hela vägen fram till 2018. År 2018 kommer alla problem i det här landstinget att bero på den förhatliga skatteutjämningen. Den är hemsk. Det säger Moderaterna. Och de kommer att säga det med emfas.

Vad de kommer att glömma att säga är att de har styrt det här landet i åtta års tid. I praktiken står Moderaterna bakom 90 procent av skatteutjämningssystemet. Det kommer de att glömma lagom till 2018. Det jag gjorde just nu, fru ordförande, var att genomföra

någon form av förberedande konsumentinformation inför den kommande valrörelsen 2018.

Anförande nr 124
Landstingsrådet L i n d q u i s t (M): Fru ordförande! Jag har aldrig påstått att skatteutjämningen är orsak till allt ont här i landstingsvärlden eller den kommunala världen. Däremot glömmer ni socialdemokrater lätt att det är en belastning för vår ekonomi. Ni glömmer väldigt gärna bort att ett landsting som växer så att det knakar har kostnader som andra landsting inte har. Skatteutjämningen bygger nämligen på att man fördelar genomsnittliga kostnader, men ett nytt sjukhus är mycket dyrare än ett befintligt sjukhus att bedriva vård i. Det är det som ni ofta glömmer. Vi kan gärna ha en ordentlig diskussion om skatteutjämningen vid ett annat tillfälle. Det är inte den som är den enda orsaken till våra problem, men vi får inte glömma bort den belastning som skatteutjämningen faktiskt innebär för oss.

Anförande nr 125
Landstingsrådet L a r s s o n (S): Jag behöver inte säga så mycket mer. Jag tryckte på skatteutjämningsknappen på Paul Lindquist och han drog i gång direkt. Ni inser ju vad som kommer att komma. Allt kommer att vara skatteutjämningens fel när vi så småningom kommer fram till 2018. När Paul och andra tror att väljarna har glömt att de styrde Sverige i åtta års tid och inte rörde skatteutjämningssystemet alls.

Anförande nr 126
Landstingsrådet U l l b e r g (S): Paul Lindquist, du är ansvarig för investeringarna i landstinget. Då funderar jag lite på vårdplatserna. Visserligen sade Torbjörn Rosdahl tidigare att det näst största sjukhuset är hemsjukvården, så frågan om vårdplatser var, lite slarvigt tolkad, inte så viktig. Men du har ändå skrivit och pratat väldigt mycket om de 800 nya vårdplatserna, ett nettotillskott som ska stå klart 2018. Jag frågade dig på Twitter hur det kommer sig att du skriver det så självsäkert. Var finns de 800 tillkommande vårdplatserna till 2018? Du svarade: Det vet du. Men jag kan säga: Nej, det vet jag inte, och jag är väldigt osäker på om någon kommer att få se dem stå färdiga till 2018. Men jag förflyttar mig från Twitter till realtid och frågar här: Var kommer de att byggas och kommer de att bli färdiga i tid?

Anförande nr 127
Landstingsrådet L i n d q u i s t (M): Av de 800 platserna fram till 2018 är ungefär 300 platser tillkommande på akutsjukhusen och övriga på närsjukhusen. Det stora tillskottet på närsjukhusen ligger naturligtvis på Sollentuna, som ska ta över geriatriken från Danderyd. Ett stort tillskott finns även på Bromma. Sedan är det så att det finns en plan för hur de olika sjukhusen ska öka sina platser men den är inte skriven i sten. Det kommer under resans gång att ske justeringar mellan sjukhusen om exakt var de olika vårdplatserna ska landa. Det är inga konstigheter i det. Vi ska leverera ca 800 nya vårdplatser i sjukvården fram till 2018 och ungefär tusen platser fram till 2020.

Anförande nr 128
Landstingsrådet U l l b e r g (S): Okej, 300 nya vårdplatser på akutsjukhusen, säger du. Det betyder att ni avser att öppna de vårdplatser som är stängda i dag och få ett nettotillskott på 300 nya vårdplatser, trots att Nya Karolinska har öppnat och gamla Karolinska ska stänga. Sedan säger du 500 vårdplatser i närsjukvård. Jättebra, tycker jag, men där har vi efterfrågat besked om närsjukhus Handen och närsjukhus Barkarby. I morgon lägger ni fram er budget. Det ska bli spännande att se vilka besked ni ger där. Jag ser fram emot budgetdebatten. Men nu säger du faktiskt inte riktigt det du sade på Twitter, var exakt de hamnar, att det är ca 800 och att det inte är skrivet i sten. Det är bra med ödmjukhet. Det är väldigt bra med ödmjukhet. Ska vi klara den här strukturella förändringen, som också årsredovisningen verkligen pekar på, med den

kostnadsutveckling vi har tror jag att vi måste börja ge klara besked om var vårdplatserna ska finnas, vilken personal som ska jobba där och hur vi ska kunna flytta ut från sluten vård till öppen vård. Ödmjukhet och action!

Anförande nr 129
Gunilla Roxby Cromvall (V): Ordförande och fullmäktige! Nu byter vi fokus och gör en resa tillbaka vad gäller kollektivtrafiken – mitt program heter kanske *Minnenas television* – och det som kanske inte står i redovisningen. Vad hände då? Vi minns ju alla att det var ett val, bland annat här i landstinget. Efter valet blev det hux flux känt att landstingets ekonomi hade stora problem, att det var en fruktansvärd kostnadsökningstakt inom både kollektivtrafiken och hälso- och sjukvården. Man kan ju undra hur det kom sig att det inte var känt för väljarna före valet utan att det blev känt efteråt och varför det inte var känt för oss som var i opposition och som fortfarande är det.

Det var också den här budgeten som de borgerliga partierna lade fram i december 2014 med ett besparingsbeting på kollektivtrafiken innevarande år på 400 miljoner. Nu ser vi vansinniga förslag med indragna pendeltåg till Nynäshamn och uppsagd personal som troligtvis kommer att öka på kostnaderna och minska biljettintäkterna som svar på ogenomtänkta och oanalyserade beslut.

Jag vill blicka tillbaka. Det var någon annan som pratade om Roslagsbanan. Jag minns att den skulle öppna. Men man hade ju glömt bort att man skulle ha trafiktillstånd så den blev försenad ett antal månader, och på det fick vi ökade kostnader i kollektivtrafiken. Det var också någon som sade att vi hade den nyrenoverade Lidingöbanan. Men ack, vi glömde återigen att köpa in ett signalsystem som fungerade så inte heller den kunde börja trafikeras. Man fick fortsätta att köra bussar. Till men för resenärerna naturligtvis, för då tar det längre tid, och till men för oss, för då kostar det mer pengar.

Jag minns också när jag frågade varför vi i Stockholms läns landsting inte kan köpa in ett signalsystem som fungerar. Jag fick svaret att det är komplext. Så vi fortsätter väl att köpa in system som inte fungerar.

Vi blickar tillbaka och ser att andelen som åker kollektivt inte ökar jämfört med de motoriserade resorna.

Vi minns också att Keolis fick ett avtal som gör att de plötsligt kan bestämma turlistor och linjedragningar. Nu kommer ramaskriet från stockholmarna. Robusthet är ett ord som vi trafikpolitiker måste ta på stort allvar och visa respekt för – att folk bygger sitt livspussel på var man bor, var man arbetar, var man går i skola och var man har barnomsorg.

Nu har den stora oklarheten uppstått. Vad har Keolis, ett privat företag, för makt gentemot vad vi har i demokratiska kommunsamråd som äger rum med medborgare om linjedragningar och annat? Ja, det var faktiskt så att ett privat, vinstgivande företag förra året fick makten, i stället för medborgare och kommuner.

Vi kommer också ihåg framkomligheten för buss 4. Hållplatser drogs in. Klagomål ljöd högt. Resultatet blev två minuters kortare körtid – det var ju bra. Men om vi hade tillåtit på- och avstigning genom bussens alla dörrar, hur mycket tid hade vi inte kunnat vinna då? Den analysen har den styrande minoritetsmajoriteten aldrig klarat av att göra.

Sedan minns vi att klagomålen på färdtjänsten ökade. De som utför resorna, taxiförarna, larmade om att de håller på att jobba ihjäl sig. Det är en arbetsdag på tio tolv timmar, en arbetsvecka på sex dagar och nästan aldrig semester, allt för att försöka komma upp i en provisions- eller ackordslön på 18 000 kronor före skatt.

Vi minns svaret från den styrande minoriteten. Kurser för personalen och bättre bemötande skulle vara receptet för dem som håller på att jobba ihjäl sig och är oroliga för sin ekonomi.

Sedan var det som vanligt jakten på dem som inte betalar för sig. Det kommer vi säkert att få höra återigen om en månad, att vi kommer att spara in 500 miljoner eller vad det blir på att alla betalar för sig. Men återigen fick vi rapporter från landstingsrevisorerna om att vi inte har någon som helst kontroll över vad som är fusk och vad som är svinn. Jag vet att inga mer intäkter kom in från dem som påstås fuskåka.

Jag minns att personalkostnaderna ökade med 9 procent. Det står i dokumentet. För köpt trafik står det 5 procent. Vi har hört om 8 procent. Så mycket ökade de kostnaderna. Men det gjorde inte våra skatteintäkter, och därför har vi jättestora ekonomiska problem.

Min betygsättning på Moderaterna, Kristdemokraterna, Folkpartiet och Centern är underkänt, men värre lär det blir. I morgon får vi kanske höra om er budget och alla taxehöjningar och neddragningar som nu kommer att ske i kollektivtrafik och sjukvård.

Anförande nr 130
Landstingsrådet Ljungberg Schött (M): Ordförande, landstingsledamöter! 2014 var ett bra år. Det här är ett gott bokslut. I vården skedde det ungefär 18 miljoner besök av olika slag. Drygt 300 000 av dem skedde inom slutenvården, och ungefär 12 miljoner besök skedde i primärvården.

Tillgängligheten 2014 var god. Det var en högt prioriterad fråga i vårt landsting, och vi följer väldigt noga att tillgängligheten fortsätter att vara god. Därför blev jag väldigt orolig när Erika Ullberg – nu ser jag att hon inte är kvar i salen – tidigare pratade om att köerna riskerar att öka. Det är precis det som vi är allra mest oroliga för.

Men signalerna pekar inte mot att köerna ökar. År 2014 fick vi tvärtom under alla månader ta del av kömiljarden. Det fick vi just därför att vi hade gjort ett så bra arbete med att korta väntetiderna i vården, för det var nämligen så kömiljarden var uppbyggd: Ju bättre jobb man gjorde, desto mer fick man ta del av kömiljarden,

I själva verket var det på den tid då Erika Ullberg och hennes rödgröna kamrater styrde i landstinget som det var långa köer. Jag vill faktiskt vara den allra första väktaren för att se till att det inte kommer tillbaka några köer i vården.

Dag Larsson! De nya vårdvalen behöver inte vara just tio per år, men visst ska vi fortsätta att utveckla vårdvalet, för vårdvalet har visat sig vara den allra bästa framgångsfaktorn för att minska köerna i vården. Jag tror att det i fortsättningen kommer att vara garanten för att vi slipper få tillbaka köerna.

Exempellistan på vad vi gjorde 2014 och tidigare kan bli ungefär hur lång som helst. Jag ska nämna några få saker.

Vi arbetade med de mest sjuka äldre, där vi bland annat strävade efter att öka samarbetet med våra kommuner. Det pågår fortfarande en rad projekt för att undvika till exempel onödiga inläggningar på akutsjukhusen. Det är ett arbete som jag hoppas att vi kan fortsätta med och utveckla under de kommande åren, för det skulle kunna göra att de äldre i vårt län kan känna ännu större trygghet än i dag.

Vi genomförde också ambulanslyftet, där den sista av de tio nya ambulanser som tillfördes togs i bruk bara för någon månad sedan. I dag finns det 73 ambulanser i vårt landsting.

Men vi står också, precis som många andra har vittnat om tidigare, inför stora utmaningar. Vi behöver få en bättre ägarstyrning av våra landstingsdrivna sjukhus. Det är inte rimligt med den kostnadsökningstakt som det har varit på sjukhusen och inte heller i resten av vården. Den har varit högre än vad våra skattebetalare har råd med.

Det är angeläget att vi kommer till rätta med kostnadsökningstakten och får en ekonomi som långsiktigt är i balans och där ökningen är lagom stor. Det är grunden för det stora

arbete som vi har framför oss, som vi såklart ska prata om på nästa möte, där vi beslutar om vår budget. Det är en framtid där vi kan se att det sker en befolkningsökning.

Vi står inför att genomföra den fantastiska satsningen med framtidens hälso- och sjukvård. Nya Karolinska tas i bruk. Det sker en utökning av antalet vårdplatser på alla andra sjukhus. Vi flyttar ut vård från akutsjukhusen. Bara det som behöver göras där ska göras där. Resten kan gott göras någon annanstans.

Allt bygger på att det blir fler vårdval och mer vård närmare den enskilda patienten men också vårdval med långsiktiga, ömsesidiga åtaganden. Där, Dag, är jag glad för din utsträckta hand. Jag ser gärna att vi gör blocköverskridande överenskommelser när det gäller vårdvalen. Det tror jag att alla, inte minst patienterna, har att vinna på i längden.

Vi behöver fler vårdplatser men behöver också utveckla det som det pratades om förut, med mer vård i hemmet. Men det handlar också om nätverkssjukvården, en samverkan mellan vårdgivare som arbetar i nätverk och som byter information med varandra, allt för att skapa en mycket större trygghet runt den enskilda patienten.

Med det yrkar jag bifall till förslaget.

Anförande nr 131
Landstingsrådet L a r s s o n (S): Marie Ljungberg Schött pratar om att det var så eländigt under Socialdemokraternas tid. Det fanns säkerligen mycket som behövde förbättras vid den tidpunkten. Men jag vill ändå, eftersom vi tittar långt tillbaka i historieböckerna, erinra Marie Ljungberg Schött om när man började arbeta med vårdgarantier runt om i Sverige. Till en början var vårt landsting, då under moderatledning med Ralph Lédel och Elwe Nilsson, motståndare till att vi skulle gå in i vårdgarantisystemet. Så småningom tänkte man om, vilket gläder mig.

Det jag kan tycka om vårdgarantin: Det är bra att vi når upp till besöksgarantin. Men vi når inte riktigt upp till behandlingsgarantin utan har problem med den. Jag tycker att vi borde ha en högre ambitionsnivå. Med de fantastiska förutsättningar som vi har i vårt landsting – de bästa i landet, skulle jag vilja påstå – borde vi vara bäst när det handlar om att garantera vård i tid. Men det är vi inte. Jag har en högre ambitionsnivå än vad man har haft tidigare.

Erikas oro – det var den som omnämndes – tror jag har att göra med just det faktum att vi har sjunkande produktivitet samtidigt som vi har ökande kostnader på våra sjukhus. Om den utvecklingen tillåts fortsätta kommer vi att få köer framöver, och det tror jag inte att någon vill ha.

Anförande nr 132
Landstingsrådet J ö r n e h e d (V): Mari! Du säger att köerna minskade. Det kan man kanske säga, om man tittar på någon övergripande statistik för hela landstinget.

Nu tjatar jag om de stängda vårdplatserna. Det är ju ändå så, Mari, att akutmottagningarna på våra sjukhus har problem. Vi mäter när vi får in patienterna. Men de kommer ju inte därifrån. Under det här året har det varit patienter som har legat upp till tre dagar på en kall brits. Ofta är det en äldre patient som blir nedprioriterad och inte kommer vidare. Och det är inte enstaka fall.

Jag har aldrig tidigare varit med här i landstinget om att man har väntat i tre dagar. Man riskerar att få trycksår, och man kan inte få någon mat. Varför ska man ligga tre dagar på en akutmottagning? Jo, det är ju därför att ni inte har öppnat de vårdplatser som kan ta emot de här patienterna. De köerna har ökat dramatiskt och påverkat personalens arbetssituation så att de slutar och inte jobbar kvar på akutmottagningen längre.

Anförande nr 133
Landstingsrådet L j u n g b e r g S c h ö t t (M): Beträffande de äldre: Om du har lyssnat på mig tidigare, Håkan, vet du att en av våra största och mest prioriterade frågor är att hjälpa dem som drabbas av åldrandets sjukdomar att slippa vara på en akutmottagning och i stället få komma till en vård som är bättre anpassad för dem.

Där tror jag att vi har ett ganska stort arbete framför oss, och jag tror också att vi skulle kunna bli rätt eniga om det. Jag tror att vi behöver bygga ut geriatriken. Vi behöver se till att äldre får mycket vård i hemmet för att de ska slippa ge sig ut när de blir sjuka.

Vi har arbetat stenhårt, Dag, för att få införa en vårdgaranti. Vi bråkade förr i världen länge om hur den skulle se ut och vem som var först, bäst och vackrast. Men vi har en vårdgaranti. Jag tycker att vi ska vara stolta över den och fortsätta utveckla den.

De köer som fanns på er tid var inte skatteutjämningssystemets fel. De var den styrande majoritetens fel.

Anförande nr 134
Landstingsrådet J ö r n e h e d (V): Marie Ljungberg Schött! Jag håller med dig när det gäller de äldre. Men när händer det? När kommer vi att gå från att bara prata? När blir det lite verkstad?

Detta är en debatt om bokslutet för förra året. Då säger jag att det var väldigt många som tyvärr fick vänta oerhört länge på våra akutmottagningar och inte fick någon bra vård. Varför gjorde ni inget akut? Varför öppnade ni upp fler geriatriska platser eller gjorde något annat? Var finns verktygslådan?

Det är jättefint att man står här och uttrycker sig vältaligt och välartikulerat. Men hur är det med de patienter som ligger där på den där britsen och kanske håller på att få trycksår på grund av att de inte kommer vidare? Kan du garantera att ingen kommer att behöva vänta så länge som tre dagar under det år som kommer nu? Det ska jag fråga dig i budgetdebatten!

Anförande nr 135
Landstingsrådet L j u n g b e r g S c h ö t t (M): Jag tror att vi sparar den stora delen av din fråga till budgetdebatten eller till senare tillfällen. Det är som du förstår alldeles omöjligt att garantera något.

Men jag kan säga att vi förra året vidtog väldigt många åtgärder just för att hjälpa de gamla. Vi ökade direktintaget till geriatriken. Vi gav mer resurser till geriatriken. Vi hittade möjligheter för hemtjänstpersonalen att få direktnummer till 1177 Vårdguiden för att på ett enklare och tryggare sätt kunna nå vården när de ser att de gamla som de har hand om behöver hjälp.

Anförande nr 136
Landstingsrådet W i k h o l m (S): Fullmäktige, åhörare! De här bokslutsdebatterna är en lite speciell tillställning, där ena halvan av salen ser hur fåglarna kvittrar, gräset är grönt, solen skiner, det är 25 grader varmt, barnen leker och alla skrattar och ler, medan alla missade mål syns i den talarstol jag står i nu. Det kan bli lite lätt förutsägbart och är kanske inte så jättedynamiskt.

Därför tänkte jag vända lite på det och försöka se några positiva saker från den här sidan också.

Jag tycker att det är bättre att vi missade budgeten för biljettintäkter med ett mindre belopp förra året än året innan, att det var bara ungefär 150 miljoner och inte 450 miljoner, som det var året innan.

Jag tycker att det är bra att det finns en positiv sida av att busstrafiken fungerade väldigt dåligt i norrort, så att vi fick viten som räddade det ekonomiska bokslutet för SL-trafiken lite grann.

Jag vet inte riktigt om jag kan se någon positiv sida alls av att konsultkostnaderna ökade med 40 procent till 1,2 miljarder förra året. Det kanske var någon sysselsättningseffekt i Stockholmsregionen trots allt, men det är ganska svårt att se.

En positiv del som jag dock ser är att de ekonomiska problemen i SL blev tydliga även för de styrande i detta landsting under slutet av året. Däremot tycker jag att det är tråkigt att man inte såg dem alls under våren.

När vi presenterade rapporter som visade underskott och vikande biljettintäkter valde man från Moderaterna att reagera starkt mot den kritik som vi har haft mot hur SL har skötts och säga: Här håller man på och larmar gång på gång om att det väntar stora underskott, men så ser verkligheten inte ut. Det var före valet. Men efter valet vet vi att den situation som vi sitter i är att taxehöjningar, bortprioriteringar och nedskärningar är att vänta. Det kommer vi till senare.

En riktigt positiv sak ska jag ändå påpeka, och några lärdomar ska vi väl också dra, som Erika sade. En lärdom är att det är klokt att lyssna på Socialdemokraterna. Vi kommer med bra förslag och gör analyser.

En av de bra saker som hände under förra året är att det äntligen fattades beslut om att bygga ut tunnelbanan. Den frågan har vi drivit under mycket lång tid. Det tycker jag att vi ska vara stolta över gemensamt här i salen.

Så till den andra lärdom som jag skulle vilja att vi drar. För att klara SL:s ekonomiska utveckling och för att bygga den här regionen stark, om vi ska titta framåt, är det viktigt hur resandeutvecklingen ser ut, både för regionens utveckling men framför allt när vi tittar på bokslutssiffrorna.

Det som gör att vi missar budgeten för biljettintäkterna och tappar 150 miljoner är ju att resandet inte utvecklas som vi vill. Kan vi få upp resandet och få fler människor att åka med kollektivtrafiken kan vi bygga kollektivtrafiken i regionen betydligt starkare. Det är en debatt för framtiden, och det är en viktig lärdom från förra året.

Anförande nr 137
T h o m a s M a g n u s s o n (V): Fru ordförande, fullmäktigeledamöter, revisorer, åhörare! Politikens huvuduppgift, som jag ser det, är att komma med förslag och idéer på hur vi ska kunna lösa problem och hur politiken kan skapa förutsättningar.

Det var väl det som fullmäktiges ordförande nyss menade att vi får diskutera om en månad. Men när vi ska göra det om en månad handlar det också om att ta med sig vad som har hänt under det gångna året och hur den tidigare verksamhetsplanen och budgeten har fungerat. Det är det vi håller på med just nu.

Debatten är alltså ganska viktig för att vi ska kunna reda ut vad som hänt, vad vi kan lära och vad vi kan ta med oss. Huruvida resurserna är tillräckliga lär vi få diskutera lite bättre nästa gång.

Jag vill göra tre nedslag som jag tror kan ha stor betydelse för hur vi kommer att lyckas framöver. Det ena är kostnadsutvecklingen. Det andra är ägarstyrningen. Det tredje är målen.

Kostnadsutvecklingen verkar vi här i salen – åtminstone i ord – vara överens om är för hög. Frågan är vad vi ska göra åt den. Tycker vi att det är okej att kostnadsutvecklingstakten är näst intill dubbelt så stor som ökningen av skatteintäkterna?

Tycker vi att det ska fortsätta att vara på det sättet, eller kan vi hitta system för att begränsa kostnadsutvecklingen?

Håkan Jörnehed var inne på att det är vårdvalen som är kostnadsdrivande, att det är vårdvalen som skapar överkapacitet och så vidare. Det jag ser är att vi har en landstingsstyrelse som inte tar tag i kostnadsökningstakten utan verkar vilja sitta still.

Det har också att göra med ägarstyrningen. På flera punkter kan jag konstatera att vi saknar ordentlig ägarstyrning. Det är många som drar åt olika håll. Det spretar mellan vad landstingsstyrelsen arbetar med och hur hälso- och sjukvårdsnämnden hanterar det i den styrning som de gör genom avtalen.

Jag har stor respekt för att man kan tycka olika saker. Men ska vi få ordning på kostnadsutvecklingstakten och få ordning på att vi lägger resurserna där de bäst behövs måste vi få ordning på ägarstyrningen.

Det tredje är målen. Här står man i talarstolen och hävdar att vi klarar väldigt mycket av de sex långsiktiga målen. Michel Silvestri var inne på det i sitt tidigare inlägg. Revisorerna konstaterar att man kan anse att två mål kan anses uppfyllda, att tre är det delvis och att ett inte ens kan mätas. Jag tror att vi har en hel del att göra. Generellt sett tror jag att vi behöver ägna rätt mycket tid åt att diskutera hur målen ska se ut och på vilket sätt vi tänker uppfylla dem.

Det jag uppfattar är att Alliansen saknar strategi för hur vi ska ta tag i de här sakerna. När man läser årsredovisningen kan man tänka sig att man hittar en hel del matnyttigt. Absolut! Jag har full respekt för att en politisk majoritet vill lyfta fram många av de positiva saker som händer. Problemet är att vi då inte tar med oss och tar vara på kraften i de saker som inte är till fyllest och inte är tillräckligt bra. Dem behöver vi för att kunna utveckla verksamheten. Lutar vi oss tillbaka och säger att väldigt mycket är bra kommer vi inte att klara av att utveckla verksamheten.

När vi pratar om kostnadsutvecklingen tror jag att det är viktigt att vi tar med diskussionen om skatteutjämningen, som dök upp nyss. Jag har full respekt för att man tycka olika saker om skatteutjämningen. Men jag skulle ha mycket större respekt för en skatteutjämningsdiskussion när ni har städat framför egen dörr. Får ni koll på kostnadsutvecklingen kan vi gnälla på om någon annan tar ifrån oss pengar. Men så länge man inte har det tycker jag att man ska städa framför egen dörr innan man fortsätter den diskussionen.

Jag tycker att det är trist att behöva läsa i revisorernas rapport att man konstaterar att landstingsstyrelsens ekonomiska och verksamhetsmässiga resultat ”inte är helt tillfredsställande” och vad gäller samordning att den interna styrningen och kontrollen ”inte är helt tillräcklig”. Jag hoppas att vi ska kunna se en bättre årsredovisning nästa gång.

Anförande nr 138
Landstingsrådet C a r p e l a n (M): Fru ordförande, ledamöter! Jag pratade med vår personaldirektör för någon dag sedan, och vi kunde tillsammans konstatera, när vi räknade, att vi har passerat 44 000 anställda i Stockholms läns landsting. Verksamheten utökas, och vi har aldrig tidigare haft så många läkare och sjuksköterskor anställda i landstinget. Det visar att vi är en attraktiv och konkurrenskraftig arbetsgivare. Men vi ska givetvis ha ambitionen att bli ännu bättre och ännu mer konkurrenskraftiga.

Det har pratats lite grann om hur medarbetarna mår och hur det ser ut för våra medarbetare i verksamheterna. Vi gör trots allt en undersökning av personalens arbetssituation. Vi gör en årlig medarbetarundersökning, där man pratar om AKA-index. Det har stadigt ökat och ökat igen 2014 jämfört med 2013, så vi är helt och hållet på rätt väg. Men vi ska inte slå oss för bröstet och vara nöjda, utan det ska vara ett fortsatt aktivt arbete för att ligga på topp i den delen vad gäller arbetsgivarfrågor.

Jag pratade tidigare under interpellationsdebatten om aktivt arbete med kompetensförsörjningsfrågorna. Det är givetvis centralt för en så stor arbetsgivare som landstinget är. Under året har vi landstingsövergripande startat ett arbete med en kompetensförsörjningsstrategi som rör det som är viktigt, nämligen kompetensförsörjningen överlag. Det gäller utbildning av vår personal och vidareutbildning av till exempel sjuksköterskor. Det gäller lönebildning och inte minst ledarskapsfrågor.

Vad gör vi då ytterligare, och vad har vi gjort för att säkra kompetensförsörjningen framför allt på läkar- och sjuksköterskesidan? Vi har gjort en särskild lönesatsning på vissa specialistutbildade sjuksköterskor, vissa biomedicinska analytiker och barnmorskor. Vi lade sammanlagt 59 miljoner ytterligare på denna särskilda lönesatsning. Vi har haft uppdragsutbildningar med en utbildningslön på 18 000 kronor för sjuksköterskor som specialiserar sig just inom vissa bristspecialiteter.

Vi har satsat på – och kommer att fortsätta satsa på – introduktion för nyutexaminerade sjuksköterskor som går in i våra verksamheter. På ST-sidan, det vill säga för läkare som specialistutbildar sig, kommer vi att säkra tillgången på förhoppningsvis samtliga läkarspecialiteter genom att intensivt arbeta med platser för dessa ST-läkare.

Vi har också en modell vad gäller kompetensplanering, den som kallas KOLL, för er som är minnesgoda. Det innebär att vi har en modell för planering och uppföljning av kompetensutveckling. Det är ungefär 5 400 av våra medarbetare som finns med i systemet. Men det räcker inte. Vi kommer att skärpa kravet på att fler ska in i detta system, för att utveckla kompetensplaneringen och kompetensförsörjningen.

Jag tänkte också säga något om utbildning och vidareutbildning som berör just dessa frågor. Sommarjobb och praktikplatser erbjuder vi, också för att attrahera framtidens ungdomar och medarbetare. Vi gör informationsinsatser på arbetsmarknadsdagar. Vi finns ute på universitet och högskolor för att visa vår verksamhet, för att de nya, unga ska veta om att Stockholms läns landsting är och kommer att vara en attraktiv arbetsgivare.

Vi har sparkat igång fyra nya akademiska vårdcentraler där man på ett utmärkt sätt arbetar tillsammans med olika sjukvårdskategorier för att lyfta den patientnära vården och utveckla den ännu mer. Vi har startat och arbetar med kliniska träningscentrum för att man i team ska kunna arbeta på ett modernt sätt där sjuksköterskor, läkare och andra medarbetare tillsammans tränar att arbeta i lag, vilket är högst väsentligt. Vi har skapat praktikplatser för personer med funktionsnedsättningar, och här kommer vi att bli ännu bättre och fokusera på detta.

Avslutningsvis, fru ordförande och ledamöter, vill jag säga att arbetsmiljölyftet har pågått och pågår även till 2016. Där satsar vi 150 miljoner på projekt där vi vänder oss särskilt till personalen med deras egna idéer för att lyfta fram frågor som de tycker är viktiga på respektive arbetsplats.

Anförande nr 139
Landstingsrådet T a m s o n s (M): Ordförande, landstingsfullmäktige! Jag tänker inte förlänga diskussionen, som jag tycker har varit bra. Jag tycker att den har tagit fasta på vad man ska göra i en årsredovisningsdiskussion, det vill säga lyfta fram vad som har varit bra och vad som kan bli bättre – även om jag någonstans under diskussionen i ögonvrån anade någon som skramlade fram tjutande och frustande som en gammal östtysk trådbuss.

Nu ska vi ta ett steg tillbaka i årsredovisningen och konstatera att vi har mycket att vara stolta över. Varje dag gör över 800 000 människor runt 2,8 miljoner resor med Stockholmsregionens kollektivtrafik. De gör det med en nöjdhet som – vilket vi kan se i årsredovisningen – ligger någonstans runt 80–81 procent i en kollektivtrafik som har en

punktlighet på någonstans mellan 89 och 96 procent. Vi ser också att den är stigande eller håller ställningarna inom alla trafikslag i förhållande till året före.

Vi vet också att den kollektivtrafik som vi har inte bara saknar motstycke i Sverige utan också till stora delar saknar motstycke även i vår omvärld. När den internationella kollektivtrafikorganisationen UITP mäter vilka städer i världen som har bäst kollektivtrafik hamnar Stockholmsregionen nära nog alltid i topp. I den senaste undersökningen, som gjordes för något år sedan, hamnade Stockholm på andra plats efter Hongkong när det gäller status som kollektivtrafikstad.

Vi har väldigt mycket att vara stolta över. Vi har en väl utbyggd kollektivtrafik, och vi har en kollektivtrafik som vi satsar mycket på att förbättra och förstärka och på olika sätt utveckla i takt med att vår region växer.

Några saker som jag tycker förtjänar att särskilt fästa blicken på och som rör större satsningar som vi har på gång eller tog beslut om förra året är bland annat Citybanan, som nu är på väg att färdigställas och som innebär att vi har chans att revolutionera pendeltågstrafiken, ni vet den där som regeringen och Trafikverket håller på att förstöra förtroendet för men där vi nu gör mångmiljardsatsningar i Citybanan på nya stationer och nya pendeltågsvagnar som möjliggör bättre kapacitet och bättre pålitlighet som vi vill ska komma alla stockholmare till del om något år. Men vi vet också att det kommer att krävas ekonomiska muskler för att landa den investeringen och också kunna driftsätta den när den väl är färdig.

En annan stor investering och satsning som jag tycker förtjänar att uppmärksammas, som alla har varit inne på och som jag tycker att vi alla i den här församlingen har skäl att vara stolta över är den överenskommelse om utbyggd tunnelbana som landades i början av förra året och som möjliggör för oss att bygga ut tunnelbanan, den största tunnelbaneutbyggnaden på över 40 år. Det är nio nya stationer som möjliggör 78 000 nya bostäder, motsvarande ett helt nytt Uppsala. Det är en stor bedrift för Stockholmsregionen att landa detta, att ta de viktiga stegen. Det ska vi vara stolta över.

Samtidigt finns det saker och ting som såklart innebär att vi har skäl att fundera en del. Kostnadsläget är en del i detta när det gäller kollektivtrafiken. Vi hade kostnader som var 4 procent högre 2014 än 2013. Särskilt två delar i detta tror jag att vi har skäl att diskutera och återkomma till i våra budgetförslag. En av dem rör kostnaden för köpt trafik, som steg med 5 procent förra året. Jag tror att vi har skäl att se hur vi på olika sätt kan bemästra de kostnaderna framöver för att se till att vi får bästa möjliga valuta för de pengar som skattebetalare och resenärer ställer till vårt förfogande.

En annan sak rör avskrivningskostnaderna. När vi tycker att det är så fint och härligt att bygga ut och bygga nytt kommer med detta också finansiella kostnader, avskrivningskostnader och driftskostnader, som vi har att skaffa oss ekonomiska muskler för att klara av. Avskrivningskostnaderna för kollektivtrafikens del steg förra året med 8,1 procent. Vi vet att den trenden tenderar att hålla i sig, i takt med de extremt stora investeringar som vi i bred politisk enighet har fattat beslut om här i församlingen.

Sedan har vi intäkterna. Det kan tyckas vara litet att intäkterna avvek med 0,1 procent i förhållande till budget. Men som någon påpekade steg faktiskt inte biljettintäkterna i förhållande till vad vi har rätt att förvänta oss utan var 2,2 procent lägre än budget.

Om det är politikens ansvar kan jag i så fall glädja de debattörer som tänker gå upp i den frågan genom att konstatera att biljettintäkterna ackumulerat fram till och med mars i år har överstigit budget med 3 procent. Det kanske i så fall får sägas vara en politisk bedrift, som jag tror att vi kan ta åt oss äran av, alla som har jobbat för detta.

Som sagt: Det saknas inte utmaningar. Vi har väldigt mycket kvar att göra. Men vi har en bra grund i det arbete som gjordes förra året, och vi har nu att ta nästa steg på resan mot en bättre kollektivtrafik, där grunden läggs i ordning och reda i ekonomin och att ta ansvar för skattebetalarnas och resenärernas pengar.

Anförande nr 140
Landstingsrådet W i k h o l m (S): Tack, Kristoffer Tamsons, för ett i många stycken intressant och bra inlägg. Men jag har en fråga. Vi har suttit gemensamt i trafiknämnden i ganska många år. Vi diskuterar förra årets uppföljning, och vi följde till exempel hur biljettintäkterna det året varje månad tickade ned jämfört med budget. Vi har väldigt stora problem som jag ändå ser att du har en bra insikt i nu.

Därför vill jag ändå fråga dig som följde utvecklingen hela förra året som ledamot i trafiknämnden om du delar den bedömning som Moderaterna gav uttryck för före valet, att detta bara vara skrämselpropaganda, att det inte alls saknades hål och att det inte alls fanns några stora underskott som väntade.

Delade du den bedömningen som ledamot i trafiknämnden?

Anförande nr 141
Landstingsrådet T a m s o n s (M): Ordförande, landstingsfullmäktige! Vad gäller intäkterna tror jag att det finns en ganska bra redogörelse för vad vi kan landa in i, varför de ibland avviker från budget. Det har att göra med en överströmning till billigare biljettsortiment och att vi har sett hur människor på ett annat sätt nyttjar kollektivtrafiken, mer som oregelbundna resenärer än som trogna resenärer. Vi har i växande grad en konkurrens gentemot cykeln och dem som väljer att gå. Det är inte av ondo för miljön eller för folkhälsan, utan det är helt enkelt därför att det är så kollektivtrafiken och resande och rörelse i vår region till stora delar utvecklas.

Då kan vi som sagt glädja oss åt att vi i år, i alla fall så här långt, ser ut att ha ackumulerade intäkter till följd av resandet som är 3 procent högre än budget.

Vad gäller ekonomiska utmaningar är det något som uppkommer till följd av beslut som vi fattar, där vi nu har att skaffa oss ekonomiska muskler för att landa Citybanan, bygga ut tunnelbanan och se till att vi över tid klarar av att erbjuda Stockholmsregionen en växande, bra, stark och pålitlig kollektivtrafik. Det ansvaret tänker jag ta.

Anförande nr 142
Landstingsrådet W i k h o l m (S): Dagens debatt gäller ju förra årets verksamhet i trafiknämnden, de beslut som trafiknämnden tog under förra året och de analyser trafiknämnden gjorde under förra året, också de analyser som de även då styrande Moderaterna gjorde under förra året.

Före valet fick vi mycket tydligt och klart för oss att Moderaterna inte såg några hål i SL:s budget. Man sade att det var skrämselpropaganda.

Min fråga till dig var: Delade du bedömningen att det var skrämselpropaganda att prata om hål i SL:s ekonomi före valet, eller delade du vår bedömning att det fanns allvarliga problem efter flera år av felinvesteringar, vikande biljettintäkter och höjda konsultkostnader?

Såg du de problemen före valet? Det var frågan. Ja eller nej kan man svara på den.

Anförande nr 143
Landstingsrådet T a m s o n s (M): Jag såg ett oppositionsparti som ägnade stor kraft åt att – utan att vilja se över kostnaderna, utan att vilja se över intäkterna – genom att föreslå dumpade biljettpriser och oförändrad skatt hävda att man kunde erbjuda Stockholmsregionen och Stockholmsregionens invånare mer och bättre kollektivtrafik. Jag är stolt och glad att vi var många som tog fajten med det politiska partiet och dem som följde i dess svans för att markera att det inte är realistiskt och ansvarsfullt.

Ansvar tar man över tid. Det gör man genom att man redovisar budgetar i balans, bokslut med ekonomisk ordning och i balans och fortsätter att göra så och bär det förtroende som väljarna har gett en, genom att axla det ekonomiska ansvarstagandet över tid.

Anförande nr 144
Michel Silvestri (MP): Ordförande! Jag vill bara göra ett par avslutande reflektioner. Om jag glömde det tidigare vill även jag från min sida rikta ett stort tack till vår fantastiska verksamhet, alla våra anställda och andra som arbetar på uppdrag av landstinget för att bedriva en förhållandevis god vård, kollektivtrafik med mera.

Jag vill som sagt göra ett par avslutande kommentarer, och jag vill börja med kulturen, som jag tycker har varit lite styvmoderligt behandlad i det här sammanhanget.

Landstinget har en så kallade kulturkostnad per invånare som numera ligger på 200 kronor per person. Sedan 2010 har den ökat med 3,6 procent totalt. Landstingets totala budgetomslutning har under samma period ökat med omkring 18 procent. Det tycker jag belyser vilken urholkning som kulturbudgeten har genomlidit, trots alla vackra ord som vi hörde av Anna Starbrink, vårt tidigare kulturlandstingsråd. Där finns definitivt en förbättringspotential.

Sedan måste jag, nästan som en ordningsfråga, säga: Detta med skatteutjämningssystemet, som har diskuterats och debatterats väldigt mycket, förstår jag egentligen inte, för vi pratar väl om årsredovisningen för 2014. Stockholms läns landsting fick för ovanlighetens skull, på grund av en förändring i det systemet, behålla 43 procent av sina skatteintäktsökningar jämfört med normala 21 procent, vilket innebar att man jämfört med året dessförinnan gick med 200 miljoner plus.

Avslutningsvis vill jag bara återigen summera Peter Carpelans utbildningsuppdrag. Jag visar nu en bild över antalet stängda utbildningsplatser. Där har vi mycket att göra fortsättningsvis. Det är också en del av årsredovisningen för 2014.

Anförande nr 145
Anna Sehlin (V): I dag tittar vi på det som har varit. I budgetdebatten tittar vi på vad som kommer. Den som inte lär av det som har varit och tar med sig det till budgeten bör inte lägga någon budget.

För den moderatledda, styrande minoriteten har vårdval varit lösningen på många av vårdens utmaningar, trots att vårdval har visat sig vara kostnadsdrivande och trots att vårdvalet i sin struktur har fri etableringsrätt, det vill säga inget speciellt tak, utan företagen får etablera vård som sedan kan efterfrågas. Det har vi sett och ser är kostnadsdrivande.

Det är likadant inom trafiken. Där har vi ett system som heter VBP, verifierad betalande påstigande. Där har entreprenören en incitamentsstruktur: Ju fler som blippar och verifierar sitt kort, desto mer betalt får entreprenören. Det ska göra entreprenörerna mer intresserade att göra bättre trafik. Men det är samma sak där: Det finns inget tak, utan det kan bara bli dyrare och dyrare.

Vänsterpartiet tycker att det är bra att fler reser kollektivt, men till och med för oss blir detta problematiskt, eftersom det med systemet VBP, som vi har, är kostnadsdrivande att fler reser kollektivt.

Om man inte utvärderar de system som finns – vårdval och VBP – innan man gör en budget, om man inte på allvar tittar på konsekvenserna, då anser jag inte att man tycker att kostnadsökningen är allvarlig, utan då kör man på precis som man har tänkt, utan att titta i backspegeln.

Följden av det kommer vi att se i morgon. Troligtvis blir det taxehöjning, indragen trafik och indragen vård. På något sätt känns det som att det har gått lite för långt för att det ska vara så här. De första åren av moderatstyre, med försöksverksamhet och nya tag, är en sak. Men nu är vi inne på åttonde eller nionde året. Nu har ni tillräckligt mycket material och underlag i backspegeln för att se att de här problemen finns.

Nu har jag nämnt bara två saker: vårdval och VBP. Men bara de sakerna anser jag är tillräckligt för att titta i backspegeln på problemet med kostnadsökningstakten.

Jag är väldigt spänd på den budget som presenteras i morgon från den styrande minoriteten. Jag hoppas verkligen att den här debatten kan ge lite tillbakablick och inspiration till att lära av det som har varit.

Anförande nr 146
Landstingsrådet S j ö s t r ö m (S): Ordförande, ledamöter, åhörare! Marie Ljungberg Schött inledde tidigare med att säga att vi lägger ett gott 2014 bakom oss. Jag vill dela den uppfattningen. Det har skett väldigt mycket positivt. Jag tror också att det är viktigt för oss att komma ihåg att de lite drygt 44 000 anställda som vi har i vår organisation dagligdags gör sitt absolut bästa, vad de kan och förmår, för att vi ska leverera bra sjukvård och bra trafik och dessutom naturligtvis också få bra underlag till oss när vi fattar beslut.

Vi har rekord i två yrkeskategorier. Vi ligger bland toppnoteringarna både europeiskt och nationellt när det gäller läkartäthet och täthet av sjuksköterskor. Samtidigt hör vi rapporter exempelvis inför sommaren, med sommarkrisen som alltid kommer på tapeten. Vi har också ett antal rapporter utifrån och vet att vi har ungefär 300 stängda vårdplatser, vilket har nämnts tidigare under dagen.

Då måste man naturligtvis ställa sig frågan: Vad är ett normaltillstånd? Sommarkrisen finns nu, och vi vet att den drar in och påverkar vår personals situation och verksamheterna ända in i oktober månad. Därefter kommer julkrisen, fast jag vet inte riktigt om vi har kallat den det. Men det brukar åtminstone vara en del turbulens. Det brukar dröja till någonstans i mars månad innan de effekterna har böljat ut. Då återstår egentligen ungefär tre månader av det som man kanske kan kalla normalläge.

Då måste man fråga sig: Är det så att vi i landstinget har en organisationsstruktur där proffsen tillåts vara proffs och där vi har rätt organisationsplanering överlag, över hela verksamhetsåret, för det som ska genomföras?

En del av svaret kanske man kan finna i årsredovisningen. Vi kan konstatera att endast 47 procent av våra verksamheter i dag har systematisk kompetensplanering. Då pratar vi om våra nämnder och bolag. Som jag nämnde i morse: Om man summerar antalet anställda som omfattas av detta är det 5 400 av våra 44 000. Det återstår alltså 38 500 personer som inte omfattas av systematisk kompetensplanering.

Vi ser en del andra effekter av detta. Har man inte ordning på kompetensplaneringen får man också kostnadsdrivande effekter. Vi pratade tidigare i dag om det faktum att vi nu har ökade kostnader för inhyrd personal på 150 miljoner kronor. Det är 43 procent på ett år, där ökningen inom hälso- och sjukvårdsförvaltningens verksamhet har varit 45 procent, motsvarande 132 miljoner kronor. De ökade bemanningskostnaderna på 7 procent blir naturligtvis också effekter någonstans i detta.

Samtidigt kan vi se att vi inte riktigt får den produktionsvolym som vi skulle behöva ha, som en effekt av ökade personalkostnader. Läkarbesöken ökar endast med 1,6 procent och vårdtillfällena med ungefär 0,2 procent. Det är klart att det är låga siffror, trots att våra personalkostnader ökar.

Vi kan också se ett antal andra larmrapporter. Tidigare i talarstolen nämndes det faktum att detta påverkar vår personals möjligheter att orka. Sjukfrånvaron har successivt

försämrats under ett antal år, och vi har gått från ungefär 15,4 procent för tre fyra år sedan till 18 procent i sjukfrånvaro i dag, och dessutom ökar den långa sjukfrånvaron.

Detta ger vid handen att det finns ett antal saker som måste genomföras och förbättras. Vi kan också se att vi har väldigt många deltidsanställda. Det har inte skett någon numerär förändring där, men vi ligger kvar på en ganska hög nivå av deltidsanställda.

Jag vill rikta en uppmaning till den styrande minoriteten. Vi har sedan tidigare ett beslut här i fullmäktigesalen om att ofrivillig deltid inte ska accepteras i Stockholms läns landsting. Jag förväntar mig att de 13 procent som i dag redovisas som deltidsanställda har fått erbjudande och möjlighet att jobba 100 procent fullt ut.

Vi kan också konstatera att det som vanligt finns en ojämlikhet här, eftersom 89 procent av dem som jobbar deltid är kvinnor. Det påverkar möjligheten till en bra pensionsutveckling och naturligtvis också möjligheten att sköta sin dagliga försörjning här och nu i dag.

Vi har ökat personalvolymen, och i dag har vi 837 fler årsarbetare än föregående år. Det är väl inte något jätteproblem, men problemet är att vi i och med detta är 615 personer fler anställda än årets budget ger vid handen.

Peter pratade tidigare om vikten av en framgångsrik personalpolitik. Jag håller med om det. Men hur tänker du då? Om ni gör en bedömning utifrån demografi, vårdtyngd, trafikplanering och så vidare och lägger en budget, gäller den då eller inte? Styr ni då eller inte? Är det en glädjebudget som läggs eller inte?

Med detta finns det ett antal utestående frågor att diskutera vid kommande budgetfullmäktige.

Anförande nr 147
M a l i n K a r l s s o n (MP): Ordförande, ledamöter, åhörare! Biljettintäkterna har diskuterats i olika omgångar i dag. Vi skriver också en del om det i vårt särskilda uttalande som ni har framför er. När det gäller biljettintäkterna är det en stor utmaning att skapa en positiv trend i stället för en negativ trend framöver. Vi säger att det måste bli betydligt enklare och smidigare att resa kollektivt. Vi vill göra det attraktivt att välja kollektivtrafiken. Det är något som vi måste agera för hela tiden.

Det finns också något annat som är intressant, om vi tittar på revisionens granskning på s. 52. Det står:

”Revisonens granskning av utvecklingsarbetet med biljettsystem har visat att ansvarsförhållandena inom trafikorganisationen i processerna kring utveckling av biljettsystem och intäktssäkring är oklar och att det saknas en sammanhållande styrning. Detta ökar risken för att prioriteringar inte görs utifrån ett helhetsperspektiv och att kontrollerna i SL Accessystemet inte sker samordnat.”

Det låter inte alls bra. Vi måste se till att det blir en bättring. Det kan också vara en effekt i biljettintäktsförlust.

Anförande nr 148
Landstingsrådet C a r p e l a n (M): Fru ordförande, ledamöter! Jag tänkte kort säga några ord om forskning och utveckling.

Stockholms läns landsting ligger som ni vet i framkant vad gäller forskning, utveckling, utbildning och innovation och ska fortsätta ligga där. Samarbetsavtalen med ledande universitet och högskolor i regionen är ett sätt. Banbrytande lösningar, såsom Stockholms medicinska biobank eller forskningsprojekt som 4D, som ni har hört talas om, är ett annat sätt.

Jag är som forsknings- och personallandstingsråd stolt och glad över att Sveriges största huvudman för hälso- och sjukvården och kollektivtrafiken går i bräschen för att landstinget ska bedriva en sjukvård och kollektivtrafik i världsklass med fokus på trygga patienter och resenärer, som vi har talat om under dagens diskussion om årsredovisningen.

Jag vill göra några nedslag. En ny strategi för forskning, utveckling, utbildning och innovation tas fram under 2015. Vi har vid tidigare fullmäktige diskuterat ALF-avtalet. Ett nytt sådant tas fram under 2015, där vi fokuserar på universitetssjukvård och ackrediteringssystem. Vi har nyss skrivit ett nytt samarbetsavtal med Stockholms universitet. Sedan tidigare har vi, som ni vet, avtal med Karolinska Institutet och Kungliga Tekniska Högskolan, KTH.

Projektet 4D, som jag nämnde, är ett projekt med fyra diagnoser för folksjukdomar: artrit, bröstcancer, diabetes typ 2 samt hjärtsvikt. Syftet är bland annat att forskningsresultaten snabbare ska komma patienterna till del och att det ska bli mer patientnytta genom detta projekt.

I Stockholms medicinska biobank ska vi samordna och harmonisera såväl provtagning för forskning som vårdprover inom hela landstinget. Biobanken innebär att det går att följa patientdata i hela den vårdkedja som patienten går igenom och att behovet av att ta nya eller samma prover på en aktuell patient undanröjs. Det blir i princip ett prov som följer patienten under hela behandlingsprocessen.

Avslutningsvis vill jag ta upp ett spännande projekt som vi går in i och där vi har ett samarbete och kommer att fortsätta vårt engagemang. Det är EU:s forskningsprogram Horizon 2020. Här kommer vi att marknadsföra Stockholm som en ledande forskningsregion. Vi tar nu steg för steg för att ytterligare flytta fram våra positioner i Stockholms läns landsting. Vi har ambitionen att bli mycket bättre, och vi har också möjlighet att flytta fram detta på ett mycket tydligare sätt och visa att vi är en region som också kan betyda något för hela Europas fortsatta utveckling.

Anförande nr 149
P i a O r t i z V e n e g a s (V): Jag tänkte återkomma lite grann till kostnadsökningstakten, som många redan har pratat om i dag. Vi hade en kostnadsökningstakt på 6,6 procent. En av de saker som är kostnadsdrivande – det har konstaterats – är vårdvalen.

Förvaltningen gjorde för något år sedan en utredning för sju av de befintliga vårdvalen av hur de hade påverkat kostnadsutvecklingen. Kostnadsökningstakten för de vårdvalen varierade mellan 5,6 procent och hela 30,5 procent under det första året. Sedan avtar visserligen själva kostnadsökningen, men kostnaderna ligger kvar på den här höga nivån.

Den slutsats som man drar är att detta beror på en volymökning. Det behöver inte vara negativt. Är det så att folk har köat tidigare och nu äntligen får vård är det kanske ganska bra. Man säger ju ofta från Alliansens sida att vårdkonsumtionen har ökat och att det är positivt. Men då måste det vara som Ella Bohlin sade alldeles nyss, att hälsan i länet har förbättrats.

Är det så? Jag kollat upp det lite grann. Det är inte riktigt sant, Ella. Ohälsotalet i Stockholms län har ökat från år 2013 till år 2014, särskilt hos kvinnor – hos män har det varit oförändrat.

Men vad som är allra mest allvarligt är hur ohälsotalen fördelar sig i länet. En man på 45–54 år i Danderyd har ett ohälsotal på 9. I Nynäshamn har samma man 29, i Norrtälje 28 och i Botkyrka 30. Det är alltså tre gånger så hög ohälsa i de kommunerna som i Danderyd för män. När det gäller kvinnor är ohälsan 15 i Danderyd, 44 i Nynäshamn, 45 i Norrtälje och 43 i Botkyrka. De här skillnaderna kvarstår och ökar i länet, och det är dem man måste göra något åt, om man ska få en friskare befolkning.

Det är också så att nästan 50 procent av vårt läns kvinnor har en långvarig eller kronisk sjukdom, mot bara 40 procent av männen. Trots det har kvinnorna generellt kortare vårdtider, och ersättningarna för kvinnospecifika sjukdomar är lägre än för dem som drabbar båda könen likvärdigt.

Om vi ska få ned kostnadsökningstakten måste resurserna styras dit där de behövs, efter behov i stället för efterfrågan. Först då kan vi få en friskare befolkning, och det är trots allt det som hälso- och sjukvården är till för – eller hur?

Slutligen ska jag citera landstingsrådsberedningens skrivelse. Där skriver man så här när det gäller kostnadsutvecklingen: Vi måste bättre utnyttja befintliga resurser. Då är ett litet tips från oss i Vänsterpartiet: Titta på de 860 miljoner som sjukvården använde till konsultarvodena förra året! Ompröva kostnadsdrivande projekt! Sedan säger jag bara: Vårdvalen! Utnyttja befintliga koncernfördelar! Där undrar jag: Varför lägger man då ned Stressrehab på Danderyds sjukhus? Det hade kunnat vara en koncernfördel att ha det i egen regi utanför Danderyds sjukhus, drivet av landstinget.

Anförande nr 150
Landstingsrådet B o h l i n (KD): Eftersom jag nämndes vill jag gärna ta en kort replik. Jag pratade om att verksamheter är beroende av tydliga och konkreta mål och målsättningar, för annars kan vi inte lära oss av det som har varit och kan inte heller följa upp.

Jag pratade om att det finns fyra övergripande mål för hälso- och sjukvården. Det är vård i rätt tid, säker vård, hög effektivitet och högt förtroende för vården. Samtliga dessa mål har uppnåtts.

Däremot finns det ett antal underkategorier och ett antal mål under alla dessa mål. Här vill jag förtydliga mig. Jag hörde att Michel Silvestri tidigare var inne på att jag talade om sex mål. Men jag talade om de fyra övergripande målen, och de är uppnådda. Det ska dock sägas att det finns ett antal mål under dessa där vi inte har nått hela vägen fram.

För den som var vaken avslutade jag också mitt anförande med att säga att jag tycker att det är ett gott bokslut över vården i vårt län men att det finns saker som vi behöver förbättra, så har jag varit tydlig.

§ 91 Revisionsberättelser över dels landstingsstyrelsen, dels övriga nämnders, styrelsers och bolags verksamhet för år 2014 samt ansvarsprövning

Anförande nr 151
K e n n e t h S t r ö m b e r g : Ordförande! Vi har tidigare haft rutinen att den som är ordförande i kollegiet har kommit med de övergripande iakttagelserna och att varje revisorsgrupps ordförande sedan har redogjort mer i detalj för resultatet för föregående år. Den här gången har vår ordförande Peter Kockum förhinder, så det har fallit på min lott att hålla två lite grann olika anföranden.

Eftersom det är första gången för den här mandatperioden vi står i talarstolen som revisorer och många av er är nya tänkte jag passa på att redogöra lite grann för hur vi arbetar och försöka öka insikten om och förståelsen för vårt arbete. Jag vill också, innan respektive gruppordförande kommer in, översiktligt beskriva 2014 års granskning. Därefter kommer vi tre strax att göra en genomgång mer i detalj.

Under föregående mandatperiod har vi varit 15 revisorer. Vi har varit uppdelade i tre revisorsgrupper. Nu har ni valt 21 revisorer för kommande mandatperiod, och därmed blir det sju i stället för fem per grupp. Det tycker jag är ett bra utfall, för arbetet är ganska omfattande, så vi behöver vara några fler.

Vårt uppdrag är ganska tydligt. Vi har att granska all verksamhet i landstinget och pröva ansvarstagandet i nämnder och styrelse. Dessutom är vi samtliga lekmannarevisorer i landstingens bolag.

Jag kan passa på att nämna att det skiljer sig lite mot hur man hanterar lekmannarevisorer i kommunerna. Här har vi valt ett system där vi alla är lekmannarevisorer. Det tycker vi fungerar ganska bra.

Jag kan också säga i sammanhanget att varje förtroendevald revisor är självständig. Vi kan således, om vi anser att det behövs, lämna skilda revisionsberättelser. Vi agerar nämligen enligt lagstiftningen, om man ska beskriva det mer i detalj, som enskild myndighet. Men som tur är försöker vi nå konsensus. Vi försöker att inte ta med politiken i sammanhanget utan jobba med utgångspunkt från landstingets bästa, och vi försöker att bli överens om de slutsatser som vi drar inför fullmäktige.

Jag är själv ordförande i revisorsgrupp 1, och vi granskar landstingsstyrelsen. Revisorsgrupp 2 granskar hälso- och sjukvården, och revisorsgrupp 3 granskar trafik och fastigheter med mera. Och som sagt var, vår övergripande uppgift, det tål att upprepa, är att granska att verksamheten i nämnder och styrelser bedrivs ändamålsenligt och att den interna styrningen och kontrollen är tillräcklig. Det är en sak som vi fokuserar mer och mer på, interna styrningsfrågor – och naturligtvis, att räkenskaperna är rättvisande.

När det gäller bolagen ligger ansvaret för granskningen av räkenskaperna på de auktoriserade revisorerna, och vi lämnar en granskningsrapport. Vårt uppdrag i bolagen är således att se över verksamheten. Det är klart att vi för ingående resonemang med de auktoriserade revisorerna om hur saker och ting har hanterats.

Som förtroendevalda revisorer bestämmer vi självständigt vad som ska granskas utifrån risk och väsentlighet, och vi följer också god sed i revisionen. För dem som vill fördjupa sig lite mer i vad som är god sed inom revisionen har SKL gjort en förträfflig sammanställning av det, och den sammanställningen går att rekvirera från Sveriges Kommuner och landsting. Där ser man hur vi hanterar de frågorna.

Vi gör också en årlig revisionsplan som löper över en mandatperiod, men vi går igenom vad vi ska göra det kommande året.

Vi skickar också ut ett nyhetsbrev, som ni får tre till fyra gånger per år. Då får ni information om vad vi har för avsikt att granska. Vi försöker alltså vara så öppna som möjligt och tala om vad vi nu har på gång.

Våra granskningar i de här tre grupperna, tillsammans med kontorets personal, som är i storleksordning 22-23 sakkunniga biträden till oss, utmynnar i ett femtiotal rapporter som tillställs er i fullmäktige. Större granskningar som vi gör redovisar vi i löpande projektrapporter.

Jag vill också passa på att säga att vi i vårt arbete inte bara strävar efter att granska vad som har hänt under det gångna året – vi försöker faktiskt också vara ett aktivt stöd i förändringsarbetet i landstinget. Vi träffar presidierna i nämnderna, och vi har genomgångar och redovisar våra iakttagelser. Både det som har varit och det som kommer framöver och det som vi tror är viktigt att fokusera. Vi har till viss del hört i dag från talarstolarna hur arbetet har fortskridit.

Sammanfattningsvis vill jag säga att vi i alla revisionsberättelser för bolagen för år 2014 föreslår att bolagsstämmorna beviljar bolagen ansvarsfrihet. På den punkten är vi också samstämmiga, vill jag poängtera, med de auktoriserade revisionsbyråerna. Vi lämnar alltså samlade iakttagelser och en revisionsberättelse. Vi lämnar ju en granskningsrapport, som jag sade.

Det finns den här gången, ordförande, inte heller några anmärkningar vare sig för nämnder eller för bolag, men i vissa fall finns dock kritik som både jag och mina kollegor snart återkommer till.

Sammanfattningsvis visar vår granskning av nämnder och styrelser för år 2014 att flertalet verksamheter i huvudsak har bedrivits i enlighet med fullmäktiges mål och uppdrag. Fullmäktiges långsiktiga mål om en ekonomi i balans och de långsiktiga finansiella målen har också uppnåtts inom landstinget som helhet – men, och det finns alltså ett ”men” i det här, för ett antal verksamheter är det ekonomiska eller det verksamhetsmässiga resultatet inte helt tillfredsställande, och det ska ni få höra strax.

Inom några verksamheter behöver faktiskt den interna styrningen och kontrollen bli föremål för en översyn. I detta sammanhang vill jag passa på att säga att det är styrelsernas uppgift att se till att den interna styrningen och kontrollen följs upp.

Ibland får vi höra frågan: Varför har inte revisorerna sagt, något, gjort något eller sett något? De som har ansvaret för att se till att det finns en intern styrning och kontroll är styrelserna och inga andra. Det är också styrelsernas uppgift att se till att man faktiskt följer de interna kontrollplaner som finns och som man ska fatta beslut om. Det är faktiskt viktigt att poängtera det.

Räkenskaperna bedöms för samtliga verksamheter som rättvisande.

Ordförande, vi har ju tidigare diskuterat med presidiet frågan om att vi ska få tillfälle att återkomma till fullmäktige någon gång senare under året med en fördjupad genomgång av vårt arbete och hur vi reviderar.

Nu har jag tagit uppgiften som vice ordförande i kollegiet och gett den översiktliga bilden till er i fullmäktige.

Anförande nr 152
K e n n e t h S t r ö m b e r g : Ordförande, fullmäktige! Inom revisionsområde 1, som jag tidigare nämnt att jag är ordförande för, granskar vi framför allt landstingsstyrelsen. Det är alltså landstingsstyrelsen som vi fokuserar arbetet på, och det är ganska omfattande. Häri ingår också Landstingshuset AB, och som ni säkert redan vet så är Landstingshuset AB moderbolag för landstingets bolag, dock inte SL. Det bör påpekas.

Samtidigt är Landstingshuset också moderbolag för SLL Internfinans. Frida var här för en stund sedan och berättade om deras arbete. Jag kan passa på att nämna att landstinget har 130 stycken donationsfonder som vi reviderar. Vi skriver alltså en separat revisionsberättelse för varje donationsfond. Det brukar ge en del skrivkramp, kan jag säga, men det leder inte till några extra arvoden. Det var över 250 donationsfonder för ett antal år sedan, men ett antal har permuterats.

Vi bedömer att landstingsstyrelsen och övriga enheter inom vårt revisionsområde även för år 2014 har uppnått det ekonomiska resultatkravet. Men, och det finns ett men, det verksamhetsmässiga resultatet är inte helt tillfredsställande. Vi anser bland annat att det generellt sett är svårt att dra slutsatser om fullmäktiges övergripande mål, då indikatorerna att mäta målen ibland är få eller tillsammans bara mäter en del av målet. Vi tror alltså att man behöver utveckla sätten att mäta de mål som fullmäktige har fattat beslut om, för att det hela ska bli tydligare.

De planerade investeringsvolymerna under de kommande tio åren kommer naturligtvis också att påverka förutsättningarna att klara målet om en ekonomi i balans. Och i granskningen för år 2014 har vi faktiskt sett att det i underlagen om beslut att investera inte alltid framgår hur investeringarna ska finansieras, vilket leder till att fullmäktige enligt vår uppfattning inte ges ett tillräckligt underlag för bedömningen av vilken effekt ett investeringsbeslut får på landstingets ekonomi.

Några exempel på att den interna styrningen och kontrollen ytterligare behöver stärkas i ett landstingsövergripande perspektiv är att landstingsstyrelsen bör utarbeta riktlinjer för tillämpning av fullmäktiges policy och reglemente för intern kontroll, så att det blir tydligt för nämnder och styrelser vad som förväntas av dem. Det ska vara lätt att utläsa det. Det faller på fullmäktige att fatta beslut i den riktningen och att det också produceras ett underlag.

Ordförande, när det gäller IT-säkerheten och nätverksansluten medicinsk-teknisk utrustning har vi i vår granskning för år 2014 sett att styrningen och samordningen behöver stärkas på landstingsövergripande nivå. Det har ju också under det gångna året förts väldiga diskussioner om upphandlingarna till Nya Karolinska när det gäller den medicinsk-tekniska utrustningen.

Vår granskning har faktiskt också visat att den interna kontrollen i landstingsstyrelsens centrala förvaltning av ekonomisystem, personal- och lönesystem faktiskt behöver förstärkas.

Landstingsstyrelsen har, vilket jag tidigare har nämnt, ansvar för styrning, samordning och uppföljning och ska faktiskt ha uppsikt över samtliga nämnder och styrelser samt ansvar för ägarstyrning av bolagen. Det finns också en ägarpolicy utarbetad.

Vi konstaterar faktiskt att landstingsstyrelsen i vissa avseenden har stärkt ägarstyrningen, vilket är bra, och uppsikten över landstingets verksamhet under år 2014, vilket också är väldigt bra.

Det finns dock alltid ett ”men”, och det är att vissa utmaningar kvarstår. Jag ska faktiskt slutligen ge er några exempel.

Uppsiktsrapporten, som för år 2013 är en bilaga till årsredovisningen, menar vi är en viktig del av landstingsstyrelsens rapportering till fullmäktige. I den dras slutsatser om bolag, nämndernas efterlevnad av lagar, styrdokument och de kommunala ändamålen. Vi menar dock att uppgifter som ligger till grund för dessa slutsatser behöver kvalitetssäkras så att fullmäktige inte riskerar att få en felaktig bild av status inom landstinget. Vi framförde år 2013 att det finns en otydlighet i ägarstyrningen av landstingets akutsjukhus, och dessvärre kvarstår densamma även under år 2014.

Styrningarna är bland annat inte tillräckligt samordnade med hälso- och sjukvårdsnämndens styrning i avtal. Detta riskerar faktiskt att påverka sjukhusen när det gäller att vidta tillräckliga och faktiskt också långsiktigt hållbara åtgärder.

Fullmäktiges beslut om reglering av resultat för sjukhusen frångås faktiskt också, det ser vi rätt så allvarligt på. Det sker för tredje året i rad. Vi menar att det därför finns anledning att överväga om dessa ska ändras, eftersom de återkommande överskrids.

Avslutningsvis bedömer vi att landstingets årsredovisning för år 2014 i allt väsentligt är upprättad enligt god redovisningssed och faktiskt ger en rättvisande bild.

Ordförande, avslutningsvis. Eniga revisorer i grupp 1 tillstyrker att landstingsfullmäktige beviljar landstingsstyrelsen ansvarsfrihet för 2014 års verksamhet.

Anförande nr 153
G ö r a n H a m m a r s j ö : Ordförande, ledamöter och övriga! Det som är lite positivt i en mening i kväll är att jag tar farväl från er i revisionsuppdraget som sådant. Det innebär naturligtvis för er del att ni ska visa mig hänsyn. Då är vi överens om det, eller hur? Bra!

Jag tänker, utöver att tala om revisorsgrupp 2, nämna någonting om ett särskilt uppdrag som vi har, nämligen att revidera Norrtälje och det som vi kallar Tiohundrauppdraget.

Jag börjar med det för att förenkla lite grand för er. I handlingarna finns det en akt som omfattar 3,5 sida som är rubricerad Slutrapport för 2014 från revisorerna för den gemensamma vårdorganisationen i Norrtälje (Tiohundraprojektet). Några ledamöter kan väldigt mycket om detta, men för flertalet av er kanske detta är obekant. Nu kommer det i alla fall med lite grand, och jag rekommenderar denna handling till läsning, för den ger en ganska intressant bild av historien i bakgrundspaketet.

Inom revisionsområde 2, som omfattar hälso- och sjukvården, kan man konstatera att flertalet nämnder och styrelser nått fullmäktiges ekonomiska resultatkrav med några mindre avvikelser. De som haft något större avvikelser som vi inte har sett givit ekonomiskt tillfredsställande resultat är hälso- och sjukvårdsnämnden, Karolinska universitetssjukhuset, Södersjukhuset, Danderyds sjukhus, Södertälje sjukhus och Ambulanssjukvården i Storstockholm AB, AISAB i vardagligt tal.

Karolinska universitetssjukhuset, Södersjukhuset och Danderyds sjukhus har delvis uppnått sina verksamhetsmål, men det handlar här om att vården inte uppnår de nivåer som man avtalat om och/eller att kvaliteten inte når upp till målen.

I landstinget som helhet ligger telefontillgängligheten på samma nivå som år 2013. Den har, som ni kanske vet, varit föremål för mätningar under flera år. Förbättringar har skett för patienter som har väntat 30 dagar eller mindre till mottagningsbesök och för patienter som fått behandling inom vårdgarantins gräns.

Målet om maximalt fyra timmars väntetid på akuten har inte nåtts på Danderyds sjukhus, Södersjukhuset eller Karolinska. Totalt har det producerats färre vårdtillfällen i landstinget än budgeterat. Även antalet läkarbesök är färre än budgeterats, men övriga besök har varit fler.

Produktiviteten har försämrats på Karolinska och Danderyd medan den ökat något på övriga akutsjukhus.

Vi bedömer att flertalet nämnder och styrelser inom revisionsområde 2 har en tillräcklig intern styrning och kontroll med undantag för hälso- och sjukvårdsnämnden, Karolinska och Danderyds sjukhus. På sjukhuset beror detta framför allt på brister i ekonomistyrningen. För hälso- och sjukvårdsnämnden gäller bristerna bland annat avtalsstyrning och kontroll av avtal. Utifrån vår granskning bedömer vi att det finns mer att göra för att effektivisera den administration som i dag sköts av läkare och sjuksköterskor genom att systematiskt se över och samordna inrapportering och uppföljning.

Vi har under år 2014 även granskat landstingets övergripande arbete med kompetensförsörjning i vården, och på den här punkten ser vi att ansvaret för utbildningsåtagandet behöver bli tydligare mellan landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden. Vi bedömer att planeringen av Framtidens hälso- och sjukvård bedrivs på ett organiserat och strukturerat sätt utifrån fullmäktiges uppdrag. Det är dock viktigt att uppmärksamma den stora ekonomiska utmaning som landstinget står inför, inte minst vad det gäller investeringar och kostnadsnivån inom sjukvården.

Styrning och samverkan mellan vårdgivarna och uppföljningen av hur vården fungerar och gränssnitten mellan vårdgivarna behöver stärkas. När det gäller nämnderna och styrelserna inom revisionsområde 2 är räkenskaperna rättvisande hos samtliga.

Jag vill avsluta med att nämna Tiohundraprojektet. Det finns alltså tre tättskrivna sidor som jag inte finner anledning att läsa, för det kan ni läsa själva. Jag rekommenderar dem som är intresserade av samordnade effekter mellan kommun och landsting att ta del av det som vi har skrivit. Det finns åtminstone, om jag räknar rätt, fyra herrar i salongen som kan verifiera det. En av dem har redan nickat som svar. Det är Erik Langby.

Jag måste berätta min reflexion. Jag tänkte åka in tidigt för att följa ett helt sammanträde från början till slut. Det är några år sedan jag slutade med det. Jag började här år 1971 som ersättare, sedan har jag vuxit till mig. Nu tycker jag att jag börjar bli mogen.

Med dessa ord, mina vänner, var det slut från revisorsgrupp 2 och Tiohundraprojektet. Lev väl!

Anförande nr 154
G u n i l l a J e r l i n g e r : Ordförande och fullmäktigeledamöter! Jag ska redovisa arbetet inom revisorsområde 3, och det omfattar alltså trafiknämnden, SL, Waxholmsbolaget, Locum, kulturnämnden och Medicarrier AB.

Vi bedömer att samtliga verksamheter sammantaget uppnått fullmäktiges ekonomiska resultatkrav.

När det gäller de verksamhetsmässiga målen för trafikorganisationen är vår bedömning att de till största delen har uppfyllts. Det gäller framför allt fullmäktiges huvudmål om förbättrad tillförlitlighet inom kollektivtrafiken. Exempelvis är andelen nöjda resenärer i den allmänna kollektivtrafiken strax över målet, medan andelen nöjda resenärer i färdtjänsttrafiken ligger strax under målet.

Så vitt gäller punktlighet nås målet för tunnelbanan och lokalbanorna och kollektivtrafik på vatten. Däremot hamnar pendeltågs- och busstrafiken strax under målet.

Resandet inom kollektivtrafiken har ökat i förhållande till föregående år, och det har vi hört tidigare under dagen. Man har redovisat många av de punkter som jag kommer att kommentera här.

Vi ser också nu att produktiviteten har ökat inom kollektivtrafiken på land, men minskat kraftigt när det gäller sjötrafiken. Minskningen på det området beror bland annat på dyrare korta avtal i avvaktan på en ny skärgårdsupphandling. Vår bedömning är ändå att samtliga nämnder och styrelser inom revisionsområde 3 har ett tillfredsställande och verksamhetsmässigt gott resultat.

Locums ägardirektiv och avtal har förändrats under året, och förändringen har ju skett för att spegla landstingets nya organisation, där den fastighetsstrategiska enheten inom landstingsstyrelsens förvaltning nu ska hantera och verkställa landstingsstyrelsens ansvar och uppdrag i vad det gäller strategiska fastighetsfrågor.

Vi konstaterar att berörda parter, trots ändring i styrdokument, under året inte har delat samsyn när det gäller ansvar och roller för investeringar. Men vi ser ändå att samsynen har ökat i slutet av året.

Vi har tidigare påtalat att ansvarsfördelningen mellan SL och trafiknämnden till stora delar har överlappat varandra, men under år 2014 har trafiknämnden åtgärdat flertalet av de förhållanden som revisionen tidigare har bedömt skapat otydlighet.

Vi har riktat kritik mot SL och trafiknämnden för brister i den interna styrningen och kontrollen, och vi ser nu att trafikorganisationen sedan ett par år bedriver ett aktivt arbete för att stärka den interna styrningen och kontrollen. Det finns dock fortfarande ett antal områden där åtgärder behöver vidtas, och jag ska ge några exempel. Det gäller uppföljningen av trafikavtalen.

Vi menar att en riskanalys bör genomföras inför planeringen av avtalsuppföljningen och att nämndens egna åtaganden när det gäller exempelvis vissa IT-system behöver säkerställas. Vi har också kommenterat ett särskilt granskningsprojekt rörande utvecklingen och kontrollen av biljettsystem för trafiken. Det har vi redovisat, och det har också kommenterats tidigare. Det finns med i handlingarna som jag hänvisar till.

Ett annat exempel är beredningen av investeringsärenden till fullmäktige och styrningen av investeringsprojekt som behöver utvecklas. Kommande investeringar de närmaste åren kommer att innebära stora utmaningar såväl för trafikorganisationen som för landstingets ekonomi. Det är därför viktigt att trafiknämnden fortsätter att arbeta med kontrollen av investeringsvolymerna för att långsiktigt klara målet om en ekonomi i balans.

Fru ordförande! Slutsatsen är att samtliga verksamheter som granskats av revisorsgrupp 3 bedöms ha tillräcklig intern styrning och kontroll med undantag av trafiknämnden, SL och Waxholmsbolaget. I de fallen är bedömningen att styrning och kontroll inte är helt tillräcklig men är på väg åt rätt håll.

När det gäller räkenskaperna så är de rättvisande hos samtliga. En enig revisorsgrupp i grupp 3 tillstyrker i våra avlämnade revisionsberättelser för trafiknämnden och kulturnämnden att ansvarsfrihet beviljas för ledamöterna i de båda nämnderna.

Anförande nr 155
M i c h e l S i l v e s t r i (MP): Ordförande, ledamöter och eventuella kvarvarande åhörare! Det känns konstigt att begära ordet i det här avsnittet, men jag vill säga att det är ett fantastiskt arbete och ett fantastiskt viktigt arbete som våra landstingsrevisorer utför! Det tycker jag att man gott och väl kan uppmärksamma lite grand, så det vill jag gärna göra.

Till en början sammanställde jag grafiskt det som de redogjorde för. Under föregående ärendepunkt hörde vi från den styrande minoriteten hur bra allting är. Jag tycker samtidigt, med ett visst erkännande även från landstingsrevisorerna av allt fint arbete som utförs inom landstinget, att de här plumparna i protokollet ändå tydliggör att allt inte är frid och fröjd. Det måste vi faktiskt ha klart för oss.

Det är väldigt bra och viktigt att landstingsrevisorerna, framför allt genom Kenneth Strömberg som påtalade att det är styrelsernas ansvar, framför sina synpunkter framför allt för de olika enheterna.

Jag har också uppfattat att det här med tillsättandet av styrelseposter inte sker på ett riktigt optimalt sätt, skulle jag vilja påstå. Jag tänkte belysa det med ett exempel. Jag tar fram en presentation av styrelsen för ett av våra sjukhus. En styrelseledamot fick frågan om när han blev ledamot av styrelsen för det här sjukhuset. Han svarar: Ja, det är säkert tio år sedan. Nästa fråga är: Vad är din syn på styrelseuppdraget för det här sjukhuset? Svaret är: Det är en stimulerande uppgift, det ger mig en annan dimension till det vardagliga normala arbetet.

Jag vet inte riktigt om det är dessa svar som vi ska nöja oss med från styrelseledamöter vid våra viktiga enheter.

Jag tycker alltså att det är alldeles utmärkt att landstingsrevisorerna belyser vikten av att tillsätta rätt personer på de här viktiga posterna.

Avslutningsvis vill jag understryka det som landstingsrevisorerna berörde, Göran Hammarsjö var det väl, rörande Norrtälje och Tiohundraprojektet som i grund och botten är ett unikt arbete i samverkan mellan landsting och kommun där man visar förhållandevis goda resultat, trots kanske lite styvmoderlig behandling från de två huvudmännen – det blir alltid mer komplicerat i sådana här fall, naturligtvis. Men också som landstingsrevisorerna påpekar vikten av att vi nu tydligt pekar ut en framtid för det här projektet efter år 2015 då det här projektet ju formellt avslutas.

Härmed mitt erkännande till landstingsrevisorernas fina och viktiga arbete!

§ 93 Årsrapport 2014 för Kommunalförbundet Avancerad Strålbehandling samt fråga om ansvarsfrihet för förbundsdirektionens ledamöter för verksamhetsåret 2014

Anförande nr 156
Landstingsrådet R o s d a h l (M): Fru ordförande! Det ärende som vi nu ska fatta beslut om är årsrapporten för Kommunalförbundet avancerad strålbehandling och ansvarsfrihet för förbundsdirektionens ledamöter. Några av er är kanske obekanta med kommunalförbundet, och därför kan jag berätta att det består av sju landsting och regioner, och ändamålet är att genomföra en gemensam investering i en nationell anläggning för avancerad strålbehandling. Det är byggnaden som kallas Skadionkliniken. Den ligger i Uppsala och beräknas kunna ta emot de första patienterna i år.

I årsrapporten kan vi läsa att revisorerna bedömer att räkenskaperna är rättvisande och att förbundets verksamhetsmål bedöms ha uppnåtts under år 2014. Med det här yrkar jag bifall till landstingsstyrelsens förslag att godkänna årsrapporten och bevilja ansvarsfrihet.

§ 94
Kriskommunikationsplan för Stockholms läns landsting

Anförande nr 157
Landstingsrådet R o s d a h l (M): Fru ordförande! Jag ska fatta mig ungefär lika kort i det här fallet. Det här ärendet gäller antagandet av en kriskommunikationsplan för Stockholms läns landsting. Syftet med en kriskommunikationsplan är att stärka landstingets beredskap vid en kris genom att ha en färdig plan för organisation av kriskommunikationen före, under och efter en händelse.

Den förra planen antogs under år 2009, och nu finns det anledning att göra vissa uppdateringar.

Detta förslag innehåller bland annat justeringar utifrån den nya politiska organisation som vi antog i december förra året och utifrån utvecklingen inom området kriskommunikation under de senaste åren.

Förslaget innebär en förstärkt samordning och styrning av kriskommunikationen genom en tydligare definition av ansvar och roller inom landstingets organisation vid en eventuell kris. Exempelvis införs en central kriskommunikationsfunktion med ledande och samordnande roll vid krissituationer.

Med detta korta anförande vill jag yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag till beslut!

§ 95 Krisberedskapsplan för Stockholms läns landsting och plan för krisledningsnämnden vid extraordinära händelser

Anförande nr 158
Landstingsrådet R o s d a h l (M): Under varje mandatperiod ska alla landsting och kommuner fastställa en krisberedskapsplan och en plan för krisledningsnämnden.

Inom Stockholms läns landsting utgör landstingsstyrelsens arbetsutskott även krisledningsutskott som inom ramen för denna plan ska leda landstingets arbete vid en krissituation.

Precis som när det gäller kriskommunikationsplanen så är en del av förändringarna i krisberedskapsplanen en anpassning utifrån den nya politiska organisationen. Utöver detta införs en ny roll i form av en tjänsteman i beredskap som ska vara en resurs för att omedelbart efter larm kunna påbörja samordning och ledning av landstingets insatser.

Det inrättas även en ny regional krisledning som leds av landstingsdirektören, och nya lokala krisledningsgrupper som samordnar krisledningsarbetet i olika delar av verksamheterna.

Planen har utarbetats av en grupp med representanter från landstingsstyrelsens förvaltning, hälso- och sjukvårdsstyrelsen förvaltning, trafikförvaltningen, Locum och SLL IT och har remitterats till samtliga förvaltningschefer och bolagschefer i landstinget.

Förslaget har även remitterats till länsstyrelsen och Stockholms stad. Med detta vill jag tacka tjänstemännen för väl genomfört arbete och yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 159
T o m a s E r i k s s o n (MP): Fru ordförande! Jag tänkte passa på, även om jag inte hoppas på tre timmars debatt i det här ärendet, att framhålla det särskilda uttalande som Miljöpartiet har lagt i det här ärendet och få möjlighet att ställa några frågor till Torbjörn Rosdahl som han kanske kan svara på.

Som ni säkert förstår så är själva det här dokumentet av oerhört stor vikt, även om man kan hoppas på att vi aldrig behöver använda det. Men för det fall att det inträffar extraordinära händelser eller katastrofer så är det ju oerhört betydelsefullt att alla aktörer vet hur de ska agera vid en sådan händelse.

Utifrån det perspektivet undrar vi i Miljöpartiet varför samtliga organ som nämns som berörda parter kopplat till den här planen inte samtidigt har fått vara remissinstanser när det gäller att lämna synpunkter på förslaget. Vi tror att det hade gynnat planen, inte bara för att vi hade fått in fler goda åsikter, utan även och framför allt för att en nyckelfaktor för att planen ska fungera handlar om att alla aktörer och även dem som är utanför landstingets egna verksamheter vet hur vi kommer att agera så att vi har en ömsesidigt bild av hur vi ska agera tillsammans.

Därför vill jag också ställa en fråga till Torbjörn Rosdahl: Känner du dig trygg i att vi skulle kunna hantera en extraordinär situation eller katastrof såsom exempelvis en trafikolycka som slår ut trafiksystem och infrastruktur och som kräver omhändertagande av personer samtidigt som det finns få eller inga möjligheter att ta sig fram, en situation som mycket väl kan inträffa men där det krävs att flera olika aktörer har samordnat sitt agerande? Den frågan skulle jag vilja ha svar på.

Vidare kan jag även tycka att jag till viss del saknar ett förebyggande perspektiv men att man även hade kunnat kosta på sig ett lite mer regionalt perspektiv i den här planen. Jag förstår att man har fokuserat på de delar som är landstingets egna verksamheter, just därför att det är där vi har myndighet och rådighet att agera själva.

Faktum är ju att det bästa sättet att hantera de här frågorna ändå är att agera förebyggande. Att då till exempel helt utelämna TRF som om de inte har någon roll alls att spela i den här planen tycker jag är synd. Jag tror att man hade kunnat betona deras roll framför allt att inom ramen för regionplaneringen titta på samhällets robusthetsfunktioner. Därmed hade vi betonat det förebyggande perspektivet mer.

Nu kanske det finns stora möjligheter att hantera detta i samband med Rufs-processen, men jag tror inte att det hade skadat om man hade kostat på sig något stycke eller några meningar om det i den här planen.

Med detta sagt så har vi inget annat förslag till beslut än att godkänna planen. Jag vill ändå hänvisa till Miljöpartiets särskilt uttalande.

Anförande nr 160
Landstingsrådet R o s d a h l (M): Så vitt jag förstår så har vi följt tidigare rutiner. Jag har jobbat som ledande politiker i både kommun och landstinget så länge att jag vet att om det som du nämner skulle hända, om det skulle hända något riktigt ruskigt, så vet man aldrig om man är riktigt förberedd. Det är därför som vi ska ha en plan, så att vi vet exakt vart man ska ta vägen. Vi ska till exempel veta att landstingsstyrelsen ska kunna fatta beslut som borde fattas i den här församlingen, trots att det står i alla lagar och reglementen att det är fullmäktige som fattar besluten. Det är kanske det viktigaste beslutet som politikerna har.

Jag vet också att det i väldigt många fall är länsstyrelsen som får det övergripande ansvaret i en eventuell krissituation av den art som du ger scenariot för: bussar och bilar som brinner och tåg som trillar omkull. Däremot när det gäller sådant som berör enbart sjukvården, smittskydd och så vidare, så är det naturligtvis inte länsstyrelsen utan vi själva som agerar.

Trygg kommer jag aldrig att vara. Jag vet att den tryggaste person i en sådan här ledande position kan bli väldigt otrygg och osäker, och den som aldrig visat framfötterna kan bli den ledande personen. Det viktigaste är ändå att vi vet att det finns en plan, att man inte sätter sig ned när någonting har hänt och undrar: Vad händer nu? Var någonstans ska vi börja? Med en plan så vet man direkt vem som har ansvaret, vem man kan kräva ansvar av. Allt det här har vi i våra planer.

Sedan kan man alltid tycka att fler ska vara med i remissomgången. Visst kan det vara så, men jag känner mig trygg med att dem som vi har skickat remissen till och de som har lämnat svar har gett så kloka synpunkter att vi nu har en mycket bra krishanteringsplan för Stockholms läns landsting.

Anförande nr 161
L a r s H a r m s - R i n g d a h l (MP): Ordförande och ledamöter! Jag tycker att det är en mycket ambitiös plan. Jag fastnar framför allt för det förebyggande perspektiv som Tomas Eriksson också berörde i sitt anförande.

I det här dokumentet står att samtliga verksamheter inom SLL, enligt direktiv från landstingsstyrelsen, ska genomföra risk- och sårbarhetsanalyser. Det kanske man gör, och det skulle ge ett mycket bättre förebyggande arbete.

Jag är ny här i verksamheten och kom till ett par olika ställen, trafiken och vården. Jag ställde frågan vilka risk- och konsekvensanalyser och sårbarhetsanalyser de hade gjort beträffande trafiken, men det gick inte att få något svar. De hade inget svar. Kanske hade de gjort analyser, men höga företrädare kände inte till de här riskanalyserna och då är de ganska meningslösa.

Det är alltså viktigt, tycker jag, att verkligheten stämmer med kartan i det här fallet.

Det finns alltså ett behov av att göra en ordentlig uppföljning av de här risk- och sårbarhetsanalyserna. Det verkar dessutom rimligt att en redovisning görs till landstingsfullmäktige av att man verkligen gör vad man ska och inte enbart säger att det ska vara så.

Anförande nr 162
Landstingsrådet R o s d a h l (M): Det är nog riktigt att väldigt många av våra 44 000 medarbetare inte har en aning om det här.

Jag vet inte vilken nivå du menar, när du talar om höga chefer, för vi har väldigt många höga chefer som inte är med i det här arbetet förrän de är med om en övning som det är viktigt att ha. Det händer ju då och då när massmedierna kontrollerar olika myndigheter, om de inte har genomfört de övningar som behövs.

I vårt arbetsutskott har vi fått information från berörda medarbetare från säkerhetsavdelningen och från andra håll, som har talat om hur det går till och vi kommer säkert att öva i de här frågorna också.

Det viktiga är att vi vet att landstingsstyrelsens arbetsutskott är krisledningsutskott. Under de 44 år som landstinget har verkat har man sammanträtt vid ett fåtal tillfällen, senast skedde det i samband med tsunamikatastrofen. Vi har varit förskonade, men vi vet hur vi ska göra, vem vi ska kalla till ledningen och hur vi ska se till att organisationen fungerar i och med att vi har den här beredskapsplanen.

Anförande nr 163
Vivianne Gunnarsson (MP): Det är väldigt bra att vi har en plan, och det är väldigt det bra som Torbjörn Rosdahl säger. Att veta att man har en plan är väldigt bra. Men huvudsaken är inte att veta att man har en plan. Man måste också kommunicera den ordentligt till sina medarbetare, inte bara till cheferna på hög nivå utan även till medarbetarna på den absolut lägsta nivån.

Det behövs en övningsplan i alla våra verksamheter. Vi bedriver alltså en verksamhet som är livsviktig om det skulle hända någonting. I dagens läge finns inget civilförsvar, det finns ingenting där allmänheten övas, så vi kan inte räkna med att allmänheten ska kunna någonting alls.

Jag har varit ordförande för brandförsvaret, och jag vet att det har varit jättemånga problem i olika övningar även inom sjukvårdsorganisationen. Där har många avdelningar inte vetat vad de ska göra., till exempel vid en utrymning exempelvis.

Det är faktiskt väldigt viktigt att vi övar de är verksamheterna på plats med våra verksamheter.

Jag vill faktiskt också be om att vi här i landstingsfullmäktige får information om vad vi ska göra om brandlarmet ljuder. Jag upptäckte nämligen under förra mandatperioden, då vi vid flera tillfällen blev utskickade ur salen, att det inte fanns någon uppsamlingsplats. Det ska finnas en återsamlingsplats, och alla som arbetar i huset ska veta var den ligger, och de ska veta vem som ger order.

Jag tycker att det är jätteviktigt att vi i fullmäktige får information om detta. En plan är inte bara ett skriftligt dokument – den är till för att hjälpa oss om det skulle hända någonting.

§ 96 Avtal med staten om framtida nyttjande av pendeltågsstationer

Anförande nr 164
Landstingsrådet Tamsons (M): Ordförande, landstingsfullmäktige! De som har varit med i politiken en längre tid eller följt framför allt trafikpolitiken i Stockholmsregionen vet att en ständigt återkommande huvudvärk både för kommunpolitiker och för landstingspolitiker är just frågan om våra pendeltågsstationer och rådigheten över dem.

Den många gånger splittrade förvaltningsidén om ägande och rådighet har många gånger lett till segdragna diskussioner och samtal om underhåll och reinvesteringar som i sin tur har påverkat diskussioner kopplade till idéer om utveckling och förnyelse av stationsmiljöerna och deras omgivningar i stort.

Det avtal som ligger framför er i dag är, skulle jag säga, en väldigt viktig milstolpe i arbetet med att komma till rätta med en del av den gränsdragningsproblematiken.

Efter ett ganska hårt arbete, ganska tuffa förhandlingar med Trafikverket, så kan man kalla detta för om inte en slutprodukt så ändå nära nog en slutprodukt när det gäller väldigt många av de stridsfrågor och diskussionsämnen som har förekommit under åren.

Avtalet innebär bland annat att Stockholms läns landsting, som ju är huvudman för pendeltågstrafiken, ges en trettiofemårig nyttjanderätt till stationerna med möjlighet till tioåriga förlängningar och att vi till detta får möjlighet att äga och styra över frågor som rör underhåll och reinvesteringar men också ökad rådighet över sådant som handlar om större utveckling av våra stationsmiljöer.

Till detta ska också läggas, vilket jag alltid tycker är positivt, jag som tycker om att se ökade intäkter till landstinget, att Trafikverket lägger 93,6 miljoner kronor till trafikförvaltningen och SL, förutsatt att avtalet undertecknas.

Jag tycker kort sagt att det är ett gott steg framåt, i praktiken den första stora viktiga överenskommelse som vi har träffat med Trafikverket sedan år 1995. Det kommer säkert att följa behov av fler diskussioner och överläggningar framöver med statens myndigheter och verk och för den delen med regeringen själv i frågor som rör pendeltågstrafiken och infrastrukturen i Stockholmsregionen i stort, men detta är, som sagt, i den här frågan ett stort och viktigt kliv framåt som jag också upplever att vi har varit väldigt eniga om när det gäller ärendets hantering i nämnder och styrelser.

Dock smög det sig in, vid sluthanteringen av det här ärendet, ett så kallat tilläggsyrkande som ju i viss mån är väldigt bra. Det tar fasta på något som jag själv tycker är viktigt, det vill säga att vi ska göra en genomlysning av hur det är med våra pendeltågsstationer för att kunna diskutera möjligheten till nya entréer och utveckling av dem i samråd med berörda kommuner kopplat till bostadsbyggande och utveckling i stort.

Men jag skulle kunna säga att det här är något som jag redan har tagit initiativ till och satt i gång. På det trafiktoppmöte som vi hade tidigare här i våras så förde vi en diskussion om detta. Vi kommer att återkomma enskilt till kommunerna men också samlat i framtiden just för att försöka landa den typen av diskussioner. Lite grand är det som att slå in öppna dörrar.

En annan sak är också väldigt viktig. Jag tror inte att vi ska vara riktigt så ivrig när vi ska godkänna avtal av det här slaget att vi inte låter dem passera rena i landstingsfullmäktige. Är vi eniga om dem så ska vi låta dem passera rena, för då blir beslutet rent, och då blir det lättare för oss att markera och visa för vår motpart att beslutet är rent. Då finns där inga tilläggsyrkanden eller andra saker som driver isär eller skapar eventuella frågetecken om vad vi egentligen tycker och menar.

Jag skulle vilja uppmana det parti som har lagt tilläggsyrkandet, om man tycker att jag som trafiklandstingsråd är för långsam i de här frågorna efter mina första månader, att gärna skriva till trafiknämnden eller lägga en motion i landstingsfullmäktige men faktiskt låta det här ärendet få stå självt utifrån den vikt det har i att vara rent och vara tydligt gentemot vår motpart, Trafikverket. Så markerar vi att vi tar ansvar som en avtalsmotpart i den här typen av överenskommelser, och så hoppas jag att vi tillsammans som politiska partier också kan markera ansvar i en fråga där vi faktiskt inte har skilda uppfattningar.

Anförande nr 165
Landstingsrådet W i k h o l m (S): Ja, vi kommer att fatta ett enigt beslut i dag om att gå vidare och skriva under avtalet. Det är viktigt och bra, för det ger förutsättningar för att utveckla pendeltågstrafiken. Det hade kanske varit önskvärt att vi hade haft full rådighet över pendeltågsstationerna, men detta är gott nog, med den 35-åriga nyttjanderätten.

Det är viktigt för kollektivtrafiken i Stockholmsregionen att vi kan ta det här steget, och det är bra att landstingsfullmäktige verkar vara eniga i ett sådant beslut – för det ger möjligheter att utveckla kollektivtrafiken, det ger möjligheter att utveckla pendeltågstrafiken.

Vi har flera viktiga investeringar som det har skjutits på under den här stora förhandlingen. Dubbelspåret i Södertälje är en sådan sak som man har skjutit på, och diskussionen om sekundäruppgångar och bostadsexploatering kopplat till det är också en sak som man har skjutit på med hänvisning till att det här avtalet inte har funnits på plats.

Just i frågan om att utnyttja vårt befintliga system i pendeltågen, som dessutom kommer att utökas kraftigt när Citybanan byggs är det en jättemöjlighet, som vi bör ta vara på så snart som möjligt egentligen.

För bara några månader sedan behandlades en motion här i fullmäktige med precis samma yrkande om att uppdra åt trafiknämnden att inventera pendeltågs- och tunnelbanestationer som kan kompletteras med sekundäruppgångar och andra åtgärder i syfte att öka kollektivtrafikens tillgänglighet och attraktionskraft och därigenom öka förutsättningarna för ökat bostadsbyggande. Den motionen avvisades med hänvisning till att det inte fanns ett färdigt avtal med staten. Nu finns det ett färdigt avtal med staten, och då kan faktiskt detta landstingsfullmäktige fatta två beslut: att säga ja till avtalet, men också att ge ett uppdrag till trafiknämnden att påbörja det här arbetet på ett strukturerat sätt.

Problemet har nämligen varit att det har kommit lite olika idéer om en sekundäruppgång på ett ställe och en på ett annat ställe, utan att man på ett systematiskt sätt har sett vad det ger för möjligheter i regionens utveckling. Det är det vi vill ge. Det har vi väntat på länge. Det finns många konkreta förslag på vad det skulle kunna ge, i form av både bostadsbyggande och regional utveckling. Det är synd om det får vänta längre, och jag tror att vi mår bra av en transparent och öppen process, som ett beslut i fullmäktige om ett sådant uppdrag till trafiknämnden ger.

Jag yrkar bifall till landstingsrådsberedningens förslag och till Socialdemokraternas tilläggsförslag.

Anförande nr 166
Rickard Wall (SD): Presidium, ledamöter! Den här att-satsen från Socialdemokraterna har ju gått och blivit lite av en följetong under vintern och våren, så det är kanske på sin plats att vi sverigedemokrater redogör för hur vi har resonerat när vi har konfronterats med att-satsen.

För mig här i fullmäktige började det med Curre Hanssons motion om att komplettera pendeltågs- och tunnelbanestationer med sekundäruppgångar. Ja, då tog vi och tittade på det dokumentet och hittade den här passusen i trafikförvaltningens utlåtande: ”Vad gäller tunnelbanetrafiken för trafikförvaltningen löpande diskussioner med olika kommuner om sekundärentréer och andra satsningar. Kontinuerligt genomförs samhällsekonomiska analyser utifrån vilka investeringar övervägs.” För oss var därmed saken klar: Rutinärende, avslag, nästa!

Härnäst dök i trafiknämnden upp det här avtalet med staten om pendeltågsstationerna. Då tyckte vi spontant – som trafiklandstingsrådet också tyckte – att det här med att nu komma med samma att-sats som i motionen och blanda in det i avtalet kändes lite krystat och påhängt. Dessutom har vi ju samma tjänsteutlåtande vad avser tunnelbaneuppgångar som tidigare. Så det blev samma resonemang igen: Rutinärende, avslag, nästa!

Det kanske är lite synd att det behövde bli på det sättet. Man kan ju agera lite mera proaktivt. För att-satsen består av två delar: pendeltågs- och tunnelbanestationer. När det gäller pendeltåg är vi sverigedemokrater ganska engagerade i frågan om sekundäruppgångar. Faktiskt så sent som i förra veckan var jag själv ute på ett på plats-besök i någon kommun där man lobbade för att få sekundäruppgångar, så vi bevakar den frågan.

Nu har man ju agerat som man har gjort, och vi har då egentligen inte annat val än att agera som vi gör. Men om man hade delat upp att-satsen i två, en att-sats som avser pendeltågen och en att-sats om tunnelbanan, då hade tunnelbanan hanterats på samma sätt. Jag kan förstås inte stå här och säga hur Sverigedemokraterna skulle besluta i en sådan hypotetisk situation för jag är ju bara en av nio i landstingsgruppen. Däremot vågar jag nog säga att om man hade agerat på det sättet och kommit in med ett sådant förslag till beslut så hade det i alla fall *inte* hanterats: Rutinärende, avslag, nästa!

Anförande nr 167
Freddie Lundqvist (S): Ordförande, ledamöter! Ja, om om inte fanns så skulle världen vara mycket annorlunda, det kan man vara säker på. Och om om inte fanns så skulle valresultatet ha sett annorlunda ut – då hade vi inte behövt lägga tilläggsyrkandet utan liksom bara genomföra den här utredningen så hade vi varit färdiga med det.

Men nu finns ju om, och nu finns det här avtalet. Droppen urholkar stenen, brukar jag säga ibland. Därför fortsätter vi – även om vissa ledamöter har svårt med det – att lägga de förslag som vi tycker är viktiga för att uppnå det vi tycker är ännu viktigare.

Det här ärendet är faktiskt ett utmärkt exempel på hur man kan uppnå synergieffekter. Det finns bland annat i Tullinge och i min hemkommun Sollentuna – jag tar bara det som exempel men det finns många fler – där vi i Häggvik redan är halvvägs framme. Ni ser de röda strecken mellan Häggviks station och den nuvarande plattformen där det redan finns en färdig sekundär ingång. Det enda som fattas är några hundra meter betong. Om man får till den sekundäringången så betyder det att hela den här ytan skulle kunna ge 1 000 bostäder i ett nafs! Detaljplanen är redan antagen i kommunfullmäktige.

Där ligger det 1 000 bostäder och väntar, allt som behövs är ett utredningsuppdrag som går igenom här i fullmäktige i dag. Sedan kan man inom en inte alltför lång framtid få till den här sekundära uppgången och därmed också bygga 1 000 nya bostäder.

Dessutom är det så att det finns ett antal andra fantastiska fördelar. Dels får man en bättre möjlighet till infartsparkering på de här ytorna bredvid Coop Forum, som har rätt stora parkeringsytor som inte utnyttjas under stora delar av dagen. Dels skulle man kunna få någonting som jag vet att Nanna har pratat mycket om, nämligen ökat kollektivtrafikåkande vilket är viktigt för oss. Genom att människor trängs mindre i två uppgångar än i en uppgång och genom att man får närmare att gå till tåget – i stället för att gå till en ingång längre bort kan man ta den som är lite närmare – skapas bättre möjligheter. Det finns alltså många positiva sidor med att göra det här i till exempel Sollentuna. Man kan också göra det i Tullinge, och säkert går det att hitta ett antal tunnelbanestationer där man också kan göra det här.

Kristoffer Tamsons tyckte att det här ”i viss mån” var ett väldigt bra förslag. Jag kan egentligen inte se vad han tyckte var problematiskt. Om det är problematiskt att det finns en tilläggsattsats som det eventuellt råder oenighet om – vilket jag egentligen inte förstår, för det är ju bara en liten utredning man önskar, om någonting som det snart blir nödvändigt att göra – så är det ju bara att bifalla den och därmed är vi eniga.

För mig är det här väldigt enkelt. Det är inget rutinärende, utan det är ett ärende som är av största vikt. Behövs det så kommer vi att lägga det fler gånger för att komma framåt. Men det jag tänker göra nu är att yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag och naturligtvis också till tilläggsyrkandet.

Anförande nr 168
Anna Sehlin (V): Vi i Vänsterpartiet yrkar också bifall till Socialdemokraternas tilläggsförslag om sekundäruppgångar. Vi tycker att det är ett bra förslag. Vi tror på en långsiktighet med pendeltågsstationerna, men vi tycker att det ska vara en del i ärendet att titta på sekundäruppgångar.

Anförande nr 169
T o m a s E r i k s s o n (MP): Tack, fru ordförande! Anledningen till att jag går upp här är att jag inte var tillräckligt snabb att trycka på replikknappen när Kristoffer Tamsons höll sitt inlägg.

Jag ska inte uttala mig i sak utan snarare rent principiellt. Om det finns ett stort värde för någon av de föredragande landstingsråden att hålla ärenden ”rena” eller skapa stor enighet, är nog den bästa strategin att komma och samtala med partierna inom oppositionen i förväg, inte att från talarstolen i fullmäktige hävda att det ska råda någon slags konsensuskultur där man inte kan lägga andra yrkanden eller tilläggsförslag. Vi är fullt mottagliga för att ha konstruktiva och trevliga diskussioner i förhand. Det tror jag är ett mycket bättre sätt.

Anförande nr 170
Landstingsrådet T a m s o n s (M): Ordförande, fullmäktige! Då vill jag bara uppmärksamma vår högt värderade landstingsledamot som ställde denna fråga till mig på att vi har inrättat en förstärkt och utvidgad landstingsrådsberedning av precis det skälet.

Anförande nr 171
T o m a s E r i k s s o n (MP): Nu sitter jag ju inte i nämnda organ, men jag har fått berättat för mig att precis den frågeställning som nu kom upp som ett tilläggsyrkande nämndes även i det sammanhanget.

Anförande nr 172
Landstingsrådet T a m s o n s (M): Ordförande, landstingsfullmäktige! Jag blir lite konfunderad när man nu så lösryckt slänger ur sig att man i olika sammanhang har nämnt saker och ting.

Vi har alltså inrättat en förstärkt och utvidgad landstingsrådsberedning för att ge utrymme och möjlighet att diskutera och vrida och vända på frågeställningar för att nå en så bred enighet som möjligt. Ärendet har varit uppe i olika nämndsammanhang, tillika detta, men Miljöpartiet har inte yttrat sig eller lagt något eget förslag i något av de sammanhangen. Då måste ju vi utgå ifrån att det finns en så bred politisk enighet kring den inriktning som har formulerats i förvaltningsyttranden, eller för den delen i landstingsrådsskrivningar, att ärendet ska gå till landstingsfullmäktige och där äga en bred majoritet. Annars har nog Miljöpartiet på något sätt missförstått i vilken roll och med vilket syfte man själv sitter i nämnder och styrelser, eller för den delen i landstingsrådsberedningen.

Då tror jag att ni har en hemläxa att göra i att faktiskt själva ta initiativ i den typen av förslag till beslut eller samtal som ni här efterlyser. Vi finns alltid tillgängliga.

Anförande nr 173
Landstingsrådet U l l b e r g (S): Fru ordförande! Jag tror inte Miljöpartiet vare sig har missförstått någonting eller behöver någon hemläxa från trafiklandstingsrådet.

Däremot skulle jag gärna vilja återvända till sakfrågan och det som Tomas lyfte kring betydelsen av att om man pratar om samverkan, samarbete och samförstånd så krävs det lite mer än att gå upp och mästra andra partier från talarstolen. Då krävs det nog både att man visar en lyhördhet i trafiknämnden och i landstingsrådsberedningen, där vi exempelvis specifikt lyfte det nämnda tilläggsärendet om de viktiga sekundäruppgångarna som både kan göra kollektivtrafiken mer tillgänglig och attraktiv och bidra till ökat bostadsbyggande – precis på det sätt som Freddie med flera har lyft fram.

Det är obegripligt varför det finns prestige i den frågan, varför ni inte yrkar bifall till vårt förslag och varför du väljer att prata runt saker och ting. Återkom gärna till

samarbetsklimatet mellan den styrande minoritetsalliansen och oss övriga partier! Men en bra utgångspunkt är nog att diskutera sakfrågan och inte uppmana andra partier att göra sin hemläxa.

Anförande nr 174
Landstingsrådet T a m s o n s (M): Om man blir angripen på det sättet vill man så klart ha replik!

Om man efterlyser samtal så måste man presentera vilken åsikt man har. Det finns ju ett skäl varför vi har en landstingsrådsberedning, och det är just precis detta.

För att återvända till sakfrågan så tror jag att vi i ett antal sammanhang, bland annat med företrädare för Socialdemokraterna närvarande, har haft diskussioner om just detta med sekundäruppgångar och behovet av en inventering av våra stationsmiljöer vid pendeltågen. Jag har sagt att en sådan är under vardande och att vi får dra slutsatser av var den landar och på vilket sätt och med vilken bredd den ska göras, men att den också måste bygga på att kommunerna markerar ett intresse i att vi ska titta på saker och ting. Vi har inte en envägskommunikation gentemot våra kommuner heller i den här frågan.

Det jag kan vända mig emot är att man lägger hängattsatser på ett viktigt avtal och gör detta i en fråga där vi är överens och där frågan redan är under genomförande. Då gör man det för att vinna billiga politiska poäng, inte för att man bryr sig om sakfrågan.

Anförande nr 175
Landstingsrådet U l l b e r g (S): För att ge en interiör kan jag säga att i den nämnda landstingsrådsberedningen, där vi landstingsråd sitter tillsammans i i genomsnitt fem minuter i veckan, förs det inga som helst diskussioner. Men det är ett viktigt tillfälle att framföra hur vi ställer oss till olika yrkanden. Så gjorde vi exempelvis i den här viktiga sakfrågan, som vi också tidigare har lyft i trafiknämnden där du är ordförande.

Jag vet dock inte på rak arm om du var närvarande vid den landstingsrådsberedning som vi nu talar om. Jag vet att jag och Torbjörn satt jämte varandra, och vi lyfte den här frågan för att alla andra som inte hade varit med och följt den skulle veta vad den gäller.

Våra kommuner vet precis vad det gäller, kan jag säga. De är nämligen väldigt angelägna om att det äntligen skulle kunna komma i gång en utredning som hjälper dem att både öka bostadsbyggnadstakten och göra kollektivtrafiken tillgänglig. Sollentuna, som har ett sådant exempel, och även Botkyrka, har varit oerhört tydliga med det i de kommunsamråd som har genomförts.

Är du det minsta osäker på intresset hos kommunerna – starta den här utredningen som vi föreslår!

Anförande nr 176
Landstingsrådet T a m s o n s (M): Jag är inte ett dugg osäker på vad våra kommuner tycker. Jag har varit runt under våren och träffat företrädare för det stora flertalet av kommunerna runt om i vårt län och diskuterat dessa och många andra kollektivtrafikfrågor.

Men jag vet också med mig att man bör sortera och göra saker och ting i en viss ordning för att det ska bli bra, som bygger på att vi måste väga av den här typen av initiativ mot andra men också göra en bra och rejäl inventering. Den är under pågående, och vi för dialoger med olika kommuner om just detta.

Som sagt, det här handlar om att yrka om någonting som ni vet om att vi redan har påbörjat arbetet med. Då kan man ställa sig frågan: Gynnar det sakfrågan, eller gör det det inte? Och gynnar det sakfrågan att hänga på den i alla ärenden som på något sätt handlar

om pendeltågstrafiken? Eller är det kanske så att vi i så fall ska sätta oss ned och gå igenom med vilka kommuner – som jag har träffat och vilket jag tror även Nanna Wikholm som oppositionslandstingsråd har vetskap om – och på vilket sätt som trafikförvaltningen arbetar med den här typen av genomgångar, kopplat till ett antal kommuner som har markerat intresse? Men vi bör kanske invänta resultatet av det arbetet innan vi sätter ned foten. Och som sagt, den här att-satsen gör varken till eller ifrån i det arbetet, för det pågår och det kommer att slutföras oaktat vilket beslut som landstingsfullmäktige fattar i dag.

Anförande nr 177
K a r l H e n r i k s s o n (KD): Ordförande, ledamöter! Det är med stigande förvåning som jag lyssnar på den här debatten. Om vi tittar på ärendet så handlar det om ett avtal med staten om framtida nyttjande av pendeltågsstationer. Redan när man kommer till tilläggsyrkandet från Socialdemokraterna – som jag i sak ser som mycket positivt, det är väldigt många här från olika kommuner som vet hur arbetet pågår ute i kommunerna kring att hitta möjligheter att på ett bättre sätt utnyttja områdena runt stationerna och där sekundärentréer kan vara en viktig del – inser man att det inte är det som är ämnet för dagen, utan ämnet för dagen är avtal med staten om framtida nyttjande av pendeltågsstationer. Jag tycker att det är märkligt när man försöker koppla på ärenden som egentligen inte hör ihop med det här och som kopplar till alla möjliga andra saker.

Låt oss enas om att vi ställer oss bakom avtalet med staten, som är positivt och som är någonting som vi länge har strävat efter, och sedan i nästa steg se till att jobba för att få bästa möjliga utnyttjande av vårt fantastiska pendeltågsnät – det vill säga som är fantastiskt när Trafikverket lyckas få tågen att gå som de ska och inte som det har fungerat de senaste månaderna! Låt oss se till att ta saker och ting i tur och ordning och nu ställa oss bakom avtalet med staten!

Anförande nr 178
Landstingsrådet W i k h o l m (S): Ja, låt oss göra det! Låt oss gå till beslut och enhälligt i den här salen ställa oss bakom ett avtal som är gott nog – i alla fall nu – för att möjliggöra utveckling av pendeltågstrafiken. Det kommer inte att vara någon votering om den frågan.

I särskild ordning – fast kanske en minut efteråt – kan vi sedan fatta beslut om ett tilläggsyrkande.

Att vi lägger tilläggsyrkandet är ju för att vi inte tycker att det sättet man har jobbat med de här frågorna har varit gott nog. Det har inte funnits en sammanhållen strategi och det har inte funnits en transparens i hur prioriteringarna har gjorts.

När samma fråga var uppe tidigare under våren så hänvisades det väldigt tydligt i det ärendet till att det inte gick att gå fram med investeringar på pendeltågssidan eftersom vi fortfarande var i förhandlingar med staten. Det var ju därför man avvisade förslaget då. Vi har väntat på att de här förhandlingarna med staten skulle bli klara, vi har väntat på det här avtalet och vi nu har väntat på att få fatta det här beslutet i ytterligare någon halvtimme på grund av diverse semantiska diskussioner om saker och ting har varit uppe på LRB eller inte.

Det här är en möjlighet att utveckla kollektivtrafiken och bostadsbyggandet i Stockholms län. Vi har väntat på den för att vi inte har haft ett avtal med staten. Och ja, vi kommer att vänta en kanske ganska lång tid tills vi skriver ett nytt förslag om ni röstar ned det i dag – annars väntar vi bara i några minuter mellan att man först fattar beslut om avtalet och sedan fattar beslut om ett uppdrag till trafiknämnden.

§ 97 Patientnämndens årsrapport 2014

Anförande nr 179

Eva Lannerö (KD): Ordförande, ledamöter samt åhörare! Först vill jag yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag till beslut om patientnämndens årsrapport.

Patientnämnden har två huvuduppgifter. Den ena handlar om klagomålshantering och att ge stöd till patienter för att underlätta en dialog mellan patienten och vården. Det andra uppdraget är att förordna stödpersoner som ska stödja patienter inom rättspsykiatrin eller psykiatrin som är tvångsvårdade enligt smittskyddslagen.

I en kort sammanfattning av verksamheten kan vi konstatera att verksamheten växer och gör nytta, ger förbättrad vård. Vården lyssnar på patienterna och tar hänsyn till deras synpunkter och klagomål, och vi vet genom enkätundersökningar att patienterna är nöjda med förvaltningens verksamhet, och vården tycker att patientnämnden är värdefull för vården själv men också för patienterna. Under 2014 fick fler tvångsvårdade sin lagstadgade rätt att få en stödperson.

Drygt 6 000 ärenden har förvaltningen hanterat under året. Det utgör 0,3 promille av alla vårdtillfällen inom hälso- och sjukvården och inom landstingets tandvård. De flesta är telefonkontakter och en tredjedel är skriftliga ärenden. För att det ska bli ett yttrande från vården behöver patientnämnden ha en skriftlig anmälan. Vi kan konstatera att förbättringsåtgärder har vidtagits i närmare 400 ärenden. Det finns ett antal exempel på konkreta resultat i vår årsrapport.

Många patienter framför sina klagomål med syftet att det som de har varit med om inte ska drabba andra och att vården ska uppmärksamma och förbättra, vilket i stor utsträckning sker.

Några exempel på förbättringsåtgärder: En förbättringsåtgärd har varit att vårdgivaren skriver och följer upp remisser så att de hamnar på rätt instans och att patienten blir kallad till undersökning. Det kan vara så att vårdgivaren gör en Lex Maria-anmälan efter klagomålet eller att ärendet lyfts fram på vårdenheten som ett lärande exempel.

Det vanligaste problemområdet är vård och behandling, och det har ökat som ni ser. Men ett stort antal handlar om kommunikation, som kan gälla både information och bemötande.

Det största antalet ärenden berör akutsjukvården liksom tidigare år och fortsätter att öka, varför en uppföljning och analys av akutmottagningar och besök kommer att presenteras på nämnden vid nästa sammanträde.

Inom ett område, cancersjukdomar, har det skett en kraftig ökning: 76 procent jämfört med fem år tillbaka och 44 procent sedan 2013. Det är fler kvinnor än män som framför klagomål, och den största åldersgruppen är kvinnor mellan 60 och 69 års ålder. Cancerärendena kommer från olika delar av vården, alltså inte bara från onkologklinikerna. Klagomålen gäller att man inte känner sig lyssnad på, att patientens symtom inte har tagits på allvar och att det tar alldeles för lång tid att få diagnos. Cancersjukdomar är ett speciellt bevakningsområde i förvaltningens ärendehanteringssystem och det pågår en analys och utredning av just ärenden som berör cancersjukdomar. Detta kommer att tas upp som ett principärende i nämnden.

Ett annat exempel är läkemedel. Ungefär vart tionde ärende handlar om läkemedelsfrågor och visar på en tydlig ökning. Det kan gälla biverkningar och feldoseringar. Det här är ett område som är tydligt kopplat till patientsäkerhet, och patientnämndens verksamhet syftar bland annat till att bidra till ökad patientsäkerhet.

Fru ordförande! Jag tror att jag sätter mig och ber att få komma tillbaka.

Anförande nr 180
E l e o n o r E r i k s s o n (S): Presidium, åhörare och ledamöter! När jag läser patientnämndens årsrapport slås jag framför allt av två saker: dels hur utsatt man som patient kan vara i den massiva apparat som vården är, dels hur viktig patientnämnden som fristående och opartisk instans är för patientens möjlighet att föra fram synpunkter och klagomål på vårdgivaren och för medborgarnas förtroende för vården.

I årsrapporten kan man läsa att ärendena ökar år från år. Rapporten talar också om att vi inte vet exakt vad det beror på, men den pekar på en del möjliga orsaker. Att Stockholm växer och att besöken i vården blir fler är en möjlig orsak. Det vi behöver hålla koll på är inte andelen klagomål ökar. Att folk i högre grad känner till patientnämnden och möjligheten att anmäla sina klagomål dit är jättebra. Vi behöver stärka patienten och dess ställning i vården – det är nödvändigt och viktigt.

Ytterligare en anledning, som jag tror inte spelar en helt obetydlig roll, är naturligtvis den trängda ekonomiska verklighet som landstinget befinner sig i. Det är ju inte helt orimligt att tänka sig att personalbrist, hård arbetsbelastning och en neddragning på vårdplatserna påverkar patienterna och deras upplevelser i vården. De förutsättningar som man ger till vården speglas i viss mån i de ärenden som hamnar på patientnämndens bord.

För att stärka patientens ställning ytterligare är återkopplingen från verksamheterna som anmäls viktig. När vården tar del av och vidtar åtgärder utifrån den upplevelse som patienterna har, utvecklas och förbättras naturligtvis vården.

Har ni inte fått ett eget exemplar av rapporten så ligger den på de små borden här utanför – nämndens förvaltning har varit här och delat ut. Ni är välkomna att ta ett exemplar där. Det är viktig och informativ läsning!

Anförande nr 181
Landstingsrådet N o r d l i n g (MP): Fru ordförande, ledamöter och åhörare! I landstingsstyrelsen valde vi från Miljöpartiet att göra ett tilläggsförslag till förslaget om beslut. Vi anser att patientnämnden ska få i uppdrag att göra en fördjupad analys över de ökade klagomålen, främst inom akutsjukhusen och primärvården, samt inom cancervården och psykiatrin.

Patientnämnden utgör en viktig funktion för att förbättra kvaliteten i vården, och det är viktigt att kunskapen om patientnämndens verksamhet ökar – kunskap om verksamheten både hos oss men även ute i samhället.

Antalet ärenden till patientnämnden ökar, och analysen angående orsak till det är ofullständig. Områdena med störst antal klagomål och dessutom störst ökning är akutsjukhusen och primärvården. Akutsjukhusen har vi tidigare i dag hört revisorerna lyfta upp, med en ekonomi och en styrning som är i gungning, och primärvården, som vi inom Framtidens hälso- och sjukvård lyfter fram som den viktiga dörren in i hälso- och sjukvården, men som för den skull inte känner att den blir framlyft i Framtidens hälso- och sjukvård på det sätt som den behöver för att kunna möta medborgarna där ute. Vi har också hört i årsredovisningen tidigare i dag att man har 12 miljoner besökare inom primärvården.

För att kunna överväga åtgärder krävs en närmare analys av varför de här ökningarna finns nu. Det är inte tillräckligt att peka på mera medvetna patienter, som vågar anmäla. Det kan också finnas systemfel eller andra orsaker bakom ökningarna av klagomålen.

Ett område som sticker ut är cancervården, som har en stor mängd klagomål – och den visar sig vara större för kvinnor än för män. Varför då?

Det framkommer också att patienter som är äldre upplever att de inte blir lyssnade på och inte tas på allvar. Varför sker det?

Sådana olikheter i bemötande och behandling får inte förekomma, det måste vi komma till rätta med. Men för att kunna komma till rätta med det måste vi ha en analys i botten.

Även inom psykiatriområdet finns det en stor mängd klagomål.

Sammantaget anser vi i Miljöpartiet att rapporten behöver en fördjupad analys, åtminstone inom de här fyra områdena som jag har nämnt.

Bifall till tilläggsförslaget från Miljöpartiet!

Anförande nr 182
Karin Fälldin (C): Tack, ordförande, ledamöter! Patientnämnden gör ett otroligt värdefullt jobb, och det är också jätteviktigt för oss här inne att ta del av det arbetet och de slutsatser som blir presenterade. Det är också roligt att se vilka förbättringar som görs tack vare de anmälningar som kommer in. De fyller en viktig funktion för patienters trygghet och rätt till kvalitet i vården. Förhoppningen och målet är självklart att alla som upplever missförhållanden anmäler detta.

Nämnden gör i och med sina principärenden analyser om det är extra allvarliga eller återkommande händelser. Därför är inte jag beredd att här och nu bifalla en sådan att-sats som Miljöpartiet precis presenterade. Det finns också många bra slutsatser i rapporten som berör varför det finns ökade anmälningar.

Däremot tycker jag att de två särskilda uttalandena från Socialdemokraterna och Vänsterpartiet lyfter upp många intressanta synpunkter, och jag tycker också att vi ska fortsätta och se vilka utvecklingsmöjligheter vi har med nämnden och det jobb som nämnden gör och hur det kan bidra till ännu bättre kvalitet och säkerhet i vården. Det är ett viktigt verktyg för att bli bättre och bättre.

Jag vill med det yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag till beslut, att lägga årsrapporten till handlingarna.

Anförande nr 183
Elisabeth Ulin Karlsson (V): Ordförande och ledamöter! Jag vill börja med att tacka patientnämndens förvaltning för en intressant och informativ årsrapport.

Det är alltid lätt att berätta vad som har hänt men väldigt svårt att planera framtiden i en verksamhet med allmänheten som partner och två så vitt skilda ansvarsområden som stödpersoner till tvångsvårdade och anmälningar om upplevda brister i vården. Att tillhandahålla stödpersoner till tvångsvårdade är en laglig skyldighet och en mycket svårplanerad åtgärd. Det gäller att ha utbildade och beredda personer i kulisserna för snabba inryckningar. Efterfrågan ökade med en fjärdedel under 2014.

När det gäller anmälningar om brister i behandling eller bemötande i vården kommer många ärenden in per telefon. Under 2014 utgjorde dessa ungefär hälften av alla ärenden. Telefontid på en förvaltning är alltid en mycket tids- och resurskrävande del av en verksamhet. Personalen har båda händerna upptagna under långa perioder. Den ökade arbetsbelastningen vi sett under 2014 kommer med stor säkerhet inte att minska framöver. Patientnämnden kommer att behöva rekrytera fler handläggare inom en snar framtid. Vänsterpartiet lägger därför 1 miljon extra i budget för 2016 för att möjliggöra detta.

Vad denna avsevärda ökning av antal ärenden beror på är svårt att förklara. Troligen är det flera faktorer som spelar in. Men det viktigaste är att från denna källa av rapporter och klagomål kunna arbeta proaktivt och även komma ut med information till vårdenheter för att undvika upprepningar och för att skapa en tryggare situation för både patienter och personal. Den information som kommer till vår kännedom på detta vis är ju direkt från patientens egen upplevelse, inte från en färdig kvalitetsundersökning som delas ut på

vårdcentralen eller från ett frågeformulär i handen på en nöjd patient. Det gör det även möjligt att bevaka olika behandlingsområden och patientgrupper. Under 2015 kommer till exempel cancervården att fortsatt följas upp. Det är ett komplicerat och viktigt område, som behöver en tydlig genomlysning – speciellt med anledning av de föreslagna nedskärningarna.

Jag avslutar med att hänvisa till Vänsterpartiets särskilda uttalande i landstingsstyrelsen den 5 maj.

Anförande nr 184
E v a L a n n e r ö (KD): Ordförande, ledamöter och åhörare! Jag fortsätter med det jag började på tidigare. Nämnden har behandlat ett antal principärenden. Det har nämnts lite grann vad principärenden är för någonting. Det är någonting som bedöms som principiellt viktigt, eller det kan vara så att det är ungefär samma typ av klagomål eller samma vårdcentral eller mottagning som berörs av klagomål. Syftet är att belysa allvarliga händelser så att detta inte ska upprepas igen.

I årsrapporten finns angivet ett antal sådana principärenden – jag väljer att nämna några, till exempel svårighet att välja psykiatrisk mottagning. När man läser patienternas berättelser tar man sig för pannan ibland och undrar vad det är vi gör, därför att patienten blir hänvisad till olika instanser, och för någon tog det ett år innan vederbörande hamnade på rätt ställe. Hälso- och sjukvårdsnämnden har tagit till sig ett uppdrag att titta på valfrihetsreglerna inom psykiatrin också.

Införandet av spärrar i patientdatalagen är ju någonting som är styrt av lagstiftningen, och där är det svårt många gånger. Förvaltningens jurist har där gjort ett jättestort arbete och lyft fram regelverket kring spärrarna och att det ska fungera för patienten och att det också är möjligt att få remissvar trots att man har en spärr i sin journal.

En patient blev bortglömd på en akutmottagning i sex timmar, som hade varit utsatt för misshandel och hade med sig sin son, hade blivit lovad samtalskontakt men ingenting hände. Detta har nu lyfts till Karolinska sjukhusets ledning och vi begär in ett yttrande så att det här inte ska upprepas igen.

Antalet stödpersonsförordnanden har ökat kraftigt – det syns tydligt på bilden. Det här är någonting som är lagligt styrt och som patientnämnden inte kan komma ifrån utan som vi måste ta till oss. Då får vi också en påverkan på vår budget, och vi behöver titta på det så att det räcker, för säkerligen kommer den här kurvan att fortsätta.

Till sist vill jag framföra ett stort tack till patientnämndens förvaltning, som arbetar mycket gediget och seriöst. Det känns tryggt att finnas med i nämnden som ordförande.

Anförande nr 185
Landstingsrådet J ö r n e h e d (V): Tack så mycket, ordförande och fullmäktigeledamöter! Patientnämndens rapport är ofta välskriven, tydlig och lätt att hitta i. Jag vill också säga att jag tycker ni är oerhört duktiga på det här med könsuppdelad statistik.

Men det var egentligen inte det jag gick upp för att säga. Vi har ju skrivit ett särskilt uttalande. Jag tycker att det är ett problem i Stockholms läns landsting, och det är hur hälso- och sjukvårdsnämnden hanterar principärendena, som redan har varit uppe. Eva Lannerö säger att man tar sig för pannan. Ja, men vi politiker som sitter i hälso- och sjukvårdsnämnden får inte reda på era principärenden om vi inte aktivt själva efterfrågar dem. Det finns ju en anledning till att ni i patientnämnden skriver dessa principärenden. Det är tjänstemän som svarar, men ni vill väl att politiken ska ta del av patientberättelserna, det är väl därför ni skriver? Men det bara försvinner. Jag kan ta som exempel att patientnämndens rapport för i år inte ens har varit uppe som ett ärende i hälso- och sjukvårdsnämnden utan det har gått direkt hit. Man kan verkligen fråga sig vad det står för.

Många av oss politiker har varit med på patientsäkerhetsdagen. Där säger man: Vi utvecklar vården genom patienternas berättelser. Ja, men då måste ju vi politiker få dem till oss! Nu pratar man mycket om personcentrerad vård och att det är patienterna berättelser som utvecklar vården – men då får det inte stanna på tjänstemannanivå! Det finns en mening med att det går till hälso- och sjukvårdsnämnden – men där blir det bara en rubrik på ett anmälningsärende, och jag får i så fall själv som ledamot aktivt försöka ta reda på vad ni skriver!

Det tycker jag inte är så bra. Det här är ju kunskap och berättelser som ni i patientnämnden, både politiker och tjänstemän, har gjort ett jobb för att ni vill att hälso- och sjukvårdsnämnden ska få ta del av detta. Så det tycker jag vi ska ändra på.

Jag skulle vilja fråga föredragande Ella Bohlin: Hur ser du på hanteringen av principärenden från patientnämnden? Tycker du att det sker på ett ultimat sätt? Och kan vi inte få dem till hälso- och sjukvårdsnämnden också som ärenden? Man skulle ju kunna tänka sig att hälso- och sjukvårdsnämnden hade ett seminarium och fördjupade sig i principärendena.

Det som är så bra i rapporten, Eva, är att ni skriver inte bara om patienter utan ni skriver att patienter är män, kvinnor, barn och äldre. När man står här i talarstolen blir det väldigt lätt så att patienter blir till statistik i största allmänhet, men det är människor med kött och blod. Det som är viktigt att komma ihåg är när patientnämnden berättar om den här enskilda patientens möte med vården. Vi kan lära oss jättemycket av det!

Anförande nr 186
Jessica Ericsson (FP): Håkan, du pratade tidigare om att vi befinner oss i skilda världar. Här gör vi det sannerligen! Ni är bekymrade över att anmälningarna till patientnämnden ökar. Jag är självaglad! Vi får alldeles för få anmälningar. Inom psykiatrin gjordes förra året mer än 400 000 läkarbesök och ett otal andra besök. 935 synpunkter kom in. Det är så få så det finns inte på kartan en gång! Jag skulle önska att de var många, många fler.

Alla patienter har en annan syn på vården och sin egen situation än den mest välvilliga av oss som sitter här eller som arbetar inom vården. Det gör oss inte till dåliga politiker eller dåliga vårdgivare, utan självklart har man en annan situation när man kommer in som patient. Man vet bäst själv hur det är att sitta i sina egna skor och sina egna kläder.

De synpunkter som patienterna lämnar är så oerhört värdefulla om vi vill utveckla vården. De lär oss massor. De är inte ett problem, de är en möjlighet!

Jag tror vi alla känner någon som har varit missnöjd med vården, men jag tror det är rätt få av oss som känner någon som faktiskt har gjort en anmälan till nämnden. Det är tråkigt, för det kan handla om allt ifrån småsaker till jätteviktiga principärenden.

Och som jag har förstått det kommer principärenden faktiskt upp till HSN. Det psykiatriärende som Eva talade om tidigare var uppe i HSN den 17 juni förra året, så det var definitivt uppe. Jag tycker det är jätteviktigt att vi tar upp det här och tar till oss de olika synpunkter som kommer. Där framkom det att många av patienterna fortfarande får vänta alldeles för länge på vård. Det är förskräckligt. Det är också någonting som vi behöver tänka på ibland när vi står i den här salen och diskuterar att patienter överutnyttjar vård. Vem är det som bestämmer om jag som patient behöver vård eller inte, vårdpersonalen eller jag? Jag tror ju att det är jag som vet bäst hur jag mår. Sedan kanske man kan behöva diskutera vad som görs, men den som vet bäst om man mår bra eller dåligt är faktiskt patienten.

Det här med att valfriheten inte funkar optimalt, att patienterna inte får den information de behöver för att kunna göra ett bra val, är oerhört viktigt inte minst inom psykiatrin. Det

finns få situationer inom vården där du är så oerhört beroende av att du har förtroende för din vårdgivare. Där måste det bara funka!

Jag kommer att framöver följa upp vad som har hänt efter yttrandet skrevs, eftersom man också skulle följa upp när det gäller skrivningen i nya avtal fortsättningsvis. Det tänker jag hålla koll på, och det kommer också upp i vår beredning för folkhälsa och psykiatri.

Patientnämnden är fantastisk. Jag är himla glad att den finns, och jag är himla glad över varje person som väljer att anmäla när man känner att man faktiskt inte har fått den vård som man förtjänar.

Anförande nr 187
Landstingsrådet J ö r n e h e d (V): Var i mitt anförande, Jessica, nämnde jag antal ärenden till patientnämnden? Har du läst vårt särskilda uttalande, Jessica? Om du inte har gjort det ska jag läsa upp det för dig: Vi vill tacka patientnämnden för en informativ och lättöverskådlig rapport om denna viktiga verksamhet. Det är glädjande, Jessica, att antalet klagomål och synpunkter som lämnas till patientnämnden ökar, eftersom det ger vården ett tillfälle att tillvarata patienternas erfarenheter och bli bättre. Att ärendena ökar, Jessica, är också ett tecken på att patientnämnden har blivit mer känd bland patienter och personal.

Vi är ju väldigt positiva. Kanske du inte hörde vad jag sade. Däremot får du gärna i din replik svara på varför den här rapporten, om du tycker att den är så viktig, inte har varit ett ärende i hälso- och sjukvårdsnämnden. Du kan ju påverka dagordningen. Du är ju i den styrande minoriteten.

Anförande nr 188
J e s s i c a E r i c s s o n (FP): Det var inte bara du, Håkan, som var uppe i talarstolen och pratade. Farhågan lyftes att det är fler anmälningar som görs. Jag har läst det ni har skrivit och jag blev faktiskt riktigt glad när jag läste det.

Du ska få datum av mig. I hälso- och sjukvårdsnämnden den 17 juni 2014 togs ärendet om psykiatrin upp under punkt 11. Du kan få HSL-nummer också om du vill.

Anförande nr 189
Landstingsrådet J ö r n e h e d (V): Eftersom jag begärde replik, Jessica, vill jag säga att det ju var mig du vände dig till och då var jag tvungen att klargöra detta.

Du svarar inte på frågan. Jag frågar: Varför har patientnämndens årsrapport inte varit uppe i hälso- och sjukvårdsnämnden? Det är det jag frågar. Varför har den inte tagits upp där om ni tycker att den är så bra och varför ska ni undanhålla hälso- och sjukvårdsnämnden den?

Anförande nr 190
J e s s i c a E r i c s s o n (FP): För egen del kan jag säga att jag faktiskt inte har tänkt på det. Däremot har den varit uppe i ett flertal beredningar tidigare. Vi har inte haft den uppe i psykiatriberedningen ännu, men jag räknar med att den kommer att komma upp där. Det kanske är något att ta med oss inför nästa år.

Anförande nr 191
E v a L a n n e r ö (KD): Det är fantastiskt att vi har en nämnd där vi har representation från samtliga partier. Där finns möjlighet att lägga fram förslag om vilka som ska vara mottagare av de principärenden vi har. Det tycker jag är en levande diskussion. Vi har en väldigt aktiv nämnd. Jag tror att mina kolleger i nämnden har känt att det finns en lyhördhet för att vi ibland kan lägga till exempelvis att hälso- och sjukvårdsnämnden ska

tillskrivas och att vi också ber om ett svar från hälso- och sjukvårdsnämnden. Det är ju en nämnd med ganska många nya ledamöter, och jag ser fram emot att vi kommer att komma med goda förslag och tillsammans jobba så att kunskapen från patienterna går fram till hälso- och sjukvårdsnämnden.

Anförande nr 192
L a r s H a r m s - R i n g d a h l (MP): Jag är också ny ledamot i patientnämnden. Jag tycker att det är en väldigt bra nämnd att jobba i. Den har en mycket viktig roll för patientsäkerheten. Det är faktiskt den allra viktigaste källan vi har till vårdsäkerhet och vad som kan hända när det gäller vårdskador. Det finns ingen annan källa i Sverige som är bättre än denna.

Precis när jag började läste jag om vårt viktiga uppdrag. Där står att vi ska intensifiera det förebyggande arbetet. Vi har börjat en sådan diskussion. Jag tycker i och för sig att det går alldeles för sakta i nämnden, för jag har bråttom. Varje år dör ju många människor på grund av dålig vårdsäkerhet. Men vi har börjat det här arbetet. Jag satt och funderade på alla förslag från oppositionen, och jag tycker alltså att det behövs en dialog för att skapa någonting nytt. Håkans fråga varför man inte lyssnar på nämnden tycker jag är en sak som patientnämnden ska försöka analysera. Var kan man fördjupa analyserna? Jag ser fram emot det förebyggande arbete som jag hoppas att vi kan göra tillsammans och nå över de vanliga partigränserna.

Anförande nr 193
V i v i a n n e G u n n a r s s o n (MP): Patientnämnden är naturligtvis viktig. Miljöpartiet har inte haft någon ledamot där tidigare. Det är inte så att alla partier har deltagit och påverkat jättemycket. Men nu vill vi påverka. Vi tycker att det är en bra rapport, men en bra rapport en gång om året ändrar inte speciellt mycket. Man ändrar med åtgärder.

Vi kan se att det är 6 000 ärenden som har kommit in men att man har vidtagit åtgärder i 400. Det är 7 procent. Det tycker jag är väldigt lite när man får veta att det är många klagomål som har ökat, till exempel inom cancervården och psykiatrin. Nu fick jag också höra att det är samma sak med läkemedelshanteringen. Jag tycker att det är väldigt viktigt att man fortsätter att följa upp det här. Om det stannar som en redovisning här i landstinget är det ingenting värt. De människor som har klagat har faktiskt lidit också.

Det är inte så att de inte klagar. Vet ni vilka det är som får in mest klagomål över huvud taget? Det är patientföreningarna. Det är dit folk klagar. Det är där man samlar ihop sig för att försöka påverka sjukvården om det har blivit fel på något sätt. Det är där man får jobba med sina ombudsmän och de styrelser man har för att gå vidare. Jag tror inte att det är jättekänt bland patienter att man kan klaga till den här patientnämnden också.

Ett hinder är också att om man tar telefonen och ringer upp och klagar får man veta att det här ju låter väldigt intressant: Jag tycker att du ska skriva hit. Men då kanske just det där som man hade tänkt säga försvinner. Det är inte så lätt om man till exempel är gammal att komma igen med en skrivelse till själva nämnden. Det är därför som vi har lagt fram det förslag som jag vill yrka bifall till, nämligen att man ska göra en fördjupad analys av de klagomål som har kommit in, främst inom akutsjukvården och primärvården men även inom cancer- och psykiatrivården, där det var mest klagomål nu. Vi måste föra vidare och analysera vad det är för olika grupper som har klagat. Här fick vi veta att det i cancervården är mest kvinnor som klagar. Det är ju ingenting som vi inom sjukvården vill, och inte landstinget heller, att vi ska ha en grupp som får vård av oss som klagar mer därför att de är kvinnor. Det är ju diskriminerande. Så kan vi inte ha vården. Vi måste faktiskt komma till rätta med det här. Ett steg är att fortsätta analysen och sedan jobba vidare med en bättre aktivitet. Jag tycker också att Vänsterns förslag är bra, att man rapporterar till hälso- och sjukvårdsnämnden.

Anförande nr 194
P i a O r t i z V e n e g a s (V): Jag vill bara tydliggöra lite grann det vi har försökt säga här. Håkan har flera gånger upprepat hanteringen inom hälso- och sjukvårdsnämnden. Jag är ny ledamot där. Jag har bara suttit där i några månader, men jag kan förklara min bild av detta. När de här ärendena kommer från patientnämnden får man inga handlingar. Dem måste man själv begära ut. De ligger som anmälningsärenden, inte som beslutsärenden. Det gör att de inte heller lyfts fram till diskussion. Vi får alltså ingen information. Vi får inga handlingar. Ärendena klubbas bara rakt av. Det vi vill är att de ska lyftas fram som beslutsärenden, att svaret ska diskuteras och att det ska finnas en tjänsteman som drar ärendet. Det har aldrig hänt.

Vi har alltså först via vårt kansli fått begära ut handlingarna från patientnämnden, där själva patientberättelsen finns. Sedan har vi läst dem, och på sittande möte har vi försökt ställa följdfrågor: Vad görs åt det här? Hur kommer det här sig? Är det vanligt? Vid de två tillfällen då jag har begärt att få mer information har det inte heller funnits en enda tjänsteman som har kunnat svara på detta. Det finns alltså ingen som är förberedd på ärendet. Det finns ingen information om ärendet. Så ska man inte hantera det här. Jag förstår Miljöpartiet när ni säger att ni vill ha en analys, men den analysen ska ju ske fortlöpande i hälso- och sjukvårdsnämnden. Vi måste där få informationen och diskutera just de här principärendena, för det är de som kommer dit. Hur gör vi för att det här inte ska hända igen? Den diskussionen efterlyser vi.

Nu när patientnämnden själv är informerad om att det går till så här hoppas jag att vi kanske också kan få en förändring.

§ 98 Motion 2014:12 av Håkan Jörnehed m.fl. (V) om att bli ett skatteparadisfritt landsting

Anförande nr 195
Landstingsrådet J ö r n e h e d (V): Ordförande, fullmäktigeledamöter! Det här motionsförslaget handlar om att Stockholms län ska bli ett skatteparadisfritt län och att vi ska gå med i nätverket tax haven free cities. När jag skrev motionsförslaget tänkte jag att vi inte ska göra upphandlingar och affärer med företag som har säte i skatteparadis, och jag hade nog trott att svaret på motionen, om det fortfarande var alliansmajoritet i landstinget, skulle bli ett rungande avslag. Men till min glädje ser jag att man anser motionen besvarad. Jag tolkar det som att positionerna är framflyttade. Det betyder att allt det politiska arbete som Vänsterpartiet har lagt ned på frågan om vinster i välfärden, på vilka som ska driva vår välfärd, på vilket sätt skattebetalarnas pengar hanteras på bästa sätt och på hur resurser används på bästa sätt har gett resultat. Vi vet också nu att regeringen har kommit överens med Vänsterpartiet. Man ska utreda hur man ska kunna reglera vinst i välfärden, att välfärden ska regleras på ungefär samma sätt som i övriga nordiska och europeiska länder. Det finns även förslag om hur man ska kunna stimulera de idéburna företagen att blomma.

Den här motionen tar ju avstamp i att vi som Sveriges största landsting måste kunna reglera hur vi vill ha våra upphandlingar och ha kraft att ställa krav på att de aktörer vi gör affärer med inte har säte i skatteparadis. Pengarna, menar vi, ska gå till det de är avsedda för, inte hamna som vinster i skatteparadis. Det är jättesvårt att veta hur mycket av skattepengarna från Stockholms län som hamnar där, för det döljs i en massa trixande och fixande som är fullständigt otransparent. Varför är det så?

Jag vet inte om ni kommer ihåg programmet *Uppdrag granskning* som gick i november och gällde turerna runt NKS-upphandlingen. Där visade det sig att 20 miljoner av landstingets pengar hade gått till Luxemburg. Ibland känns det som om man får signaler från ovan, för nu står jag här med dagens Svenska Dagbladet där man skriver att skatteupplägget var tydligt redan när NKS-avtalet skrevs. Man tror nästan att jag känner de här personerna på något sätt. Det är ett helt uppslag där man kan läsa om skatteparadiset Luxemburg och om brevlådeföretag. Det är en jätteintressant artikel. Vi

kan ju konstatera att om min motion hade varit bifallen hade det här aldrig hänt. Då kanske det hade varit något annat på det här uppslaget.

Min poäng är att det är slöseri. Skattepengar försvinner till Jersey, Guernsey och Caymanöarna. Man kan bara fråga sig: Vad ska stockholmarnas skattepengar där att göra?

Ni som ofta ropar på slöseriombudsmannen: Är det inte slöseri att skicka skattepengar till skatteparadis? Jag tycker att man ska använda de här resurserna i Stockholms län i stället. Du, Torbjörn, som ska svara på detta, brukar ju föra debatter om att du inte vill höja skatten. Tänk om du fick behålla de här pengarna i Stockholms län, då kunde du slippa höja skatten och kanske inte SL-kortet heller behövde höjas.

Jag tycker att man skulle ha tillstyrkt den här motionen. Jag tycker att man skulle ha tittat på exempelvis Kalmar läns landsting och Malmö stad. De är mycket mer föregångare och mycket mer proaktiva i den här frågan än vi är här. Jag menar att det där finns en politisk kraft och vilja att värna medborgarnas pengar på ett mer effektivt och bra sätt än vi vill här.

Man skulle kunna säga att vi inväntar regeringens utredning. Jag tycker ändå, utifrån vårt sätt att se, att vi måste agera där vi finns och där vi är politiker och folkvalda. Jag kan tycka att det är att vara lite mes, om man får säga så, att invänta regeringen. Jag tycker att vi ska agera här och nu. Därför ska vi bifalla min utmärkta motion.

Anförande nr 196
Landstingsrådet R o s d a h l (M): Fru ordförande! Tack, Håkan, för din motion! Jag kan börja med att säga att när du visar upp Svenska Dagbladet känns det som att nu kokar de soppa på en spik. Det här har vi läst förut. *Uppdrag granskning* den 26 november var en riktig genomkörare som de flesta inte orkade titta på. Nu försöker Svenska Dagbladet göra en story på det som Dagens Industri med flera har kört under årens lopp. Jag blev intervjuad i dag av Fredrik Mellgren och jag försökte förklara för honom igen att jag nog har blivit intervjuad tre gånger tidigare av honom i samma fråga. Jag hoppas att svaret blir så konkret också.

En annan sakupplysning är att Luxemburg inte är med på listan som skatteparadis. Det kan vara bra att veta.

Jag vill vara tydlig med att säga att jag tycker att alla inom landstinget ska möta samma höga krav och följa svensk lag oavsett organisations- eller driftform. Vi har lite olika uppfattningar, till och med mycket olika uppfattningar du och jag om hur drivkrafterna ser ut för att skapa god kvalitet i välfärden. Vi har också olika uppfattningar om hur företag och enskilda entreprenörer kan bidra till utvecklingen av sjukvården och kollektivtrafiken. Utifrån detta kan jag garantera att vi kan ägna resten av kvällen åt en ideologisk diskussion om frågor rörande vinster i välfärden, men det som är relevant i denna diskussion är hur Stockholms läns landsting kan agera under gällande lagstiftning för att säkerställa att stockholmarnas skattekronor ger så mycket och så bra välfärd som möjligt.

Jag tycker att du raljerar lite när du säger att vi inte ska bry oss om svensk lagstiftning utan att vi ska vara föregångare. Jag tycker nog att svensk lagstiftning är väldigt bra att luta sig mot i de här sammanhangen. Landstinget ställer höga krav på alla leverantörer och utförare. Ett grundläggande krav är att alla organisationer som vi har avtal med ska följa svensk lag. Jag återkommer till det. Det säkerställer vi för vår policy för upphandlingar och de avtalsuppföljningar som vi genomför. Om man inte följer svensk lag vidtar vi åtgärder.

Något som är viktigt att komma ihåg i den här debatten är att landstingets upphandlingar är bundna till lagen om offentlig upphandling. Den lagen ger möjligheten att utesluta leverantörer eller utförare från att delta i upphandlingen om de inte har fullgjort sina åtaganden att betala skatt i det egna landet eller i landet där upphandlingen sker. Men du

föreslår att företag ska uteslutas utifrån ägarsamband eller kopplingar till länder som anses vara skatteparadis. Det är i dagsläget inte möjligt, återigen enligt svensk lag. Motionens syfte att förbjuda detta är alltså inte genomförbart.

Om Vänsterpartiet utifrån detta har synpunkter på lagens utformning är det en nationell fråga och inget vi kan fatta beslut om i den här församlingen. Den tidigare regeringen påbörjade ett arbete för att se över vilka ytterligare krav som kan ställas på utförare inom välfärden utöver de regler som redan gäller. Jag hoppas verkligen att nuvarande regering fortsätter det arbetet så att vi får de verktyg vi behöver för att garantera ordning och reda i välfärden. Vi kommer att bevaka resultatet från de utredningar som nu pågår och jag ser fram emot att få läsa resultatet.

Jag håller verkligen med dig om att det är ett problem när företag fifflar med skattepengar på ett sätt som bryter mot svensk lagstiftning. Om brott sker mot lagen ska vi självklart vidta åtgärder. Det är nödvändigt för att kunna garantera att våra skattekronor ska gå till att ge den bästa möjliga kvaliteten i välfärden tillbaka till stockholmarna.

Jag står bakom att ställa höga krav på leverantörer och utförare och att se till att de följer vår svenska lag. Det är också någonting som landstinget bör arbeta med. Det är därför jag anser att motionen bör anses besvarad. Jag vill sluta med att yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag till beslut och dessutom säga att jag anser att man ska betala skatt. Alla vi här vet att i stort sett alla våra intäkter kommer från skatter. Vi skulle inte kunna jobba med någonting av kvalitet om vi inte fick våra skatteintäkter. Självklart tar du med dig, Håkan, att jag naturligtvis önskar att alla ska betala skatt enligt svensk lag. Om svensk lag är för generös när det gäller skatteparadis anser jag att man måste åtgärda de hål som finns och se till att det blir ordning och reda även i det avseendet.

Bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 197
Landstingsrådet J ö r n e h e d (V): När du säger att jag raljerar, Torbjörn, vill jag bara påpeka att jag tror att du kanske inte har fått riktig information. Det är tydligen så här vad jag förstår av Kalmar läns landsting och Malmö stad att man kan ställa krav på att utesluta vid upphandlingar om det är fråga om ett skatteparadis utanför EU. Då håller det tydligen juridiskt. Vi kan inte bara säga att vi ska utesluta skatteparadis. Då kan vi tydligen hamna i en juridisk definitionsdebatt. Vi kan väl åka till Kalmar och Malmö stad och titta på de här spännande exemplen, eftersom jag hör att du kanske är lite intresserad.

Sedan undrar jag också om du verkligen har läst mina fyra att-satser, för där står ingenting om att vi ska bryta mot någon lag. Jag vet inte hur du läser in det. Det står exempelvis att vi ska tillsätta en politisk grupp som arbetar vidare med denna fråga. Politiska grupper tycker inte jag brukar vara något som bryter mot lagar.

Anförande nr 198
Landstingsrådet R o s d a h l (M): Jag hör lite dåligt så jag kanske missuppfattade dig när du uppmanade till att man om det gäller en lag kan bryta mot den. Du har inte skrivit det, men jag uppfattade att du sade det. Det är det jag tycker att man inte kan göra, utan man följer svensk lag.

Jag träffar min kollega från Kalmar i SKL , där han nu är förste vice ordförande, så honom kan jag prata med utan att vi slösar med skattemedel och åker till Kalmar. Sedan får vi se hur det avlöper.

Anförande nr 199
Landstingsrådet L i n d q u i s t (M): Fru ordförande! Den här sortens motioner påminner mig om när jag var ung, ny fullmäktigeledamot på Lidingö på 80-talet. Då hade nämligen Vänsterpartiet kommunisterna motionerat om att Lidingö skulle bli en kärnvapenfri zon.

Det var lite extra principiellt intressant eftersom alla de internationella fartyg som skulle besöka Stockholm var tvungna att passera Lidingös vatten. Jag vet inte om vpk tänkte sig att vi då skulle sätta upp någon form av egen försvarslinje för att kolla om de amerikanska, ryska, tyska eller andra fartyg som kom in verkligen hade lämnat sina kärnvapen hemma. Tack och lov fanns det en klok kommunmajoritet på Lidingö som konstaterade att utrikespolitik skulle nog regering, UD och riksdag ägna sig åt och inte en kommun.

Det är lite grann samma sak här. Jag tror att vi alla är helt eniga om att företag och individer ska betala skatt efter förmåga och utifrån var de har tjänat sina inkomster. Vi kan ha diskussioner om hur höga skattenivåerna ska vara och vilka skatter vi ska ha, men den grundläggande principen tror jag att vi alla är eniga om. Det blir lite problematiskt om vi ska börja bedriva någon form av egen skattepolitik här i landstinget.

När det gäller Kalmar, som Håkan Jörnehed för fram som ett föredöme, kan jag bara konstatera att Konkurrensverket den 6 mars 2013 beslutade följande: Kalmar kommun bryter mot 1 kap. 9 § lagen om offentlig upphandling genom att i kommunens upphandlingar tillämpa ett krav att anbudsgivare ska förbinda sig att följa en uppförandekod som i sin utformning inte är förenlig med principerna för offentlig upphandling. Det är alltså Håkan Jörneheds föredöme. Jag tycker inte att vi ska bedriva politik på det sättet. Jag tror att våra kolleger i riksdag och regering ska ägna tid åt att försöka ha en bra och rättvis skattepolitik och en lag om offentlig upphandling som stöder det vi vill göra.

Jag tror också att det här är en fråga som alldeles utmärkt lämpar sig för samarbete inom Europa. Jag vet att det finns ett förslag som nu behandlas av kommissionen och som ska behandlas av parlamentet och regionkommittén där man vill föra fram just möjligheter att tvinga länder, banker och myndigheter att föra över information sinsemellan just för att undvika att företag ska kunna gömma pengar från beskattning. Det finns en ambition att jobba med de här frågorna, men låt oss göra det på rätt nivå. Det är i EU. Det är i regering och riksdag. Men det är tyvärr inte, Håkan Jörnehed, här i Stockholms läns landsting.

Bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 200
Landstingsrådet J ö r n e h e d (V): Vad bra! Men du har tyvärr gjort lite dålig research, Paul. Det du hänvisar till att Konkurrensverket sade 2013 var när man precis sade att vi ska utesluta företag som har säte i skatteparadis. Det är därför de nu har gått vidare och sagt att vi kan utesluta företag utanför EU som har säte i skatteparadis.

Det är jätteintressant att du tar upp EU och Europa, för det är precis därifrån vi har fått idén om tax haven free cities. Sedan 2010 har franska regioner börjat agera och kräva mer transparens av de banker som de samarbetar med. Först var Île de France, som är Frankrikes motsvarighet till Stockholms läns landsting. Vi menar att kan de så kan ju vi, för vi vill väl vara en del av Europa så här en Eurovisionsschlagerkväll. Jag kanske till och med ringer och röstar på Luxemburg. Då ska jag tänka på Torbjörn Rosdahl.

Anförande nr 201
I s a b e l l e F l y g a r e (V): En välfärd att lita på är det vi egentligen pratar om. Det här handlar ju om transparens. Det handlar inte om att förbjuda de eller de företagen. Men det våra skattepengar är avsedda att gå till ska de också gå till. Är det till vård och vårdutveckling ska pengarna gå till det. Därför borde det vara en självklarhet att de företag som bedriver vård eller aspirerar på att bedriva vård i Stockholm också står för en praxis där man inte flyttar vinster som man har gjort på våra vårdpengar till skatteparadis.

Det finns uppgifter om att åtta av tio av de största vårdkoncernerna har fonder som är placerade i skatteparadis som Jersey eller Caymanöarna i dag. Men vi vet faktiskt inte säkert. Den här världen är sluten för oss medborgare och politiker, trots att vårdföretagen förvaltar våra pengar. Insynen är obefintlig. Det är det Håkan pekar på i sin motion, alltså

transparens. Det är ett problem på flera sätt när vi inte har det. Små företag kan inte konkurrera på samma sätt som de stora koncernerna. Det bidrar till en ökad ojämlikhet när de stora koncernerna tar över och maximerar sina vinster. Detta underminerar demokratin och ger mindre pengar till våra verksamheter, som ska vara tillgängliga för alla. Därför är det här en väldigt viktig fråga.

Det man vill göra genom tax haven free cities är att skapa samarbete och transparens i stället för skatteparadisens sekretess och skattedumpning mellan länderna. Man vill ha ett offentligt register över företagens verkliga ägare, inklusive truster, privata stiftelser och skuggföretag. Man vill ha ett globalt avtal om automatiskt informationsutbyte mellan stater och myndigheter och en land- för-landrapportering så att de multinationella bolagen faktiskt kan visa sin ekonomiska aktivitet i varje land.

Det här är egentligen inte så mycket begärt av dem som tar hand om våra pengar och ska bedriva vård med dem. Då behöver vi faktiskt få insyn också. I dag har vi inte det. Därför är det väldigt viktigt att vi kommer i gång med det arbetet. Regeringen har den 5 mars sagt att man ska börja titta på det här, men det behöver vi också göra i Stockholms läns landsting. Det som motionen handlar om är att inleda ett sådant arbete, alltså inte att börja förbjuda vissa företag hit och dit. Det handlar om att börja titta på hur vi ska få ett mer transparent system för en mer jämlik vård.

Anförande nr 202
Landstingsrådet U l l b e r g (S): Först vill vi tacka Vänsterpartiet för en viktig motion. Du är så klart alltid rätt i tiden, Håkan, men vi som kallas mesar och som inte yrkar bifall till motionen har ändå respekt för att riksdagen är lagstiftande nivå i det här landet. Vi välkomnar den utredning som regeringen har tillsatt. För oss är det självklart att skattepengar ska gå till det de är avsatta för. Därmed ska jag inte förlänga den här trevliga kvällen i detta rum.

§ 99 Motion 2014:2 av Tomas Eriksson m.fl. (MP) om ett nytt mål om halverad energiförbrukning i Stockholms läns landsting

Anförande nr 203
T o m a s E r i k s s o n (MP): Ordförande, ledamöter och åhörare! När jag skrev den här motionen var det med vetskap och utgångspunkt i att Stockholms läns landsting på många sätt är ett föredöme i sitt miljöarbete, dock med undantag från just det här specifika området. Det har ni hört mig påpeka i en rad olika sammanhang, det vill säga när det kommer till just energieffektivisering. Det arbetet är Stockholms läns landsting tvärtom näst sämst i Sverige på att bedriva.

Jag är naturligtvis glad för att det ansvariga landstingsrådet verkar dela min uppfattning att det behöver tas fram en långsiktig plan för hur vi ska jobba med den här frågan, även om denna långsiktiga plan inte verkar tidsatt i någon mån. Det hänvisas även i väldigt stor utsträckning till nästa miljöprogramsområde. Det är väsentligt kortare än det som jag föreslår. Jag vill nämligen ha en tidsplan som går fram till 2030. Att ha en sådan långsiktig plan handlar just om att man ska kunna räkna hem och genomföra energieffektiviseringar över lång tid. Våra miljöprogram må vara förträffliga på många sätt, men deras planperiod är så pass kort att just energieffektivisering inte är det mest lämpliga området att bedriva inom ramen för en sådan kort tidsperiod.

Jag undrar däremot om det inte är så att det ansvariga landstingsrådet egentligen håller med om att en halverad energiförbrukning till 2030 både är ett realistiskt och även i högsta grad ett gynnsamt mål, att det faktiskt skulle spara oss i Stockholms läns landsting relativt mycket pengar och vara ganska enkelt att räkna hem rent investeringsmässigt.

Jag skulle nog drista mig till att säga att jag egentligen bara ser två konkreta anledningar till att den här motionen inte har tillstyrkts. Det ena är i så fall att du, Gustav, inte riktigt har lyckats övertyga dina kolleger i Alliansen om att det verkligen finns ett stort behov av

att verkligen ta krafttag i den här frågan. Det andra argumentet skulle i så fall vara att ni av politiska skäl inte vill tillstyrka någonting som har kommit från oppositionen. Nu blir min fråga till dig, Gustav: Vilket av de här två alternativen är det?

Anförande nr 204
Landstingsrådet H e m m i n g (C): Tack så mycket, Tomas Eriksson! Först och främst måste jag ju säga att jag helt och hållet håller med motionären om att det är oerhört viktigt att vi i landstinget arbetar aktivt med att minska vår energiförbrukning. Det är som motionären har påtalat inte bara klok miljöpolitik utan också klok ekonomi.

Men när det gäller spekulationerna kring mina motiv bakom att föreslå att motionen ska anses besvarad vill jag säga att det just är därför att jag är en stark vän av ett sammanhållet miljöarbete i det här landstinget, där vi arbetar med samlade dokument som är vägledande och på ett strukturerat sätt. Eftersom den här motionen kommer så bra i tid att det passar alldeles utmärkt att bereda de intentioner som finns i motionen inom ramen för det nya miljöpolitiska program som vi nu arbetar mycket ambitiöst med både inom olika tjänstemannagrupper och inom miljöberedningen är det helt enkelt så att det får ta de extra månader som det möjligen kan innebära att se till att vi får rätt målbilder och rätt ambitionsnivåer som är både utmanande och nåbara.

Precis som motionären framhåller är Stockholms läns landsting inte framstående när det gäller vår energianvändning per kvadratmeter yta, till exempel i vården. Tvärtom ligger vi i bottenklassen där. Då tror jag att det kan vara bra att sortera lite bland vilka delar vi behöver arbeta mer med. En del är strukturella orsaker. Vi sitter på relativt gamla sjukhuslokaler och vi har väldigt mycket vårdverksamhet per kvadratmeter inom vården. Det gör att det är mycket utrustning jämfört med den yta sjukhusbyggnad vi har, samtidigt som det kanske är relativt dragiga lokaler och så vidare. En del mindre landsting har betydligt fler kvadratmeter per vårdarbete, per DRG-poäng om man så vill. Det avspeglar sig i att man också har en lägre energianvändning.

Men det är inte bara detta som förklarar den höga energianvändningen i Stockholm. Jag tror att man ändå vågar säga att vi inte har kommit lika långt som en del andra landsting när det gäller aktiv energistyrning och den typen av system som man kan ha i fastighetsförvaltningen för att se till att lampor lyser vid rätt tid, att temperaturen regleras på rätt sätt, att man tar till vara spillenergi från elektronisk utrustning på optimalt sätt och så vidare. Det finns mycket att fortsatt göra på det här området.

Redan i budget 2015 fattade vi beslut om att ta fram en plan för hållbar energianvändning som innefattar såväl en vision som långsiktiga mål för landstinget. Planen ska också ge förslag på nödvändiga åtgärder, såväl tekniska och ekonomiska som organisatoriska. Det blir också någonting som kommer att korsbefrukta arbetet med det nya miljöprogrammet i de här delarna. När kartläggningen är klar ska arbetet med att genomföra nödvändiga och önskvärda energieffektiviseringar starta. Som jag tidigare har sagt kommer motionens förslag att värderas och bli aktuella i arbetet med det nya miljöprogrammet. Men jag vill som sagt avvakta när det gäller exakta procenttal och exakt hur en programstruktur på det här området bör se ut. Vi har en väldigt bra diskussion inom miljöberedningen, där jag är säker på att synpunkter från alla partier kommer att vägas in.

Slutligen vill jag tillägga att för mig och Alliansen räcker det inte att med att enbart spara energi. Det finns också stora möjligheter för oss att producera egen miljövänlig energi. Därför har vi satt i gång ett arbete för att installera solceller på sjukhusens tak, som jag hoppas att vi ska kunna fortsätta med trots de skatteförändringar som dessvärre har dykt upp.

Bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 205
T o m a s E r i k s s o n (MP): Precis som jag sade är det trevligt att vi kan vara överens om ganska mycket i det här sammanhanget. Jag är precis som Gustav en stor vän av att ha ett sammanhållet miljöarbete inom Stockholms läns landsting. Jag förstår dock inte riktigt hur det sammanhållna miljöarbetet hotas av att vi faktiskt bifaller motionen. Vi verkar ju, precis som jag sade inledningsvis, båda två vara överens om att vi behöver en målsättning som är offensivare men som också sträcker sig längre i tid än vad nästa miljöprogram kommer att göra. Då ser inte jag det som ett problem att vi här och nu faktiskt tar ställning till både vad vi vill ha som mål för vårt arbete och inom vilken tidsperiod. Därmed skulle vi kunna återkomma till nästa miljöprogram med vilka åtgärder som vi då skulle kunna genomföra och hur mycket vi tror att vi skulle kunna uppnå inom ramen för det miljöprogrammets löptid.

Jag tycker att det är positivt med samsyn, men är ledsen över att du inte kan tillstyrka motionen.

Anförande nr 206
Landstingsrådet H e m m i n g (C): Det hör så att säga till sakens natur att den typen av svar inte alltid kan undvikas. Jag vill ändå säga att det inte är så heller att vi inte på något vis redan arbetar med energifrågorna i Stockholms läns landsting. Jag gjorde i tidigare inlägg en distinktion mellan de strukturella svårigheterna när det gäller landstingets energianvändning och de mer operationella, de som vi kan påverka på kort sikt. Nu är det ju så att det redan finns en rad energikrav, inte minst ställs en hel del ganska tuffa krav vid nybyggnation och ombyggnation i Stockholms läns landsting. Det kommer naturligtvis också att ge effekt. Det finns inte heller någonting som hindrar att miljöprogrammet, som har en femårig period i normala fall, i sig har en längre tidshorisont. Så är till exempel fallet när det gäller arbetet med kollektivtrafikens fossila bränslen.

Anförande nr 207
N i n a U n e s i (S): Ambitiösa mål för minskad energiförbrukning behöver ses med ett längre perspektiv än ett miljöprogram för fyra fem år. Man kan tänka sig att till exempel investeringar i fastigheter inte är lika intressanta att göra om man inte kan se resultatet på kort sikt. Just den kortsiktigheten var ändå inbyggd i det förra miljöprogrammet som vi behöver agera bortom. Därför behövs också ett ambitiöst mål på längre sikt.

Av tjänsteskrivelsen framgår det också att det i dagsläget finns ett högt ställt och långsiktigt mål och att det naturligtvis är utgångspunkten i arbetet med att ta fram ett nytt tjänstemannaförslag till landstingets nästkommande miljöprogram. Det tycker vi är bra. Det behövs också en politisk vilja att uppnå förändring. Därför yrkar Socialdemokraterna bifall till Tomas Eriksson med fleras motion om minskad energiförbrukning i landstingets fastigheter.

Anförande nr 208
M a t t i a s L ö n n q v i s t (FP): Ordförande, ledamöter och åhörare! Första gången man läser den här motionen är väl den spontana reaktionen att den är jättebra. Det är klart att vi kan ställa oss bakom den. Men som jag ser det finns det fyra invändningar mot att bifalla motionen.

De fyra invändningarna handlar till att börja med om att det är skillnad på energi och energi. All energi är inte miljöbelastande. Vi har bra energi. Vi har miljövänlig energi. Vi har mindre miljövänlig eller rent miljöskadlig energi. Att bara prata om att man vill minska energikonsumtionen säger ingenting. Man skulle kunna minska den bra energin och hålla kvar den dåliga energin.

Den andra invändningen är att om vi minskar energin och det leder till att vi helt plötsligt börjar använda mer av en dålig energi i stället för bra energi har vi fått en kontraproduktiv effekt.

Den tredje invändningen handlar om kostnader. I inledningen av en fas där man minskar någonting är det oftast ganska billigt. Ju närmare målet man kommer desto dyrare blir det. Jag har en bakgrund inom it-branschen och där brukar vi säga att de första 90 procenten av projektet har 90 procent av kostnaden. De sista 10 procenten av projektet har också 90 procent av kostnaden. Det brukar vara så att ju närmare målet man kommer desto dyrare blir det. Vid någon punkt kommer vi att hamna inför ett ställningstagande: Vill vi satsa på det här eller det där? Vi riskerar egentligen att låsa in oss i åtaganden som vi kommer att ha svårt att uppfylla om vi ska uppfylla andra åtaganden.

Den fjärde invändningen, trots att jag definitivt tycker att man ska ha höga ambitioner, att man ska vara visionär, är att man genom att låsa upp sig för väldigt långsiktiga mål riskerar att gå i ett antal fällor. Utvecklingen är inte linjär. Det kan mycket väl vara så att man efter några år inser att man aldrig kommer att kunna uppnå målet. Då tappar man geisten, man tappar motivationen och man ger upp målet. Eller också blir det som vi ofta kan se inom vissa förvaltningar eller vissa företag där de har ett mål på 15 år och ser att de efter 10 år redan har uppnått det. Då sänker de farten, därför att de redan har uppnått målet, och de sätter inte upp nya mål.

Jag menar att vi självklart ska jobba med vår energiförbrukning. Självklart ska vi titta närmare på hur vi kan bygga miljösmart, hur vi kan bygga klimatsmart och hur vi kan minska vår energianvändning, både av miljöskäl och av ekonomiska skäl. Men motionen i sig bör inte bifallas. Tittar man på det som står i förvaltningens svar och det som även Gustav tog upp tidigare kan man notera att vi kommer att ha ett nytt miljöprogram från 2017. Vi ska ha ett mål om minskad energiförbrukning, men vi behöver också göra en kartläggning. Vi behöver se vad saker och ting kostar. Vad är kostnaden för det här ställt i relation till annat och vad är rimliga mål? Därför tycker jag att det är helt rimligt att man anser motionen besvarad. Jag tycker att det är helt rimligt att man inte tillstyrker motionen.

Anförande nr 209
T o m a s E r i k s s o n (MP): Jag känner ändå ett visst behov av att bemöta de här invändningarna. De första två, att det är skillnad på energi och energi, är helt korrekta. Men nu är det ju så att landstinget sedan flera år endast nyttjar förnybar energi, förutom det undantag som finns för reservkraft. Där kommer vi aldrig att kunna använda oss av förnybar energi. Inte ens jag tycker det. Därmed känner jag att den invändningen blir lite svår att hantera, därför att om vi minskar vår energiförbrukning blir det mer förnybar energi på marknaden till andra att använda.

Vad gäller kostnaden för de här investeringarna har vi, precis som jag skriver i min motion, kunnat se att det finns stora mängder pengar att spara på att genomföra dem. Vi tror att det finns stora möjligheter att i alla fall räkna hem de första 90 procenten i så fall. Sedan skulle man möjligtvis behöva titta på tuffare prioriteringar.

Anförande nr 210
M a t t i a s L ö n n q v i s t (FP): Ordförande, ledamöter och åhörare! Jag tycker att det är utmärkt att vi är överens om att det är skillnad på energi och energi. Sedan tycker inte jag att ditt svar riktigt bemötte min invändning. Men vi är åtminstone överens om den delen.

Sedan tror jag också att det finns stora besparingar att göra genom att vara miljösmart och energismart, men jag tycker att det är svårt att fatta ett beslut baserat på att det borde bli billigare och att vi ser att det blir billigare. Jag tycker inte att man kan se i underlaget att de här besparingarna finns. Jag tycker inte att man kan se i underlaget vad som blir besparingar kontra vad som blir kostnaderna.

Jag tycker definitivt att vi ska ha den här ambitionen. Jag tycker definitivt att vi ska ha den diskussion du pratar om när det gäller det nya miljöprogrammet. Men jag tycker inte att vi ska bifalla motionen.

Anförande nr 211
M i c h e l S i l v e s t r i (MP): Ordförande! Jag tycker att Gustav Hemming och Mattias Lönnqvist talar lite grann med kluven tunga i den här frågan. Man brukar ju säga att politiken anger vad som ska göras och sedan är det upp till tjänstemän och förvaltning att staka ut hur det ska ske. Utifrån det perspektivet skulle vi egentligen inte ha några problem att sätta höga mål, vilket jag har uppfattat att vi också är eniga om i det här fallet.

Samtidigt stöder sig väl Gustav på en del av en skrivning i tjänsteutlåtandet där det står att ”det är samtidigt viktigt att mål för energieffektivisering sätts i samverkan med verksamheter och bolag så att de blir realistiska att nå inom ett givet tidsspann”. Logiken i det kan man på något sätt förstå, men utifrån det perspektivet tycker jag i stället att det är märkligt att det inte finns med något utlåtande från till exempel fastighets- och investeringsberedningen. Locum kanske skulle ha tittat på den här motionen också och gett några synpunkter på den utifrån sitt perspektiv.

Det här är en bra och viktig motion. Vi måste vidta klimatåtgärder å det snaraste. Det här skulle ha gjorts i går. Nuvarande målsättning är alltså 10 procent på fem år, fram till 2016. Det är ju pinsamt lite egentligen, inte minst utifrån ett nationellt perspektiv. Återigen, vi ligger alltså på jumboplats i Sverige när det gäller de här frågorna. Varje halvår, i fallet med den här motionen blir det nästan ett år som naturligtvis är ett förlorat år.

Det är väldigt otydliga motiveringar. Som en liten reflexion till Mattias Lönnqvist, som var rädd för att man skulle låsa sig vid alltför höga mål och liksom känna sig nedslagen av det, vill jag säga: Vad tror du är enklast och flexiblast att utgå från, att vi skulle fatta ett beslut i den här frågan eller att den cementeras i en miljöutmaning? Jag tror nog att det svaret är rätt givet.

Bifall till motionen!

Anförande nr 212
Landstingsrådet H e m m i n g (C): Jag sade i mitt inledningsanförande att jag till hundra procent ställde upp på motionens intentioner, dock inte bokstavligt talat. Man kan också beskriva motionen som att den kombinerar en självklarhet med en procentsats. När det gäller just ambitionen är det någonting som vi delar till hundra procent. Det finns ingen sprängkraft i frågan om att arbeta med minskad energianvändning i Stockholms läns landsting. Det gör inte det. I det avseendet är den här motionen en kraftfull spark mot en öppen dörr.

Däremot finns det en rad komplexiteter i det här arbetet. Vissa saker kan man inte bara göra på en gång. Vi kan inte flytta ut sjukvården från dragiga lokaler över en natt eller lägga enorma resurser på sådana saker. Och när det gäller procenttalen, varför inte bereda detta i de sammanhang där man ska bereda den här typen av frågor och där det är planerat att bereda den här typen av frågor, nämligen i det nya miljöprogrammet?

Anförande nr 213
M a t t i a s L ö n n q v i s t (FP): Ordförande, ledamöter och åhörare! Det är inte varje dag man blir anklagad för att tala med kluven tunga bara för att man påpekar att mål ska vara nåbara och realistiska. Jag tycker definitivt att vi ska jobba med energieffektivisering. Jag tycker definitivt att vi ska vara miljösmarta, att vi ska gå i bräschen, att vi hela tiden ska tänka på vilket klimatavtryck vi orsakar. Men jag tycker också att man när man sätter upp mål hela tiden ska tänka efter om det är realistiskt, är det genomförbart? Har vi beslutsunderlag nog för att kunna säga att det är det? Om vi bara ska sätta fina mål kan vi lika gärna säga att ingen ska bli sjuk i Stockholms läns landsting. Ingen ska dö i cancer. Vi ska kunna bota alla sjukdomar. Men någonstans måste man bedöma om ett mål är rimligt. Är det genomförbart? Jag tycker inte att vi har underlag för att kunna säga det i dagsläget, därför yrkar jag på att motionen anses besvarad.

Anförande nr 214
Anna Sehlin (V): Det här är en väldigt viktig och aktuell motion. Vi vet nu att just när det gäller energieffektivisering i landstingets byggnader ligger vi inte så bra till när det gäller måluppfyllelse. Vi har stora utmaningar. Jag är helt på det klara med att det inte kommer att gå över en natt att göra de här energieffektiviseringarna utan det är ett långsiktigt arbete som vi har startat och arbetar med och som vi har framför oss. Men jag tycker återigen, precis som har framkommit i debatten, att det är bra att sätta upp höga mål, att det är bra att vara i framkant. Det är inte helt orealistiskt att faktiskt halvera energiförbrukningen.

Jag skulle vilja yrka bifall till motionen. Jag är också glad att den här debatten ändå visar att det finns en samsyn på att det här är en viktig fråga och att det är någonting som vi jobbar med och kommer att fortsätta jobba med. Vänsterpartiet vill bifalla den här motionen.

Anförande nr 215
Rebwar Hassan (MP): Herr ordförande, ledamöter! Eftersom motionen är jätteviktig tänkte jag säga några ord. Motionen är viktig utifrån några aspekter. Den första är miljön. Energieffektivisering är viktig och positiv. Det handlar om att miljöarbete leder till en minskning av miljöfarliga utsläpp som miljön och klimatet vinner på.

Det andra handlar om ekonomin. Där kan vi laborera med olika siffror eftersom Locum har ungefär 2 miljoner kvadratmeter. Om man minskar energiförbrukningen på de 2 miljoner kvadratmetrarna sparar vi pengar och resurser för investeringar i våra fastigheter.

Det tredje handlar om att vi som politiker är skyldiga skattebetalarna att energieffektivisera så att vi använder de pengar vi får från skatten till att investera i framtida arbete.

Det fjärde handlar om att skaffa nya jobb genom att spara energi och minska elförbrukningen.

§ 101 Motion 2014:10 av Michel Silvestri m.fl. (MP) om nolltolerans mot icke certifierad palmolja – för klimatet, den biologiska mångfalden och människors hälsa

Anförande nr 216
Michel Silvestri (MP): Ordförande! Jag känner mig tvingad att tacka ansvariga landstingsrådet Gustav Hemming för motionssvaret, om vi kallar det för det. Enligt förslaget anses motionen besvarad. Som ni redan har uppfattat är jag missnöjd med det.

Min 87-åriga mamma fick för ett par år sedan en läsplatta. Vi var lite fundersamma över hur det skulle fungera, men det har fungerat alldeles utmärkt. Hon lärde sig snabbt att fotografera med den, skicka mejl, googla på saker, läsa bloggar och allt möjligt. I går kväll skickade jag ett mejl till henne och bad om en tjänst. Jag bad henne att googla på en sak, alltså söka på Internet, på en kombination av två ord: miljöstyrningsrådet och palmolja. Hon tittade nog på tv på kvällen, men inom en timme plingade det till och jag fick ett svar. Då frågade hon nyfiket: Varför vill du veta det? Jag hittade om Konkurrensverket. Jag hittade om smutsig palmolja, jag hittade att det är viktigt att titta på det vid upphandling och jag hittade om palmolja i livsmedel.

Vart vill jag nu komma med det här? Det argument man har för att anse motionen besvarad är nämligen det som står i tjänsteutlåtandet: ”Rekommendationerna uppdateras kontinuerligt och baseras framförallt på Miljöstyrningsrådets kriterier. För tillfället finns inga rekommendationer om att ställa krav på certifierad palmolja vid upphandlingar. Förvaltningen följer kontinuerligt den utveckling som sker inom miljöområdet rörande exempelvis nya certifieringar.”

Det jag vill komma fram till är att jag på sätt och vis tyckte att min mamma på en kafferast i går kväll lyckades få fram mer och bättre konkret information än vad som framkommer i motionsvaret.

Som ni ser i underlaget kan vi visa att Miljöstyrningsrådet, som numera lyder under Konkurrensverket, precis som mamma hade hittat, har kriterier. Jag visar nu en bild som också finns i underlaget. Där finns kriterierna från Miljöstyrningsrådet när det gäller palmolja. Det är uppdelat i teknisk specifikation och tilldelningskriterier, som ett stöd vid upphandling. Det är för ”ansvarsfullt producerad palmolja”, som det heter.

Palmolja har ni förmodligen kommit i kontakt med och kanske till och med fått i er under dagens lopp. Det finns i hygienprodukter, förmodligen i tvålarna här ute på toaletterna. Det kanske fanns i lunchen, som vi fick i oss för alldeles för många timmar sedan, med mera. Det finns till och med i drivmedel, som man kanske har testat eller är på gång med inom landstinget.

Det finns alltså i många olika produkter. Problemet är dock att mycket av palmoljan produceras på ett sätt som inte är så bra. Man skövlar regnskog, och man minskar den biologiska mångfalden. Det leder till konflikter i samhällen och byar, och det är till och med så att människor dödas för att man ska bibehålla produktionen av den värdefulla palmoljan. Det är en produktion som ökar mer och mer i hela världen just därför att vi använder den i så många olika produkter.

Då är det naturligtvis viktigt att den produceras på ett hållbart sätt miljömässigt, klimatmässigt och socialt. Det är det som de här kriterierna syftar till att hjälpa oss med, så att landstinget eller andra utförare som landstinget anlitar enligt avtal verkligen tar hänsyn till dessa kriterier och försöker upphandla så sjyst palmolja som möjligt. Det har faktiskt betydelse, för klimatet, miljön och människors liv.

För att avrunda: Jag tycker att det är ganska pinsamt att få ett svar där man anser att motionen är besvarad och hänvisar till att det inte finns några kriterier kring detta från Miljöstyrningsrådet, vilket ni här på skärmen ser att det de facto finns.

Bifall till motionen!

Anförande nr 217
Landstingsrådet H e m m i n g (C): Först vill jag förstås beklaga om det har funnits ett fel i tjänstemannaskrivelsen, vilket det förefaller ha gjort. Jag vill inte spekulera kring orsakerna till det mer än att säga att det alltid går en viss tid mellan den första beredningen och den slutliga behandlingen av motionen, i det här fallet ungefär ett år, så det kan ju ha hänt något under den tiden som det inte förelåg kunskap kring när tjänstemännen började arbeta med skrivelsen. Vi har en ytterst kompetent miljöförvaltning, men det är klart att misstag alltid kan begås.

Men det skulle nog ändå inte ha ändrat min principiella hållning. Den här frågan är, precis som när det gäller förra motionen, mycket viktig, men vi har en väldigt bra form för att behandla detta. Som det har sagts i föregående motionssvar jobbar vi just nu med ett nytt miljöprogram.

Vi i Stockholms läns landsting ska ställa höga krav i våra upphandlingar, särskilt på miljöområdet. Vi är en stor aktör som ska ta ansvar, och det gäller för mat liksom för andra produkter. Landstinget jobbar kontinuerligt med att ställa högre, bättre och mer relevanta krav i våra upphandlingar. I budgeten för 2015 till exempel beslutades om ett inspel till miljöprogrammet att se hur vi kan ställa krav på en ansvarsfull antibiotikaanvändning inom djurproduktionen, när vi till exempel köper kött, mjölk och ägg.

Vi arbetar som sagt med ett nytt miljöprogram, och i det miljöprogramsarbetet lägger vi särskild vikt vid livsmedelsupphandlingar och ska se över hur vi kan förfina det arbetet ytterligare och sätta in insatserna där de största miljöriskerna finns snarare än att skjuta med hagelbössa. I det sammanhanget är även detta ett viktigt inspel, att vi kommer åt dåligt producerad palmolja.

Jag vill ändå – trots att det finns en felaktighet i tjänsteutlåtandet – yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag, det vill säga att motionen anses besvarad. Men jag ser fram mot ett konstruktivt arbete inom miljöberedningen när det gäller hur vi ska utforma kraven på till exempel livsmedelsupphandlingar och andra upphandlingar.

Bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 218
Michel Silvestri (MP): Jag fastnade naturligtvis lite grann på det Gustav sade om tidsfönstret, att det skulle ha spelat in. Motionen lades väl i maj, praktiskt taget för ett år sedan. Det är till och med så att de kriterier som ni har framför er är daterade i juni föregående år, så uppenbarligen kom de rätt väl tajmat strax efter det. Det utlåtande som jag läste ur är daterat i mars i år. Om man inte kunde utnyttja tiden från juni 2014 till mars 2015 för att eventuellt korrigera informationen är det verkligen beklagligt på flera sätt, måste jag säga, när man har en motion att utgå från.

Det har också kommit en informationsförordning från EU om detta med tydliggörande av att man ska kunna se på etiketten på en produkt att den innehåller palmolja, vilket underlättar för oss att identifiera produkter som är relevanta. Sedan gäller det att gå vidare och se till att palmoljan är sjyst producerad också.

Jag tror att vi egentligen har en enighet i grund och botten, och jag hoppas på att detta kan leda i rätt riktning.

Anförande nr 219
Nina Unesi (S): Det är klart att skattemedel inte ska gå till att köpa in produkter som i onödan driver på och förvärrar klimatproblemen. Miljöberedningen, som Gustav nämnde, är ett beredningsorgan under landstingsstyrelsen. Där ägnar vi just nu mycket tid åt att diskutera miljöprogrammet och innehållet i det.

Vi konstaterar att ett kraftfullt verktyg för miljövänlig förändring är upphandling. På så vis uppnår man en del ambitiösa miljömål.

Socialdemokraterna hänvisar till det särskilda uttalandet i landstingsstyrelsen.

Anförande nr 220
Anna Sehlin (V): Vi anser i likhet med Socialdemokraterna att skattemedel inte ska gå till att köpa in palmolja. Vi har ett särskilt uttalande i landstingsstyrelsen tillsammans med Socialdemokraterna.

Precis som har nämnts tidigare är detta något som ska inarbetas i miljöprogrammet och arbetas med. Egentligen stöder vi intentionerna i motionen – verkligen – och tycker att det är en bra och viktig motion som är aktuell och ska behandlas ordentligt. Den ska inarbetas i arbetet med det framtida miljöprogrammet.

Förteckning över talare
(siffrorna avser anförandets nummer)

Landstingsrådet Jörnehed (V) 4:1, 3, 7, 33, 79, 81, 83, 109, 113, 115, 132, 134, 185, 187, 189, 195, 197, 200
Landstingsrådet Carpelan (M) 4:2, 4, 11, 15, 138, 148
Michel Silvestri (MP) 4:5, 12, 118, 120, 144, 155, 211, 216, 218
Ninos Maraha (FP) 4:6, 10, 45, 116, 119
Landstingsrådet Sjöström (S) 4:8, 13, 146
Rickard Wessman (M) 4:9
Kerstin Burman (V) 4:14
Rickard Wall (SD) 4:16, 18, 22, 166
Landstingsrådet Tamsons (M) 4:17, 20, 62, 64, 66, 68, 70, 72, 74, 76, 78, 139, 141, 143, 164, 170, 172, 174, 176
Lukas Forslund (C) 4:19
Karl Henriksson (KD) 4:21, 177
Robert Johansson (S) 4:23, 25
Landstingsrådet Starbrink (FP) 4:24, 26, 29, 34, 40, 48, 80, 82, 84, 107
Karin Michal (MP) 4:27, 31, 35
Pia Ortiz Venegas (V) 4:28, 32, 38, 149, 194
Landstingsrådet Larsson (S) 4:30, 39, 121, 123, 125, 131
Isabell Flygare (V) 4:36, 201
Jessica Ericsson (FP) 4:37, 186, 188, 190
Freddie Lundqvist (S) 4:41, 47, 49, 167
Landstingsrådet Bohlin (KD) 4:42, 46, 86, 88, 90, 110, 150
Shadi Larsson (MP) 4:43
Nina Unesi (S) 4:44, 207, 219
Landstingsrådet Ullberg (S) 4:50, 52, 54, 106, 126, 128, 173, 175, 202
Landstingsrådet Rosdahl (M) 4:51, 53, 55, 92, 94, 96, 105, 114, 156, 157, 158, 160, 162, 196, 198
Landstingsrådet Nordling (MP) 4:56, 58, 60, 108, 181
Landstingsrådet Ljungberg Schött (M) 4:57, 59, 130, 133, 135
Gunilla Roxby Cromvall (V) 4:61, 63, 65, 129
Landstingsrådet Wikholm (S) 4:67, 69, 71, 136, 140, 142, 165, 178
Vivianne Gunnarsson (MP) 4:73, 75, 77, 163, 193
Tove Sander (S) 4:85, 87, 89
Thomas Magnusson (V) 4:91, 93, 95, 137
Landstingsrådet Hemming (C) 4:97, 99, 101, 103, 111, 204, 206, 212, 217
Frida Hemmingsson (-) 4:98
Jan Rapp (-) 4:100
Representant för Rederi Ballerina 4:102
Frida Korneliusson (-) 4:104
Landstingsrådet Forslund (FP) 4:112
Fredrik Wallén (KD) 4:117
Landstingsrådet Lindquist (M) 4:122, 124, 127, 199
Anna Sehlin (V) 4:145, 168, 214, 220
Malin Karlsson (MP) 4:147
Revisor Kenneth Strömberg (-) 4:151, 152
Revisor Göran Hammarsjö (-) 4:153
Revisor Gunilla Jerlinger (-) 4:154
Tomas Eriksson (MP) 4:159, 169, 171, 203, 205, 209
Lars Harms-Ringdahl (MP) 4:161, 192
Eva Lannerö (KD) 4:179, 184, 191
Eleonor Eriksson (S) 4:180
Karin Fälldin (C) 4:182
Elisabeth Ulin-Karlsson (V) 4:183
Mattias Lönnqvist (FP) 4:208, 210, 213
Rebwar Hassan (MP) 4:215